Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi
"Y/460" Numarada Kayıtlı Bulunan
Cönk Üzerine Bir İnceleme
(İnceleme- Metin- MESTAP'a Göre Tasnif)

Ayşe Nur KILIÇ

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2023

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ "Y/460" NUMARADA KAYITLI BULUNAN CÖNK ÜZERİNE BİR İNCELEME (İNCELEME- METİN- MESTAP'A GÖRE TASNİF)

Ayşe Nur KILIÇ

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir, 2023

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ayşe Nur KILIÇ tarafından hazırlanan Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi "Y/460" Numarada Kayıtlı Bulunan Cönk Üzerine Bir İnceleme (İnceleme- Metin-MESTAP'a Göre Tasnif) başlıklı bu çalışma 02.06.2023 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Melike GÖKCAN

Üye Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Üye Dr. Öğr. Ü. Bekir BELENKUYU

ONAY

…/.../202.

Prof. Dr. Oytun MEÇİK

Enstitü Müdürü

02/06/2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ayşe Nur KILIÇ
İmza

ÖZ

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ "Y/460" NUMARADA KAYITLI BULUNAN CÖNK ÜZERİNE BİR İNCELEME (İNCELEME- METİN- MESTAP'A GÖRE TASNİF)

KILIÇ, Ayşe Nur

Yüksek Lisans, 2023

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Türk Dili ve Edebiyatı kaynakları arasında yer alan cönkler, yazıldığı dönemin dilini ve edebî anlayışını, duygu ve düşüncelerini, gelenek ve göreneklerini yansıtan, geçmişten günümüze ışık tutan edebî eserlerdir. Bu eserlerin gün ışığına çıkarılarak bugün bilinmeyen şair veya şiirlerin tespit edilmesi edebiyat ve kültür tarihimiz için önemlidir. Çalışmamızı kapsayan eser ise Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Yazmalar Bölümü Y/460 numarada kayıtlı "Cönk" tür. Eserde yazılı tarihe göre cöngün, H.15 Ramazan 1225 / M.14 Ekim 1810'da derlendiği ve mürettibin "Eyüp Rehî" olduğu anlaşılmaktadır. Tamamı klasik Türk edebiyatına ait manzum ve mensur örneklerden oluşan cönkte 81 şaire ait 398 şiir mevcuttur. Ancak mahlası olmayan, şairini tespit edemediğimiz nesir ve nazımlar ile birlikte cönkteki toplam edebî ürünlerin sayısı 432'dir.

Çalışmamız, eserin inceleme ve metni olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde cönkler hakkında bilgi verilerek cönklerin mahiyeti, cönk-mecmua ilişkisi, Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) üzerinde durulmuştur. İncelememizi oluşturan birinci bölümde cöngün nüsha tavsifi, tertip hususiyetleri, dil ve imla özellikleri örneklerle açıklanmış; cönkte tespit edilen şairlerin biyografilerine yer verilmiştir. Şairler ve şiirleri, nazım şekilleri, aruz kalıpları sayısal verilerle desteklenerek belirtilmiştir. Cönkte var olan ancak kaynaklarda bulunmayan şiirler tabloda ayrıca sunulmuştur. İkinci bölümde cöngün MESTAP'a göre tasnifi ve çeviri yazılı metni yer almaktadır. Cönkte dikkat çeken ilginç görsel şiirler ise ekte mevcuttur.

Anahtar Kelimeler: Cönk, Şiir, Klasik Türk Edebiyatı, MESTAP

ABSTRACT

AN ANALYSIS ON THE CÖNK REGISTERED IN THE LIBRARY OF THE TURKISH HISTORY INSTITUTION NUMBERED "Y/460"

(REVIEW- TEXT- CLASSIFICATION ACCORDING TO MESTAP)

KILIÇ, Ayşe Nur

Postgraduate -2023

Department of Turkish Language and Literature
Department of Old Turkish Literature

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU

Cönks, which are among the sources of Turkish Language and Literature, are literary works that reflect the language and literary understanding, feelings and thoughts, traditions and customs of the period in which they were written and shed light on the past to the present. It is important for our literary and cultural history to unearth these works and to identify poets or poems that are unknown today. The work that covers our study is the "Cönk" registered in the Turkish Historical Society Library, Manuscripts Section, number Y/460. According to the date written in the work, it is understood that the cönk was compiled on 15 Ramadan 1225 / 14 October 1810 and the compiler was "Eyüp Rehî". There are 398 poems by 81 poets in the cönk, which consists entirely of classical Turkish literature poems. However, the total number of literary outputs the conk is 432, including the prose and poems that don't have a pseudonym and whose poet we could not identify.

Our study consists of two main parts: the analysis and the text of the work. In the introduction section, information about cönks is given; the nature of cönks, the relationship between cönk and majmua, and the Systematic Classification of Majmuas Project (MESTAP) are emphasised. In the first part of our analysis, the copy description, organisation, language and spelling features of the cönk are explained with examples, and the biographies of the identified poets are given. The poets and their poems, verse forms and prosody patterns are supported by numerical data. Poems that are present in the cönk but not found in the sources separately in the table. In the second part; the classification of the cönk according to MESTAP and the translated text are included. Interesting visual poems that attract attention in the cönk are available in the appendix.

Key Words: Cönk, Poetry, Classical Turkish Literature, MESTAP (Systematic Classification of Majmuas Project)

TEŞEKKÜR

Uzun bir zaman dilimini kapsayan bu çalışmanın ortaya çıkmasında birçok kişi ve kurumun emeği şüphesiz çok büyüktür. Öncelikle lisans eğitimimden bu yana geçirdiğim eğitim sürecimde beni her daim güler yüzü ve sıcak tavırlarıyla karşılayan, inancı ve anlayışıyla tezin tamamlanmasına katkı sunan kıymetli danışmanım Doç. Dr. Tuba ONAT ÇAKIROĞLU'na, derslerini ilgiyle takip ettiğim Prof. Dr. Ahmet KARTAL'a, derslerine severek katıldığım Doç. Dr. Sibel KOCAER'e ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim üyelerine teşekkür ederim.

Yazma eserleri araştırmam hususunda sabır ve hoşgörüyle beni yönlendiren, eserleri paylaşan Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi ve çalışanlarına, sâyesinde bu eser üzerine çalışma fırsatı bulduğum Prof. Dr. Yunus KAPLAN'a teşekkürü bir borç bilirim. Tez çalışma sürecimde bilgi ve tecrübeleriyle yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Özer ŞENÖDEYİCİ ve Prof. Dr. Namık AÇIKGÖZ'e, eserde geçen Farsça bölümleri çeviren, aynı zamanda ufuk açıcı bilgileriyle destek olan Doç. Dr. Ferzane DEVLETABADİ'ye sonsuz teşekkürler.

Klasik Türk edebiyatına olan ilgi ve sevgileri, bilgi ve tecrübeleri benim için eşsiz bir kaynak olan, yoğun çalışmalarına rağmen kıymetli vakitlerini ayırarak her soruma hızla yetişen sevgili hem-demlerim Arş. Gör. Dr. Eda TUNCER ve Duygu KERTİ'ye en içten sevgilerimle şükranlarımı sunarım. Tez sürecinde maddi manevi desteğini gördüğüm ÇULPAN ailesine, ilmî görüş ve bilgilerinden istifade ettiğim Hüsrev Hocam'a, her zorluğa rağmen yanımda olan arkadaşlarıma, Erasmus sürecimde bana sıcak bir yuva olan AYTOK ailesine müteşekkirim. Hayatımın her anında yanımda olduklarını hissettiren, bana güç ve her daim sevgi veren aileme, hayatıma neşe katan yeğenim Aslı Umay YILMAZ'a varlıklarına minnetle şükürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ iii
ÖZ v
ABSTRACT vi
TEŞEKKÜR vii
İÇİNDEKİLER viii
TABLOLAR LİSTESİ ix
KISALTMALAR LİSTESİ x
GİRİŞ 1
BİRİNCİ BÖLÜM 5
TTK KÜTÜPHANESİ "Y/460" NUMARADA KAYITLI BULUNAN CÖNK 5
1.1. Cöngün Genel Nitelikleri 5
1.2.Cöngün Mürettibi ve Tertip Tarihine İlişkin Bilgiler 6
1.3.Cönkte Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı 7
1.4.Cönkte Yer Alan Nâsir ve Nesir Sayısı 11
1.5.Cönkte Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar 11
1.6.Cönkte Yer Alan Şairlerin Hakkında Kısa Biyografiler 12
1.7. Cöngün Dil ve Muhteva Özelliklerinin İncelenmesi 23
1.7.1. Dil ve İmla Özellikleri 23
1.7.2. Muhteva Özellikleri 26
1.7.3.Görsel Şiirler 32
1.8.Cönkte Kullanılan Nazım Şekilleri 35
1.9.Cönkte Kullanılan Aruz Kalıpları 37
1.10.Cönkte Yer Alan Diğer Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Nesir ve Manzumeler 39
1.11. Cönkte Yer Alan Diğer Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Beyit ve Mısralar 41
1.12. TTK Kütüphanesi Y/460 Numaralı Cöngün MESTAP'a Göre Tasnifi 42
1.13. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem 69
İKİNCİ BÖLÜM 75
TTK KÜTÜPHANESİ Y/460 NUMARALI CÖNGÜN METNİ 75
2.1. TTK Kütüphanesi Y/460 Numaralı Cönk Transkripsiyonlu Metin 75
SONUÇ 312
KAYNAKÇA 314
EKLER 322

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Cönkte Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı 8
Tablo 2 Cönkte Yer Alan Nâsir ve Nesir Sayısı 11
Tablo 3 Cönkte Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar 11
Tablo 4 Cönkte Bulunan Gazellerin Harflerine Göre Dağılımı 27
Tablo 5 Cönkte Kullanılan Nazım Şekilleri 36
Tablo 6 Nazire Başlıklı Şiirler 37
Tablo 7 Cönkte Kullanılan Aruz Bahir ve Kalıp Sayıları 37
Tablo 8 Cönkte Mahlası Olmayıp Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirler 39
Tablo 9 Cönkte Mahlası Olmayıp Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Mensur Eserler 40
Tablo 10 Cönkte Mahlası Olup Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirler 40
Tablo 11 Cönkte Bulunan Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Beyit ve Mısralar 41

KISALTMALAR LİSTESİ

bkz.: Bakınız

C.: Cilt

ed.: Editör

G.: Gazel

H.: Hicri

Haz.: Hazırlayan

İÜ.: İstanbul Üniversitesi

K.: Kıtʿa

M.: Miladi

Mes.: Mesnevi

MESTAP: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi

mm: Milimetre

N.: Nazm

s.: Sayfa

TDK: Türk Dil Kurumu

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

TTK: Türk Tarih Kurumu

vb.: Ve benzeri

vs.: Vesaire

yay.: Yayın, yayınları, yayınevi

yy.: Yüzyıl

GİRİŞ

İnsan, doğası gereği toplumsal bir varlıktır. Bu sebeptendir ki yaşamı boyunca ihtiyaçlarını, duygu ve düşüncelerini, bildiklerini, yüreğindekileri çevresiyle paylaşmak, anlatmak ister. En başta insanın kendisinden başlayan bu süreçte edebî bilgi ve birikim, coğrafya, kültür, tarih ve dil ile şekillenir. Bu çerçevede dil kullanıcısı ifadelerini, edebî anlayışın kaidelerine bağlı kalarak sözlü ve yazılı olarak sunar. Kuşaktan kuşağa aktarılan şiirler, destanlar, hikâyeler; eski yazımız ile kaleme alınan tezkire, divan, mecmua ve cönkleri kapsayan sözlü ve yazılı kaynaklarımız geçmişin izlerini barındırdığı gibi bugüne yön vermemizi sağlayacak bilgileri de ihtiva eder.

Zengin bir birikime sahip olan edebiyatımızın kaynakları arasında başvurulan eserlerden biri de mecmua ve cönklerdir. Arapça cemʿ kökünden türeyen mecmua, sözlükte "Toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzîm edilmiş şeylerin hepsi" (Devellioğlu, 1970:711) manasındadır. Edebî bir terim olarak "Klasik edebiyatımız döneminde, içinde seçme şiir ve yazıların yer aldığı, elle yazılmış bir nevi defterlere verilen isimdir" (Karataş, 2001:79). Cönk kelimesinin ise etimolojik kökeni kesin olmamakla birlikte üzerinde çeşitli görüşler mevcuttur.[1] Sözlüklerde genellikle "Gemi türünden büyük kayık; manzum, mensur şiir, masal, hikâye ve benzeri faydalı metinler içeren mecmua" (Parlatır, 2006:261) anlamlarındadır. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi'nde cönk, "uzunlamasına açılan, ensiz, uzun yazma mecmualara verilen ad" (Koz, 1977:83) olarak tanımlanırken; mecmûʿa için "belli konularda seçilmiş örnek metinlerden oluşan yazma-basma kitaplar" (Koz, 1977:83) tanımı yapılmaktadır. Cönklerin uzunlamasına açılması sebebiyle benzetmeye dayalı olarak "sığır dili, "dana dili", "sefîne", sefîne-kârî isimleriyle adlandırıldığına rastlanmaktadır. Söz konusu eserlerin benzerlikleri olsa da cönklerin şekil özellikleri ayırt edici niteliktedir. Yapılan tanımlardan da hareketle, cönk ve mecmuaların dönemin bir çeşit el yazma defterleri, antolojileri olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca geçmişte bu tür eserler üzerine yapılan araştırmalara istinaden "cönkler, halk; mecmualar, klâsik kültürümüzün mahsulleridir" (Elçin, 1977:17) anlayışına karşın, bugün gün yüzüne çıkarılan birçok eser halk ve klasik Türk edebiyatımızın örneklerini, her iki eserde de görmenin mümkün olabileceğini göstermektedir.

[1] Ayrıntılı bilgi için bkz. Duygu Kayalık Şahin (2015). "'Cönk' Terimi ve Cönkler Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi". *Journal of Turkish Studies*

Cönklerin genel özellerini şöyle sıralamak mümkündür:

1. Genellikle “Besmele” ile başlanılır.

2. Belli bir ebadı yoktur ve her cöngün ebadı farklıdır. Şekil itibarıyla yaprakları aşağıdan yukarı doğru açılır.

3. Birden fazla kişi tarafından yazılmış olabilir.

4. Yaprak sayıları 10 ilâ 300 arasında değişir.

5. Çoğunda sayfa numaraları yoktur.

6. Aralarında kopuk veya koparılmış sayfalara yahut cöngü okuyanlarca boş kısımlarına yazılmış özel notlara rastlanılır.

7. Şiirler, yazan kişinin bilgi eksikliğinden, unutkanlığından dolayı kimi zaman ölçüsüz olabilmektedir.

9. Şiirlerin çoğunun sonunda temmet yazılıdır. Başlarına da çoğu zaman türkü, ilahî, koşma, şarkı, gazel gibi şiirin nazım şekilleri aracılığıyla şiirin türünü belirten başlıklar yazılır. Ancak yanlış isimlendirmeler de görülür.

10. Genellikle şairin adının geçtiği kelimenin üstü çizilidir (Kaya, 2012).

Yukarıda belirtilen özellikleri, üzerine çalıştığımız TTK Kütüphanesi, Yazmalar Bölümü Y/460 numarada kayıtlı “Cönk” te de görmek mümkündür. Eserde yazılı kayda göre cöngün, H.15 Ramazan 1225 / M.14 Ekim 1810’da derlendiği ve mürettibin “Eyüp Rehî” olduğu anlaşılmaktadır. Tamamı klasik Türk edebiyatı şiirlerinden oluşan cönkteki toplam edebî ürünün sayısı 432’dir. Ancak mahlası olmayan, şairini tespit edemediğimiz nesir ve manzumelerin dışında 81 şaire ait 398 şiir mevcuttur.

Çalışmamız, eserin inceleme ve metni olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. İncelemeyi oluşturan birinci bölümde cöngün nüsha tavsifi, tertip hususiyetleri, cöngün mürettibi ve tarihine ilişkin bilgiler, dil ve imla özellikleri örneklerle açıklanmış; cönkte tespit edilen şairlerin hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir. Şair ve şiirleri, nazım şekilleri, aruz kalıpları sayısal verilerle desteklenmiş; cönkte var olan ancak basılı divanlarda bulunmayan şiirler tabloda ayrıca gösterilmiştir. İkinci bölümde cöngün MESTAP’a göre tasnifi ve çeviri yazılı metni yer almaktadır. Cönkte dikkat çeken ilginç görsel şiirler ise ekte sunulmuştur.

Cönklerin yanı sıra mecmualar, derleyicisinin beğeni ve zevkine bağlı olarak tür, şekil ve konuları bakımından farklılık göstermektedir. Mecmualar yazılış amaçları veya içerdiği şiirlerin biçim özelliklerini yansıtan "şiir mecmuaları (mecmû'a-i eş'âr), risale mecmuaları (mecmû'atü'resâ'il), hadis mecmuaları (mecmû'atü'l-ehâdîs), fetva mecmuaları (mecmû'a-i fetâvâ), dua mecmuaları (mecmû'a-i ed'iye), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecmû'a-i tevârîh" (Gıynaş, 2011:246) vb. isimlerle adlandırılmaktadır. Yapılan yeni çalışmalarla birlikte örneklerini fazlaca görebileceğimiz bu eserler, çeşitli başlıklarla sınıflandırılmaya tâbi tutulmuştur. *Türk Edebiyatı Tarihi* adlı eserinde edebiyat kaynaklarımız hakkında bilgi veren Agâh Sırrı Levend, "Mecmualar"ı beş grupta sınıflandırabileceğimizi belirtmiştir:

1. Nazire mecmuaları,
2. Antoloji niteliğinde seçme şiirlerin bulunduğu mecmualar,
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmualar,
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Levend, 1973:166-167).

Mecmualar hakkında tasnif denemelerinin bir diğerini ise Günay Kut, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*'nde yapmıştır:

1. Nazire mecmuaları,
2. Seçme şiir mecmuaları,
3. Aynı konuyla ilgili eserlerin bir araya gelmesiyle oluşan mecmualar,
4. Arapça, Farsça vb. dillerde yazılmış veya nazım nesir karışık mecmualar,
5. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (Kut, 1986:170).

Bugüne dek mecmua ve cönkler üzerine yapılan birçok çalışma mevcuttur ve hâlen incelemeler ilgiyle devam etmektedir. Her bir çalışmanın edebiyatımıza kazandırdığı bilgi ile yukarıda bahsi geçen tasniflerin de çeşitlenmesi olasıdır. Bu bakımdan, yapılan incelemelerin bir arada değerlendirilmesi edebiyat ve kültür tarihimize geniş bir perspektiften bakmaya katkı sağlayacaktır. Söz konusu mecmua ve cönklerin bir araya toplandığı "Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi" ise Prof. Dr. M. Fatih KÖKSAL tarafından "Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları" adlı çalıştay

dizisinin yedincisinde “Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı” başlığı altında bilim dünyasına tanıtılmıştır (Köksal, 2012). Yapılan çalışmayla birlikte Köksal, genelde mecmuaların, özelde ise şiir mecmualarının önemini ve katkılarını maddeler halinde sıralamıştır:

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairleri ve şiirlerini tespit etmek,

2. Bilinen şairlerin bilinmeyen /divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak,

3. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf etmek,

4. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bent yapıları vb. edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız örnekleri görmek,

5. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle karşılaşmak.

6. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır. Bu, ölüm tarihi bilinmeyen bir şairin ölümü için düşülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde de olabilir (Köksal, 2012).

MESTAP kapsamında mecmua ve cönklerdeki şiirlerin 8 sütun başlığı altında ilgili satırlara işlenmesiyle tablolar oluşturulmaktadır. Böylece veriler sisteme yüklenerek araştırmacılara katkı sağlamaktadır. Yaptığımız çalışmanın da sistemde toplanmış yüzlerce mecmua sayesinde birçok devrin dil, edebiyat ve kültürel tarihi ile bilinmeyen şairlerin keşfedilen şiirlerinin bir araya getirilmesi, bilinen eserlerin ise farklı şekillerinin görülmesi bakımından edebiyatımıza katkı sunacağını ümit ediyor, çalışmada karşılaşılan olası hata ve eksiklerin ise hoşgörü ile karşılanmasını diliyoruz.

BİRİNCİ BÖLÜM

TTK KÜTÜPHANESİ "Y/460" NUMARADA KAYITLI BULUNAN CÖNK

Edebî, kültürel ve tarihî bilgilerimizin titizlikle işlendiği yazma eserler birincil kaynaklardır. Geçmişten bugüne ışık tutan bu eserleri araştırarak ortaya çıkarmak, okumak ve incelemek önem arz etmektedir. Bu çalışmaya konu olan "Cönk" ise ilk elden kaynak olmakla beraber edebî bir değere sahiptir. Farklı yüzyıllarda yaşamış birçok şairin manzum ve mensur eserlerinden örnekler ve ilginç görsel şiirler ihtiva eden cöngü incelediğimiz bu bölümde, eserin nüsha ve tertibi olmak üzere genel niteliklerine, muhteva ve dil özelliklerine yer verilecek; mürettibinin edebi bilgi ve beğenisine bağlı olarak seçtiği şair ve şiirler çeşitli başlıklar altında değerlendirilecektir.

1.1.Cöngün Genel Nitelikleri[1]

Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi Yazmalar Bölümü Y/460 numarada kayıtlı "Cönk" 107 varaktan oluşmuş, içerisinde yazılı tarihe göre H.15 Ramazan 1225/ M.14 Ekim 1810'da derlenmiştir ve mürettibin "Eyüp Rehî" olduğu anlaşılmıştır. Ancak kaynaklarda derleyici hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Eser, ebru kâğıt kaplı ve mukavva ciltlidir. Şekil itibarıyla yaprakları aşağıdan yukarı doğru açılmaktadır. Varakların ölçüsü muhtelif olmakla birlikte 178x82 mm'dir. Eser kondisyonunda bazı yaprakların çıktığı belirtilmiştir. Cöngün dili Türkçedir, çok az sayıda Arapça ve Farsça şiire yer verilmiştir. İçerisinde manzum ve mensur olmak üzere ilginç görsel şiirleri ve tarihleri de barındıran cönk, dikkat çeken bir hüviyete sahiptir.

Genel itibarıyla düzenli bir yapı arz eden cöngün ihtiva ettiği şiirler genellikle muhtelif satır ve 2 sütundan oluşmaktadır. Talik hat, siyah mürekkep ile yazılı şiirler nadiren kırmızı, mavi ve yeşildir. Şiirlerin başlığı ise şairin mahlası ve nazım şeklinin adıdır. Kimi şiirlerde ise mahlas veya başlık bulunmamaktadır. Gazel başlıkları kırmızı; beyit, kıta vb. nazım şekillerinin başlığı siyah mürekkep ile

[1] Cöngün tavsifinde, eserin kayıtlı bulunduğu Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi'nde verilen bilgilerden yararlanılmıştır.https://kutuphane.ttk.gov.tr/details?id=396549&materialType=YE&query=c%C3%B6nk, 11.10.2022

yazılıdır. Bahr-ı tavîl nazım şeklinde yazılı Arapça ibareler ise yeşil renktedir. Bazı şiirlerin durak olarak nitelendirebileceğimiz kısımları kırmızı ve sarı durak işaretleriyle ayrılmıştır. Yazılar düzgündür ancak mürekkep dağıldığı için silik, okunamayan yerler mevcuttur. Şiirlerde düzeltme, ekleme ve yapraklarda derkenarlar hayli azdır. Varaklar numaralandırılmıştır ancak yaprakların kendi içlerinde harfler ile ayrılması tarafımızca yapılmış; metinde belirtilmiştir.

Cönkte şiirlerin divan tertibi gözetilerek sıralanmaya çalışıldığı dikkat çekmektedir ancak bu düzenin cöngün yarısında bozulduğu görülmektedir. Şairlerin aynı harf, kafiye veya redife sahip şiirleri hem muhtevaları hem de şekil özellikleri bakımından birbirini takip etmektedir. Aynı şairin şiirleri ise çoğu varakta art arda sıralanmıştır ve bu sırayı takip eden şiirler "Velehû" başlıklıdır. Bazı nazım biçimlerinin sonunda şiirin bittiğine dair "Temme" yazılmıştır. Bir önceki yaprakta yer kalmadığında diğer yaprağa şiiri devam ettiren mürettip, devam eden beyitleri "Tetimme" başlığı altında kaleme almıştır. Mahlas beyitlerinde, mahlasların üstü kırmızı veya sarı mürekkep ile işaretlenmiştir.

Şiirlerin sıralamasında harf ve redifleri dikkate alan mürettibin bazı gazellerde redifleri; müseddes, muhammes vb. nazım şekillerinde ise tekrar eden sonraki mısraların ilk kelimesini verip devamını yazmadığı görülmüştür. Aynı yaprakta 2 veya 3 sütunda verilen şiirlerin altında kimi zaman beyit ve kıta nazım şekilleri mevcuttur. Uzun beyitlerden oluşan şiirlerin beyitleri, yaprağa sığdırılmak için zaman zaman iki şiir arasına yatay olarak yazılmıştır. Mürettip tarafından yapılan bu tasarruflar mürekkebin dağılmasına sebep olmuş, kelimelerin okunmasını zorlaştırmıştır.

1.2.Cöngün Mürettibi ve Tertip Tarihine İlişkin Bilgiler

Eserin zahriye sayfasında silinmiş bir mühür damgası ile rikʿa hatlı bir yazı, tarih ve isim mevcuttur. Yazı, mürekkep dağıldığı için açıkça okunamamaktadır. "Seyyid Muhammed Sadık oğlu Seyyid İbrahim" ismi ve "Allah bağışlasın" manasına gelen dua ile mürettibin değerli gördüğü bir şahsı zikredip ona dua ederek cönge başladığı düşünülmektedir. Tarih "fî Ramazan sene 1225" olarak belirtilmiş, ardından "Eyüp Rehî" ismi yazılmıştır. Bu bilgiye istinaden cöngün Eyüp Rehî

tarafından M.14 Ekim 1810'da tertip edildiği anlaşılmıştır. Bu tarihten hareketle mürettibin 19. yy.'da yaşadığı söylenebilir. Eserin 12a yaprağında ise 3 çocuğun doğum ve ölüm tarihleri isimleriyle birlikte kaydedilmiştir. Ancak verilen tarihlerin, eserin kaleme alındığı tarih ile uyuşmazlık göstermesi müstensih kaynaklı bir hata olabileceği gibi eserin bir cönk okuyucusunun eline geçmesiyle tarihleri kaleme alması nedeniyle söz konusu olabilir.

İçerisinde 81 şaire ait 432 edebî ürün bulunan cönkte mürettibe ait olduğu belirtilen bir manzumeye rastlanmamıştır. Mahlas bulunmayan birçok nazım ve nesir mevcut olsa da bunların mürettibe ait olduğunu işaret eden herhangi bir ibare yoktur. Eserin bazı yapraklarında ve manzumelerin alt satırlarında şiirlere ilave edilen sözcük ve sözcük gruplarının şiirlerin farklı biçimlerini belirttiği dikkat çekmiştir. Bu farklılıklardan bazısı şiirlerin karşılaştırıldığı divan ve akademik çalışmalarda var olsa da bazısı bulunmamaktadır. Dolayısıyla görülen bu husus, eseri sonradan edinen bir kişinin fark ettiği yerlere müdahale ettiğini veya mürettibin sonradan kendisinin yaptığı birtakım değişiklikleri gösterdiğini düşündürmektedir. Zira müellifin yanlış yazdığı bazı kelimelerin üstünü çizerek veya çizmeyerek doğru şekillerini aynı hat ve mürekkeple tekrar yazdığı görülmüştür. Ayrıca cönkte yer verilen gazellerin son harfleri ile kaçar şiir yazıldığını belirten bir çizelge mevcuttur. Bundan dolayı mürettibin imla hatalarına ve cöngün düzenine ilişkin dikkatli olduğunu söylemek mümkündür.

Genellikle 16. yy. şairlerinin sade Türkçe ve tabii bir söyleyiş ile kaleme aldığı şiirlerini tercih eden mürettip Arapça ve Farsça manzumelere de yer vermiştir. Bu şiirlerin görsel şiir hüviyetine sahip olması, hüner gerektiren bir beceriyi de göstermektedir. Bazı şiirler ise yaldızlı durak işaretleriyle ayrılmış ve kimi manzumelerin başlığı özenilerek yazılmıştır. Cönkte şiirleri bulunan şairlerin çoğunun medrese eğitimi alarak devlet işlerinde görev almış kimseler olması mürettibin de bu çevrede yetiştiğini, Arapça ve Farsçayı iyi bildiğini, kaleme alınan şiirleri birtakım görsel sembol ve harf oyunlarıyla ifade edebilecek hünere sahip bilgi ve beğenisinin olduğuna işaret etmektedir.

1.3.Cönkte Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı

Cönk 15, 16, 17 ve 18. yy.'da yaşamış 81 şairin çeşitli nazım şekilleri ile kaleme aldıkları 398 şiiri ihtiva etmektedir. Ayrıca mahlasın bulunmadığı 1 nesir ve 33 manzume ile birlikte cönkteki toplam edebî ürünün sayısı 432'dir. Cönkte yer verilen bu şiirler, çoğunlukla klasik Türk edebiyatının tanınmış meşhur ve padişah şairleri ile mecmua ve tezkirelerde adı duyulmamış birçok şairin manzumeleridir. Yazmada en fazla şiirine yer verilen şairler ise sırasıyla Bâkî, Bağdatlı Rûhî, Nâbî ve Şeyhülislam Yahyâ'dır. Şairler ve şiirlerin eser içerisindeki dağılımı nazım şekilleri ve şiir numaralarıyla tabloya aktarılmıştır. Sayısal verilerden hareketle mürettibin en fazla şair ve şiire 16. yy.'dan yer verdiğini söylemek mümkündür.

Tablo 1

Cönkte Yer Alan Şair ve Şiir Sayısı

Sıra	Şair	Şiir Sayısı ve Nazım Şekli	Şiir Numarası
1	Âhî	1 gazel	230
2	Âzerî	1 gazel, 1 müseddes	74, 241
3	Azmî-zâde Hâletî	17 gazel	6, 60, 96, 102, 104, 145, 155, 158, 213, 215, 271, 343, 344, 354, 369, 387, 389
4	Baba Naʾtî	1 tahmis	1
5	Bağdatlı Rûhî	70 gazel, 1 kaside	19, 20, 22, 29, 30, 31, 34, 38, 39, 40, 42, 46, 48, 50, 55, 56, 61, 71, 73, 88, 89, 91, 97, 103, 114, 116, 120, 121, 122, 128, 130, 137, 143, 144, 151, 153, 159, 163, 169, 184, 185, 186, 188, 191, 192, 193, 194, 195, 200, 201, 209, 210, 211, 212, 219, 220, 222, 223, 226, 229, 237, 238, 239, 246, 247, 248, 249, 250, 363, 364, 391
6	Bâkî	1 beyit, 101 gazel, 2 tahmis	2, 21, 26, 27, 32, 63, 64, 65, 66, 78, 82, 85, 106, 110, 157, 164, 168, 173, 174, 178, 179, 187, 189, 190, 203, 207, 216, 217, 225, 245, 251, 252, 253, 254, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 272, 273, 274, 275,

			276, 277, 278, 279, 280, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 304, 305, 306, 308, 309, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 326, 329, 331, 345, 348, 352, 365, 368 mükerrer gazel, 385, 424
7	Beyânî	1 bahr-ı tavil	374
8	Bosnalı Sâbit	3 beyit, 1 mısra	37, 52, 429, 431
9	Bursalı Rahmî	8 gazel, 1 beyit	24, 101, 146, 166, 196, 281, 307, 346, 427
10	Çorlulu Zarifî	1 gazel	51
11	Derzî-zâde Ulvî	1 beyit, 7 gazel, 1 müseddes	18, 79, 118, 125, 170, 198, 205, 228, 336
12	Edirneli Kâmî	1 beyit	426
13	Edîbî	1 gazel	397
14	(E)mirek-zâde Nâmî	2 gazel	35, 132
15	Emrî	16 gazel	3, 4, 10, 75, 80, 154, 255, 256, 373, 377, 390, 400, 403, 413, 414, 415
16	Enverî	1 gazel	372
17	Fehîm-i Kadîm	1 gazel	77
18	Fikrî	1 beyit	411
19	Firâkî	1 gazel	92
20	Fuzûlî	3 gazel	95, 386, 399
21	Gafûrî	1 gazel	378
22	Gelibolulu Âlî	2 gazel, 1 bahr-ı tavîl	197, 242, 371
23	Günâhî	1 tahmis	240
24	Hakânî	1 gazel	350
25	Hâlisî	1 gazel	339
26	Hamdullah Hamdî	1 mesnevi	175
27	Hatâyî	1 gazel	235
28	Hayretî	1 beyit, 1 gazel	87, 334
29	Hilâlî	1 gazel	93
30	Hüdâyî	1 gazel	347
31	İshâk	1 beyit	419
32	Kabûlî	6 gazel	224, 367, 380, 381, 395, 396
33	Kaf-zâde Fâ'izî	1 gazel	68

34	Kâniʿî	1 gazel	328
35	Makâlî	1 tahmis	332
36	Manastırlı Celâlî	1 gazel	107
37	Mantıkî	1 gazel	379
38	Meylî	1 gazel	233
39	Misâlî	1 gazel, 1 muhammes	310, 337
40	Muhibbî	1 gazel	148
41	Muhitî	1 kıta	418
42	Muʿînî Çelebi	1 gazel	404
43	Nâbî	3 beyit, 18 gazel, 1 kaside, 2 rubâî	41, 54, 57, 70, 72, 94, 98, 100, 111, 113, 123, 124, 135, 138, 139, 140, 147, 160, 161, 162, 167, 359, 422, 428
44	Nâdirî	3 gazel	49, 69, 393
45	Necâtî	5 gazel	83, 109, 141, 303, 366
46	Nedîm	1 gazel	136
47	Nefʿî	3 gazel	15, 152, 231
48	Nev'î	1 beyit, 6 gazel	33, 43, 183, 214, 349, 361, 383
49	Nihâlî	1 gazel	165
50	Revânî	1 gazel	206
51	Reʾyî	1 gazel	341
52	Riyâzî	1 gazel	14
53	Sabrî	1 gazel	311
54	Sâcidî	1 nazm	421
55	Sâdık	1 gazel	16
56	Sâmî	2 gazel	370, 401
57	Sânî	1 gazel	62
58	Saʿdî	1 bahr-ı tavîl	376
59	Sâʿî	1 gazel	327
60	Selîm	1 gazel	416
61	Seyyid Vehbî	2 gazel	115, 156
62	Subhî-i Burûsevi	1 gazel	227
63	Sultan Murâd	1 gazel	84
64	Sultan Selîm	1 beyit	330
65	Sunʿî	1 kıta	47
66	Suʿûdî	1 beyit, 1 gazel, 1 tahmis	236, 333, 340
67	Şânî	1 beyit	420
68	Şerif	1 gazel	129
69	Şeyhî	1 gazel	182

70	Şeyhülislâm Yahyâ	20 gazel	7, 9, 17, 36, 53, 67, 105, 119, 126, 134, 149, 176, 177, 202, 243, 244, 342, 353, 388, 392
71	Taşlıcalı Yahyâ	1 gazel	86
72	Usûlî	1 gazel	90
73	Ümîdî	8 gazel	108, 112, 180, 181, 324, 325, 351, 382
74	Veysî	1 beyit, 5 gazel	23, 59, 133, 204, 394, 398
75	Vişne-zâde İzzetî	1 gazel	99
76	Yahyâ	1 gazel	234
77	Yahya Nazîm	1 gazel	58
78	Zâtî	3 beyit, 5 gazel	8, 25, 28, 127, 171, 338, 384, 402
79	ʿÂlîmî	1 gazel	45
80	ʿİlmî	3 gazel	142, 264, 375
81	ʿİtâbî	1 gazel	172
82	Mahlası olmayıp tespit edilemeyenler	18 beyit, 5 kıta, 2 mesnevi, 4 nazm, 3 gazel, 1 müseddes	5, 11, 12, 13, 44, 76, 81, 117, 131, 150, 199, 208, 218, 221, 232, 335, 356, 357, 358, 360, 362, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 412, 417, 423, 425, 430, 432

1.4.Cönkte Yer Alan Nâsir ve Nesir Sayısı

Tablo 2

Cönkte Yer Alan Nâsir ve Nesir Sayısı

Sıra	Nâsir	Nesrin Başlığı	Nesrin Numarası
1	?	Hüccet-i ʿÂşık u Maʿşûk	355

1.5.Cönkte Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

Tablo 3

Cönkte Yer Alan Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar

Şairlerin Yaşadıkları Yüzyıllar	Şairin Adı/ Mahlası
15. yy (3)	Âhî, Hamdullah Hamdî, Necâtî
16.yy (32)	Gelibolulu Âlî, Manastırlı Celâlî, Emrî, Enverî, Fikrî, Firâkî, Fuzûlî, Günâhî, Hakânî, Hayretî, Hilâlî, Hüdâyî, İshâk

	Çelebi, Kabûlî, Makâlî, Meylî, Muhibbî, Muhîtî, Muʿînî, Sultân Selîm, (E)mirek-zâde Nâmî, Bursalı Rahmî, Revânî, Bâkî, Bağdatlı Rûhî, Subhî, Taşlıcalı Yahyâ, Ulvî, Usûlî, Ümîdî, Çorlulu Zarîfî, Zâtî
17.yy (15)	Fâ'izî, Fehîm, Hâletî, İzzetî, Mantıkî, Nâbî, Nâdirî, Nedîm, Nefʿî, Nevʿî, Riyâzî, Sâbit, Şânî, Şeyhülislâm Yahyâ, Veysî
18.yy (3)	Edirneli Kâmî, Yahya Nazîm, Seyyid Vehbî
Şiirleri Tespit Edilemediğinden Yaşadıkları Dönem Bilinmeyen Şairler (28)	Azerî, Baba Na'tî, Beyânî, Edîbî, Gafûrî, Hâlisî, Hatâyî, Kâniʿî, Misâlî, Nihâlî, Re'yî, Sabrî, Sâcidî, Sâdık, Sâmî, Sânî, Saʿdî, Sâʿî, Selîm, Sultân Murâd, Sunʿî, Suʿûdî, Şerif, Şeyhî, Yahyâ, ʿAlîmî, ʿİlmî, 'Itâbî

1.6.Cönkte Yer Alan Şairlerin Hakkında Kısa Biyografiler

Cönk, bugün divanlarına ulaşabildiğimiz meşhur şairlerin yanı sıra adını fazla duymadığımız, divan sahibi olmayan birçok şairin manzumelerini de kapsamaktadır. Tezkire, mecmua ve cönk gibi yazılı kaynakların, söz konusu şairlerin şiirlerinin yayılması ve bugüne aktarılması hususunda mühim olduğu aşikârdır. Cönkte mahlası verilen ancak şiiri divanlarda tespit edilemeyen şairler bilimsel kaynaklarda araştırıldığında, bazısı tezkire ve mecmualarda şiirleri ile tespit edilmiş; bazısı ise ʿİlmî gibi aynı mahlasa sahip birçok şairin olması ve şiirinin bulanamamasından dolayı belirlenememiştir. Bu sebepten herhangi bir hata ve karışıklığa yer vermemek ve tezin bütünlüğünü arz etmesi amacıyla bu başlık altında yalnız şiirleri tespit edilen şairlerin hayatları hakkında kısaca bilgi verilecektir:

Âhî: Cönkte bir gazeli bulunan şairin adının, tezkire yazarları tarafından Hasan olduğu belirtilir.[1] Lakabı ise "Benli Hasan"dır. Doğum ve ölüm tarihine ait kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Tahminen 1473'te doğup 1572'de vefat etmiştir. Babası dönemin tüccarlarından Seydî Hoca, annesi ise Melek Kadın'dır. Kaynakların hepsinde Niğbolu'dan oldukları yazılıdır. Mizaç olarak içine kapanık, sessiz olan Âhî, babasının vefatından sonra baba mesleği olan tüccarlığı devam ettirmiş olsa da

[1] Kınalızâde Hasan Çelebi, *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, haz., Aysun Sungurhan, (Çevrim içi) https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebipdf.pdf?0, 10 Mart 2023.

annesinin yeniden evlendiğini duyunca İstanbul'a gitmiş; Kara Balî'den mülâzım olarak iyi bir medrese eğitimi almıştır. Hayatındaki acı ve eziyetler onun bu mahlası seçmesine sebep olmuştur. Nitekim "Tutmayınca ʿālemi âhum ben Âhî olmadum/ Kendü âhum ʿākibet nām u nişān oldı baña" beyitiyle mahlasını ve mahlasını alma sebebini ifade etmektedir. Birçok sıkıntıdan sonra Karaferye müderrisliğine tayin edilmiş, yakınları arasında zikredilen Haverî'nin kız kardeşi ile evlenmiştir. *Dîvân*'ı bulunan Âhî'nin kaynaklarda belirtildiğine göre Şeyhî'nin *Hüsrev ü Şîrîn*'ine aynı isimde nâzire olarak yazdığı eseri tamamlayamamıştır. Bitiremediği bir diğer eseri *Hüsn ü Dil*'dir. Döneminde sevilerek okunan bu eser kayınbiraderi Haverî tarafından tamamlanmıştır (Sungur, 1994).

Azmî-zâde Hâletî: 17 gazeli cönkte mevcut olan şairin asıl adı Mustafa, mahlası ise Hâletî'dir. İstanbul'da 1570 tarihinde doğmuştur. Babası 16. yy. âlim şairlerinden Pîr Mehmed Azmî Efendi'dir. Genç yaşta eğitime başlayarak babasından dersler alan Hâletî, devrin ünlü bilgini Hoca Sâdeddin Efendi'den mülâzım olarak müderris olmuştur. Birçok medresede müderris ve kadı olarak görevini yapmıştır. 1627'de Rumeli kazaskeri olmuşsa da bir yıl ardından azledilmiştir. Hayatı büyük oranda azillerle geçen şair, son görevine Dârülhadis'te başladıktan iki ay sonra 1631'de vefat etmiştir. Beş eseri bulunan Hâleti, *Dîvân*'ı başta olmak üzere *Rubâiyyât*, *Sâkinâme*, *Münşeât* ve *Hadd-i Mestân* eserlerini kaleme almıştır. Edebî olmayan diğer eserleri arasında ise *Mihr ü Müşterî Hâşiyesi*, *Dürer ve Gurer Hâşiyeleri*, *Menar Şerhi Hâşiyesi*, *Muğni'l-Lebîb Şerhi*, *Hîdâye ve Miftâh Şerhleri*'ne *Ta'lîkat*'ı ile tefsire dair *Kelimât*'ı bulunmaktadır.[1]

Bağdatlı Rûhî: Bâkî'den sonra cönkte en çok manzumesi olan şair Bağdatlı Rûhî'dir. 1534'te Bağdat'ta doğmuş, bu isimle tanınmıştır. Asıl adı Osman, mahlası ise Rûhî'dir. Eğitimi hakkında kaynaklarda bilgi olmamakla beraber Bağdat'ta büyüdüğü, burada eğitim aldığı tahmin edilmektedir. Birçok şehirde bulunduğunu, çok gezdiğini kaleme aldığı beyitlerde ifade eden şairin hangi görevlerde bulunduğuna dair açıkça bilgi yoktur. Divanında yer alan bir gazele göre sipahi olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Şam'da ömrünün son yıllarını geçirmiş ve burada kadılık yapan Hâletî ile birlikte çalışmıştır. Dört padişah devrini yaşamış olan şair,

[1] Bayram Ali Kaya, "Hâletî, Azmî-zâde", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-azmizade, 10 Mart 2023.

klasik Türk şiirimizin en çok gazel yazan şairlerinden biridir. Sultan I. Ahmed zamanında 1606'da Şam'da vefat etmiştir. Bilinen tek eseri hacimli bir yapıya sahip Dîvân'ıdır. Gazellerinin yanı sıra asıl şöhretini terkib-bendleriyle kazanmıştır.[1]

Bâkî: 103 manzume ile cönkte en fazla şiir Bâkî'ye aittir. Asıl adı Abdülbâki olan şairin 1527'de İstanbul'da doğduğu bilinmektedir. "Ahaveyn" (iki kardeş) lakabıyla meşhur Karamanî Ahmed ve Mehmed efendilerden, Kadı-zâde Şemseddin Ahmed gibi devrin tanınmış âlimlerinden dersler almıştır. Nahcivan Seferi'nden dönen Kanunî'ye ilk defa kasidesini sunmuş; takdirlerine mazhar olmuştur. 1556'da Halep kadılığına tayin edilen hocasıyla giderek kadı vekilliğinde bulunmuştur. Dânişmend ve ardından müderris olarak çeşitli medreselerde çalışmıştır. Döneminde Kanunî'nin iltifatını kazanan Bâkî, bütün imparatorluğa yayılan bir şöhrete kavuşmuştur. Başta Kanunî olmak üzere devlet ricaline yazdığı kasideleriyle tanınmış ve takdir toplamıştır. Birçok yerde kadılık görevini yapmış daha sonra Anadolu kazaskeri olmuşsa da bu görevi çok uzun sürmemiştir. Şair 1600 tarihinde vefat etmiştir. Asırlar boyunca "Sultânu'ş-şuarâ" unvanı korumuş olan şaire asıl şöhretini kazandıran Türkçe *Dîvân*'ı olmuştur (Kartal ve Şentürk, 2017). *Me'âlimü'l-Yakîn Fî-Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn*, *Fezâ'ilü'l-Cihâd*, *Fezâ'il-i Mekke* ve *Hayatü'l-kulub bi-Rivayatı Ebi Eyyub* eserlerini de kaleme almıştır.[2]

Bosnalı Sâbit: Şairin asıl adı kaynaklarda Ali, Alaadddin olarak geçmektedir. Bosna vilayetine bağlı Öziçe kabasında 1650 tarihi civarında doğduğu düşünülmektedir. İlk tahsilini memleketin önemli âlimlerinden almıştır. Eğitiminin ardından İstanbul'a giden şair, himayesini kazanabilmek için Kapdan-ı derya Seydî-zâde Mehmed Paşa'ya kasideler sunmuş ve kendisine intisap etmiştir. Bu sayede "imam"lığa atanmış ve şöhret kazanmıştır. Çatalcalı Ali Efendi'den mülâzım olduktan sonra müderris olarak görev yapan şair, kadılık mesleğini tercih etmiştir. Kırım Hanı Selim Giray için kaleme aldığı *Zafer-nâme* adlı eseri beğenilmiş, Kefe kadısı olarak tayin edilmiştir. Müftü ve mûsıla-i sahn görevlerine kadar yükselerek birçok devlet ricaline kasideler sunmuştur. Son görevini ise Diyarbekir'de yaptıktan sonra İstanbul'a döndüğü ve 1712 tarihinde vefat ettiği bilinmektedir. Şairin *Dîvân*'ının yanı sıra

[1] Nihat Öztoprak, "Rûhî, Bağdatlı", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli, 10 Mart 2023.
[2] Hasan Kaplan, Muhsin Macit, "Bâkî", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki, 10 Mart 2023.

Zafer-nâme, *Dere-nâme*, *Berber-nâme*, *Amrü'l-leys* ve *Edhem ü Hümâ* isimli mesnevileri bulunmaktadır.[1]

Bursalı Rahmî: Asıl adı Pîr Muhammed/Mehmed'dir. Kaynaklarda Rahmî, Rahmî Çelebi, Bursalı Rahmî isimleriyle anılan şairin doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur. Bursa'da doğmuş ve küçük yaşlarda İstanbul'a gelmiştir. Babası yazı, nakış ve resim ile meşgul olan dönemin meşhurlarından Nakkâş Bâlî'dir. Şairin nakış, yazı ile ilgili babasından ders aldığı bilinmektedir. Küçük yaşlarda ilim tahsiline başlayan şair, Şehzâde Mustafa'nın sünnet merasiminde diğer şairler ile birlikte Kanunî'ye kaside sunmuştur. İskender Çelebi'nin himayesine girmesiyle İbrahim Paşa ve Kanunî'den câizeler almıştır. Celâl-zâde Sâlih Çelebi'den mülâzım olarak eğitimini tamamlamış ve İlmiyye sınıfına dâhil olmuştur. Müderris olarak tayin edildiği Rumeli Yenişehir'de vefat etmiştir. Ölüm tarihi kesin olmamakla birlikte 1568 olarak düşünülmektedir. 16. yy.'ın mütevazı, aşk tabiatlı şairi olan Rahmî'nin *Dîvân*, *Gül-i Sad-berg*, *Şâh u Gedâ* ve *Yenişehir Şehrengizi* olmak üzere dört manzum eseri mevcuttur.[2]

Çorlulu Zarifî: Çorlulu olan şairin doğum tarihi ve asıl adı bilinmemektedir. Eserlerinden yola çıkarak 1559'da doğduğu tahmin edilmektedir. Arapça ve Farsça bilen şairin ünlü mutasavvıf Behiştî Ramazân Efendi'nin öğrencisi olduğu bilinmektedir. Birçok devlet ricaline şiirler sunan şairin devlet memuriyetinde görev aldığı muhtemeldir. Hakkında fazla bir bilgiye sahip olmadığımız Zarifî'nin 1604'ten sonra vefat etmiş olabileceği tahmin edilmektedir. Eserleri *Dîvân*, *Mihr ü Mâh*, *Râhatü'l-Ervâh*'dır.[3]

Derzî-zâde Ulvî: Cönkte 9 manzumesi bulunan şairin asıl adı Mehmed'dir ve Derzi-zâde lakabıyla tanınır. Doğum tarihi bilinmemektedir. Aslen İstanbullu olan şairin kardeşi Re'yî de şairdir. Bu durum aileden gelen bir hünerin olduğunu göstermektedir. Muallim-zâde Ahmed Efendi kendisinin danişmendliğini üstlenir ve böylece tahsilini ondan alır. Manisa'da bulunduğu sıralarda ise Şehzâde Selim'e

[1] Ali Emre Özyıldırım, "Sâbit, Alâaddin (Ali)", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabit-alaaddin-ali, 10 Mart 2023.
[2] Mustafa Erdoğan, "Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed", (Çevrim içi), https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed, 10 Mart 2023.
[3] Gülşah Taşkın, "Zarifî, Çorlulu", (Çevrim içi), https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zarifi-corlulu, 10 Mart 2023.

sunduğu kasidelerle şehzadenin iltifatına mazhar olur. Hamisi Turak Çelebi'nin vefatından sonra sürgün hayatı yaşayan Ulvî, II. Selim'in tahta çıkışıyla birlikte İstanbul'a dönerek sultanın himayesine girer. Molla Çelebi'ye mülâzım olmuşsa da şaraba olan düşkünlüğü onu çevresinden uzaklaştırmış, sefil bir hayat sürmesine sebep olmuştur. 1585'te İstanbul'da vefat eden şairin en önemli eseri *Dîvân*'ıdır.[1]

(E)mirek-zâde Nâmî: Şairin asıl adı Mehmed olup ne zaman doğduğuna ilişkin kesin bir bilgi yoktur. Kaynaklara göre Sultan III. Murad ile Sultan III. Mehmed dönemlerinde yaşadığı ve İstanbullu olduğu bilinmektedir. Şiirlerinde "Nâmî" mahlasını kullanan şair, medrese eğitimi alarak müderris ve kadılık görevlerini icra etmiş; 1604 Nisan ayında ise vefat etmiştir (Yenikale, 2020).

Emrî: Cönkte 16 gazeli bulunan şairin adı Emrullâh'dır. Edirne'de doğmuştur. Kınalızâde Ali Çelebi'nin kadı olmasında sonra onun himayesiyle Yıldırım Bayezid Medresesi'nin tevliyet hizmetinde bulunmuştur. Yapmış olduğu memurluk görevinde hiçbir devlet büyüğü için methiye kaleme almamış, hayatını kanaatle geçirmiştir. 1575'te Edirne'de vefat eden şairin *Dîvân*'ı ve muammaları bugüne ulaşan eserlerindendir.[2]

Enverî: Ümmî şairlerimizden olan Enverî'nin asıl adı Nureddin, lakâbı ise Mürekkepçi Memi'dir. Şairin Kefeli olup sonradan İstanbul'a geldiği tahmin edilmektedir. Lakabından anlaşılacağı üzere mürekkep ve sûzengerlik yapmıştır. İşinde usta olan şairin mürekkepçiler kethüdâsı olduğu ve âteş-bâzlık, neft-endâzlıkta eşsiz bir hünere sahipliği bilinmektedir. Bu konuda yazdığı birtakım şiirlerini Kanunî Sultan Süleymân'a takdim etmiştir. Bazı şiirleri ise bestelenmiştir. Bugün bilinen tek eseri, *Dîvân*'ı mevcuttur. Mecmûʿalarda şiirlerinden çokça örnekler verilmiştir (Kurnaz ve Tatcı, 2001).

Fehîm-i Kadîm: Şairin asıl adı Mustafa'dır. Doğum tarihi bilinmemekle birlikte kaynaklara göre Haleplidir. IV. Murad ve Sultan İbrahim dönemlerinde yaşamıştır. Arap kökenli bir aileye mensup olması Arapça ve Farsça bilgisinin de iyi olmasında

[1] Esma Şahin, "Ulvî, Derzî-zâde Mehmed Ulvî Çelebi", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi, 10 Mart 2023.
[2] Yekta Saraç, "Emrî, Emrullâh", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah, 10 Mart 2023.

büyük etkendir. Erken yaşlarda divanlara ilgili olması ve bir divan tertip etmesi, döneminde zekâ ve yeteneğinin ne kadar iyi olduğunu yansıtmaktadır. Ancak eğitimiyle ilgili kesin bir bilgi yoktur. İlk divanını "Dakîkî" mahlasıyla kaleme alan şair bu divanını yakarak Fehîm mahlasıyla yeni bir divan tertip etmiştir. Kâtiplik görevini icra eden Fehîm, Mısır valisi Eyüp Paşa'nın himayesine girmiş ve bir süre orada kalmıştır. Ancak Mısır'da doğup büyüdüğü toprakları özlemiş ve rivayetlere göre gurbet acısıyla içkiye yönelmiştir. İstanbul'a dönüşünü sağlamış olan şair, yolculuğu sırasında belirli olmayan sebeplerden vefat etmiştir. Şairin *Dîvân*'ı dışında *Şehrengîz*, *Bahr-ı Tavîl*, *Letâif-i Kümmelîn* ve *Durûb-ı Emsâl-i Türkî* adlı eserleri bulunmaktadır.[1]

Fikrî: Cönkte 1 beyti yer alan şairin hakkında detaylı bir bilgi yoktur. Kaynaklarda Bursa'da doğduğu, namının Dervîş ve Mâşîzâde ismiyle meşhûr olduğu belirtilmiştir. Şair geçimini takkecilik yaparak sağlamış ve ilimle meşgul olmuştur. Hoş sohbet, iyi huylu bir tabiata sahip olan Fikrî'nin iyi derecede Farsça bildiği, muamma ve tarihleriyle tanındığı söylenmektedir. 1584 yılında ise Vardar Yenicesi'nde vefat etmiştir.[2]

Firâkî: Asıl adı Abdurrahman olan şairin kaynaklarda Kütahya'da doğduğu ve Kanûnî devri şairlerinden olup Zeyniye tarikatından bir şeyhin oğlu olduğu belirtilmektedir. Medrese eğitimi alan şair, vaiz olarak görev yapmış tasavvufa yönelmiştir. Vefat tarihi ise kaynaklarda ihtilaflıdır.[3]

Fuzûlî: Adı Mehmet olan şair, kaynaklarda ve kendi eserlerinde Fuzûlî Mehmed b. Süleyman, Fuzûlî-i Bağdâdî olarak zikredilmiştir. Doğduğu yer ve tarihe ait kesin bir bilgi yoktur. Arap, Fars ve Türk dillerini çok iyi bilen şair, zamanın geçerli ilimlerini okuyarak bilgi sahibi olmuştur. Bütün ömrünü Hille-Kerbelâ-Necef-Bağdad arasındaki bölgede geçirdiği bilinmektedir. Yaşadığı topraklar Osmanlı ve İran orduları tarafından birçok kez değiştiğinden bir himayeye girememiştir. Başta Kanunî Sultan Süleyman olmak üzere devlet büyüklerine yazdığı kasideleri sunarak

[1] Ayşe Yıldız, "Fehîm-i Kadîm", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fehimi-kadim, 10 Mart 2023.
[2] Şerife Ördek, "Fikrî, Derviş Fikrî", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fikri-dervis-fikri, 10 Mart 2023.
[3] Mehmet Fatih Köksal, "Firâkî", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/firaki, 10 Mart 2023.

yardımlar görmüşse de ömrünü zorluklarla geçirmiştir. "Boş, gereksiz" manasına gelen mahlasını kullanmasının sebebini ise Farsça Dîvân'ının ön sözünde daha güzel mahlaslar kullandığında şiirlerinin birçok şair tarafından benimsendiğini, kimsenin beğenmeyeceğini düşündüğü bu mahlası seçtiğini açıklamıştır. Ayrıca kelimenin "fazl"ın çoğulu olduğunu da eklemiştir. Şairin Arapça, Farsça ve Türkçe birçok manzum-mensur eseri bulunmaktadır. Türkçe *Dîvân*, *Leylâ ve Mecnûn*, *Beng ü Bâde*, *Terceme-i Hadîs-i Erba'în* ve *Sohbetü'l-Esmâr* manzum; *Hadîkatü's-sü'edâ*, *Mektuplar* ise Türkçe mensur eserlerindendir. Farsça kaleme aldığı *Dîvâ*n, *Sâkînâme (Heft Câm)*, *Hüsn ü Aşk (Sıhhat u Maraz)*, *Enîsü'l-Kalb* manzum; *Rind ü Zâhid* ve *Risâle-i Mu'ammâ* eseri ise mensurdur. Arapça manzum eseri Dîvân'ı ve mensur olarak kaleme aldığı *Matla'ül-İ'tikâd*'ı mevcuttur (İpekten, 2007).

Hayretî: Şairin asıl adı kaynaklarda Mehmed Şah, Mehmed Çelebi ve Baba Hayretî olarak geçmektedir. Vardar Yenicesi'nde doğmuş olan şairin hakkında bilgiler oldukça sınırlıdır. Mevlevî şeyhi Yusuf-ı Sîneçâk'ın kardeşidir ve mutasavvıf bir şairdir. Eğitim durumuyla ilgili kesin bir bilgi mevcut değildir. Şair önce İbrahim Gülşenî'ye intisâb etmiş, daha sonra Rumeli abdalları arasına karışarak Bektaşiliği benimsemiştir. Kaleme aldığı şiirlerle tanınmış ve İbrahim Paşa'nın dikkatini çekmiştir. Tok gözlü, kimsenin önünde eğilmeyen bir kişiliği olan şair, bunu şiirlerine de yansıtmıştır. Bundan dolayı küçük ihsanlarla geçiştirilmiş olsa da Rumeli'de Mihaloğlu ve Yahyalı beylerin himayesine girmiştir. Hayatının son yıllarında görmez olan şair Vardar Yenicesi'nde 1535'li tarihlerde vefat etmiştir. Oluşturduğu hacimli *Dîvân*'ı, *Belgrad Şehrengizi*, *Yenice Şehrengizi* mevcuttur.[1]

Hüdâyî (Salâ Muslısı): Adı Mustafa olan şair, "Salâ Muslısı" demekle ün kazanmıştır. Birçok tezkirede hakkında bilgi yer almaktadır. İstanbul'dan Haseki Sultan Mahallesinden olduğu belirtilmektedir. Eğitimini tamamladıktan sonra II. Süleyman Han'ın eşinin camisinde müezzin olmuştur. Şairin hevesli, yumuşak başlı ve güzel sesli olduğu, şiirlerinin beğenildiği ve *Dîvân* sahibi olduğu bilinmektedir. İstanbul'da vefat ettiği ve Edirnekapısı dışında defnedildiği de belirtilen bilgiler arasındadır.[2]

[1] Tuğba Durmuş, "Hayretî", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayreti, 10 Mart 2023.
[2] Hüdâyî (Salâ Muslısı), Dîvân, haz., Mustafa S. Kaçalin, Ankara, TDK Yay., 2016, s.21.

Kâmî: Mahlası "Kâmî" olan şairin asıl adı Mehmed'dir. Edirne'de doğduğundan "Edirneli Efendi" ve "Edirnevî Çelebi" olarak da tanınmıştır. Medrese eğitimine genç yaşta başlayan şairin Arapça ve Farsça dersler aldığı, Gülşenî tarikatına intisab ederek tasavvufî terbiye aldığı bilinmektedir. Ankaravî Mehmed Efendi'den mülâzım olarak birçok mdresede müderrislik yapmıştır. *Dîvân*, *Behcetü'l-Feyhâ*, *Tuhfetü'z-Zevrâ*, *Fîrûz-nâme*, *Şerh-i Hicv-i Şifâî* ve *Âsaf-nâme* adlı eserlerini kaleme alan şair, yakalandığı bir hastalık sebebiyle 1724'te vefat etmiştir.[1]

Manastırlı Celâlî: Manastır'da doğan şairin asıl adı Hüseyin'dir. İstanbul'a giderek Defterdar İskender Çelebi'nin himayesine girmiştir. Arapça ve Farsça bilen şair Şam ve Halep gibi birçok şehri dolaşmış, yazdığı şiirlerle II. Selîm'in beğesini kazanarak Anadolu defterdarlığı görevine getirilmiştir. Birtakım Batınî zümre mensuplarıyla alaka kurduğu ve esrar, şarap, içkiye olan düşkünlüğü çevresi tarafından hoş görülmediğinden saraydaki nüfuzunu koruyamamıştır. Ömrünün son dönemlerindeyse devler erkânından Sokullu Mehmed Paşa, Ebussuûs Efendi ile anlaşmazlıklar yaşamış, sultanın isteğiyle Manastır'a gitmiş ve orada vefat etmiştir. *Dîvân*, *Sa'd ü Sâîd*, *Manzum Şerh-i Avâmil*, *Kavâid-i Arûz*, *Hüsn-i Yûsuf* eserlerini kaleme almıştır.[2]

Muhibbî: 1494'te doğan şair, onuncu Osmanlı padişahı Kanunî Sultan Süleyman'dır. Babası Yavuz Sultan Selim, annesi Hafta Sultan'dır. Trabzon'da eğitimini tamamlamış, babasının vefatı üzerine 1520'de padişah olmuştur. Hayatı devlet idareciliği ve birçok seferle geçmiştir. On üçüncü ve son seferine çıktığı Zigetvar'da 1566'da vefat etmiştir. İstanbul'a getirilen naaşı kendisinin inşa ettirdiği Süleymaniye Camii'nin avlusuna defnedilmiştir. Muhibbî mahlasıyla oluşturduğu hacimli bir *Dîvân*'ı mevcuttur.[3]

Muhîtî: Rodoslu olan şairin asıl adı Ahmed'dir. Medrese eğitimini almış, Bostan Efendi'den mülâzım olmuştur. Birçok şehirde naiplik yaptıktan sonra Edirne

[1] Gülgün Yazıcı, "Kâmî, Edirneli Mehmed Kâmî Efendi", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kami-edirneli-mehmed-kami-efendi, 10 Mart 2023.
[2] İsmail Hakkı Aksoyak, "Celâl/ Celâlî, Manastırlı", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celal-celali-manastirli, 10 Mart 2023.
[3] Gülay Durmaz, "Muhibbî", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhibbi, 10 Mart 2023.

kadılığına getirilmiştir. Şam kadısı olduktan sonra ise 1600 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir.[1]

Nâbî: Şairin doğum tarihine ait net bir tarih bulunmamaktadır ancak 1642 yılında Urfa'da doğduğu tahmin edilmektedir. Asıl adı Yusuf'dur. Mahlası ise Farsça iki olumsuzluk ekinden oluşmaktadır. Urfa'da Yakup Kalfa adındaki bir Kadirî şeyhinin rahle-i tedrisinden geçmiş olduğu ve bu süreçte iyi bir eğitim aldığı bilgisi yaygındır. Tasavvufî şiirler kaleme alan şair İstanbul'a giderek Musâhip Mustafa Paşa'nın desteğini görmüş ve kâtip olmuştur. Devlet büyüklerine birçok şiirini takdim etmiştir. Şairi himaye eden paşanın vefatı üzerine Nâbî, Halep'e yerleşmiş ve bir oğlu olmuştur. Halep'teki İbni Tâhâ Camii'nin tamirini yaptırdığı için 1702 tarihinde Şam defterdarlığına getirilmiştir. Halep'ten İstanbul'a döndüğünde ise Darbhâne Eminliği ile Başmukabelecilik ve Mukabele-i Süvârî makamlarına getirilmiştir. 1712 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir. Şairin *Dîvân*, Farsça *Divançe*, *Hayriyye*, *Hayrâbâd*, *Surname*, *Tercüme-i Hadîs-i Erba'în (Kırk Hadis Tercümesi)*, *Tuhfetü'l-Harameyn*, *Münşeât*, *Zeyl-i Siyer-i Veysî*, *Fetih-nâme-i Kamaniçe* adlı eserleri bulunmaktadır (Bilkan, 2012).

Necâtî Bey: Şairin doğum tarihi ve ailesi hakkında yeterli bilgi yoktur. Kaynaklarda asıl adının Îsâ ve Nûh olduğu ifade edilmektedir. Edirne'de doğduğu bilinen şairin yoksul bir aileye mensup olduğu ve çocukken yaşlı bir hanım tarafından köle olarak alınıp evlat edinildiği bilinmektedir. Gençlik yıllarında şiir ve nesir yazmaya yönelmiş, Kastamonu'ya giderek hatla ilgilenmiştir. Evlendiği ve çocuklarını erken yaşta kaybettiği bilinmektedir. Yazdığı şiirlerle tanınmaya başlayan şair Fatih Sultan Mehmed'in dikkatini çekmiştir. Sultana şitâiyye ve bahâriyye sunması üzerine sultanın beğenisini kazanmış, İstanbul'da dîvân katipliği ile görevlendirilmiştir. II. Bâyezîd ve birçok devlet büyüğüne şiirler, devrin hatırlı kişilerine kasideler sunmuştur. II. Bâyezîd'in oğlu Mahmûd'u Manisa sancağına tayin ettiğinde, Necâtî'yi nişancılık görevi ile görevlendirerek "Bey" nispesi almasına vesile olmuştur. Sultanın vefatından sonra büyük üzüntü duyan şair, başka bir devlet

[1] Mehmet Fatih Köksal, "Muhîtî", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhiti-mdbir, 10 Mart 2023.

görevi kabul etmemiş ömrünün kalan yıllarını Vefâ semtinde geçirmiştir. 1509'da vefat eden şairin tek *Dîvân*'ı bulunmaktadır.[1]

Nedîm: Şairin adı Ahmed'dir. İstanbullu olan şairin 1681'de doğduğu tahmin edilmektedir. Annesi Saliha Hanım, babası ise Kadı Mehmed Efendi'dir. İyi bir eğitim alarak Arapça ve Farsçayı şiir yazacak kadar öğrenmiş, devlet büyüklerine şiirlerini takdim etmiş, Damat İbrahim Paşa'nın hamiliğine girmiştir. Müderris olan Ahmed Nedîm, Mahmut Paşa Mahkemesi naipliğine getirilmiş ardından Sahn Medreseleri müderrisliğine yükselmiştir. Kaynaklara göre şair, Patrona Halil İsyanı sırasında vefat etmiştir. Şairin *Dîvân*'ı bulunmakla beraber *Sahâifü'l-Ahbâr*, *Aynî Tarihi* adlı eserleri mevcuttur.[2]

Nefʿî: Erzurum'un Hasankale ilçesinde doğduğu bilinen şairin asıl ası Ömer'dir. Babası ülkenin ileri gelenlerinden Sipâhi Mehmed Bey'dir. Dedesi Mirza Ali Bey ise İran'dan gelmiş Hasankale sancak beyi ve Şirvan beylerbeyi olmuştur. İlk eğitimini Hasankale'de tamamlayan şair, Arapça ve Farsçayı öğrenmiştir. İlk şiirlerini zararlı manasına gelen Zarrî mahlasıyla yazmıştır. Kuyucu Murad Paşa'nın yardımlarıyla Sultan Ahmed I. devrinde kâtip olarak atanmıştır. Beş sultan dönemi yaşayan şair birçok devlet erkânına şiirler sunmuş, beğenilerini kazanmış ve hediyeler almıştır. Devrin büyükleri tarafından sevgi ve takdir görmesi, hicivli eserler kaleme alması diğer şairlerin düşmanlığını oluşturmuş ve Edirne'ye sürgüne gönderilmesine sebep olmuştur. Sultan Murad'a yazdığı kasidesiyle tekrar İstanbul'da görev alan şairin boğularak öldürüldüğü tahmin edilmektedir. Şair Türkçe ve Farsça *Dîvân*, *Sihâm-ı Kazâ*, *Tuhfetü'l-Uşşâk* eserlerini kaleme almıştır (İpekten, 2004).

Nevʿî: Asıl adı Yahyâ olan şair Nev'î mahlasını kullanmıştır. Babası Malkara'ya yerleşen Nasuh Halîfe'nin oğlu Pîr Ali, annesi ise Yazıcıoğlu Mehmed'in soyundan gelen bir hanımdır.
Muallim olan babasından ilk derslerini almış ve İstanbul'a giderek derslerine devam etmiştir. Bu dersleri sırasında devrin önemli isimleriyle tanışma fırsatı bulmuştur. 1563 yılında hocası Mehmed Efendinin Edirne'ye tayini çıkmasıyla birlikte

[1] Bayram Ali Kaya, "Necâtî Bey, Îsâ", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa, 10 Mart 2023.
[2] Muhsin Macit, "Nedîm, Ahmed", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nedim-ahmed, 10 Mart 2023.

Edirne'ye gitmiş ve İstanbul'a döndükten sonra mülâzım olmuştur. Bağdat Kadılığına tayin edilse de şair, şehzadelerin hocalığını yapmıştır. 1599 yılında vefat eden şairin Türkçe *Dîvân*, *Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn*, *Hasb-i Hâl* eserleri bulunmaktadır.[1]

Selîmî: Kanunî Sultan Süleyman'ın oğlu olan Sultan Selim; Selim-i Sânî, Sarı Selim olarak bilinmektedir. Birçok şehirde sancak beyliği yaptıktan sonra taht vârisliği için Şehzade Bayezid ile mücadeleye girişmiş, babasının vefatından sonra 1566'da tahta çıkmıştır. Âlim ve şairleri korumuş, Osmanlı tarihinde ilk defa ulemâya cülus bahşişi dağıtmıştır. Şiirlerinde Selîmî ve Selîm mahlaslarını kullanan Sultanın bilinen bir *Divançe*'si vardır. 1574 yılında ise vefat etmiştir.[2]

Şânî: Abdülkerim Şânî Efendi'nin hayatı hakkında detaylı bilgi yoktur. Kaynaklara göre doğum yeri ihtilaflıdır. Tahlisini tamamladıktan sonra divan kâtibi olmuş ve Van defterdarlığına atanmıştır. 1672 yılında hacca giderken Şam'da vefat ettiği bilinmektedir.[3]

Şeyhülislam Yahyâ: Kültürlü bir aileye mensup olan şair, Şeyhülislâm Zekeriya Efendi'nin oğludur. Annesi ise Rukiye'dir. Doğum tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur ancak 1561 tarihlerinde doğduğu düşünülmektedir. İlk eğitimini aynı zamanda şair olan babasından ve meşhur ilim adamlarından alarak Ma'lûlzâde Seyyid Mehmed Efendi'nin şeyhülislâmlığı zamanında mülazametini tamamlamıştır. Birçok medresede müderrislik yapan şair Şam kadılığı ve Rumeli kazaskerliği görevlerini yapmıştır. Sultan II. Osman döneminde ise şeyhülislâmlığa getirilmiştir. Birçok saltanat ve devlet olayıyla Sultan İbrahim döneminde de makamında kalmayı başaran şairin eski itibarı kalmamış, gerekli ilgiyi görememiştir. 1644 yılında vefat etmiştir. Çevresinden daima sevgi ve saygı gören Yahyâ'nın belirtildiğine göre hoş-sohbet, latife-gûy, nüktedan olduğu bilinmektedir. *Dîvân*, Ferâ'iz *Manzumesi Şerhi*,

[1] M. Nejat Sefercioğlu, "Nev'î, Yahyâ", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya, 10 Mart 2023.
[2] Beyhan Kesik, "Selîmî/Selîm, Sultan Selîmî Sânî" (Çevrim içi), https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selimi-selim-sultan-selimi-sani, 10 Mart 2023.
[3] Yunus Kaplan, "Şânî, Abdülkerim Şânî Efendi", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sani-abdulkerim-sani-efendi, 10 Mart 2023.

Kasîde-i Bürde Tahmisi, *Nigâristân Çevirisi*, *Fetavâ-yı Yahyâ* adlı eserlerini kaleme almıştır.[1]

Taşlıcalı Yahyâ: Şairin doğum tarihi ve yeri hakkında kesin bir bilgi yoktur. Kendisinin belirttiği üzere Arnavut asıllı Dukagin ailesine mensuptur. Ailesi ve geldiği yerin etkisiyle "Taşlıcalı" veya "Dukaginzâde" isimleriyle anılmıştır. Arnavutluk'tan devşirilerek İstanbul'a getirilmiş ve Acemi Oğlanları Ocağı'nda eğitimini almıştır. Devlet büyüklerine yazdığı şiirlerle takdir toplamış, beğenilerini kazanmıştır. Ömrünün son yıllarında Gülşenî Şeyhi Üryânî Mehmed Dede'ye bağlanarak tasavvufa yönelmiş, kaynakların belirttiğine göre 1582 yılında vefat etmiştir. Şairin en önemli eserlerinden *Dîvân*'ı ve *Hamse*'si mevcuttur. *Şâh u Gedâ*, *Gencîne-i Râz*, *Yûsuf u Zelîha*, *Kitâb-ı Usûl* ve *Gülşen-i Envâr* mesnevileri hamsesini oluşturmaktadır. *Edirne Şehrengîzi*, *İstanbul Şehrengîzi* diğer eserleridir.[2]

Zâtî: 1471 yılında doğan şairin yoksul bir aileye mensup olduğu, babasının çizmecilikle uğraştığı bilinmektedir. Asıl adı konusunda ise ihtilaflar vardır. Zâtî mahlasını kullanan şairin kaynaklara göre ismi Bahşî, Satılmış ve Ivaz'dır. Eğitimi ve hayatı hakkında ayrıntılı bir bilgi mevcut değildir. Ancak şairin zeki, hareketli, rind-meşreb ve zevk-perest olduğu verilen bilgiler arasındadır. Devlet büyüklerine yazdığı şiirler ile II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanunî Sultan Süleyman dönemlerinde büyük ilgi görmüş, aldığı ihsan ve hediyelerle hayatını idame ettirmiştir. İkbalinden sonraki yıllarında sıkıntı ve zorluklarla mücadele etmiş, 1546 yılında vefat etmiştir. *Dîvân*, *Şem' ü Pervâne*, *Edirne Şehrengizi*, *Letâyif* ve *Mektup* eserleri bulunmaktadır.[3]

1.7. Cöngün Dil ve Muhteva Özelliklerinin İncelenmesi

1.7.1. Dil ve İmla Özellikleri

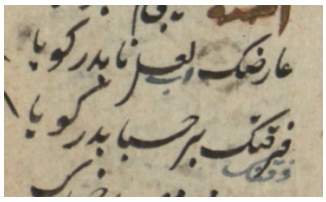
Çoğunlukla 16. yy şairlerinin manzumelerini içeren yazmada mahallî konuların sade ve anlaşılır şekilde işlendiği ve bazı şiirlerde süslü ve terkipli

[1] Hasan Kavruk, "Şeyhülislâm Yahyâ", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyhulislam-yahya, 10 Mart 2023.
[2] Bayram Ali Kaya, "Yahyâ Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zâde",(Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukaginzade, 10 Mart 2023.
[3] Orhan Kurtoğlu, "Zâtî, Ivaz" (Çevrim içi), https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zati-ivaz, 10 Mart 2023.

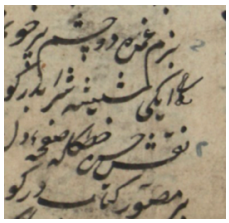
ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. Cöngün dili Osmanlı Türkçesi olmakla birlikte 2 Farsça, 2 Arapça şiir yer almaktadır. Bahr-ı tavîl ve gazel nazım şekillerinde hadis ve sûrelere telmih yapılarak Arapça ifadeler kullanılmıştır. Bahr-ı tavîl örneklerinde Arapça ibareler yeşil mürekkep ile yazılmıştır:

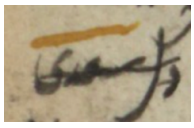
1. Şiirlerde farklı kullanılan kelimeler veyahut düzeltmeler farklı renkteki mürekkep ile belirtilmiştir:

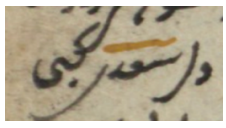

Bâkî'nin gazeline ait olan yukarıdaki beytin altına farklı mürekkep ile yazılı kelimeler, şairin Dîvân'ında geçen kelimelerdir. Üstlerinde siyah ile yazılan kelimeler ise anlam bakımından beyte uymamaktadır. Mürettibin yanlış yazdığını fark edip düzeltmesi veya cöngü sonradan edinen birisinin müdahalesi söz konusudur. Ayrıca beyit sıralamasının Dîvân'a göre farklılığı, beyitlerin sağ başlarındaki sayılar ile gösterilmiştir:

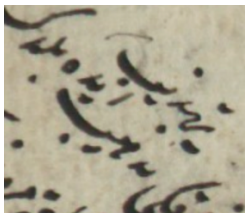
2. Yanlış yerde yazıldığı fark edilen mahlas, üstü çizilerek başka bir mısrada tekrar yazılmıştır:

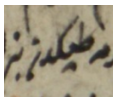
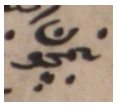
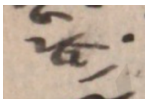

(Saʿdī)

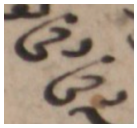
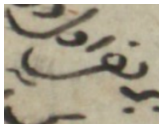
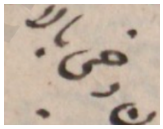
3. Yanlış yazılan kelime, doğru şekilde tekrar verilmiştir:

 (tehẕīb)

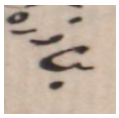
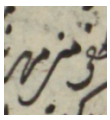
4. Seçilen şiirlerin bir kısmı Eski Anadolu Türkçesi özelliği taşımaktadır:

 (ṭapuña) (benümçün) (anuñla)

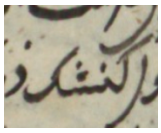
5. "Dahi" sözcüğü ise farklı şekillerde yazılmıştır:

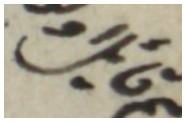
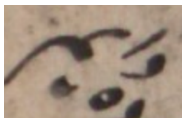
6. Cönkte nadiren "ben" zamirinin "men" olarak geçtiği görülmektedir:

  (ben / meni)

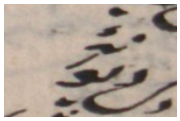
7. Kelimelerde harflerin sıralaması bazen yanlıştır:

 (kişinüñ)

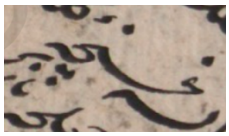
8. Hemzenin kullanıldığı kelimelerde bir birliğin olmadığı dikkat çekmektedir, "dāʾim" ve ʿkāʾil" kelimelerinde farklılık vardır:

 (ḳāʾil) (dāyim)

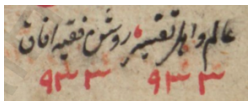
9. Belirtme eki olan –(y)ı/ -(y)i bazı kelimelerde hemze ile kullanılmıştır:

 (dīvāneyi)

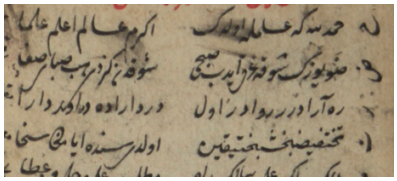
10. Gonca kelimesi çoğunlukla "ġonçe"dir:

11. Tarih beyitlerinde kullanılan her terkibin harflerinin ebced sayılarının toplamı tarihi vermektedir. Mısradaki her terkibin altında ise tarihler kırmızı mürekkep ile sayılarla belirtilmiştir:

12. Cönkte bir tarih kıtası muvaşşah özelliğe sahiptir. Kıtanın ilk mısraları yanlarında verilen harfler ile başlamaktadır:

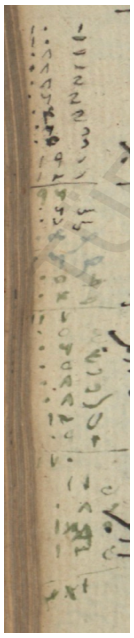
1.7.2. Muhteva Özellikleri

19. yüzyılın ilk yarısında tertip edilen cönkte 12 nazım şekli ile 431 şiir ve 1 nesir yer almaktadır. Mısra, beyit, kıta, nazım, gazel, kaside, mesnevi, tahmis, muhammes, müseddes, rubâî ve bahr-ı tavîl olmak üzere 12 nazım şekli ile kaleme alınmış manzumeler içerisinde en fazla 357 adet ile gazel nazım şekli tercih edilmiştir. Mürettibin şiirdeki âhenk unsurlarını gözeterek cöngü tertip ettiği dikkat çekmektedir. Cöngün ilk yarısına kadar harf, kafiye ve redifleri aynı olan gazellerin bir arada verilmesi, eserin önemli özelliklerindendir. Bu bakımdan klasik Türk şiirinde söz ve söz gruplarının, ses tekrarlarının şiiri mûsikîye yakınlaştırdığı, ayrıca şiirlerin ezberlenerek akılda kalmasını, aktarılmasını kolaylaştıran bir fonksiyonu olduğu da gerçektir. Kafiye, redif ve seslerin simetrik tekerrürü, şiiri belirli bir kavram veya bir konu etrafında toplamaya, farklı bir atmosferin oluşmasına katkıda bulunur. Çok defa şiirde belirli bir duygu ve düşünceye zemin hazırlayan redif, esere konu bütünlüğü kazandırır (Akün, 1994). Cönkte incelenen şiirlerde redif olarak kullanılan kelimelerin (ekler hariç) kullanım sıklıkları ise şöyledir: cânâ (5), degül

(5), garaz (5), bāʿis (4), kadeh (4), geçmedi (4), kâgaz (4), ola (3), sen (3), bahs (3), bu (3), ol (3), haz (3), hem (2), semt (2), nʾeyler (2), katlanmaz (2), kulıyuz (2), dürüst (2). 61 şiirde redif olarak kullanılan kelimeler bazı sayfalarda birbirini takip etmekte ve cönkte bir düzenin sağlanmaya çalışıldığını göstermektedir. Şairlerin dönemlerinde beğendikleri şiirlere aynı redif ve aynı kafiye ile benzer manzume yazarak tanzir ettikleri bilinmektedir. Ancak cönkte yer alan şiirleri nazire olarak adlandırmak ve hangisinin zemin şiir olduğunu belirlemek güçtür. Mürettibin son harflerini gözeterek bir araya getirdiği manzumelerin harf ve sayılarıyla kaç kez yazdığını gösteren çizelge ise gazellerin rastgele seçilmediğini vurgulamaktadır. Aynı harfle biten gazellerin cönkteki dağılımı ise şu şekildedir:

Tablo 4

Cönkte Bulunan Gazellerin Harflerine Göre Dağılımı

[67b]

Harf	Gazel Sayıları	Harf	Gazel Sayıları	Harf	Gazel Sayıları
ا	23	ذ	7	غ	8
ب	12	ر	39	ف	7
پ	-	ز	17	ق	9
ت	10	س	10	ك	15
ث	9	ش	9	ل	17
ج	8	ص	6	م	16
چ	-	ض	8	ن	18
ح	7	ط	8	و	14
خ	5	ظ	4	ه	26
د	13	ع	8	ى	24

Yukarıdaki tablodan hareketle cönkte en fazla ر ve ه harfleriyle biten gazellere yer verilmiştir. چ harfi ile biten kelimeler ise çoğunlukla ج ile gösterilmiştir. Dolayısıyla mürettibin alfabenin neredeyse tamamı ile gazeller yazdığı söylenebilir.

Cönk, Usûlî'nin dönemin şairleri tarafından bilinen, meşhur "peydâ" redifli gazeline yapılan bir tahmis ile başlamaktadır. Tahmise ait bendlerin, şekil ve kafiye yönünden incelendiğinde eksik olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla cöngün

kondisyonunda belirtilen bazı sayfaların çıkmış olduğu veyahut bendlerin eksik kaleme alındığı muhtemeldir. Tasavvuf, insan ve dünya ilişkisinin ele alındığı manzumeyi; Bâkî ve Emrî'nin âşıkâne gazelleri takip etmektedir:

Müjemden ḳaṭre ḳaṭre eşk-i ḫūn-āb
Dizilmiş rişteye gūyā ki 'unnāb [G. 3/1][1]

Bu cismüm tār-ı mū kānūn-ı 'aşḳa
Olupdur zaḫm-ı nāḫun laʿl mıżrāb [G.3/2]

Derlenen 400'ü aşkın şiir ve nesrin konusu genellikle aşk, âşık, sevgili ve güzellik unsurlarıdır. Sevgiliyi çeşitli unsurlar bakımından tasvir eden farklı şairlerin şiirleri anlam bakımından birbirini takip ederek konu bütünlüğü sağlamaktadır. Klasik Türk şiirinde genel olarak sevgili ve onun vasıfları birçok sıfat, teşbih ve mecazla ifade edilmiştir. Cönkte ise Yahyâ ve Bâkî'nin art arda yazılı gazelleri sevgiliyi genel olarak nitelemede benzerdir. Acımasızca hançer ve kılıçla kan döken, yaralar açan sevgili, âşık için zamanının âfeti ve vefâsızı olmuş; ona ulaşmak zor bir hâl almıştır:

Ḫūnī gözi kim ḫancer ile tīġ ile oynar
Yaḥyā aña ulaşma ki pür-yāre olursun [G. 202/5]

Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin
Āşūb-ı dehr ü āfet-i devr-i zamānesin [G. 203/1]

Kimi zaman sevgilinin acımasız tavırlarına maruz kalan âşık için birtakım öğütler de dile getirilmiştir. Gönül ehli kimselerin her yüzü güzele gönül vermemesi, sevgilinin saygısız ve utanmaz olmaması gerektiği ifade edilmiştir:

Ehl-i dil-i hüner ana cān ile ḫārīdār olmasun
Dil-beri bir mubteẕel bī-ʿarż u bī-ʿār olmasun [N.199/1]

Her yüzi mihr-i cihān-ārālara dil virmesün
Ḫāṣılı hercāʾiye kimse giriftār olmasun [N. 199/2]

[1] Cönkte yer alan manzumelerden gösterilen örnekler köşeli parantez içinde nazım şeklinin kısaltması, şiir ve beyit numarası ile belirtilmiştir.

Söz konusu öğütleri dinlemeyen âşığın hâlinin ise nasıl olacağı bir uyarıyla tekrar vurgulanmıştır:

Hercāʾiye dil virme ki āvāre olursun
Dermān bulımazsın ḳatı bī-çāre olursun [G. 202/1]

Veysî ve Ulvî'nin "-sin sen" redifiyle kaleme aldıkları gazellerde sevgiliye hitap edilerek onun vasıf ve nitelikleri tasvir edilmeye devam edilmiştir. Söz konusu sevgili gam ve keder sahibi kimselere sözleriyle mutluluk bahşeden ve aynı zamanda naz ve cilveleriyle onları kendisine yakınlaştırmayan, âşıkların üzüntüsünden ciğerlerinden kan akıtandır:

Nʾola meyl itseler ol sükkerin güftāre sulṭānum
Kelāmıñla ṣafā-baḫşende-i erbāb-ı ġamsın sen [G. 204/2]

Çemen ṣaḫnında ey lāle seḥer kim cilve-gersin sen
Gözümden ḳaṭre ḳaṭre dökilen ḫūn-ı cigersin sen [G. 205/1]

7b ve 8a sayfalarında bulunan Rûhî ve Bâkî'nin gazelleri ise aynı vezin ve aynı redifle kaleme alınmıştır. Aynı dönemde yaşayan şairlerin şiirlerinde görülen bu özellikler, beğendikleri şiirlerden esinlenerek benzer manzumeler kaleme aldıklarını veya tanzir ettiklerini de gösterebilmektedir. İki farklı gazelden alınan aşağıdaki beyitlerde sevgilinin güzellik unsurlarından olan dudağının "la'l" ve "câm" ile benzer şekilde ilgi kurulduğu görülmektedir:

Laʿl-ı lebüñle itse letāfetde cām baḥs
Erbāb-ı bezm eyler anuñla temām baḥs [G. 30/1]

Laʿlüñle cām yok yire eyler müdām baḥs
İẓhār-ı ḥaḳ degülse daḫı ḫod ḥarām baḥs [G. 32/1]

Yukarıda örnek beyitleri verilen şiirlerden hareketle cönkte yazılı gazeller genellikle âşıkânedir. Cönkte son harfi aynı olan ve benzer konuları işleyen gazeller mevcuttur. Kullanılan benzer kelime ve kelime grupları hem şekil hem muhteva bakımından cöngün bütünlüğünü oluşturmasına katkı sağlamış; farklı şairlerin şiirlerini karşılaştırma imkânı doğurmuştur.

Aşk, sevgili ve güzellik unsurlarını ihtiva eden bahr-ı tavîllerin ise cönkte bulunması eserin farklılığını ortaya koymaktadır. Bahr-ı tavîl, aruz kalıplarının "feʿilâtün" veya "fâʿilâtün" gibi tefilelerinden birinin tekrarlanmasıyla yazılır ve genellikle aşk, sevgili üzerine kaleme alınır. "Kaynaklar, nazım şekli olan bahr-ı tavîlin edebiyatımızda çok fazla örnekleri verilmediğini hatta bu konudaki tek örneğin Şeyh Gâlib'e ait olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu nazım şekli edebiyatımızda diğer nazım şekillerine oranla çok fazla görülmemesine karşılık, divanlarda ve mecmualar tarandıkça örnekleri de karşımıza çıkmaktadır" (Aksoyak, 2016:109).

Bahr-ı tavîller üzerine birçok çalışma yapan Aksoyak'ın yayımladığı "Seyfî'nin Bahr-ı Tavîli"[1] cönkte bulunmaktadır. Manzume "Gazel-i ez ân Saʿdī-i Tarz-ı Garīb" başlıklıdır ve mahlası Saʿdî'dir. Cöngün tertip edildiği tarih göz önünde bulundurulduğunda 15. yy.'da yaşamış Seyfî'ye atfedilen bahr-ı tavîlin 19.yy'a kadar aktarılması muhtemeldir. Kullanılan kelimeler benzer olmakla birlikte bazısı Aksoyak'ın verdiği örnekte bulunmamakta veya farklılık göstermektedir. Örneğin; bahr-ı tavîlde geçen "ḳapundan" kelimesi cönkte "ṭapuñdan" şeklindedir. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde kişinin zâtı, makâmı, huzuru anlamına gelen bu kelimenin şekli ve bahr-ı tavîlin "Saʿdî'nin Garip Biçimli Gazeli" olarak nitelendirilmesi, söz konusu nazım şekliyle dönemin ilk örneklerinden birinin Saʿdî'nin verdiğini işaret etmesi ihtimaller arasındadır. Dolayısıyla tüm bu unsurlar, 15. yy.'da yaşamış Cem Sultân'ın nişancısı, musahibi olan Saʿdî'yi akıllara getirmektedir ancak bu kesin bir yargıya ulaşmak için yeterli değildir.

Cönkte nesir türünde kaleme alınan metin "Hüccet-i Âşık ve Maşuk" başlıklıdır. Hüccet sözlükte "senet, vesîka, delil" (Devellioğlu, 1970: 462) manasındadır. Osmanlı diplomatiğinde ise iki manada kullanılmıştır: Birincisi şahitlik, yemin gibi ispata yarayan hukukî delillerdir. İkincisi ise kadı huzurunda taraflardan birinin ikrarını, diğerinin bu ikrarı tasdikini içeren ve hükmü kapsamayan hususlara dair düzenlenmiş belgedir (Oğuz ve Akagündüz, 1998). "Âşık ve Maşuğun Delili" manasına gelebilecek sade nesir örneği olan bu metinde âşık ve sevgili arasında görülen davada, sevgilinin saçından asılarak idam edilmesine karar verilen âşığın durumu anlatılmaktadır. Nesrin kime ait olduğu ise tespit edilememiştir.

[1] Detaylı bilgi için bkz. Aksoyak, İ. Hakkı (2007). "Anadolu Sahasında İlk Bahr-ı Tavîl Ahmed Paşa'nın mıdır?", *Türkoloji Araştırmaları*, *2*(4), s. 84-97.

Yazmanın çoğu yaprağında, şiirlerin altında mahlassız beyit, kıta ve nazm bulunmaktadır. Özellikle aynı varakta bulunan biri Arapça diğeri Türkçe olan "Kıta" başlığıyla verilmiş iki nazm aynı vezinle kaleme alınmıştır. Oldukça yaygın olan ve herkesçe bilinen bu manzumeyi Uzun, "Beste-i Kadîm" adıyla tanınan ve Mevlevî âyininden biri olan hüseynî âyininde geçen, güftesi Mevlânâ'ya nisbet edildiğini (Uzun, 1991) söylemektedir:

Āh mineʾl-ʿaşḳ ve ḥālātihi
Aḫraḳa ḳalbi bi-harārātihi [N. 218/1]

Mā-naẓara'l-aynü ilā gayriküm
Uḳsima biʾllāhi ve āyātihi [N. 218/2]

Ayrıca "Arapça yazılan kıtanın ilk iki mısraı Şeyh Galib'in, "Ey rûh-ı pâkinde ıyan nûr-ı zât" matla'lı terciinde vasıta beyti olarak kullanıldığından bazılarınca beytin ona ait olduğu söylenirse de bu yanlıştır" (Uzun, 1991:21) ifadesi yer almaktadır. Türkçe manasını taşıyan şiirin şairi tespit edilememiştir ancak şiirin farklı dillerde örneğinin verilmesi ilginçtir:

Āh güzelüñ ʿaşḳına ḥālātına
Yandı göñül ʿaşḳı ḥarārātına [N. 221/1]

And içerin ġayrı güzel sevmeyim
Tañrıya vü Tañrınuñ āyātına [N. 221/2]

Cönkte bulunan bir kıta ve iki beyte ise tarih düşürülmüştür. Tarih manzumeleri ebced değeri taşıyan Arap harfleriyle yazılmış mısra, kelime, tamlama, cümle veya beyitlerde belirli bir olayın tarihini işaret etmeye dayalıdır. Konuları geniş olan "Tarih manzumeleri, çoğunlukla; ya doğum, ölüm, tahta çıkış, sefer, barış, bir göreve atanma, azledilme, sünnet, evlenme, sakal bırakma, yangın, zelzele… vs. gibi olaylar; ya da saray, yalı, çeşme, han, hamam, cami, medrese, kışla… gibi binaların yapımı veya onarımı için yazılır." (Karabey, 2015:56). Cönkte verilen 3 tarih ise doğum, ölüm ve tayin için söylenmiştir. Kaleme alınan her tarih manzumesinin başlığı mevcuttur ve müverrihin kim olduğu, tarihin niçin kaleme alındığı belirtilmiştir.

107a sayfasında bulunan kıta-i kebirenin tarih beytine her terkipte tarih düşürülmüştür. Başlığında "Merḥūm Bostan-zāde Efendī Edirnede Sulṭān Selīm Medresesinde Müderris iken Dānişmendlerinden Muḥiṭī Rodosī Dimişdür" ifadesi tarihin Bostan-zâde Efendi'nin talebesi Muhitî tarafından kaleme alındığını göstermektedir. Bostan-zâde Efendi'nin medresede görev yaptığı tarih ile kıtada düşürülen tarihin aynı olmasını ise kaynaklar doğrulamaktadır.[1] Muvaşşah özelliğe sahip kıtanın her beytinin başında verilen harfler yukarıdan aşağı doğru okunduğunda "Hazret-i Mehemmed Çelebi Efendi" ismini vermektedir. Kıtada söylenen övgü ve dualar, belirtilen isimdeki "Hazret ve Çelebi" ifadeleri ve tarihin M.1572 yılını vermesi Bostan-zâde Efendi'den mülâzım olan es-Seyyid Pîr Mehemmed bin Çelebi lakabıyla anılan Âşık Çelebi'nin vefat tarihi olabileceğini göstermektedir.[2]

Cönkteki diğer tarihler ise Edirne'de İshâk Efendi'nin Darü'l-hadis'e tayin edilmesi ve IV. Mehmed'in doğumu için söylenmiştir. "Edirnede Darüʾl-ḥadīṯ İsḥaḳ Efendiye tevcīh ü tefvīz olunduḳda müfāḫireten bu maṭlaʿı tārīḫ dimişdür. Her muṣarrāʿı tāriḫ düşmişdür" başlıklı tarih beyti Latîfî Tezkiresi'ndeki ifade ile paralellik göstermektedir. Ancak Âşık Çelebî, tarihin İshâk Çelebî'nin Muʿammâyî adlı arkadaşının söylediğini belirtmiştir.[3]

IV. Mehmed'in doğum tarihini veren manzumeye rastladığımız Yümni Tezkiresi'nde ise tarihin IV. Murad'ın doğumu için yazıldığı belirtilmiştir.[4] Ancak cönkte yer alan manzumenin başlığında ve beyitte geçen "Sultan İbrahim, Mehemmed" ifadeleri ile IV. Murad'ın ölüm tarihi düşünüldüğünde tarihin, Sultan İbrahim oğlu IV. Mehmed için söylendiği anlaşılmaktadır.

1.7.3.Görsel Şiirler

[1] Ahmet Doğan, "Bostan-zâde, Mehmed Efendi", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bostanzade-mehmed-efendi, 20 Mart 2023.
[2] Filiz Kılıç, "Âşık Çelebi, Seyyid Pir Mehemmed b. Ali", (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/asik-celebi-seyyid-pir-mehemmed, 20 Mart 2023.
[3] Detaylı bilgi için bkz. Es-Seyyid Pîr Mehmed bin Çelebi, *Meşâ'irü'ş-Şuʿarâ,* haz. Filiz Kılıç, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, 25 Şubat 2023.
[4] Mehmed Sâlih Yümni, *Tezkire-i Şu'arâ-i Yümnî (İnceleme- Tenkidli Metin- İndeksli Tıpkıbasım)*, haz., Sadık Erdem, Ankara, TTK Yayınları, 2013, s. 9.

Edebiyatın ana maddesi olan kelimelerin, klasik Türk edebiyatının şairleri tarafından ustalıkla kullanıldığı bir gerçektir. Söylediği sözlere çeşitli unsurlar ile edebî nitelik kazandıran şairlerin muhayyilesi ile sadece muhtevayı değil, yazı görünümünü de süslediği, fizikî çevresinde yer alan varlıkların görselliğinden yararlandığı, böylece harf ve sembol oyunları yaptığı kaleme aldıkları şiirlerde görülmektedir. Bu şiirlerin yazıdaki istif, figür, sembol ve desen olarak adlandırılabilecek nitelikleri göze hitap etme gayesini ve resmi şiire sokma uğraşısını bir sanat hüneriyle göstermektedir (Saraç, 2015). Daha çok mürettibin beğeni ve zevkine bağlı olarak derlenen cönk ve mecmualarda rastlanan görsel bir hüviyete sahip bu şiirler, edebî gelenek içerisinde kendilerine has bir değere sahiptir. Bu çerçevede üzerine çalışılan cönkte de 3 şekil ve 1 resim ile ifade edilen 4 görsel manzume Türkçe, Farsça ve Arapça dillerinde kaleme alınmıştır. Beyitlerin uc uca sıralanarak kare şeklini oluşturduğu geometrik şiirlerin ortalarında artı şeklinde verildiği ek ve kelimeleri çözmek oldukça güçtür.

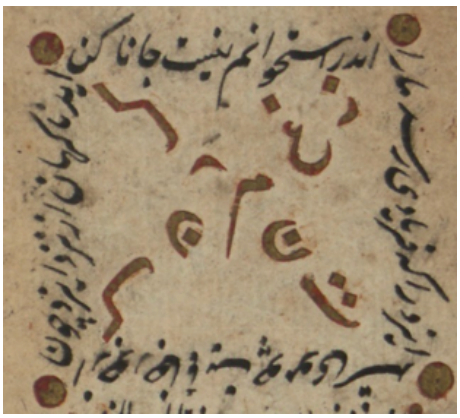
[K. 356]

Örneği verilen yukarıdaki manzumenin benzerlerine Prof. Dr. Özer Şenödeyici'nin *Osmanlının Görsel Şiirleri* adlı kitabında rastlamaktayız. Şenödeyici, yukarıdaki gibi olan geometrik şiirlerin çözümlenmesine dair şu bilgileri vermektedir:

"*Bu biçimde istiflenen görsel şiirlerde, ortada bulunan ve iki sözcükten oluşan isim ya da tamlamanın harfleri mısraların başına eklenmek suretiyle doğru okunuş elde edilir. Ortadaki ismin ya da tamlamanın her harfi metnin çözümünde kullanılacağı için, ortadaki sözcüklerin her birinin eski imlâ ile dörder harften oluşmaları gerekmektedir*" (Şenödeyici, 2012:107).

Yukarıdaki geometrik şiir bu tarif ile okunduğunda, ortadaki harflerin "Ahmed Çelebi" ismini oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Mahlasın yer almadığı bu şiirlerin kime ait olduğu ise bilinmemektedir. Şenödeyici (2012) manzumede zikredilen isimdeki şahsa bir hüner gösterilerek övüldüğünü; gösterilen hünerin de hürmet ifade ettiğini belirtmiştir.

Çalışmamızda bulunan ikinci geometrik şiir Farsça'dır. Manzumenin ortasında verilen bir harfin merkeze alınarak diğer harflerin sıralandığı ve bazı harflerin yönünün ters olduğu dikkat çekmektedir. Bu bakımdan manzume önceki şiirden farklıdır.

[K. 357]

Bu şiirde م (mim) merkezdeki harftir. Mısraların anlamlı olabilmesi için baş ve sonda ek ve kelimeye ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla merkezdeki م harfi ile başlanarak sağ üst köşeye kadar olan harfler, en üstteki beyte eklenmelidir. Mısraın tamamlanması için, mısraın sonuna sol üst köşeden م' e giden harfler okunmalıdır. Bu şekilde tamamlanan şiirin ilk ve son harflerini م (mim) oluşturacaktır. Dolayısıyla şairin hünerine bağlı olarak değişebilen bu renkli şiirlerin içlerinde kendilerine has bir yöntemi saklamakta olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

Cönkte dikkat çeken diğer görsel ise 63a'da bulunur. Kaleme aldığı şiiri görsel bir şekilde sunan mürettibin muhayyilesinin ve şiir yeteneğinin ne kadar iyi olduğu açıktır. Servi ağacı, akarsu, nar, kebap ve karanfilin yer aldığı görselde resimlerle oluşturulmuş bir kompozisyon vardır:

[63a][1]

Görselin üst bölümünde narların, ortada servi ağacının, altta ise şişe geçirilen kebap ile tabakların sağ ve soluna kelimeler yazılmıştır. Sağdan sola doğru okunduğunda Farsça bir nazmın yazıldığı ortaya çıkmaktadır:

[…][2] mīve vü dū […] şarāb
Sāye-i serv-i sehī vü leb-i āb

Bā-to ḫ̆āhem ki benuşem ṣanemā
Ba dū yek […] […] kebāb [63a]

"Ey resim gibi güzel sevgili, seninle suyun kenarında ve uzun servinin gölgesinde içmek istiyorum" manasına gelen nazmın ilk ve son mısralarını resimler tamamlamaktadır. Şiirin kime ait olduğu ise tespit edilememiştir. Sevgiliyle bir araya gelmeye çalışan şairin "ayş u işret" eylemek istediğini şiir ve resimle aktarması takdire şayandır.

1.8.Cönkte Kullanılan Nazım Şekilleri

[1] Görsel, cöngün 63a yaprağında yer almaktadır.
[2] Beyitte görsel ile ifade edilen kelimeler köşeli parantez ile belirtilmiştir.

Cönkte manzum ve mensur olmak üzere edebî ürünlerin toplam sayısı 432'dir. En fazla tercih edilen nazım şekli 357 adet ile gazeldir. Beyit, kıtʿa, tahmis ise gazelin ardından en fazla kullanılan nazım şekilleridir.

Tablo 5

Cönkte Kullanılan Nazım Şekilleri

Nazım Şekilleri	**Adedi**
Mısra	1
Beyit	40
Kıtʿa	7
Nazm	5
Gazel	357
Kaside	2
Mesnevi	3
Tahmis	6
Muhammes	1
Müseddes	3
Rubâi	2
Bahr-ı Tavîl	3

Cönkte bazı şiirlerin başlıkları nazım şekillerinin adıdır. Ferd, müfred, mısra, kıtʿa olarak yazılı başlıkların kimisi şiirlerin şekil özelliği ile uyuşmamaktadır. 53a ve 53b sayfalarında bulunan iki şiir "Kıtʿa" başlığı ile yazılmıştır ancak şiirlerin şekil özellikleri incelendiğinde "Nazm" olduğu görülmektedir. Mürettip, 3a ve 43a sayfalarında bulunan "Mesnevi" nazım şekliyle yazılı iki şiiri aynı şekilde "Kıtʿa" başlığı ile göstermiştir. Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan şiirler ise bu nazım şeklinin özelliğini tamamıyla yansıtmamaktadır. Cönkte "Kıtʿa" başlığıyla yazılı diğer bir mesnevi ise Hamdullah Hamdî'nin Yûsuf u Zelîha adlı mesnevisinde bulduğumuz, "Pend" bölümünde geçmektedir:

Ey gönül büt-perest iken Mālik
Ḥakḳ anı itdi Yūsufa mālik [N. 175/1]

Var ḳıyās it ki Ḥaḳ-pereste Ḫudā
Ṭālib olsa aña ne ide ʿaṭā [N. 175/2]

Cönkte "Nazire" başlığıyla verilen 3 gazel bulunmaktadır. "Nazire-i Bâkî" başlığını taşıyan bir gazel, Bâkî'nin *Dîvân*'ında bulunmuştur ancak diğer 2 gazel

tespit edilememiştir. Bulunamayan 2 şiirin ise nazire olup olmadığı kesin değildir. Gazelde mahlasları bulunan şairlerin isimleri ilgili listeye eklenmiştir fakat şiirlerin kendilerine ait oldukları belirsizdir.

Tablo 6

Nazire Başlıklı Şiirler

Başlık	**Mahlas**	**Şiir Numarası**
Nazire-i Bâkî	Bâkî	85
Nazire-i Sâʿî	Sâʿî	327
Nazire-i Kâniʿî	Kâniʿî	328

Yukarıda bahsedilen nazım şekillerinin başlıkları, eserin orijinal düzenini ve şeklinin bozulmaması için çeviri yazılı metinde aynen yazılmıştır. Hazırlanan MESTAP ve diğer tablolarda ise incelemeler üzerine tespit edilen doğru nazım şekilleri belirtilmiştir.

1.9.Cönkte Kullanılan Aruz Kalıpları

Cönkte yer alan şiirler aruzun 9 bahir ve 20 vezniyle kaleme alınmıştır. En fazla tercih edilen remel bahri 4 vezin ile 201 şiirde, hezec bahri 4 vezin ile 93 şiirde, muzâri bahri ise 2 vezin ile 75 şiirde uygulanmıştır. Diğer bahir ve vezinler, uygulandıkları şiirler ile tablodaki gibidir.

Tablo 7

Cönkte Kullanılan Aruz Bahir ve Kalıp Sayıları

Aruz Bahri	**Aruz Kalıbı ve Sayıları**	**Şiir Numaraları**
Hezec	Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün /Mefāʿīlün/ Mefāʿīlün (51)	1, 24, 27, 31, 37, 58, 74, 80, 84, 85, 86, 102, 106, 108, 117, 129, 133, 135, 136, 142, 146, 150, 162, 163, 166, 167, 177, 182, 189, 192, 195, 198, 204, 205, 219, 222, 224, 260, 263, 265, 274, 276, 279, 289, 332, 353, 408, 414, 415, 417, 428
Hezec	Mefāʿīlün /Mefāʿīlün/ Feʿūlün (9)	3, 76, 217, 252, 253, 269, 315, 338, 367

Hezec	Mefʿūlü/ Mefāʿīlü/ Mefāʿīlü/ Feʿūlün (32)	18, 25, 34, 44, 52, 59, 61, 63, 70, 113, 138, 147, 156, 160, 161, 202, 243, 283, 300, 303, 318, 326, 327, 328, 350, 352, 379, 382, 388, 389, 423, 426
Hezec	Mefʿūlü/ Mefāʿīlün/ Mefʿūlü/ Mefāʿīlün (1)	137
Remel	Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün (110)	4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21, 22, 28, 39, 40, 42, 43, 53, 56, 72, 83, 92, 93, 97, 101, 103, 107, 116, 118, 119, 122, 126, 127, 128, 130, 131, 132, 134, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 148, 149, 151, 152, 153, 154, 159, 173, 191, 193, 196, 199, 197, 201, 207, 208, 212, 220, 231, 233, 234, 235, 236, 240, 245, 251, 255, 256, 261, 262, 271, 282, 284, 287, 288, 291, 292, 294, 304, 317, 320, 331, 334, 343, 344, 347, 357, 360, 373, 380, 384, 385, 390, 391, 392, 393, 396, 402, 403, 405, 406, 409, 411, 412
Remel	Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün (81)	17, 20, 23, 26, 29, 33, 45, 49, 51, 54, 55, 57, 60, 67, 68, 69, 71, 78, 87, 89, 90, 91, 98, 100, 157, 164, 165, 170, 176, 178, 179, 185, 186, 194, 200, 206, 209, 210, 223, 228, 229, 230, 239, 247, 248, 254, 258, 264, 266, 267, 270, 275, 277, 281, 282, 301, 307, 319, 329, 336, 337, 340, 342, 345, 346, 361, 363, 368, 369, 370, 371, 377, 378, 394, 395, 401, 420, 429, 431, 431, 432
Remel	Feʿilātün/ Feʿilātün/ Feʿilün (5)	66, 112, 341, 362, 425
Remel	Fāʿilātün/ Fāʿilātün/ Fāʿilün (5)	47, 232, 335, 356, 399
Hafif	Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün (31)	2, 5, 6, 35, 62, 65, 81, 125, 174, 175, 180, 181, 188, 190, 237, 249, 259, 297, 310, 311, 312, 325, 333, 354, 365, 366, 375, 383, 397, 416, 418
Muzâri	Mefʿūlü/ Fāʿilātü/ Mefāʿīlü/ Fāʿilün (71)	30, 32, 36, 38, 46, 50, 64,

		73, 77, 79, 88, 95, 96, 104, 105, 115, 121, 124, 155, 158, 168, 169, 171, 172, 184, 187, 203, 211, 214, 215, 225, 226, 238, 241, 257, 268, 272, 278, 280, 285, 286, 290, 293, 295, 296, 298, 299, 302, 306, 308, 309, 313, 314, 316, 321, 322, 323, 324, 330, 339, 348, 349, 364, 372, 381, 386, 387, 400, 410, 421, 424
Muzâri	Mefʿūlü/ Fāʿilātün/ Mefʿūlü/ Fāʿilātün (4)	227, 413, 419, 430
Müctes	Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilün (16)	41, 48, 75, 99, 109, 110, 114, 123, 213, 230, 244, 273, 351, 359, 422, 427
Müctes	Mefāʿilün/ Feʿilātün/ Mefāʿilün/ Feʿilātün (1)	404
Serîʿ	Müfteʿilün/ Müfteʿilün/ Fāʿilün (3)	218, 221, 398
Mütekârib	Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūlün (2)	305
Mütekârib	Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūlün/ Feʿūl (2)	183, 250
Recez	Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün/ Müstefʿilün (1)	82
Recez	Müfteʿilün/ Mefāʿilün/ Müfteʿilün/ Mefāʿilün (3)	120, 216, 246
Recez	Müfteʿilün/ Müfteʿilün/ Müfteʿilün/ Müfteʿilün (1)	407
Ahreb	(2)	94, 111

1.10.Cönkte Yer Alan Diğer Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Nesir ve Manzumeler

Cönkte tertip edilen şiirler divan ve tezkirelerde, mecmualarda ve çeşitli akademik çalışmalarda, LEHÇEDİZ'de taranarak hangi şaire ait olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Mahlası olmayan kimi şiirlerin şairleri tespit edilmiştir ancak bazı şiirlere kaynaklarda rastlanılmamıştır. Bu minvalde mahlası bulunmayıp şairini tespit edemediğimiz şiirler ve mahlası olup şiirine rastlayamadığımız şairler ortaya çıkmıştır. Oluşan söz konusu iki ayrı grubun şiirleri tabloda listelenmiştir.

Tablo 8

Cönkte Mahlası Olmayıp Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şiirler

Nazım Şekli	**Şiir Numarası**	**Şiir Sayısı**
beyit	11, 12, 13, 44, 150, 208, 360, 405, 406, 407, 408, 409, 410,	18

	412, 423, 425, 430, 432	
kıt'a	81, 356, 357, 358, 362,	5
nazm	199, 218, 221, 232	4
mesnevi	5, 76	2
gazel	117, 131, 417	3
müseddes	335	1

Tablo 9

Cönkte Mahlası Olmayıp Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Mensur Eserler

Nesir	**Nesrin Numarası**	**Nesir Sayısı**
Hüccet-i ʿÂşık u Maʿşûk	355	1

Tablo 10

Cönkte Mahlası Olup Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Şair ve Şiir Numraları

Mahlas	**Şiir Numarası**	**Nazım Şekli**	**Şiir Sayısı**
Âlî	371	gazel	1
Âzerî	74, 241	gazel, müseddes	2
Gafûrî	378	gazel	1
Günâhî	240	tahmis	1
Hâletî	60a derkenâr 1	gazel	1
Hâlisî	339	gazel	1
Hatâyî	235	gazel	1
Kâniʿî	328	gazel	1
Misâlî	310, 337	gazel, muhammes	1
Nihâlî	165	gazel	1
Rahmî	146	gazel	1
Re'yî	341	gazel	1
Sabrî	311	gazel	1
Sadık	16	gazel	1
Sâmî	370, 401	gazel	2
Şânî	62	gazel	1
Sâʿî	327	gazel	1
Selîm	416, 417	gazel	2
Sunʿî	47	kıta	1
Suʿûdî	236, 333, 340	gazel, beyit, tahmis	1
Şerîf	129	gazel	1
Şeyhî	182	gazel	1

Ulvî	125,228	gazel	2
Ümîdî	382	gazel	1
Veysî	59, 133	gazel	2
Yahyâ	234	gazel	1
ʿÂlîmî	45	gazel	1
ʿİlmî	142, 264, 375	gazel	3
ʿİtâbî	172	gazel	1

1.11. Cönkte Yer Alan Diğer Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Beyit ve Mısralar

Cönkte mevcut şiirler, çevirili yazılı metne aktarılırken divanlarda ve çeşitli kaynaklarda taranmıştır. Şiirde imla, kelime, beyit sırası gibi çeşitli unsurların farklılıkları dipnotta belirtilmiştir. Bunların dışında divanlarda tespit edemediğimiz beyit ve mısralar da ortaya çıkmıştır. Bulunamayan mısra ve beyitler şiir numaralarıyla tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11

Cönkte Bulunan Kaynaklarda Tespit Edilemeyen Beyit ve Mısralar

Mahlas	**Şiir Numarası**	**Beyit/Mısra Numarası**
Hâleti	6	2, 3, ve 4. beyit
ʿUlvî	18	1 beyit
Hâleti	60	3. beyit
Nef'î	152	4 ve 5. beyit
Bâkî	174	3. beyit
Rûhî	226	8 ve 9. mısra
Rûhî	364	6. mısra
Emrî	389	5. mısra
Emrî	413	3. beyit

1.12. TTK Kütüphanesi Y/460 Numaralı Cöngün MESTAP'a Göre Tasnifi

YER NUMARASI		TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ, CÖNK, Y/460					
Yp. nu.	**Mahlas**	**Matla' beyti / bendi**	**Makta' beyti / bendi**	**Nazım şekli / birimi**	**Nazım türü**	**Vezin**	**Açıklamalar**
1b	Naʿti	Kemāl-i ḳudretidür ẓāhir u bātında hep peydā Vücūd-ı muṭlaḳuñ baḥrine mevci kim ider peydā Eneʾl-Ḥaḳ sırrını söyler eger maḫfī eger peydā	Şūlar kim **Naʿtiyā** fazl u hünerde muḳtedālardur Hemīşe ḳaʿr-ı deryāyı muḥīṭ munʿaḳir[ler]dür Müşāhid olmaġa bu merd-i Ḥaḳḳa müfteḥirlerdür Ḳamu neẓẓārede ebkār-ı maʿnā muntaẓırlardur **Uṣūlī** gibi tā kim ola bir ṣāḥib-naẓar peydā	tahmis/12 bend		.---/.---/.---/.---	Nazmın başlığı bulunmamaktadır; bendlerde eksiklik vardır. Eserin önceki sayfalarının kopmuş olması muhtemeldir.
2b	Bāḳī	ʿĀrıẓuñ lʿal -i nābdur gūyā Firḳatüñ bir ḥabābdur gūyā	**Bāḳiyā** ḫāl-i ʿanberīni anuñ Nāfe-i müşg-i nābdur gūyā	gazel/6 beyit		-.--/.-.-/.--	Başlık yoktur.
3a	Emrī	Müjemden ḳaṭre ḳaṭre eşk-i ḫūn-āb Dizilmiş rişteye güyā ki ʿunnāb	Ḳurıtduñ ʿālemi āhuñla **Emrī** Aḳamaz çeşme-i ḫūrşīdden āb	gazel/5 beyit		.---/.---/.--	Başlık: Emrî. Gazel Dîvân'da 8 beyittir.
3a	Emrī	Bir şeh-i şahrā-nişīnem sāye-bānumdur seḥāb Aña peyvest olmış āhum şuʿlesi zerrin ṭınāb	Ḳāşı fikridür dil peyveste-i nālān eyleyen Ol kemāndan iñler ey **Emrī** hemīşe bu rebāb	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Beyitler ED'de farklı gazellerdendir. Başlık: Emrî
3a	?	Çar-şū içre bir civān ġarāz Ben niyāz eyledükçe eyledi nāz	Nāz ile gördüm anı dügme urur Her takımı beşer filori deger	mesnevi/2 beyit		-.--/.-.-/.--	Başlık: Kıta
3b	Ḥāletī	Rūy-ı yāre ʿaraḳ getürdi şarāb Çıḳdı gülden ol āteş ile gül-āb	Şāh-bāz-ı ḫayāl-i ḫāli görüp Uçdı ey **Ḥāletī** gözümden hˇāb	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Gazelin matla ve makta haricindeki beyitler Dîvân'da yoktur.
3b	Yaḥyā	Himmet-i sulṭān-ı ʿaşḳuñ ey şeh-i ʿālī-cenāb Çeşme-i çeşmine ʿuşşāḳuñ getürdi yine āb	Vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār **Yaḥyā** şöyle teʾsīr eylemiş Ḫāme reftār eyledükçe geldi büy-ı müşg- nāb	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Yahyâ
3b	Zātī	Şād olurmış göricek ʿuşşāḳınuñ cān virdügin Ẕātiyā cān vir öñinde tā ki ruḥuñ şād ola	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Müfred.
4a	Yaḥyā	Cām bir şırça sarāy olmuş ki ferşi laʿl-i nāb Ḫücredür billūrdan şāh-ı hevāya her ḥabāb	ʿAşḳla ḫoş ḫāl olan şeydāya añmañ vuṣlatı Bāde-i ṣāfī virüñ **Yaḥyāya** ḳatmañ aña āb	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Yahyâ
4a	Emrī	Ḫāne-i aġyārdan çıḳdı çün ol meh bī-niḳāb Eyle ṣandum ṭoġdı ʿaḳreb menzilinden āfitāb	Ġurre ḳāşundan rūḫ-ı raḫşāndur ḫurşīd-i ʿaşḳ Ay başına varmaz ey **Emrī** egerçi āfitāb	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Emrî
4a	?	Şu gibi aḳıtdı gönlüm ol yeri rū-yı nāzdan Mā-cerāyı ʿarzˇ ḳıldum ben aña açmazdan	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Müfred
4a	?	Şanmañız ḳaṣd ve zavˇ eyler nigārum nāzdan Sāʿid-i simīnini seyr itdürür açmazdan	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Müfred
4a	?	Şanmañız ḳaṣd-ı ṣalḳa eyler cevānum nāzdan Ḳāmet-i mevzūnını seyr itdürür açmazdan	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Müfred
4b	Riyāżī	Bilmezüz sāḳī ḥisāb-ı devr-i māh u āftāb Eylerüz eyyām-ı ʿömri devr-i sāġarla ḥisāb	Ey **Riyāzī** dest-i āhum ḥalḳa-i māh-ı nevī Muttaṣıl taḥrīk ider olmaz felekden feṯḥ-i bāb	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Riyâzî
4b	Nefʿī	Gönlümi her dem bir āteşdür ḳılan pür ıẓṭırāb	Āb u tāb eksik degül şuñda ey **Nefʿī** senüñ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Nefʿî

		Kim ol āteşden bir āḫker -i felekde āftāb	Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb				
5a	Sādıḳ	Seg-i kuyūñla ḳarīn olalı buldum ʿizzet Dōstum himmet aḳranla artar raġbet	Āḫter-i baḫt-ı siyāhuñ nʾola fer virse bu dem **Ṣādıḳā** verdi o meh-i ḥüsnle şehre şöhret	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Sâdık
5a	Yaḥyā	ʿAks-i müjgānla ey dil-ber-i şīrīn-ḥarekāt Şanurum ruḫlaruñ iʿrāb ḳonulmış āyāt	Herkese nuṭḳ-ı revān-baḫş virilmez **Yaḥyā** Himmet-i Ḫızʾr gerek kim buluna āb-ı ḥayāt	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Yahyâ
5a	ʿUlvī	ʿUlvī ḳuluñuñ deftere yazmanız didüm Biñ nāz ile ol server-i ḫubān güle yazdı	-	beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Müfred
5b	Rūḥī	Yā beni maḳtūl-ı tīġ-i ġamze-i ḫūn-ḫˇāruñ it Yā temāşā-gāhumı āyīne -i ruḫsāruñ it	**Rūḥī-yi** yā zehr-i ḳahr-ı firḳatuñla ḳıl helāk Yā devā-yı ʿaşḳun ey meh şerbet-i dīdāruñ it	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
5b	Rūḥī	Ṭabʿımuz hicrle dem-beste iken ġonca-ṣıfat Geldi gül gibi anı açdı nesīm-i vuṣlat	**Rūḥiyā** ṣabr gerek ʿāşıḳ-ı ṣādıḳda hemān Yoġsa hicrān elemin defʿ ide āḥir vuṣlat	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
6a	Bāḳī	Lāle-ḥadler ḳıldılar gül-geşt -i ṣaḥrā semt semt Bāġ u rāġı gezdiler idüp temāşā semt semt	Şiʿr-i **Bāḳī** sebʿa-i iḳlime olduḳça revān Oḳınursa yiridür bu naẓm-ı ġarrā semt semt	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Gazel Dîvân'da 6 beyittir.
6a	Rūḥī	Nev-bahār oldı açıldı verd-i raʿnā semt semt Ḳurdılar ṣaḥn-ı çemende bezm-i ṣahbā semt semt	Ḥurrem itdi ʿālemi bārān-ı eşküm **Rūḥiyā** Çıḳdı ṣaḥrā seyrine aʿlā vü ednā semt semt	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
6a	Veysī	Seyr-i giysū-yı girihgiriñ ucından güzelüm Ġam-ı zencīr-i belāñı ḳırılınca çekelüm	-	beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur.
6b	Raḥmī	Ḳadem baṣsañ eger ġam-ḫāneme ey māye-i devlet Ḳudūmuñla olur miḥnet-serāmuz pāye-i devlet	Maḥabbet mülkine şāh oldı **Raḥmī-yi** hümāyūn-per Hevā-yı kākülüñ ṣaldı başına sāye-i devlet	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Rahmî
6b	Zātī	Çaldum niçe kez derdle ṭabl-ı ġam u miḥnet Al sen de vefā sāzın ele kār-be-nevbet	Zülfüñle lebüñ **Ẕātiyi** dīvāne idelden Zencīre çeküb göz yaşı virür añа şerbet	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Zâtî
7a	Bāḳī	Yaşumuz dökmege ol cāh-ı ẕeḳandur bāʿiş Göñlümüz düşmege ol dürr-i ʿAdendür bāʿiş	Ḳafes-i tende yatur ṭuṭī-i ṭabʿ-ı **Bāḳī** Çekdüġi ḳahra anuñ luṭf-ı suḫandur bāʿiş	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Bâkî
7a	Bāḳī	Gözüm yāşına ol laʿl-i leb-i sīr-āb olur bāʿiş Dem-ā-dem ḳana ey sāḳī şarāb-ı nāb olur bāʿiş	Vücūdum ḫānesin seyle virür **Bāḳī** gözüm yaşı Fenā-yı dār-ı bī-bünyāduma bu āb olur bāʿiş	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Velehū
7a	Zātī	Dest-mālüm gevher-i eşkümle pür ḳıldum bugün Gönderem dir idim saña ṣıḳmış raḳīb-i bed-liḳā	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
7b	Rūḥī	Nice serv eylesün ol ḳāmet-i bālā ile baḥs Begüm ednāya düşer mi ide aʿlā ile baḥs	Ṭuramaz **Rūḥī-i** gūyāya muḳābil aġyār İdemez zaġ u zaġan bülbül-i şeydā ile baḥs	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî
7b	Rūḥī	Laʿl-ı lebüñle itse leṭāfetde cām baḥs Erbāb-ı bezm eyler anuñla olmaġ baḥs	**Rūḥī** ḥadīs-i laʿluñ işitdükde lāl olur Ṭabʿla itse ṭūṭi-i şīrin-kelām baḥs	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
8a	Rūḥī	Degül çün nār-ı aşḳuñ sīne-sūzān olmaġa bāʿiş Nedür ey meh dil-i ṣad-pāre pürẏān olmaga bāʿiş	Ṣafālar eylemekde ġayrılar zevḳ-i viṣālüñle Nedür **Rūḥī** esīr-i derd-i hicrān olmaga bāʿiş	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Rûhî
8a	Bāḳī	Laʿlüñle cām yoḳ yire eyler müdām baḥs İẓhār-ı ḥaḳ degülse daḥı ḫod ḥarām baḥs	**Bāḳī** ferīd-i fenn-i suḫandur nizāʿı ḳo İlzām iderler itme ṣaḳın iltizām baḥs	gazel/7 beyit		--./-.-./.--./.--	Başlık: Bâkî
8b	Nevʿī	Ḫaṭṭ-ı rūyuñ olup ey māh-ı şeb-ārā ḥādiş Oldı başumda yine bir yeñi sevdā ḥādiş	Beyt-i naẓmum benüm ol baḥr-ı suḫandur **Nevʿī** Oldı ḳaʿrında anuñ gevher-i maʿnā ḥādiş	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Nevʿî
8b	Rūḥī	Dünyā-yı ḳadīm añladı kimi kimi ḥādiş Nūḥ añladuġın oġlı iken bilmedi Yāfes	**Rūḥī** ġaraẓuñ ḥāl ise var deyr -i muġāna Zirā ne muhendis bilür ānı ne muḥaddiş	gazel/7 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Rûhî

9a	Nāmī	Görmedük bir melāl ḳālmadı hīç Çekmedük ibtiẕāl ḳālmadı hīç	İçicek bāde-i lebüñ **Nāmī** Ḫāṭırında melāl ḳālmadı hīç	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Gazel Dîvân'da 6 beyittir.
9a	Yaḥyā	Laʿl-i lebüñle bāde-i nāb itdi imtizāc Alışdı biri biri ile iki ter-mizāc	**Yaḥyā** metāʿ-ı fażl dirīġā kesādda Kālā-yı cehl bulmada günden güne revāc	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Yahyâ
9a	Ṣābit	ʿAdūlar ḳıṣṣa-ı ʿaşḳum cihāna dāsitān itmiş Ki Ṣābit pirlükde bir cevān sevmiş filān itmiş	-	beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık yoktur.
9b	Rūḥī	Ey dāġ-ı miḥnetüñ ser-i erbāb-ı ʿaşḳa tāc Olmaz esīr-i derd u ġamuñ ṭālib-i ʿilāc	ʿĀlem kemāl-ı luṭfuña muḥtācdur ne ġam **Rūḥī** iderse dergāhuña ʿarż-ı iḥtiyāc	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Rûhî
9b	Rūḥī	Nʾeylesün cān idecek ol ġamze-i ġammāz güc Murġ-ı nev pervāza defʿ-i pençe-i şehbāz güc	**Rūḥiye** hem cevr ider hem dir ki feryād eyleme Ḥaḳ bu kim miskine eyler ol büt-i ṭannāz güc	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
10a	Rūḥī	Sīne mecrūḥ u göñül maḥzūn u ḫāṭır pür-ḥarec Ṣabra ḳaldı çāremüz eṣ-ṣabr-ı miftāḥuʾl-ferec	Kār-gāh-ı ʿaşḳ **Rūḥī** bir ulu dergāhdur Kim ʿamīḳ olmış ḥavālisi anuñ min küll-i fec	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
10a	Nābī	ʿAceb mi şerbet-i dīnār ile iderse ʿilāc Ṭabīʿat-ı emele ʿārıż oldı sū-yı mizāc	Ḳosun sitāreyi **Nābī** müneccim ādem ise Meʾāl-i aḥsen-i taḳvīmi itsün istiḫrāc	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Nâbî
10b	Rūḥī	Yāre ʿaşḳ inkārı müşkil ġayrıya ikrār güc Bir belā-keş nʾeylesün inkār güc ikrar güc	Çekme ġam **Rūḥī** ḳo dem ursun edā-yı şiʿrden Ṣāʿir olmaḳ mümkin ammā ḳuvvet-i güftār güc	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî. Gazel Dîvân'da 8 beyittir.
10b	Nevʿī	Yār işi ey dil ḳolay ammā ġam-ı aġyār güc Vaṣl-ı gül āsān velī ṣabr-ı cefā-yı ḫār güc	**Nevʿiyā** esrār-ı ʿaşḳı ṣaḳlamaḳ āsān degül Mey içüp keyfiyyetini itmemek iẕhār güc	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Nevʿī
10b	?	Teb-bāk-ı ṣıfat yandı ciger-sūz-ı ġamuñla Eyitmez biñ aġzımı hīç derdime yoḳ yūf	-	beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Ferd
11a	ʿAlīmī	Şevḳ virdi bu gice meclis-i mestāne ḳadeḥ Mey-i raḫşānla döndi mey-i tābāna ḳadeḥ	Bezm-i ʿaşḳuñda ʿ**Alīmī** meye muḫtāc degül Çeşm-i pür-ḫūnı tīr-i ʿāşıḳı giryān ḳadeḥ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: ʿÂlîmî
11a	Rūḥī	Ġamzeñ ḫadengi cān-ı ḫazīne ġıdā-yı rūḥ Peykān-ı ḳātilüñ dile sermāye-i fütūḥ	Metn-i metīn ʿaşḳı faḳīh añlamādı hīç **Rūḫī** ne deñlü yazdı anuñ levḥine şürūḥ	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Rûhî
11a	Ṣunʿī	Dest-mālüñ hemīşe imiş bu kim Buldu taḥayyüz seyli hemān elde	Nʾola bāzār içinde aşılsa Cebe īz gehī ṭurur belde	kıta/2 beyit		-.--/-.--/-.-	Başlık: Ḳıtʿa- i Ṣunʿī
11b	Rūḥī	Nedür o ḫüsn-i edāyā nedür o vech-i melīḥ ʿAceb midür seni itsem güzellere tercīḥ	Hemīşe mihr u vefālar idersin aġyāra Degül mi **Rūḥī-i** bī-çāreye bu ẓulm-ı ṣarīḥ	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Rûhî
11b	Nādirī	Söyledüp bülbül iderse nʾola rindānı ḳadeḥ Bāġ olur meclis-i ʿişret gül-i ḫandānı [ḳadeḥ]	Der isem ḫalḳa-i rindāne revā **Nādiriyā** Kemer-i Cemdür anuñ laʿl-i Bedeḫşānı ḳadeḥ	gazel/5 beyit		.--/.--/.--/.--	Başlık: Nâdirî
12b	Rūḥī	Çıḳ ḫāneden güneş gibi cānā ʿaleʾṣ-ṣabāḥ Varsun ṭapūña her gün ehibbā ʿaleʾṣ-ṣabāḥ	**Rūḥī** ṣabāḥ uyḳuda ḳalanlar āc ḳalur Rızḳın virür ʿibādına Mevlā ʿaleʾṣ-ṣabāḥ	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Rûhî
12b	Ẓarifī	Şevḳler virse nʾola meclis-i mestāne ḳadeḥ Beñzemez mi pür olıcaḳ meh-tābāna ḳadeḥ	Bezm-gāh-ı ẓurefā içre **Ẓarifī** seyr it Dest-i sāḳīde yaraşmaz mı ẓarīfāne ḳadeḥ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Zarîfî
12b	Ṣābit	Bir yirde yatalum diyicek nāzı uzatdı Yatmam didi bir ḫaylī ʿinād eyledi yatdı	-	beyit		--./.--./.--./.--	Başlık yoktur.
13a	Yaḥyā	Ḫūn-ı eşkinden olupdur bülbülüñ her āb sürḫ Bāġda olsa aceb mi her gül-i sīr-āb sürḫ	Ẓāhiri **Yaḥyā** iden maʿmūr bāṭın ḫālidür Şīşeyi gösterdügi budur şarāb-ı nāb sürḫ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Yahyâ
13a-13b	Nābī	Ser-i bāmında sipihrüñ çalınur nevbet-i şeyḫ Çarḫa güncīde degül dāyire-i devlet-i şeyḫ	Dünyevī uḫrevī āmālüñ olur cümle tamām **Nābiyā** yek naẓar eylerse eger ḥaẓret-i şeyḫ	kaside/9 beyit		..--/..--/..--/..-	Kaside Dîvân'da "Ender-Medḥ- i Ḥaẓret- i Şeyḫ

							ʿAbduʾl- Ḳādir Gīlānī Ḳaddesallāhu Sırrehu" başlıklıdır.
13b	Rūḥī	Ḳatı teng oldı ġamuñdan baña bu kāḫ-ı ferāḫ Şuña ḳaldı [ki] ṭutam mülk-i ʿademde bir kāḫ	**Rūḥiyā** ʿālem-i fānīde bugün ẕevḳ idicek Görmedüm mey-gededen ġayrı münāsīb bir kāḫ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî
14a	Rūḥī	Ey ḳılan gül-ruḫların cām-ı şarāb-ı nāb surḫ Gel ki oldı ḥasretüñden dīde-i āḥbāb surḫ	Reşk idüp pergāle-i çeşm-i terümden reng alur **Rūḥiyā** olsa ne deñlü lāle-i sīrāb surḫ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî Gazel Dîvân'da 7 beyittir.
14a	Nābī	Lāʾübālilik ile gerçi ki meşhūruz biz Çāre ne terk-i riyā itmege meʾmūruz biz	Ne bizümdür ne degüldür görinen cünbişler **Nābiyā** ṣūret-i muḫtārda mecbūruz biz	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Nâbî
14b	Naẓīm	Ḳadeḥ-nūşān-ı bezm-i ʿişrete ey ḫāne mey-ḫāne Ḫuṣūṣā sāḳī-i meclis ṣūna kestāne mestāne	Olursa maẓhar-ı feyż-i Ḫudā nuṭḳ-ı cihān-girīn **Nazīmā** ḥükm ider Ṭurān ile İrān'a mīrāne	gazel/6 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Nazîm. Gazel Dîvân'da 7 beyittir.
15a	Veysī	Ser-ḫayl-ı cevānān-ı zamandur ol elif-ḳadd Didiler anuñçün o şeh-i ḥüsne ser-āmed	**Veysī** ḳuluñ ey pādişeh hüsn ü melāmet Ḫāk-i deriñ üftādesidür itme anı red	gazel/7 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Veysî
15a	Ḥāletī	Ḳaldurup şāhid-i gül-bergi alur yanına bād Muttaşıl murġ-ı çemen ḳılsa ʿaceb mi feryād	Germiñ **Ḥāletī-i** zāre ṭoḳınmaz yoḫsa İlleri senüñ çıḳa birle ḳılursan reşād	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Gazelin 3. beyti Dîvân'da yoktur.
15b	Rūḥī	Meh- pāreler içre bugün ol serv-i sehī-ḳad Bālā-yı ser-firāzı ile oldı ser- āmed	Ol serv ḳaddüñ dāmenin elden ḳoma **Rūḥī** Bir gün düşesin sāye ṣıfat pāyına şāyed	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Rûhî
15b	Sānī	Ḥāne-i ʿaşḳı ben itdüm bünyād Ṭaşını yundı egerçe Ferhād	Bir şeh-i ḥüsne ḳul oldı **Ṣānī** Ölmeyince anı itmez azād	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Sânî
16a	Bāḳī	Feryāduma irmezse nʾola ol boyı şimşād Kūyında feleklerden aşar nāle vü feryād	Rengīn ider evṣāf-ı ruḫuñ ḫāme-i **Bāḳī** Ol ṣūreti virmez ṣanemā naḳşına Bih-zād	gazel/7 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Bâkî
16a	Bāḳī	Ey dil gerekse vāsıṭa-i devlet-i ebed Olmaz nigāruñ eşigi ṭaşı gibi sened	Āyīne gibi ḫalḳa mürāyilik eylemez **Bāḳī** ṣafā-yı ḫāṭırla geydi bir nemed	gazel/5 beyit		--./-.-/.--./-.-	Başlık: Velehū
16b	Bāḳī	Bulmaḳ isterdi ʿaşḳ içinde murād Yār-ı Şirīn degül midür Ferhād	**Bāḳī** hecrüñ ġamıyla cān virdi Dād ey pādişāh-ı ʿālem dād	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Bâkî
16b	Bāḳī	Leb-i ḫandānuñ ile ḳılduñ yād Eyledüñ mürdelerüñ rūḥını şād	**Bāḳīye** emr nedür sulṭānum Oldı emrine muṭīʿ u münḳād	gazel/6 beyit		..--/..--/..-	Başlık: Velehū
17a	Yaḥyā	Ele alsañ yazılur ey meh-i enver kāġaz Dil-i sevdā-zede-i ʿāşıḳā beñzer kāġaz	Rişte-i cānla şar şeh-perīne ey **Yaḥyā** Senden iltürse eger yāre kebūter ḳāġaz	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Yahyâ
17a	Fāʾizī	Dil-berüñ çünki ġubār-ı ḫaṭın özler kāġaz Göresin olur o sevdā ile muġber kāġaz	Ṣaʿṣaʿa ṣaldı meger neyyir-i aʿzam ḫāke Gönderüp **Fāʾizīye** ḫaẓret-i dāver kāġaz	gazel/5 beyit		-.--/..--/..--/--	Başlık: Fâ'izî. Gazel Dîvân'da 9 beyittir.
17b	Nādirī	Göreli ḫaṭṭuñ olup ʿaşḳla lāġar kāġız Sikke olmış yazalu bende-i kemter kāġaz	Buldı revnāḳ nitekim ʿarṣa-i Kāġıdḫāne Āb-ı eşʿāruñ ile **Nādirīyā** her [kāġaz]	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Nâdirî
17b	Nābī	Ḫūbān-ı sitemkār cefādan mütelezzi̲z ʿUşşāḳ-ı dil-efgār rızādan mütelezzi̲z	Razıyuz eger olsa da her şehrde **Nābī** Bir kes kʾola feryād-ı gedādan mütelezzi̲z	gazel/7 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Nâbî
18a	Rūḥī	Yārdan geldi bize virdi ḫaberler kāġaz Başlar üzre iderse yeridür yer kāġaz	Yazmaġa vaṣf-ı ruḥ-ı yār ile **Rūḥī** şiʿrīn Çarḫda almış ele māh -ı münevver kāġaz	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî. Gazel Dîvânda 7 beyittir.
18a- 18b	Nābī	Şiʾr- kim ṭabʿ-ı bülendüñ ḫāmeye telḳīnidür Tāziyāne nükte-fehmānuñ añā taḥsīnidür	İncillā-yı mihr-i vuṣlat-ı ʿālem- tāb **Nābiyā** Şūriş -i ṭūfān-ı eşküñ māye-i teskīnidür	gazel/9 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Nâbî
18b	Rūḥī	Keyfiyyetini itdi lebüñden şarāb aḫz	**Rūḥī** biz ol kitābdan alduḳ sebaḳ ki ḫalḳ	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Rûhî

		Germiyyetini ḳıldı dilümden kebāb aḥz	Her nüktesinden eylediler biñ kitāb aḥz				
19a	Azerī	Eger sen germ olup dirseñ ʿizār-ı āteşīnim vār Bi-ḥamdiʾllāh benim de şuʿle-i āh-ı ḥazīnim vār	Şayarsa dil-rübālar bende sen sendedir sulṭānum Benim de **Āzerī-veş** bir ġulām-ı kemterīnim var	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Âzerî
19a	Emrī	Bu gice ḳoynuma girdi düşümde mihr-i münīr Uyanıcaḳ seni ḳucmāġa eyledüm taʿbīr	Günāhı ne ṣanemā **Emrīnüñ** ki ḳatli içün Getüre ḳaşuñ ile kirpügüñ kemānla tīr	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Emrî
19a	?	Nihāl ḳāmetüñ ey serv-i bālā Bülend ü tāze ḳılsun Ḥaḳ Teʿāla	Yavuz gözlerden itsün Ḥaḳ seni dūr Gözinden medḥīnüñ niyyet kim nūr	mesnevi/2beyit		.---/.---/.--	Başlık yoktur.
19b	Fehīm	Her mürde dil ki mālik-i mülk-i viṣāl olur Ḥükm-i ʿadem ol ādeme emr-i muḥāl olur	Olsa rüsūm-kār-ı ṭılsım her kelām-ı dil Kilk-i **Fehīm** mevrid-i siḥr-i ḥalāl olur	gazel/7 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Fehîm
19b	Bāḳī	Lebüñe dirler ise ġonçe-i gülden terdür Ṣaḳın incinme begüm ḥaylīce nāzük yerdür	Dökilen ḳanlara baḳ dīde-i giryānından Dostum **Bāḳīye** raḥm eyleyecek demlerdür	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Bâkî
20a	ʿUlvī	Ḫoş yaraşur cemālüñe bu ḫaṭṭ-ı müşg-bār Āmentü biʾllezī ḫalaḳaʾl- leyli veʾn- nehār	ʿ**Ulvī** çü gördi muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñı Sebʿüʾl-meṣānī remzini fehm itse vechi-vār	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Ulvî
20a	Emrī	Ruḫuñ ʿaksi ile yāşum mey-i gül-fāma dönmişdür İzüñ tozı ile çeşmüm mücevher cāme dönmişdür	Ṣālınsa yüregim nʾola görüp miskīn resen **Emrī** Temāşā ḳıl bezenmiş ruḫları bayrāma dönmişdür	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Emrî
20a	?	Diñle ey teşne-i zülal-i vefā Cümle ʿālem bu söze ḳāyildür	Bir içim şu ise yavandan elüñ Sevdügin çünki ġayra māyildür	kıta /2 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık yoktur.
20b	Bāḳī	Āb-ı ḥayāt-ı lāʿlüñe ser-çeşme-i cān teşnedür Ṣun cürʿa-i cām-ı lebüñ kim āb-ı ḥayvān teşnedür	Giryān o Leylī-veş eger ṣaḥrāya ṣālsa **Bāḳiyi** Mecnūnuñ āb-ı çeşmine ḫāk-i bāyebān teşnedür	gazel/5 beyit		--.-/--.-/--.-/--.-	Başlık: Bâkî. Gazel Dîvân'da 6 beyittir.
20b	Necātī	Niçe bir dil şīşesin seng-i firāḳ-ı yār şır Gel teraḥḥum ḳıl ki ġurbet içre göñlüm yār ṣır	Sen zebūn olma **Necātī** gerçi kim çoḳdur günāh Biñini ʿışyān çerisinüñ bir istiġfār ṣır	gazel/7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Necâtî. Gazel Dîvân'da 8 beyittir.
21a	Murādī	Ne ḫūnīdür ki çeşmüñ ḳaṣd ider bu cāna ḳatlanmaz Müjeñ cellādı ḫancerler çeker bir āna ḳatlanmaz	İçerse bāde-i ʿaşḳuñ **Murādī** ey gözi ḫūnī O bir dīvānedür cemʿiyyet-i yārāna ḳatlanmaz	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Sulṭān Murād. gazel MYE'de "Sulṭān Murād Ḫān Ṭāle Beḳāhū" başlıklıdır.
21a	Bāḳī	Gören dil ān-ı ḥüsnin vaʿde-i cānāna ḳatlanmaz Belī ʿāşıḳda ṣabr olmaz göñül ol āna ḳātlanmaz	Yiter ḫaṭṭ u ruḫuñ sāḳī bu bezme zīnet ey **Bāḳī** Ḳadeḥ nūş it ki dil vaḳt-i gül ü reyḥāna ḳatlanmaz	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Nazire-i Bâkî
21b	Yaḥyā	Ne ṣulṭānuz ne dervīşüz ne şeyḫ-i kāmyābuz biz Deminde ʿāşıḳına açılur söyler kitābuz biz	Bugün ʿuşşāḳuñ ey **Yaḥyā** şükūfe gibi gülşende Gözini göñlini açmaġa gelmiş āfitābuz biz	gazel/7 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Yahyâ
21b	Ḥayretī	Ne Süleymāna esīrüz ne Selīmüñ ḳulıyuz Kimse bilmez bizi bir şāh-ı kerīmüñ ḳulıyuz	Terk idüp **Ḥayretiyā** tāc u ḳabādan geçdük Anca bu dünyede bir köhne kilimün ḳulıyuz	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Hayretî
22a	Rūḥī	Cevr ü cefā-yı yār ile gerçi ṣafādayuz Aġyār-ı rū-siyāh ile ammā belādayuz	**Rūḥī** süvār-ı ʿarṣa-i ʿaşḳuz egerçi biz Ammā şeh-süvāruñ öniñde piyādeyüz	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Rûhî
22a	Rūḥī	Vādi-i ʿaşḳda biz rind-i naẓar-bāzlaruz Gözi āhūları ṣayd itmede şeh-bāzlaruz	**Rūḥiyā** vird-i zebāndur sözimüz yārāna Böyle rindāne ġazel dimede mümtāzlaruz	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
22b	Uṣūlī	Muttaṣıl ṣanma bizi cevr ü cefānuñ ḳulıyuz Dostum gāh cefā gāh vefānuñ ḳulıyuz	Kimisi şāh kimi beg kimi pāşā geçinür Ey **Uṣūlī** ol āḫīr biz fülānuñ ḳulıyuz	gazel/6 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Usûlî
22b	Rūḥī	Ḫāk-i rāhuñda o kim ʿaşḳıla maḳtūl olmaz Ḳadrıla başı göge irse de maḳbūl olmaz	Ṣanma cevr itmekle dūr ola senden **Rūḥī** Ḳo bu efkārı benüm pādişehüm ol olmaz	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî
23a	Firāḳī	Gülşen-i ʿālemde bu sırra irişmez hīc kes	Gel cemālüñ muṣḥafın göster **Firāḳī** bendeñe	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Firâkî

		Zāġlar āzāde bülbüller giriftār-ı ḳafes	Bāri imān ile Ḳurʾān ile gitsün ṣoñ nefes				
23a	Hilālī	Olma dirdüm nāle-i ʿuşşāḳa her dem hem nefes Āh u zāruñ degmesün ey dil ki ṭutmaduñ nefes	Şāne yüz buldı **Hilālī** gör nice çoḳ başludur Zülf-i dildārı ḳomaz elden gerek başını ḳes	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Gazel Dîvân'da 6 beyittir.
23a	Nābī	Olma bu fenāda ey dil ser-be-heves Ḫ˘āhiş-gerī-i kām içün ālūde nefes Raḥat idügin murġ-ı ẕekī fehm eyler Pervāz-ı perīşāna göre künc-i ḳafes	-	rubâî		Ahreb	Başlık: Nâbî
23b	Fuẕūlī	Ḫāk-i reh itdi ʿāşıḳ-ı miskīni ol heves Kim pāy-būs-ı yāre ḳaçan bula dest-res	Olmaz vücūd-ı ʿāşıḳa ʿaşḳ içre ʿitibār Döymez **Fuẕūlī** āteş-i sūzāna ḫār u ḫas	gazel/7 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Fuzûlî
23b	Ḥāletī	Āh ile eylerüz ḳapuñā irmege heves Zīrā ki bāġa bād ile gelmez mi ḫār u ḫas	Añdı cemālüni yine naẓmında **Ḥāletī** Nūr āyetini ḳıldı kelāmında muḳtebes	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Hâletî
24a	Rūḥī	Āşıḳā mümkin degüldür ʿaşḳuñda çün cemʿ-i ḥavās Nice iḥsās eylesün ʿāşıḳ seni ey faḫr-i nās	**Rūḥī-i** bī-çāre ḳaṭʿ eyler ḥayātından ümīd Giyseñ ey ḫūnī ḳaçan kim egnüñe gül-gūn libās	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
24a	Nābī	Ḫufre-i ẕillete laġzīde iken pāy-ı heves Yine bāḳī ser-i şūride sevdā-yı heves	**Nābiyā** ḥamd-i Ḫudā naʿt-ı Nebī ola meger O suḫan kʾolmaya maẓmūnı mezāyā-yı heves	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Nâbî
24b	ʿİzzetī	Ḥarīm-i gülşen-i cennetde olsa cāy-ı ḳafes Kebābdur cigeri murġ-ı mübtelā-yı ḳafes	Ḫurūş-ı cūş-ı neşāṭ añlar ʿ**İzzetī** bī-ḳayd Fiġān u nāledür āvāze-i neva-yı ḳafes	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: İzzetî
24b	Nābī	Ne ḳadar nālelerüm eylese de medd-i nefes Yine andan daḫı bālā-ter olur ḳadd-i nefes	Eşerin itse de ārāyiş-i gerdūn **Nābī** Kimde vardur dimege zühre degül ḥadd-i nefes	gazel/6 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Nâbî
25a	Raḥmī	ʿArż idüp gül ruḫların geçdi baña cānāna naḳş ʿĀḳılilen eyledi bir rengile dīvāna naḳş	Şol emīr-i mülk-i naẓmam kim süḫanverler benüm Nālem eyler **Raḥmiyā** her defter ü dīvāna naḳş	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rahmî
25a	Ḥāletī	Ser-i zülfüñ çeker ʿuşşāḳ elinden görse ol mehveş Bu bāġun serv ü şimşādında yoḳdur öyle bir serkeş	Görenler şāhid-i mevzun-ı bī-şekk **Ḥāletī** dirler Zen-i devrān ṭoġursun böyle zībā dil-beri beş beş	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Hâletî
25b	Rūḥī	Dostum Ḫāliḳ seni āşūb-ı devrān eylemiş Ġamzeñi ḳan dökmege bir tīġ-i berrān eylemiş	Senden ayru bir dem olmaḳ **Rūḥīye** mümkin degül Ġālibā ʿaşḳ ehline Ḫāliḳ seni cān eylemiş	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
25b	Ḥāletī	Ben zerre-i maḥabbetem ol ḥüsnle güneş Girmek ne lāzım aramuza kimse ebr-veş	Hīç luṭf-ı yāre **Ḥāletiyā** olmadum dūçār Nerrād-ı bezm-i ʿaşḳ olalı atmadum düşeş	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık yoktur.
26a	Yaḥyā	Ümmīd-i ḫ˘āb ʿāşıḳa olmaz ḥayāl imiş Bī-çāre yāri düşse de görmek muḥāl imiş	Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān **Yaḥyā-yı** ḥaste ḥāl ʿaceb bī-mecāl imiş	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Yahyâ
26a	Bāḳī	Göñül dāġ-ı ġamuñla sīnede bir şemʿ uyandurmış Çerāġ-ı ʿaşḳa bir ġarra ḳızıl altunı yandurmış	Bugün **Bāḳiyā** bir āfet viṣālin vaʻdeler asmış Yalānlar söylemiş miskīni gerçekden inandurmış	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Bâkî
26b	Celālī	Bezm-i ʿaşḳuñda içilsün ṭolumız peymāne-veş Yanalum şemʿ-i cemālüñ şevḳına pervāne-veş	ʿĀlem-i ervāḥdandur āşināлıḳ dostum Sürme ḳapuñdan **Celālī** bendeñi bīgāne-veş	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Celâlî
26b	Ümīdī	Gözüm yāşın ḥayāl-i ruḫları ḳana boyandurmış Bahār-ı ḥüsn-i cūy-ı eşki başından bulandurmış	**Ümīdī** bī- vefādur didügin ol şūḫ işitmiş dün Bugün gelmiş vefālar eyleyüp anı utandurmış	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Ümîdî
27a	Necātī	Duḫān-ı āh ile oldum şerer gibi raḳḳaş Sirişk-i çeşm ile oldum güher gibi ġavvāş	Ne üzilür ne kesilür şaçuñla ġamzeñden Gerek boġazla **Necātī** ḳuluñ begüm gerek āş	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Necâtî
27a	Bāḳī	ʿAvām oḳur seni teşḫīr içün hemīşe ḥavāş Bu muḫliṣüñ işi dāyim maḥabbet ü iḫlāṣ	Elüñde ḫātem-i fazl u belāġat ey **Bāḳī** ʿĀdū-yı kec-naẓar inkār iderse gözine bāş	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Bâkî

27a	Nâbî	Eşk-i siteme dîde-i rindân maḫṣūṣ Câm-ı ṭaraba meclis-i nâ-dân maḫṣūṣ Tertîb-i ḥakîm-i maṣlaḥat-bîn iledür Endûhâ göñül ḫandeye ḫûbân maḫṣūṣ	-	rubâî		Ahreb	Başlık: Nâbî
27b	Ümîdî	Teb-i miḥnetden idüp cânı ḫalâṣ İrişüp ḫaṭṭ-ı ruḫuñ yazdı ḫavâs	Vaʿde etmişken **Ümîdî** vaṣlın Ṭurmadı ʿahdine döndi raḳḳâṣ	gazel/5 beyit		..--/..--/..-	Başlık: Ümîdî
27b	Nâbî	Gerdân ise keşt-i dile nâġure-i iḫlâṣ Olur bereket yafte-i maṭmûre-i iḫlâṣ	Reh-yâb olamaz rifʿatine zelzele **Nâbî** Her kim ki anūñ virdi ola sûre-i iḫlâṣ	gazel/6 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Nâbî
28a	Rûḥî	Raḳîbde ola ṣanma maḥabbet ü iḫlâṣ Ṣafâ-yı ḳalbde yeksân olur mı ʿâmile ḫâṣ	İdince **Rûḥîye** geh zülf ü gâh ġamzeñi ʿarż Elünde ḳatli gerek kes başın gerek ise aṣ	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Rûhî
28a	Vehbî	Zühd ile ʿaşk ülfet ider mi o ḳar o ḳor ʿĀşıḳ çeker mi çille-i cevri o zâr o zūr	İbriḳ-dâr-ı meclisidür dîde **Vehbiyâ** Mey dökse dâmenine bezmde o yâr uyur	gazel/7 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Vehbî. Gazel Dîvân'da 10 beyittir.
28b	Rûḥî	Nʾola dil olmazsa âġyâr-ı bed âḫterden ḫalâṣ ʿĀşıḳ olmaz muttaṣıl ġavġa-yı dil-berden ḫalâṣ	Yâr ḳatl itdi bugün âġyârı tîġ-i ḳahr ile Ḥamdiʾlillâh olduḳ ey **Rûḥî** belâlardan ḫalâṣ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
28b	?	Aceb ol ṣûḫ-ı mümtâzım viṣâle ḳâʾil olmaz mı Süvâr-ı küşte-i nâzım kenâre mâʾil olmaz mı	Bülbül gibi beni gûyâ sen itdin ey gül-i raʿnâ Murâdum meyvesi âyâ bu baġda ḥâṣıl [olmaz mı]	gazel/4 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık yoktur.
29a	ʿUlvî	Bâġ-ı kûyuñ seyr ider firdevs-i âʿlâdan ġaraż Pertev-i nûr-ı cemâlüñdür tecellâdan ġaraż	Âstânuñ itleri **ʿUlvîye** ḳarşu geldiler Âşinâlık ḫaḳḳın icrâdur eḥibbâdan ġaraż	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Ulvî
29a	Yaḥyâ	Ḥâcınuñ maḳṣûdı Kaʿbe baña kûyuñdur ġaraż Fikri cennet zâhidüñ ʿuṣṣâḳâ rûyuñdur ġaraż	Mülk-i Çîni itseler temlik maḳbûlüm degül Baña ancaḳ çîn-i zülf-i müşg-büyuñdur ġaraż	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Yahyâ
29b	Rûḥî	Kesb-i maʿârif itmeden ṭayy-ı maḳâl imiş ġaraż ʿĀrife lafż-ı ḳâldan maʿnâ-yı ḥâl imiş ġaraż	**Rûḥîye** irdi ḫidmet-i pîr-i muġân ile ṣafâ Kâmla ḫidmet itmeden kesb-i kemâl imiş ġaraż	gazel/5 beyit		-..-/.-.-/-..-/.-.-	Başlık: Rûhî
29b	Rûḥî	Ol gün ki oldı ḫalḳ-ı cihâna namâz farż Nâz oldı saña vâcib u baña niyâz farż	**Rûḥî** ṭarîḳ-i zühde nice sâlik olmasun Olmışdur ehl-i dillere iḫfâ-yı râz farż	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehû
30a	Rûḥî	ʿAzm-i kûyuñdur garaż ḳılmaḳdan eşküm saña ʿarż Akçesi çoġ olana zîrâ ki olur Kaʿbe farż	Nâfile ḳıl deyü **Rûḥîye** yeter taṣdîḳ vir İtdügin teklîf ey ṣûfî ne sünnetdür ne farż	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
30a	Nâbî	İzâle-i ġam içün biz şarâba muḥtâcuz Derûnı tîrelerüz âfitâba muḥtâcuz	Seġân-ı kûyına hem-ṣoḥbet olmaġa **Nâbî** Ġubâr-ı dergehine intisâba muḥtâcuz	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Nâbî. Gazel Dîvân'da 6 beyittir.
30b	Nâbî	Olmaz firib-ḫorde-i iḳbâli devletüñ Ḳadrin bilen selâmet-i künc-i ferâġatüñ	Ẕâtî gerek kemâl ü hüner yoḫsa **Nâbiyâ** ʿİlm ü hünerde medḫalî yoḳdur ḳıyâfetüñ	gazel/9 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Nâbî. Gazel Dîvân'da 10 beyittir.
31a	ʿUlvî	Ẓuhûr itdi ruḫuñda dil-berâ ḫaṭṭ Yeridür beni öldürse şehâ ḫaṭṭ	Egerçe ḳaradur **ʿUlvî** ḫaṭṭ-ı yâr Şeb-i vuṣlat-ı dil-rübâ ḫaṭṭ	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Ulvî
31a	Yaḥyâ	Rûy-ı dil-ber al kâġad ʿanberîn mû anda ḫaṭ Sâyesi müjġânınuñ ʿırâb beñlerdür nuḳaṭ	Yazılurdı ḫâṭır-ı mecrûḥ-ı **Yaḥyâ** dostum Kâtib-i vaṣfuñ ideydi üstüẖ̄ânından mıḳâṭ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Yahyâ
31a	Ẓâtî	Şîşe-i hecr olsa yerim nʾola mânend-i gül-âb Ey felek bir nâra-i ter gülden çıḳardun sen beni	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık Ferd'dir.
31b	Rûḥî	Cânîb-i aġyâr yüz yoldan gider ol sebz-ḫaṭ Nʾola bizden yaña bir kez gelse yol itse ġalaṭ	Ṭatlu dillerle alursıñ göñlini ġayrılaruñ **Rûḥiyâ** layık mıdur düşnâmla ḳalmaḳ faḳâṭ	gazel/7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
31b	Şerîf	Mey-âşâm hemîşe dil-bendüm ḫâbdur cemdür Cihânda maṭlabım sâḳî endâmdur nemdür	Dimiş ol ḫame **Şerîf** ġam-keşi benden ṣorarlarsa Pek aʿlâ bilürüm bir ʿâşıḳ nâ-gâhdur gehdür	gazel/6 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Şerîf

32a	Rūḥī	Ey göñül meyḫāneye var bulmaḳ isterseñ neşāṭ Kim müdām anda ḳurılmışdur neşāṭ içün bisāṭ	Ḥaşv olan eşʿārda olmaz selāset **Rūḥiyā** Şāʿir oldur kim ola şiʿrinde ḥüsn-i irtibāṭ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
32a	?	Olmam sen Bāġdād-ı kūyında sirişküm cūy-ı Şaṭ Her ḥabāb-ı seyl-i eşküm seyr ider mānend-i baṭ	Ḫaṭṭ-ı reyḫānuñ muḥaḳḳaḳ seyr iden laʿlüñdedür Levh-i yāḳut üzre kimse ḳazmamışdur böyle ḫaṭṭ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık ve mahlas yoktur.
32b	Nāmī	Ṣafḥa-yı ruḫsār-ı yāre kilk-i ḳudret yazdı ḫaṭ Ebr-vān iʿrāb anda ḫāller olmış nuḳaṭ	Bunca yıldur ʿāşıḳ-ı pā-māliyem **Nāmī** anuñ Biñ belā ile bugün bir būsesin aldum faḳaṭ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Nâmî
33a	Veysī	İder dāyim bilürsin dil şehā mihr-i vefādan ḥazż Mariż-ı ʿaşḳ olanlar nitekim eyler devādan ḥazż	Cefā vü cevri yāriñ **Veysiyā** ġayrıya müşkildür Velī ʿāşıḳlar eyler miḥnet ü derd ü belādan ḥazż	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Veysî
33a	Yaḥyā	Yār nerm olduḳca geldi sīne-i efkāra ḥazż Merhem olduḳca mülāyim andan eyler yāre ḥazż	Miḫnet-i derd ü belā hep ḥazż-ı rūḥānī olur Çekdügüm ālāmdan **Yaḥyā** gelürse yāre ḥazż	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Yahyâ
33b	Nābī	Benüm ṣarrāf-ı şehr-i rāz dükkānum dehānumdur Devātum kīse taḫtam ṣafḥa engüştüm zebānumdur	Cihānı ben gülistān-ı ḥaḳīḳat bilmişüm **Nābī** Benüm her gird-bād-ı deşt bir serv-i revānumdur	gazel/9 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Nâbî
33b	Nedīm	Serimde yine bir dāġ-ı heves baġrumda bāşum var Cebīni māha dest-i redd urur bir ser-tırāşum var	**Nedimā** nāmını mümkin mi naḳş ey nevk-i tīġ-i āh Dil-i yār adlu bir elmāsdan ḳıymetlü ṭaşum var	gazel/4 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Nedîm. Gazel Dîvân'da 5 beyittir.
34a	Rūḥī	Cennet dilemez cān ol ruḫsārdan eyler ḥazż ʿAşḳında olan ṣādıḳ-ı dīdārdan eyler ḥazż	Ey **Rūḥī** sükūt itme bülbül gibi güyā ol Ol ġonçe bilürsin kim eşʿārdan eyler ḥazż	gazel/5 beyit		--./.---/---./.---	Başlık: Rûhî
34a	Nābī	Zāhid dir idüm it yüri rindāna taʿarruż Bilseydüñ eger itmegi rindāna taʿarruż	Ol ḥiṣṣegeh-i ḫursend ṣakın eyleme **Nābī** Taḳsīm-i ḥekīmāne-i Yezdāna taʿarruż	gazel/7 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Nâbî
34b	Nābī	Āferīnişden ne deryādur ne sāḥildür ġaraż Ne ṣadefden lüʾlü-i insān-ı kāmildür ġaraż	Gelmeden **Nābī** bu mihmān-ḫāne-i bī-rāḥata Şehr-i aṣla vaṣl içün ṭayy-ı menāzildür [ġaraż]	gazel/7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Nâbî
34b	Nābī	Ṭerk-i ḫ̆āb-ı ʿāfiyetdür ʿāşıḳ-ı bīmāre şarṭ Ġayrīden ḳaṭʿ-ı naẓardur dīde-i bīmāre şarṭ	Ẓuhr-ı fermānda olur **Nābī** düm-i imżāsı rāst Her cihetden istiḳāmet oldı defterdāre şarṭ	gazel/7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Nâbî
35a	Necātī	Ḳāmetüm yāy itdügine itmezem hergiz nizāʿ Oḳ gibi bir kez çekersem baġruma rūz-ı vedāʿ	Dostum ḥaṭṭ-ı ʿaraḳ- rīzüñden irmezse gül-āb Gülşen-i cennet güli virür **Necātiye** ṣudāʿ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Necâtî
35a	ʿİlmī	Yüri hey yāri şemʿ-i bezm-i aġyār eyleyen ṭālīʿ Ḳara baḫtum gibi rūzum şeb-i tār eyleyen ṭālīʿ	Yüri hey dīdeyi ʿ**İlmīye** uyḫūyı ḥarām idüp Anı her gice gibi bī-dār eyleyen ṭālīʿ	gazel/10 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: İlmî
35b	Rūḥī	Cān ḳomış ḳıymet metāʿ-ı cāmi iden iḫtirāʿ Anuñ içün zāhide olmaz müyesser ol metāʿ	Ṭāḳ-ı eyvānında gerdünuñ aṣılmış **Rūḥiyā** Gün bir altun beyża sīmīn-ṭurrādur aña şuʿā	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
36a	Rūḥī	Şāh-beyt-i ḥüsnüñe ol gün ki oldum muṭṭaliʿ Bildüm ey meh maṭlaʿ-ı ḫurşīd seyre mümteniʿ	İstimāʿ-ı şiʿr-i **Rūḥī** feyżden ḫālī degül Çoḳ ṣafā kesb eyler ehl-i ḥāl olınca müstemiʿ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
36a	Ḥāletī	Dūd-ı āhum eksük olmazsa nʾola mānend-i şemʿ Od yanar başumda sensüz ey meh-i ḫūrşid-i lemʿ	Bir güherdür degme gūşe varmaz ol ey **Ḥāletī** Ṭutmasa aʿdā ʿaceb mi şiʿr-i rūḥ-efzāña şemʿ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
36b	Raḥmī	Viṣāl-i yāre hicrānı dilā olursa ger mānīʿ Bu da bir özge ʿālemdür ḫayāl atıyla olur ḳānīʿ	İki ṭāḳ eylemiş müşkīn bir sīmin sütūn üzre Binā-yı ḥüsn-i yāri **Raḥmiyā** bünyād iden şānīʿ	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Rahmî. Gazel Rahmî Dîvân'ında yoktur.
36b	Nābī	ʿĀşıḳ ki olur būse-i ruḫsār ile ḳānīʿ Dil-ber daḫı ol veche rızā virse ne mānīʿ	Ümidüñi pā-beste-i yeʾs eyleme **Nābī** İḥsān-ı Ḫūdā bir gün ider defʿ-i mevānīʿ	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Nâbî
37a	Muḥibbī	Serv ḳaddüñ ḥasretinden eyledüm çün geşt-i bāġ Lāle ḫaddüñ şevḳine sīnemde yaḳdum tāze dāġ	Būse iḥsān eylegil laʿl-i lebüñden dostum Meclis içre çün **Muḥibbī** açdı saña bir ayaġ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Muhibbî

37a	Yaḥyā	Ḫalḳa ḫalḳa zülfi dām u iki ḫāli iki zāġ Murġ-ı dil ṣayd itmege beñ gösterüp ḳurmış duzāġ	Meclis olmaz kim o şāh içün yanup yaḳılmaya İltifāt idüp nʾola **Yaḥyāyı** eylerse çerāġ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Yahyâ
37a	?	Sen açduñ bādeyi aġyār ile mestāne olduḳ biz Yapduñ ġayrılarla sevdigüm vīrāne olduḳ biz	-	beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Müfred
37b	Rūḥī	Sāḳiyā gül mevsimidür bāġdan gitmez ayāġ Böyle mevsimlerle dāmengīr olurmış ṣaḥn-ı bāġ	Bāġ u rāġı cennet itmiş bu bahār ammā ne sūd Kūy-ı dildārı ḳoyup **Rūḥī** ne bāġ ister ne rāġ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
37b	Nefʿī	Ḫaṭṭ-ı yaḳlaşdı nʾiçün urmaz dil-i ʿuṣṣāḳa dāġ Geldi aḫṣām irdi yaḳmaz mı daḫı ol meh çerāġ	Olsa da cānına eglence maḥabbetdür yine İremez dünyāda **Nef**ʿī ʿaşḳ-ı dil-berden ferāġ	gazel/5 beyit		.-../.-../-.--/-.-	Başlık: Nef'î. Gazelin son iki beyti Dîvân'da yoktur.
38a	Rūḥī	Tāze gül şevḳ ile yaḳdı ey göñül her tāze dāġ Sen daḫı yaḳ tāzeler şevḳ ile yer yer tāze dāġ	Tāze ʿāşıḳ olduġın inkār ider **Rūḥī** velī Tāze ʿāşıḳ olmasa cismünde neyler tāze dāġ	gazel/7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî. Gazel Dîvân'da 9 beyittir.
38a	Emrī	Gögsime çekdüm elif üstine yaḳdum tāze dāġ Sen gül içün lālelerle sīnem itdüm reşk-i bāġ	Ol gün içün şol ḳadar ḳan āġladuñ gülşende kim Ḫūn-ı eşküñden ḳızardı Emrī pāy-ı kebk-i bāġ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Emrî
38b	Ḥāletī	Bār-ı ġamıyla ḳāmetüm oldı dü tā dirīġ Bilmez ne çekdügüm benüm ol ḳaşı yā dirīġ	Hiç ḳandurur mı **Ḥāletiyā** āb-ı vuṣlata Bir reşḥa-i murādı iden dil-rübā dirīġ	gazel/5 beyit		--./-.-./-..-/-.-	Başlık: Hâletî
38b	Vehbī	Düşmiş yire mestem diyü mey-ḫāne derinde Bu bābda ʿaḳl u dil üftāde yirinde	Mey neşʾesini virdi mezāḳ-ı dile **Vehbī** Rengīn süḫanam vaṣf-ı leb-i laʿl-i terinde	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Vehbî
39a	Bāḳī	Bilini diḳḳat idüp fehm idemez mūy-ı şikāf Deheni sırrını her kim ki ṭuyarsa inṣāf	**Bākiyā** ister iseñ ḳalbe ṣafā virmek eger Kaʿbe-i kūyına var döne döne eyle ṭavāf	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Bâkî
39a	Ḥāletī	Yatur ḳapuñda ʿāşıḳ-ı bī-cān ṭaraf ṭaraf Gūyā kesildi Kaʿbeʾde ḳurbān ṭaraf ṭaraf	Her yana vardı tabʿumun āṣārı **Ḥāletī** Gūyā ki atdı dürleri ʿummān ṭaraf ṭaraf	gazel/6 beyit		--./-.-./-..-/-.-	Başlık: Hâletî. Gazel Dîvân'da 5 beyittir.
39b	Rūḥī	Ġayrılar yār iḫtilāṭından bulur gerçi şeref Olur ammā yār ile yāruñ geçen ʿömri telef	Gir semāʿa deyü sen ṣūfīye minnet eyleme **Rūḥiyā** ṣabr it hele bir yire gelsün nāy u def	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
39b	Nābī	Girmekde neden ḫāṭır-ı ʿuṣṣāḳa tevaḳḳuf Ey tīr-i cefā-ḫāne senüñdür ne tekellüf	İmā çıḳar aʿmāl ile ʿaceb itmege **Nābī** Her kim ki ider fevt-i taʿallümde teʾessüf	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Nâbî
40a	Nābī	Teşrīfden eylerse eger yār taḫallüf Feryāddan itmez dil-i bīmār taḫallüf	Bu ʿaṣr-ı kec-āyīn ü kec-āmūzda **Nābī** İnkār teşebbüt ider iḳrār taḫallüf	gazel/7 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Nâbî
40a	Nābī	O ṣūḫ-ı dostı düşmenden ümmīd-i viṣāl itmem Dil-i bī-tābımı bāzīçe-i fikr-i muḥāl itmem	Ben esrār-ı ḳaderle āşinālıḳ itmişüm **Nābī** Sebük-maġzān gibi taḳdīr ile ceng ü cidāl [itmem]	gazel/7 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Nâbî
40b	Rūḥī	Gelüp dünyāya ḳıldı niçe demʿarz-ı liḳā Yūsuf Senüñdür devr şimdi sensin ey ṣunʿ-ı Ḥudā Yūsuf	Cüdā düşdiyse senden yāruñ ey **Rūḥī** melül olma Bilürsin niçe dem Yaʿḳūbdan düşdi cüdā Yūsuf	gazel/9 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Rûhî. Gazel Dîvân'da 11 beyittir.
41a	Bāḳī	Sīne mecrūḥ-ı ġam-ı ġurbet ü efkār-ı firāḳ Dil esīr-i elem-i hicr ü giriftār firāḳ	Teşne-leb iki gözi āb-ı viṣālüñ gözedür Pister-i ġamda yatur **Bāḳī-i** bīmār-ı firāḳ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Bâkî
41a	Nihālī	Çekerüz cevri reh-i ʿaşkuna sālik olıcaḳ Virürüz mā-meleki dil-bere mālik olıcaḳ	Ey **Nihālī** baña aġyār cefāsı nʾeyler Yār pinhānı vefā semtine sālik olıcaḳ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Nihâlî
41b	Raḥmī	Ele mirʾāt alupʿaks-i ruḫuñdan irse ger revnaḳ Gören dir beş hilālüñ ortasında bir güneş ancaḳ	Nigāruñ pençesi vaṣfı ile **Raḥmī** bu beş beytüñ Yed-i beyzā-yı Mūsī-veş ʿacāyib siḥrdür el-ḥaḳ	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Rahmî
41b	Nābī	Ne ḫoşdur mīve-[çīn]-i şāḫsār-ı iştiyāḳ olmaḳ Ne müşkildir leked-ḫʷār-ı nigehbān-ı firāḳ olmaḳ	Hünerdür **Nābiyā** ebnā-yı ʿaṣruñ iʿtiḳādında Riyāz-ı ülfete çirk-ābe efşān-ı nifāḳ olmaḳ	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Nâbî
42a	Bāḳī	Yazdı baḥār āyet-i ḥüsnüñ varaḳ varaḳ Gül muṣḥafından oḳudı bülbül sebaḳ sebaḳ	**Bāḳī** eşigi ṭaşına ḫākine düşmiş niyāz ider Miskīn fütāde ʿāşıḳ-ı bī-dil babaḳ babaḳ	gazel/7 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî

42a	Rūḥī	Nūş eyleyüp şarābını deyrüñ ḳabaḳ ḳabaḳ Seyr idelüm cihānı senüñle ayaḳ ayaḳ	Görmez giceyle uyḳu yüzin çeşm-i ḫūn-feşān Ol māhı **Rūḥiyā** aramaḳdan yataḳ yataḳ	gazel/7 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Rûhî
42b	ʿUlvī	Ey göñül maʿrıña ʿaşḳ ḥaṭar-nāk ancaḳ Düşmenüñden ḥazr it çābük ü çālāk ancaḳ	ʿ**Ulvīyi** varısa mest etdi şarāb-ı ʿaşḳuñ Pās-bān dāmenin almış yaḳası çāk ancaḳ	gazel/5 beyit		-.--/..--/..--/.--	Başlık: Ulvî
42b	Ẕātī	Şīrin lebiñi būs ideli dil-berā ḳabaḳ Bir boynı bağlu bende olupdur saña ḳabaḳ	-	beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık yoktur. Beyit Dîvân'da 652. gazelin 1 ve 4. mısralarından oluşmuştur.
42b	ʿItābī	Zerd olmaz idi rūyı vü ṭolmazdı yüzi ḳān Olmasa cām-ı laʿlüñe ger mübtelā	Ġalaṭān kūy-ı pīr-i muġāndur ʿ**İṭābī-veş** Olmış esīr-i ʿişret-i bezm-i ṣafā	gazel/4 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık yoktur.
43a	Bāḳī	Ġonçe-i dil-teng ider laʿl-i dür-feşānuñ se[nü]ñ Lāleye ḫoş reng ider gül-berg-i ḫandānuñ senüñ	Nükte-i rengīn ile elfāẓuñ ey **Bāḳī** revān Laʿl-i dil-berdür meger ser-çeşme-i cānuñ senüñ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî
43a	Bāḳī	Umāruz cām-ı laʿlüñi emmek Çoḳ çekilmişdür ol ümīde emek	Cūy-ı eşküñ yeñilmez ey **Bāḳī** Çoḳ döner daḫı āsiyāb-ı felek	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Bâkî. Gazelin 3. Beyti Dîvân'da bulunmamaktadır.
43a	H. Hamdî	Ey göñül put-perest iken Mālik Ḥakḳ anı itdi Yūsufa mālik	Var ḳıyās it ki Ḥaḳ-pereste Ḫudā Ṭālib olsa aña ne ideʿaṭā	mesnevi/2 beyit		-.--/.-.-/..-	Başlık "Kıta"dır ancak beyitler "Yûsuf u Zelîhâ" mesnevisi "Pend" bölümündendir.
43b	Yaḥyā	Añlayan ḥüsnini ey dil girih-i ebrunuñ Ḫışm-gīn olduġına ḳatlanur ol meh-rūnuñ	Artırur ḥüsnini **Yaḥyā** sebeb-i raġbet olur Ḳadrini ḥāl-i ruḫı bilsün o miskin mūnun	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Yahyâ
43b	Yaḥyā	Sürersin dāyīm ey dil pāy-ı yāre çehre-i zerdiñ Dimez mi ol ṭabīb-i cān u dil nedür senüñ derdiñ	Felek döne döne şimdi cefālar eylesün **Yaḥyā** Ne tozlar ḳopara bir dem ola āh-ı cihān-gerdiñ	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Velehū
44a	Bāḳī	Dil-rübālarla ʿaceb kesr̤eti var her yoluñ Geçemez ḫūblarından göñül İstanbūluñ	Yolıña **Bāḳī-i** dil-ḫaste revān eyler idi Tuḫfe-i cān-ı ḥakīr olsa eger maḳbūlüñ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Bâkî
44a	Bāḳī	Serv ḳāmetler iki yanın alurlar yoluñ Rāh-ı gülzāra döner yolları İstānbūluñ	Añlamaz dehr-i denī merdüm-i dānā ḳadriñ Bāḳiyā çekmeyelüm minnetini her gülüñ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
44b	Ümīdī	Aḳıdup cūy-ı eşkümi o melek Döndi bir āsiyāba çarḫ-ı felek	Zen-i dehre **Ümīdī** verdi ṭalāḳ Görmedüm bir ānuñ gibi erkek	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Ümîdî
44b	Ümīdī	Düşeyin ḫāk-ı pāyuña ḳo beni Dostum sen de gör saña düşeni	Ölmedin ḳıl **Ümīdiye** dermān Seven ölsün mi a begüm yā seni	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Velehū
45a	Şeyḫī	Ḥaḳāyıḳ gülistānına irişdüñ ey yüzi ter gül Meleksün ḳalb-i ʿāşıḳ pāy-ı taḫtuñ tāc u efser gül	Bīver zülf-i müşkīn fidāñı cān-ḫūd **Şeyhī** Resīd ez dest maḥbūbı bed-sitem rūy-ı enver gül	gazel/6 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Şeyhî. Gazel Dîvân'da yoktur.
45a	Nevʿī	Güzel göz güzel el güzellik maḥal Naẓīrüñ bulınmaz güzelsin güzel	Seni māʾil itmiş gibi ol ġazāl Neden düşdi **Nev**ʿī bu nevʿe ġazel	gazel/5 beyit		.--/.--/.--/.-	Başlık: Nev'î
45b	Rūḥī	Saʿy it ṣafā-yı vecde yeter merd ü zenle ol Yaʿni maḥabbet-i eḥadüẕ veʾl-minenle ol	Dilden ṣāfā gidüp dime ġam geldi **Rūḥiyā** Gitsün giden selāmetle sen gelenle ol	gazel/5 beyit		--./-.-./.---./-.-	Başlık: Rûhî
45b	Rūḥī	Ne gedā ile muḳayyed ne şehenşāh ile ol ʿĀlem-i vaḥdete var ey göñül Allah ile ol	**Rūḥiyā** ḳātlüñe cemʿ olsalar aġyār ne ġam Dāmen-i yāri sen elden ḳoma Allāh ile ol	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
46a	Rūḥī	Yine ṣalınmaz o ḳadd serv-i dil-ārā mı degül Nʾiçün açılmaz olup ġonca-i raʿnā mı degül	Gülşen-i kūyuñı **Rūḥī** nʾola ger ṭutsa maḳām Ṭabʿ-ı giryānumı yoḳ bülbül-i şeydā mı degül	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî

46a	Bāḳī	Cānlar fedā maḥabbet-i cānāna ser degül Erbāb-ı ʿaşḳa terk-i ser etmek hüner degül	İki cihāna virmedi bir yār-i sādeyi **Bāḳī** esīr-i ḳayd-ı nukūş u ṣuver degül	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî
46b	Rūḥī	Gördügüm gül bu gülsitānda degül Bülbül-i dil bu āşiyānda degül	Lā-mekān oldugum ʿaceb görme **Rūḥiyā** sevdügüm mekānda degül	gazel/10 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Rûhî
47a	Bāḳī	Öpelden laʿlüñi āl ile bāde cām u sāġar hem Benümçün içüp aġlar ṣürāḥi ṣemʿ-i ḫāver hem	Görüp bu dürlü dürlü naẓm-ı pāküm şermden **Bāḳī** Kızardı pençe-i mercān bozardı lüʾlü-yi ter hem	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Bâkî
47a	Bāḳī	Ḫaste-i derd-i ʿaşḳ-ı cānānem Mübtelā-yı belā-yı hicrānem	**Bāḳiyā** ḫˇān-ı vaṣla irmez isem Ġam tenūrında nice bir yanam	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Velehū Gazel, Dîvân'da 6 beyittir.
47b	Rūḥī	Dehrde her bī-ser ü bī-pāda ġam Dārāda hem Bir ʿaceb ʿālemdeyüz ednāda ġam aʿlāda hem	Ol dü-çeşm-i sāḥir u ol iki laʿl-i nābdan Ki ṣorarsān **Rūḥiyā** ʿĪsāda ġam Mūsāda hem	gazel/7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî
47b	Rūḥī	Uçar evc-i ruḥuñda bir hümādur çeşm-i giryānum Ḳanatlardur iki cānibde ṣaf ṣaf aña müjgānum	Lebin aġzumdan almışken teraḥḥum eyleyüp ṣundı Bi-ḥamdiʾllāh yine yerine geldi **Rūḥiyā** cānum	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Velehū
48a	Rūḥī	Ẓāhir oldı ṣanmañuz laʿlinde ḫaṭṭ-ı müşk-fām Murġ-ı dil ṣaydına ḳurdı bir görinmez yerde dām	**Rūḥiyā** ḥāl ehli oldur kim bile ʿayn-ı viṣāl Göz ucıyla virse ger maʿşūḳı yılda bir selām	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî. Gazel, Dîvân'da 7 beyittir.
48a	Rūḥī	Sāḳiyā sāġar-ı şaḥbāyı getür nūş idelüm Mest olup ġuṣṣa-i devrānı ferāmūş idelüm	Pāydār olmayıcaḳ nʾeyleyelüm dünyāyı **Rūḥiyā** kendümüzi yine ʿabā-pūş idelüm	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
48b	Rūḥī	Dil-i dānāsını ʿāşıḳlaruñ deryāya beñzetdüm İçinde sırr-ı ʿaşḳı gevher-i yektāya beñzetdüm	[Dehānın] nisbet itdüm Rūḥiyā bir şekeristāna Dil u cān murġın iki ṭūṭī-i gūyāya beñzetdüm	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Velehū
48b	Raḥmī	Künc-i ʿuzlet meskenümdür taḫt-ı sulṭān istemem Mülk-i ʿaşḳuñ şāhıyam İrān u Tūrān istemem	Mūr-veş āḫir muḳarrer meskenümdür zīr-i ḫāk **Rūḥiyā** ʿālemde evreng-i Süleymān istemem	gazel/7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rahmî. Yazmada mahlas Rūḥî'dir.
49a	ʿĀlī	Cā-be-cā ṣanma ṣafaḳda encüm ey mihr-i cihān Aṭlas-ı ṣurḫ üstine altün beneklerdür hemān	ʿ**Āliyā** deşt-i fenāda bir belā Mecnūnıyām Yapsa ṭañ mı başuma murġān-ı miḥnet āşiyān	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Âlî
49a	ʿUlvī	Gel ey mey-i vādī-i ḫıramān ḥüzn ü derd ü ġamsın sen Yetiş ey sāḳī ṭoldur sāġar-ı kān-ı keremsin sen	Didüm cānāndan bildük leb-i mey-gūnuña meylüm Didi ki bāde nūş olmaḳla ʿ**Ulvī** müttehemsin sen	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Ulvî
49a	?	Ehl-i dil ü hüner anda cānıla ḫūy-dār olmasun Dil-beri bir mubtezel bī-ʿarzu vü bī- ʿār olmasun	Her yüzi mihr-i cihān-ārālara dil virmesün Ḥāşılı hercāʾīye kimse giriftār olmasun	nazm/2 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
49b	Rūḥī	Ġarażuñ geçmek imiş ol ṣanemüñ kūyından Yoḳ meger kim ḫaberüñ ḫançer-i dil-cūyından	Yılda bir eylemez ol meh bize ʿarż-ı dīdār **Rūḥiyā** gör ne belālar çekerüz rūyından	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî
49b	Rūḥī	El yudum laʿluñ ḳatında bāde-i engūrdan Ġabġabuñ devrinde geçdüm sāġar-ı billūrdan	Nʾola çıḳmazsa göñülden fikr-i zülf u ḫaṭṭ-ı yār Ḫāli olmaz **Rūḥiyā** vīrāne mār u mūrdan	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
50a	Yaḥyā	Hercāʾīye dil virme ki āvāre olursun Dermān bulımazsın ḳatı bī-çāre olursun	Ḫūnī gözi kim ḫancer ile tīġ ile oynar **Yaḥyā** aña ulaşma ki pür-yāre olursun	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Yahyâ
50a	Bāḳī	Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin Āşūb-ı dehr ü āfet-i devr-i zamānesin	**Bāḳī** yolında döke ṣaça ḫarç idüp gözüm Āḫir düketdi naḳd-i sirişküm ḫızānesin	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî. Gazel, Dîvân'da 7 beyittir.
50b	Veysī	Ruḥuñ bāġ-ı leṭāfet bir semen-ḫad ġonçe-femsin sen Yāḫūd nev-bāde-i naḫl-ı gülistān-ı İremsin sen	Elem çekmez efendi **Veysī-i** dil-ḫaste derūñdan Bilür erbāb-ı ʿaşḳa māʾil-i cevr ü sitemsin sen	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Veysî
50b	ʿUlvī	Çemen ṣaḫnında ey lāle seḥer kim cilve-gersin sen Gözümden ḳaṭre ḳaṭre dökilen ḫūn-ı cigersin sen	Hünerdürler ʿaceb mi raġbet itse şiʿriñe ʿ**Ulvī** Bu naẓm-ı āb-dār ile dürr-i baḥr-ı hünersin sen	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Ulvî

51a	Revânī	Nʾola dirlerse saña dil-ber-i raʿnādur bu Hele dirler baña da ʿāşıḳ-ı şeydādur bu	Vaṣf-ı ḥasnüñle gören şiʿr-i **Revânīyi** didi Bāġ-ı cennetde açılmış gül-i raʿnādur bu	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Revânî
51a	Bāḳī	İtdürür zühhāda ol miḥrāb-ı ebru ser-fürū Ḳıldurur ʿuşşāḳa ol ḫāk-i ser-i kū ser-fürū	Dürr-i naẓmuñ **Bākiyā** baş egdürür ṭāliblere Kim ẓarūrī itdürür ġavvāṣa lülü ser-fürū	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî
51a	?	Āsiyāb-āsā nʾola ṭāşlarladur kim kendümi Ey felek-i dehr içre bir dāmenden ayurdun beni	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
51b	Rūḥī	Kaddüñe irmek umar dil ne temennādur bu İremez kimse buña ʿālem-i bālādur bu	İstemezsin ḳoyasın bir dem elüñden zülfin Ḳoya ey **Rūḥi-i** şūrīde ne sevdādur bu	gazel/7 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî
51b	Rūḥī	Buña ʿārıẓ dimek olmaz gül-i āl ancaḳ bu Baḳanuñ ʿaḳlı gider özge cemāl ancaḳ bu	Ṣāfluḳda bu ki beñzer ḳanı bir şiʿr-i laṭīf **Rūḥiyā** şiʿr degül āb-ı zülāl ancaḳ bu	gazel/7 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
52a	Rūḥī	Söyleşmedi henüz bizüm ile o māh-rū Bilmem miyān-ı ḫalḳa neden düşdi güft ü gū	Laʿliyle mū-miyānına el urdılar deyü **Rūḥī** ṭurur fiġānlar ider ne o ne bū	gazel/7 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Rûhî
52a	Rūḥī	İtdürür māh-ı neve ol ṭāḳ-ı ebrū ser-fürū Ḳıldurur ḫurşīde ol āyīne-i rū ser-fürū	**Rūḥiyā** şiʿrüñ meger efsündur kim eylemiş Ṭabʿ-ı sāḥir-pīşīne her çeşm-i cādū ser-fürū	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
52b	Ḥāletī	ʿİẕār-ı dil-bere öyküdi lāle-i ḫod-rū Ḳorsa ʿāceb mi bāġbān anuñ ocaġına şū	Yolını bağladı varısa seyl-i eşk-i revān Gözüme **Ḥāletiyā** gelmez oldı hiç uyḫū	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Hâletî
52b	Nevʿī	Būy-ı bahār u zülf-i niġār u kenār-ı cū Sāḳī-i gül-ruḫ ile ḫuşuşā ola sebū	Biribirine ẓamm olunup **Nevʿiyā** ḫaṭṭı Kesr itdi millet-i dili şān leşker-i ʿadū	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık yoktur.
52b	Ḥāletī	Şol rind-i bāde-keş ki başında ola sebū İtmezse vechi var Cem-i devrāna ser-fürū	Ferzāne-i zamāne iken bulsa **Ḥāletī** Ṭarḥ eyler idi naṭʿ-ı cihāndan seniʿadū	gazel/6 beyit		--./-.-./-..-/-.-	Başlık yoktur.
53a	Bāḳī	Müşkīl imiş ki dil-rübā ṭıfl ola dil-sitān ola ʿĀşıḳ-ı zār u mübtelā pīr ola nā-tevān ola	**Bāḳiyā** sākiyā feraḥ vir ki fenā bula teraḥ Şol meyi şun ki bir ḳadeḥ pīr içe nev-cevān [ola]	gazel/5 beyit		-..-/.-.-/-..-/.-.-	Başlık: Bâkî
53a	Bāḳī	Ḳanāʿat ḳıl göñül pā-būs-ı yāre Elinden būse alınmaz ne çāre	Saña açmaz efendi gerçi **Bāḳī** Ġamuñdan gögsin itdi pāre pāre	gazel/5 beyit		.---/.---/.--	Başlık: Bâkî. Gazel, Dîvân'da 7 beyittir.
53a	?	Āh mineʾl-ʿaşḳ ve ḥālātihi Aḫraḳa ḳalbi bi-harārātihi	Mā-naẓara'l-aynü ilā gayriküm Uḳsima biʾllāhi ve āyātihi	nazm/2 beyit		-..-/-..-/-.-	Başlık yoktur.
53b	Rūḥī	Ḥayāl-i ḫaṭṭ-ı sebzüñ naḳş olaldan levḥ-i ḫāṭırda Gözüm nūr-ı ruḫuñdan ġayrısın görmez meẓāhirde	Reh-i aşkuñda **Rūḥī** faḫr ider şābit-ḳademlikle Bu ḥalet yoḳdur ey ḫūrşīd-i ʿālem-tāb-ı sāyirde	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Rûhî
53b	Rūḥī	İltifātın eksik itmez ʿāşıḳ-ı nālānına Ḥaḳ bu kim maḥbūbluḳ gelmiş o şūḫuñ şānına	Neşʿe-i esrār-ı Ḥaḳ **Rūḥīyi** ḫayrān eylemiş Ḥande eylerse āceb mi zāhidüñ izʿānına	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
53b	?	Āh güzelüñ ʿaşḳına ḥālātına Yandı göñül ʿaşḳı ḥarārātına	And içerin ġayrı güzel sevmeyim Tañrıya vü Tañrınuñ āyātına	nazm/2 beyit		-..-/-..-/-.-	Başlık yoktur.
54a	Rūḥī	Göz açdum ʿālem-i fānīde gördüm göñlümi ġamda Eger hep böyle ise nesne yoḳ aḥval-ı ʿālemde	Ġubār-ı reh-güẓārı gitmese çeşmümden ey **Rūḥī** Virürdi seyle emvāc-ı sirişküm dehri bir demde	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Rûhî
54a	Rūḥī	Yaramı ṣardurayın ol büt-i ġaddāra hele Görsün aġyār ṣarılmaḳ nice olur yāre hele	Ne ġazeller oḳınup yazıla evṣāfuñda **Rūḥī-i** ġam-zede gelsün yine güftāra hele	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū. Gazel Dîvân'da 7 beyittir.
54b	Ḳabūlī	Dil alsañ görkli demde dil-ārāda kemāl olsa Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa	**Ḳabūlī** māh-rūlarda viṣāle vaʿde olmasa Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her dem ü her māh sāl olsa	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Ġazel-i Bī-Nuḳaṭ Güfte-i Ḳabūlī
54b	Bāḳī	Elṭāf u ḥüsn ü ḫulḳ u leṭāfet kemālde Endām u şekl ü kāmet ü ḳadd iʿtidālde	**Bāḳī** leṭāfet-i ġazel-i ābdāruñı Ḥaḳḳā budur ki görmedik āb-ı zülālde	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî. Gazel, Dîvân'da 6 beyittir.

55a	Rūḥī	Dil-dār odur ki kāmil ola ehl-i ḥāl ola Server odur ki mālik-i mülk-i kemāl ola	Devrüñde eger kim ola mesrūrluḳ ḥarām Oldur revā ki rāḥ-ı viṣālüñ ḥelāl ola	gazel/8 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Rûhî. Dîvân'da "Gazel-i Bī-nukat" başlıklıdır. Gazel, Dîvân'da 6 beyittir. 8 ve 9. Mısralar Dîvân'da yoktur.
55a	Ṣubhī	Mıṣr-ı cemāl içinde sen Yūsuf-ı ḫuceste Sen Yūsuf -ı [ḫuceste] ʿaşḳuñda ben şikeste	Ṣūfī-i mey-pereste **Ṣubḥī** ṣabūḥī içer [kim] Şevḳ ile cūşa gelsün ol ḫāṭır-ı şikeste	gazel/5 beyit		--./-.--/--./-.--	Başlık yoktur.
55b	ʿUlvī	Ḫançer-i ġamzeñ ile vaṣl ola gör cānumıza Böyle fikr eyleme ki ḳala bizim yanumıza	Ad çıḳarmaḳ durur ey ʿ**Ulvī** cihānda maḳsūd Nām-ı aġyārı çıḳar yazmaya dīvānumıza	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Ulvî
55b	Rūḥī	Bu ḳādar lerze nedendür dil-i nālānumda Yine āṣār-ı ġażab var gibi sulṭānumda	Rūḥiyā Pertev-i ḫurşīd-i maḥabbettendür Bu ḳadar söz ki var ṭabʿ suḥandānumda	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî
56a	Āhī	Ne naḳş ider bizüm ile nigārı gördüñ mi Ne fitneler ḳoparur rüzgārı gördüñ mi	Ṣorar irişdügüne **Āhī** göz yāşını döküp Ḳabā-yı surḫ ile ol gül-ʿizārı gördüñ mi	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Âhî. Gazel Dîvân'da 7 beyittir.
56a	Nefʿī	Dil-nişīndir ġamze ammā dil-rübāsıdır ṭurrası ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādır	Ṭab-ı **Nefʿī** gibi pervāz-ı bülend etse nʾola Āfitāba sāye şalmış bir hümādır ṭurrası	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Nef'î
56a	?	Doġruluḳ ḳıl doġruluḳ ey nīk-reʾy Doġruda aç görmedüm egride bāy	Doġruluḳ ile irer oḳ menzile Egrilüginden yerinde ḳaldı yāy	nazm/2 beyit		-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
56b	Meylī	Göñlümiz hīç ḫūb-rūy u ḫūb-ṣadādan geçmedi Pīr olduḳça ḥarīş oldı hevādan geçmedi	Ḳāmetin yād itdi **Meylī** ḳaddüni lām eyledi Ol elif-ḳāmetden ol ebrūsı rādan geçmedi	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Meylî
56b	Yaḥyā	Nāzenīnim āh kim rāh-ı vefādan geçmedi Nāz yolın ḳomadı semt-i cefādan geçmedi	Her neden geçdiyse geçdi bu dil **Yaḥyā** velī Ḥalḳa-i bezm-i şarāb pür ṣafādan geçmedi	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Yahyâ
57a	Ḫatāyī	Ben helāk oldum o mehe cevr ü cefādan geçmedi Bu ʿacebdür dil daḫı andan riyādan geçmedi	Niçe meh-rūlarla ḥaşr oldum **Ḫatāyī** gerçi kim Cān u dil mümkin degül ol meh-liḳādan geçmedi	gazel/6 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Hatâyî
57a	Ṣuʿūdī	Dil neden geçdiyse geçdi dil-rübādan geçmedi Tīr-veş göñlüm benim ol ḳāşı yādan geçmedi	Ey Suʿūdī bu cihānuñ zevḳını bilmez şu kim Zevraḳ-ı cām ile deryā-yı ṣafādan geçmedi	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Su'ûdî
57b	Rūḥī	Ḳable fevtiʾṣ-ṣubūḥ yā sāḳī Eşḳınī min müdāmikeʾl-bāḳī	Daḫı Rūḥī ḫumār ḳalsun mı Ṭalaʿaʾṣ-ṣubḥ eyyühā es-sāḳī	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Rûhî
57b	Rūḥī	Ḳadduñ ki olmış anda ruḫ-ı bī-misāl iki Açıldı bir nihālde şan verd-i āl iki	Rūḥī süvār-ı tevsen-i himmet odur kʾola Cevlān-gehi cihān-ı belāġat memāliki	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
58a	Rūḥī	Dil-i sevdā-zedemi cezb ideli ḥubb-ı İlah Bir olupdur naẓar-ı himmete kūhla kāh	Bu sözüñ rāzına irmek dileyen zār gerek Ṣubḥ olınca giceler dīdesi bīdār gerek	kaside/30 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî. Dîvân'da "Münācāt-ı be-Dergāh-ı Ḳādıyuʾl-Ḥācāt" başlıklıdır.
59a	Günāhī	Lāf urup bülbül gibi germiyyet-i daʿvāyı ḳo Yan maḥabbet şemʿine pervāne-veş pervāyı ḳo Çārsū-yı ʿaşḳa gel her sūdı yoḳ sevdāyı ḳo Vaḥdet isterseñ ferāġat eyle hūy u hāyı ḳo Keşret-i dünyādan el çek ey göñül ġavġayı ḳo	Sersem iden serv-i bālā-yı bülenddüñdür senüñ Pāy-ı der- gil mübtelā-yı derd- mendüñdür senüñ Hem **Günāhī** bir kemine müstemendüñdür senüñ **Ḫayretī** bī-çārede bir derd-mendüñdür senüñ Ḳıl naẓar āḥvāline luṭf eyle istiġnāyı ḳo	tahmis/7 bend		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Tahmis-i Günāhī Ġazel-i Ḫayretī
59b	Āzerī	Hergiz göñül bıraḳmadı feryād u zārını	Kūyında gördi **Āzeriyā** dün beni nigār	müseddes/5		--./-.-./.--./-.-	Başlık yoktur.

		Terk itmedi nigārını terk itdi ʿārını Ṣadıḳlıḳ itdi ṭutdı der-şehriyārını Tā ḥaşr olınca çekdi ġam-ı intiẓārını ʿAşḳ ehli oldurur ki görem deyü yārını Cānı çıḳınca bekleye kūy-ı nigārını	Derd-i firāḳ cānına itmiş temam kār Didi helāk ider seni bir gün bu intiẓār Didüm ki ey ser-āmed-i ḫūbān rüzgâr ʿAşḳ ehli oldurur ki görem deyü yārını Cānı çıḳınca bekleye kūy-ı nigārını	bend			
60a	Ḥāletī	Şūrīde göñlüm āḫir ruḫsār-ı yāra düşmüş Pervāne gibi varmış Ḥaḳḳa ki nāra düşmüş	Bu **Ḥāletī-i** şeydā vuṣlat recāsı ile Şol deñlü girye itmiş yār-ı nigāra [düşmüş]	gazel/5 beyit		--./-.--/--./-.--	Başlık yoktur. Gazel, yaprakta derkenardır ve şairin Dîvân'ında tespit edilememiştir.
60a	Emrī	Beni şol deñli zaʿīf eyledi hālüñ hevesi Biçsem olurdı ḳabā egnüme perr-i megesi	Murġ-ı ḥüsnini nigār elden uçurdı **Emrī** Ḳara telden yine yapar ki ḥaṭṭı bu ḳafesi	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur. Gazel, yaprakta derkenardır.
60a-62b	Ālī	Yine bir şūḫ-ı cefā-pīşe şeh-i merḥamet endīşe güneş gibi ṭoġup ḫāneme gencīne ṣıfat virdi şeref gūşe-i vīrāneme dil şehrini luṭf ile kerem ḳaşrını bünyād ve yıḳıḳ gönlümi iḥsānla ābād ve ḳadem-rence ḳılup bezmüme tenhā vü benī itdi viṣāliyle ḥased-gerde-i dünyā	Allaha benüm mīr-i ehālī vü benüm nāmla ʿ**Ālī** ki felek rütbe-i ʿirfānumı taʿẕīm ü melek kevkebe-i şānumı tekrīm iderek kevne ḳadem başdum ve bir şestle meydān-ı hünerde niçe biñ kerre oḳumı atdum ve ṣad-pāre yāyum yaşdum u tā ḳavs-i ḳuzaḥ ṭāḳına aşdum yine pervā.	Bahr-ı tavīl		..--	Başlık: Baḥr-ı Ṭavīl-i ʿĀlī
62b	Emrī	Sūz-ı dilden her ḳaçan ʿāşıḳ ki efgān eyleye Murġ u māhī çarḫ tennūrında biryān eyleye	Gönderürseñ yāra peyk-i bād-ı āhı **Emriyā** Hīç dimez misin varup zülfin perīşān eyleye	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur. Gazel, yaprakta derkenardır.
62b	Ẕātī	Bir yalıñ yüzlüye dil şemʿini yandurdum yine Ben beni pervāne-veş odlara yandurdum yine	Oḳudum laʿl-i leb-i yār üzre bir şīrīn ġazel Ehl-i zevḳuñ **Ẕātiyā** aġzın şulandurdum	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur. Gazel, yaprakta derkenardır.
62b	Ẕātī	Ol ġonca yine ḫār rāḳīb ile şalındı Nesrīn gibi beñzüm benüm anuñçün alındı	**Ẕātī** o güzel ʿāşıḳınuñ cānın alurmış Cānuñ var ise sen daḫı meydāna gel indi	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık yoktur. Gazel, yaprakta derkenardır.
62b	Necātī	Üstüme döndi ġam piyāleleri Başıma çıḳdı derd nāleleri	Yüregini delersin eflākuñ Çekerek ṭut **Necātī** nāleleri	gazel/7 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık yoktur. Gazel, yaprakta derkenardır.
62b	Ẕātī	Senüñ ʿaşḳuñ güninde ḳanı bir dem Cihāna dökmeye göz ḳanı bir dem	Eger yār içün olmazsa gözüm nem Benüm biʾllahi ey **Ẕātī** gözüm nem	gazel/5 beyit		.---/.---/.--	Başlık yoktur. Gazel, yaprakta derkenardır.
63b	Yaḥyā	Bu tābla ruḫsāre-i cānāna baḳılmaz Gözler ḳamaşur mihr-i dıraḫşāna baḳılmaz	Tenhā gidelüm seyre dimiş emr o şāhuñ **Yaḥyā** burada ḫāṭır-ı yārāna baḳılmaz	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Yahyâ
63b	Yaḥyā	Umup nigāh der-i [dil-rübāya yüz sürerüz] Ayaġına düşerüz ol ricāya yüz sürerüz	Egerçi devlet-i pā-būsına irmedük **Yaḥyā** Miṣāl-i naʿl-i resul-i Ḥudāya yüz sürerüz	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Velehū
64a	Bāḳī	Baña çoḳ cevr itdüginçün ey sipihr-i bī-vefā Āhumuñ dūd-ı kebūdı uydı ulaşdı saña	Ruḥlaruñ vaşfında **Bāḳī** bir ġazel naẓm itdi kim Ehl-i diller ḳodılar adını mirātüʾṣ-ṣafā	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî. Gazel, Dîvân'da 6 beyittir.
64a	Rūḥī	Gelmez o şūḫdan vefā kim revişi yamān ola ʿĀşıḳa eyleyüp cefā ġayrıya mihribān ola	**Rūḥiye** dir o ġonca-fem bülbül-i gülşen-i elem Ḳaşdı budur ki dem-be-dem kārı anuñ fiġān ola	gazel/5 beyit		-..-/.-.-/-..-/.-.-	Başlık: Rûhî
64b	Rūḥī	ʿAks-i sīb-i ẕekānuñ birle bu çeşm -i bīnā Beñzer ol şīşeye kim ola içinde elmā	ʿAndelīb-i çemen-ārā-yı suḥandur **Rūḥī** Anı gül-ruḥlarıñuñ şevḳi idüpdür gūyā	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
64b	Rūḥī	Ḥüsn bāġında bugün ol iki rūy-ı zībā İki güldür güzelüm biri birinden raʿnā	Seg raḳībi didiler gitdi bugün dünyadan **Rūḥiyā** gerçek olursa bizüm olur dünyā	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
65a	Rūḥī	Yaḳīnuz kūyuña didüm cānā Didi ey bī-ḫaber kücā be-kücā	Yār bir nev-cevān-ı cān-perver **Rūḥī-i** zār pīr-i ġam-fersā	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Rûhî

65a	Rūḥī	Didüm geçdi cāna ḫadeng-i cefā Gülüp yār didi mazā mā-mazā	Ṣaḳın ʿaşḳa yaḳlaşma **Rūḥī** ki ʿaşḳ Belādur belādur belādur belā	gazel/5 beyit		.--/.--/.--/.-	Başlık: Velehū
65b	Bāḳī	Lāleler bezm-i çemende cām-ı ʿişret gösterür Devletinde ḫusrev-i gül ʿayşa ruḫṣat gösterür	Bī-sütūn-ı ġamda **Bāḳī** seng-i miḫnet kesmede Şöyle üstād oldı kim Ferhāda ṣanʿat gösterür	gazel/6 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî
65b	Bāḳī	Geçüp güller serīr-i ʿizz u nāza Seḥerden geldi bülbüller niyāza	Yaḳārlar Bāḳiyi nālān ederler Güzeller māʾīl olur sūz u sāza	gazel/5 beyit		.---/.---/.--	Başlık: Velehū
66a	Bāḳī	Cemālüñ āfitābından alur nūr Meh-i tābāna döndi cām-ı billūr	Ṣaçuñ zencīri sevdāsında **Bāḳī** Begüm dīvānedür dīvāne maʿzūr	gazel/5 beyit		.---/.---/.---	Başlık: Bâkî
66a	Bāḳī	Çıḳsa eflāke nʾola āteşüm āhum şereri Çarḫdur encūm-i seyyārenüñ ey māh yiri	Lebine öykinür ol ḫusrev-i şīrīn-dehenüñ **Bāḳiyā** ḫalḳ ʿaceb mi mezelense şekeri	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
66b	Emrī	Sen meleksin sevdügüñdür bir beşer-şūret perī Āfitāb iken neden kim māha olmaḳ müşterī	Aḳıdursın Emrinüñ yaşın şarardursın yüzin Ol mehe mi harc idersin bu ḳadar sīm ü zerī	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Emrî
66b	Emrī	Ḫāṭırunda naḳş olan fikr-i dehān-ı yārdur Yoḳ degül ʿaşḳ ehlinüñ gönlinde bir sır vardur	Dīde-i bülbülde cāy itmiş ḫayāl-i rūy-ı gül Çevresinde görinen müjgān ṣanmañ ḫārdur	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
67a	Bāḳī	Cevr ü cefāña ḳāʾil olurdum velī şehā Maḫşūş olaydı ol da cihānda hemān baña	Vaṣṣāfısın o serv-kaddüñ rastı bu kim Ṭarz-ı bülend ṭaʿbuña aḥsent **Bāḳiyā**	gazel/5 beyit		--./-.-./-..-/-.-	Başlık: Bâkî
67a	Bāḳī	Bilini ḳucmadadur ol ṣanemüñ derd ü belā Yoḫsa ʿāşıḳlara şīrīn gibi ḫazır ḥelvā	Öykünürdi lebüñe cām-ı mey ammā dönmiş Bu gün almışlar ele bir yire gelmiş żurefā	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur. Gazel, Dîvân'da 7 beyittir.
67b	Bāḳī	Olsa zülfi o gül-ʿizāra niḳāb Olur āşüfte sünbül-i sīr-āb	Ġam-ı devrān-ı dūnı çekme yüri **Bāḳiyā** ol hemīşe mest ü ḫarāb	gazel/6 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Bâkî
67b	Bāḳī	Ayaġuñ ṭopraġın özler zehī ʿālī-naẓar kevkeb İşigüñ cānibin gözler zehī ʿālī-naẓar kevkeb	Maḥabbet dāġı yaḳ sineñde ferr-i devlet isterseñ Bilürsin olmaz ey **Bāḳī** saʿādet-baḫş her kevkeb	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Velehū
68a	Bāḳī	Gül yüziñ vaṣfıñda bülbül ḳılsa elḥānı dürüst Bāġda bir ġonçenüñ ḳalmaz girībānı dürüst	**Bāḳiyā** fennüñde ṭutmaz kimse noḳṣānuñ senüñ Ḥamdiʾllāh tabʿ mevzūn ʿaḳl mizānı dürüst	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî. Gazel, Dîvân'da 6 beyittir.
68a	Bāḳī	Sūz-ı ʿaşḳuñla ḳaçan kim dilden āh u zār olur Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur	Ġonçeye baḳsa lebüñsüz çeşm-i **Bāḳī** dem-be-dem Ġonçe berg ü berg ḫār u ḫār ḫançer-dār olur	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî
68b	Bāḳī	Ġubār-ı ḫaṭṭuñ olmaz çünki ḫayrān olmaġa bāʿis̱ Nedür laʿl-i lebüñ çāḳ böyle ḫayrān olmaġa bāʿis̱	Meger başuñ ser-i kūyıñda ḫāk olmaḳ hevāsıdur Dem-ā-dem **Bāḳiyā** ḳoluñda çevgān olmaġa bāʿis̱	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Velehū
68b	ʿİlmī	Yüzine baḳsam ol māhuñ gice bir şemʿ yanınca Yüzim ursam ayaġına şafā sürsem uyanınca	Felekde sedire ḳadler gerçi çoḳdur **ʿİlmiyā** ammā Gerekdür sīm-tenlerde beden ġarrā meyānınca	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: İlmî
69a	Bāḳī	Gel ey dil ḫalḳa-i müşgīn-i zülf-i pür şikenden geç Düşersin dām-ı tezvīre reh-i mekr ü fitneden geç	Kemend-i zülfi ey **Bāḳī** saña çoḳ bend geçmişdür Velī sen ġamze-i ḫūn-rīzi derdin gör geçenden geç	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Bâkî
69a	Bāḳī	Yılda bir açılur ancaḳ şen olur bāġda gül Ḳanı ol ġonçe-i ḫandān gibi şūḫ u şengül	Dūd-ı āhın yine **Bāḳī** şerer-ālūd itdi Yāre ʿarż eyledi bir dāne zer-efşān sünbül	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
69b	Bāḳī	Pür olup devr idicek meclis-i mestānı ḳadeḥ Çarḫ olur ḫalḳa-i rindān meh-i tābānı ḳadeḥ	Yaraşur ḫalḳa-i rindāna disem ey **Bāḳī** Ḫātem-i Cemdür anuñ laʾl-i Bedeḫşānı ḳadeḥ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
69b	Bāḳī	Devr-i gül irdi ġonçe-ṣıfat olma teng-dil ʿAzm eyle ṭarf-ı gülşene gül gibi gül açıl	Ṣaḥn-ı çemende nefḥa-i bād-ı bahār ile **Bāḳī** gül-āb u ġāliye misk oldı āb u gil	gazel/5 beyit		--./-.-./-..-/-.-	Başlık: Velehū
70a	Bāḳī	Baña ʿarż itmesün mihr-i seḥer ruḫ Degül ḫaddüñ gibi ferḫunde ferruḫ	Dil-i **Bāḳī** nice ābād olur kim Yıḳar ol ġamze-i fettān pīr ruḫ	gazel/5 beyit		.---/.---/.--	Başlık: Bâkî

70a	Bāḳī	Ehl-i dil cānlara meyl it şeref ü ʿizzet bul Naẕaruñ kānlara ḳıl gevher-i zī-ḳıymet bul	Kendüden geçse müdām içse ʿaceb mi **Bāḳī** Derd ü ġamsuz güzerān eyleye bir sāʿat bul	gazel/7 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
70b	Ḥāletī	Olmasun pā-māl-i bī-dāduñ dil-i ehl-i niyāz Bir şikeste şīşedür andan gerekdür iḥtirāz	Cennet içre nehr-i kāfūra döner ey **Ḥāletī** Pisterinde eylese bāzū-yı sīmīnin dırāz	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur. Gazel Dîvânda 8 beyittir.
70b	Bāḳī	İtdi şikār gönlümi bir şūḥ u şeh-levend Müjgānı tīr u ḳaşı kemān ṭurrāsı kemend	Āʿdā yanuñda ḫurrem u ḫandān u şādman **Bāḳī** ġamuñda zār u dil-figār u derd-mend	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū Gazel, Dîvân'da 6 beyittir.
71a	Bāḳī	Riyāż-ı ḥüsnde olmış o laʿl-i nāb leẕīẕ Cihān içinde bilürsün olur ḫoş-āb leẕīẕ	Ġazelleriñde lebi vaṣfın eyle ey **Bāḳī** Şekerle olsa bilürsün olur ḫoş-āb leẕīẕ	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Bâkî
71a	Bāḳī	Ruḫuñ āteş ḫaṭ u ḫālüñ baḫūr-ı misk ü ʿanberdür Ḫam-ı zülf-i siyāhuñ ḫalḳa ḫalḳa dūd-ı micmerdür	Zer-i ḫāliş gibi rengīn olub gitmekde eşʿāruñ Elüñde ḫāme ey **Bāḳī** hemān kibrit-i aḥmerdür	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Velehū
71b	Bāḳī	Ruḫuñ ey ġonçe-dehen berg-i gül-i ḫod-rūdur Dir gören zülf-i siyehkāruñ içün şeb-būdur	Nʾola meyl itseler eşʿāruña erbāb-ı ṣafā **Bāḳiyā** şiʿr degüldür bu bir aḳar ṣudur	gazel/6 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
71b	Bāḳī	Eser āhum yeli kūyuñda cism-i nā-tuvān ditrer Çemen şaḫnında gūyā bāddan berg-i ḫazān ditrer	Mey-i dūşīneden **Bāḳī** yine maḫmūra beñzersin Elüñde ṭurmayup cām-ı şarāb-ı ergavān ditrer	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Velehū
72a	Bāḳī	Hele ben şöyle kıyās eylerin ey ġayret-i ḥūr Kūyuña nisbet ola gülşen-i cennetde ḳuṣūr	Ruḥlaruñ medḥini eflāke çıḳardı **Bāḳī** Şevḳden ṭoldı bugün nūrla Beytüʾl-Maʿmūr	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Bâkî
72a	Bāḳī	Ḥarf-i ġama devāt u ḳalem şekl-i āhdur Aña mürekkeb āhda dūd-ı siyāhdur	Sulṭān-ı ʿaşḳa bende ṣatar şimdi kendüyi **Bāḳī** de ḥaḳ budur ki ʿaceb pādişāhdur	gazel/6 beyit		--./-.-./-..-/-.-	Başlık: Velehū
72b	Bāḳī	Nihāl-i kāmetüñ ḥaḳḳā ʿaceb naḫl-i dil-ārādur Egerçi ḳaddüñ aʿlā kākülüñ aʿlādan aʿlādur	Kenār-ı baḫr-i naẕma yine dürler dizmiş ey **Bāḳī** Süṭūr-ı defter-i şiʿrüñ meger emvāc-ı deryādur	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Velehū
72b	Bāḳī	Bāġ u baḥār-ı gülşen-i ʿālem ḫazānludur Bezm-i şafā hemīşe gül ü erġavānludur	**Bāḳī** sözini vaṣf-ı lebüñ şehd-i nāb ider Şīrīn kelāmı anuñçün böyle şānludur	gazel/6 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
73a	Raḥmī	Bāġa gir nāzla ol serv-i ser-efrāz gele Ḫayra maḳdem diyü her gūşeden āvāz gele	Ḳılmaġa murġ-ı maʿānīyi bu gülşende şikār Ṭabʿ-ı **Raḥmī** gibi sen ṣanma ki şehbāz gele	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rahmî
73a	Bāḳī	Derd ü ġam bezmine ḳaddüm gibi bir çeleng olmaz Nāylar nālelerüm sāzına āheng olmaz	Āl ile ruḫlaruñ alsun dil-i **Bāḳiyi** hemān Aña ey şūḥ-ı cihān böyle güzel reng olmaz	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Bâkî
73b	Bāḳī	Feryāduma ol kāmeti şimşād yitişmez Beñzer ki anuñ gūşına feryād yitişmez	Bu ʿarṣada **Bāḳī** niçe üstāda yitişdi ʿĀlemde bu gün aña bir üstād yitişmez	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Velehū
73b	Bāḳī	Pür-hevādur ney gibi ʿaşḳuñla ṭabʿ-ı pür-heves Derd-i dilden bā-ḫaber ʿālemde yoḳ bir hem-nefes	Devr elinden **Bāḳiyā** ġam çekme ʿālem böyledür Gül naṣīb-i ḫār u ḫas bülbül giriftār-ı ḳafes	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
74a	Bāḳī	Zülf-i nigāre şāne-veş olursa dest-res Miḳrāş gibi rişte-i peyvend-i ġayrı kes	**Bāḳī** hevā-yı ʿaşḳ ne müşkil belā imiş Benden naṣīḥat ister iseñ eyleme heves	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî
74a	Bāḳī	Zülf-i siyāhı sāye-i perr-i hümā imiş İḳlīm-i ḥüsne anuñ içün pādişā imiş	Zülfüñ esīri **Bāḳi-i** bī-çāre dostum Bir mübtelā-yı bend-i kemend-i belā imiş	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
74b	Bāḳī	Āsitānuñ ḫākīdür firdevs-i aʿlādan ġaraż Ḳāmetüñdür ravża-i cennetde Ṭūbādan ġaraż	**Bāḳiyā** dil mülkini dil-ber nʾiçün tālān ider Pādişāh olan nedür şehrini yaġmādan ġaraż	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
74b	Bāḳī	Ṣaḥn-ı gülşen mülk-i Baġdād oldı āb-ı cūy Ṣaṭ Yāsemenler şu yüzinde seyr ider mānend-i Ṣaṭ	Ḫaṭṭ-ı laʿlin **Bāḳiyā** ol ġonce-i nev-rüstenüñ Seyr idenler didiler yāḳūtuñ olmaḳdur bu ḫaṭ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
75a	Bāḳī	Nʾola gelse dil-i mecrūḥa derd-i dil-rübādan ḫaẕ	İlāhī ṭābʿ-ı **Bāḳiden** rüsūm-ı ġayrı maḥv eyle	gazel/6 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Bâkî

		İder ḫaste ne deñlü nā-ümīd olsa devādan ḥaẕ	Ki hergiz ḳalmaya ḳalbinde naḳş-ı mā-sivādan ḥaẕ				
75a	Bāḳī	Baḥs itmesün ʿiẕāruñla encümende şemʿ Ḳanda çerāġ-ı māh-ı şeb-efrūz ḳanda şemʿ	**Bāḳī** ʿaceb mi şiʾr-dil-firūzuñ itseler Erbāb-ı ʿaşḳ cemʿ olıcaḳ encümende şemʿ	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
75b	Bāḳī	Sīnesine yaḳmada şemʿ-i ruḫuñ şevḳ ile dāġ Māh-ı enver mihr-i ʿālem-tābdan taḳar çerāġ	Şemʿ-veş sūz-ı derūnın ʿarż ider **Bāḳī** saña Yana yana ḳalmadı bī-çārenüñ baġrında dāġ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
75b	Bāḳī	Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyı nʾeylesün Dāme düşmez yirlere ḳonmaz hümāyı [nʾeylesün]	Ḫalḳ-ı ʿālem **Bāḳiyā** ʿaşḳında yāruñ ḫaste-ḥāl Bir ṭabīb andan bu deñlü mübtelāyı [nʾeylesün]	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
76a	Bāḳī	Ey dürr-i pāk aġzuña nisbet senüñ ṣadef Deryā sevāḥilinde yatur pāre-i ḫazef	Esrār keşfin itmek içün ṣūfī **Bāḳiyā** Başın muraḳḳaʿına çeker nitekim keşef	gazel/7 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî
76b	Bāḳī	Zāhidā ʿibret gözin ac ṣūret-i zibāya baḳ Bir naẓar āyīne-i ṣunʿ-ı cihān-ārāya baḳ	Ḥāl-i zār-ı **Bāḳī-i** bī-dilden isterseñ nişān Kāmet-i çeng-i dü-tāya rūy-ı zerd-i nāya baḳ	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî
76b	Bāḳī	Ḳaṣd eyler aġzuñ öpmek içün dāʾimā ḳabaḳ Olur boğāzı iplü degüldür şehā ḳabaḳ	Ol vāsıṭayla laʾl-i leb-i dil-beri öper Cāmuñ yüzine gülse nʾola **Bāḳiyā** ḳabaḳ	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū. Gazel, Dîvân'da 6 beyittir.
77a	Bāḳī	Sāḳī elüñde bülbüleyi bülbül eyleseñ İçseñ şarābı ruḫlaruñı gül gül eyleseñ	Destüñde Ẕuʾl-fiḳār-ı ʿAlīnüñki hāmedür **Bāḳī** semend-i ṭabʿuñ eger Düldül eyleseñ	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî
77a	Bāḳī	Ḫaṭṭ-ı laʿliyle ḳaşı cānānuñ Bir rubāʿīsidür gülistānuñ	**Bāḳī** senden cefā vü cevr ummaz Eger olursa luṭfuñ iḥsānuñ	gazel/7 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Velehū
77b	Bāḳī	Lülü-yi jāleden daḳınup gūşvāre gül İtdi çemende nāzla ʿarż-ı ʿiẕār gül	**Bāḳī** birinde görmedi ḫaddüñ leṭāfetün Gülzār-ı dehre gerçi gelüpdür hezār gül	gazel/7 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
77b	Bāḳī	Ebr-i bahār-ı ʿişvedür ebrū degüldür ol Bārān-ı ḫüsn riştesidür mū degüldür ol	Geşt itme deşt-i ḥasreti āhuñla **Bāḳiyā** Ṣayd-ı kemend-i āh olur āhū degüldür ol	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
78a	Bāḳī	Rūşen ola tā işigüñe varmaġa rāhum Yil mumlarını yaḳdı gice şuʿle-i āhum	**Bāḳī** dilemez dehr-i denī salṭanatın dil Yār işiginüñ ḫidmetidür devlet ü cāhum	gazel/5 beyit		--./--./.--./.--	Başlık: Bâkî
78a	Bāḳī	Levḥ-i ḫāṭırda ḥaṭuñ naḳşını yazmaḳ ʿamelüm Künc-i ḫalvetde senüñ fikr-i lebüñdür emelüm	Bāde-i mihr ü vefā sāġarıdur ey **Bāḳī** Nʾola devr eyler ise bezm-i cihānı ġezelüm	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū. Gazel, Dîvân'da 6 beyittir.
78b	Bāḳī	Pervāne gibi şuʿle-i şevḳuñla yanmadın ʿĀşıḳ maḥabbet adın añar mı utanmadın	Kesb-i hevā-yı ʿaşḳ ide gör **Bāḳiyā** hemān Dil ḫānesine revzen-i dideñ ḳapanmadın	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
78b	Necātī	Dirler lebüñe ḫalḳ Mesiḥā küçücükden Kim oldı Mesiḥā gibi gūyā küçücükden	Ol ġonce- dehen sırruñı fāş itdi **Necātī** Kim gizlü ḫaberler olur ifşā [küçücükden]	gazel/5 beyit		--./--./.--./.--	Başlık: Necâti. Gazel Dîvân'da 9 beyittir.
79a	Bāḳī	Nāle-i dil ol ḫam-ı zülf-i hümā-pervāzdan Ṣan fīġān-ı murġdur ser-pençe-i şeh-bāzdan	Vaṣf-ı yār-i nāzenīndür bu şiʾrüm **Bāḳiyā** Muṭrib-i meclis ser-āġāz eylesün şehnāzdan	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî
79a	Bāḳī	Cihān cevr ider derd-i ʿaşḳuñla cāna Seni sevmek oldı bahāne cihāna	Demüñ ʿayṣa ṣarf eyle **Bāḳī** niyāzuñ Cevān-baḫt sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırāna	gazel/5 beyit		.--/.--/.--/.--	Başlık: Bâkî
79b	Bāḳī	Ol āfitāb ṭalʿata kim derse māh-rū Olsun cihānda meh gibi dāyim siyāh-rū	Kūyuñ yolında **Bāḳī-i** üftāde var iken Ḫayfā o keff-i pāye süre ḫāk-rāh [rū]	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
79b	Raḥmī	Dem-i vaṣl oldı dilā ḫālüñi yab yab söyle Ġam-ı hicr neler çekdügiñi hep söyle	Acı diller vireyin **Raḥmīye** dimiş cānān Añа ol ṭatlu gelür söyle şeker-leb söyle	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rahmî
80a	Bāḳī	Mestāne düşmişin bu gice sāġar üstine Sāḳī-yi [bezm] didi yüzüñ güller üstine	Nūşīn lebinde ḫaṭṭını kim görse **Bāḳiyā** Şirinliḳ yazıldı şanur şekker [üstine]	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî
80a	Bāḳī	Yazmış debīr-i ḥikmet ezel ṣafḥa-i güle	**Bāḳī** çemende şīşe-i mey ḳulḳul eylese	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū

		Bülbül dem-ā-dem aġlaya her-bār gül güle	Bülbül terāne başlayıcaḳ uysa bülbüle				
80b	Miṣālī	Güllerüñ üstine düşince seḥer Didi bülbül ki jāleye çi ḫaber	Zaḫmuña merhem urmaz ise nigār Ġam yime ey **Miṣālī** ol-da yiter	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Misâlî
80b	Ṣabrī	Leblerüñ şehd-i nābdur gūyā Ḥalk anda zibā mıdur	Vaʿde-i vaṣl-ı yār ey **Ṣabrī** Fīʾl- ḥaḳīḳa serābdur	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Sabrî
80b	Bāḳī	Nergis-i mest bezm-i gülşende Çeşmüñe bende-i ser-efgende	Bulamaz dest-res bu dāʾireye **Bāḳiyā** şimdi degme gūyende	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Bâkî
81a	Bāḳī	Gülşende kūyuñ işideli serv oturmadı Zencīrlerle baġladılar āb ṭurmadı	**Bāḳī** lebinden oldı bize ḫayf o ẓālimüñ Ammā ne çāre nʾeyleyelüm kimse sormadı	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî
81a	Bāḳī	Cevr ile terk ider mi kişi şehr-i yārını Lāyıḳ mıdur ki terk ide ḳul şehr-i yārını	Cān virdi şevḳ-i ḥüsnüñe **Bāḳī-i** ḫaste-dil Pür-nūr ide Ḫudā-yı Teʾālā mezārını	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
81b	Bāḳī	Görinmez daġdan cismüm ser-ā-pāy Beni yaḳmaʿa cānā ḳalmadı cāy	Nişān itsün dil-i **Bāḳiyi** ġamzeñ Öñine hep müjeñ oḳlarını yāy	gazel/5 beyit		.---/.---/.--	Başlık: Velehū
81b	Bāḳī	Cism-i zāʿīf ü zārı görüb yār bilmedi Geçdi ḫadeng-i ġamze-i dil-dūz ilmedi	Ebrūlaruñ ġamıyla kemān oldı ḳāmeti **Bāḳī** cefā vü cevrüñ elinden çekilmedi	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
82a	Bāḳī	Ḳanı bir şīrīn-şuḫan laʿl-i şeker-bāruñ gibi Ḳanda gördi ṭūṭī bir āyīne ruḫsāruñ gibi	Dil-i **Bāḳiyi** ser-i zülfüñ elinden cāna Çeküben ḫışmıla çeşm-i siyahuñ ala gibi	gazel/8 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî. Gazelde iki mahlas beyit mevcuttur. Gazel Dîvân'da 7 beyittir.
82a	Bāḳī	Ḫoş geldi baña mey-gedenüñ āb u hevāsı Vaʾllāhi güzel yirde yapılmış yıḳılası	Meddāḥ olalı çeşm-i ġazālāneñe **Bāḳī** Ögrendi ġazel ṭarzını Rūmuñ şuʿarāsı	gazel/7 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Velehū
82b	Bāḳī	Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḫurrem Ġonçenüñ göñli açıldı güle düşdi şebnem	Ābdār olsa nʾola mīve-i şiʿr-i **Bāḳī** Urmadı kimse bu bāġ içre daḫı böyle ḳalem	gazel/7 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehū
82b	Bāḳī	Zevraḳ-ı şahbāyı sāḳī ṣundı çün nūş eyledüm İrdi bir ḥālet ki deryālar gibi cūş eyledüm	Nāleler ḳıldum ser-i ḳūyında yāruñ **Bāḳiyā** Bülbülān-ı gülsitān-ı dehri ḫāmūş [eyledüm]	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehū
83a	Bāḳī	Ḳaddüñ nihāli hem-ser-i serv-i sehī degül Ṭūbāyı alma sāyeñe ol kūtehī degül	**Bāḳī** peleng-i ḳulle-i kühsār-ı ʿaşḳdur Sālūs u zerḳ bīşesinüñ rübehī [degül]	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî
83a	Bāḳī	Raḫm eyle āb-ı dīde-i gevher-nisāre gel Emvāc-ı baḥr-i eşkümi seyr it kenāre gel	**Bāḳī** dem urma seyr-i maḳāmāt-ı ʿaşḳdan Gec āh u nāle naġmelerinden hezāre gel	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
83b	Bāḳī	Aġyāra ḳıldı ḫancer ile ġamzesi hücum Küffāra çekdi tīġini şān pādişāh-ı Rūm	**Bāḳī** nişār-ı ḫāk-i ḳadem ḳıl vücūduñı Şol günde kim erişe gele müjde-i ḳudūm	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
83b	Ümīdī	Şanmañ ki ḫaṭṭı laʿl ile yāruñ keder virür Teng-i nebāta pāy-ı meges ne zarar virür	Mihrüñle ḫāk olursa **Ümīdī-yi** nā-tüvān Mihr-i sipihre zerreleri nūr u fer virür	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Ümîdî
84a	Ümīdī	Leb-i laʿlüñ şarābdur gūyā Dürr-i dendān ḫabābdur gūyā	Āsmāndur **Ümīdī** kūy-ı nigār Berḳ-i āhum şihābdur gūyā	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Ümîdî. Gazel Dîvân'da 7 beyittir.
84a	Bāḳī	Āyīne-ṣıfat şāf gerek şafḥa-i sīne Gün gibi ziyā-güster ola rūy-ı zemīne	Merddür güher-i naẓmla mecmūʿa-i **Bāḳī** Deryā dil-i dānādur aña sīne sefīne	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Bâkî
84b	Sāʿī	Ol şeh terkü gicede ʿarż eyleye sīne Mehtāb gibi şuʿle düşer rūy-ı zemīne	Bir mevsim ola baḥr-ı belāġatde ki **Saʿyī** Alta bu ḫarīr-i suḫanum hende-i sefīne	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Nazire-i Sa'yî
84b	Kāniʿī	ʿAşḳ ehli urur nāvekiñe ṭutduġı sīne Peykānuñ alup gide gidicek böylesine	Fehm it suḫan-ı **Ḳāniʿī** güş eyleyüp ey cān Beñzer sözinüñ her biri bir dürr-i şemīne	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Nazire-i Kânî'î

85a	Bāḳī	Rāyet-i fitne çeküb her ḳadd-i dil-cū begler Uşdılar yanına her şūḫ-ı cefā-ḫū begler Bir yire geldi niçe ġamzesi cādū begler Bir ālāy oldı perī şīveli āhū begler Gözi āhūlaruñ ālāyına yā Hū bekler	**Bāḳiyā** gel olalum Kaʿbe-i dil yolına peyk Dilüm semʿa nidā iricek āḫir lebbeyk Girelüm rāh-ı Ḥudāya diyüb eʾs-saʿyü ileyk Ne **Necātī** ne güzeller ne selām ne ʿaleyk Fāriġuz idemezüz kimseye ṭāpu begler	tahmis/6 bend		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur. Dîvân'da başlık Tahmis-i Gazel-i Necātī'dir.
85a	Selīm	Ḫoşdur çemende seyr idelüm tāze yārıla Tā düşmenüñ yüregi yana tāze yarıla	-	beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Sultān Selīm
85b	Bāḳī	Câme-i ṣıḥḥat Ḫudādan ḫalḳa bir ḫilʿat gibi Bir libās-ı fāḫir olmaz cisme ol kisvet gibi Var iken baḫt u saʿādet ḳuvvet ü ḳudret gibi Ḫalḳ içinde muʿteber bir nesne yoḳ devlet gibi Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi	Menzil-i āsāyiş-i ʿuḳ[b]āya isterseñ vüṣūl Ḥubb-ı dünyādan ferāġat gibi olmaz ṭogrı yol Şādmān erbāb-ı ʿuẕletdür hemān **Bāḳī** melūl Ger huẕūr itmek dilerseñ ey **Muḥibbī** fāriġ ol Olmaya vaḥdet maḳāmı gūşe-i ʿuzlet gibi	tahmis/5 bend		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur. Dîvân'da başlık "Tahmis-i Gazel-i Sultan Süleyman Han"dır.
86a	Maḳāli	Şikāyet-i rūzgārumdan ki bir dem oldum ḫoşnūd Fiġān-ı baḫt-ı siyāhumdan ki ḳılmaz ṭāliʿm mesʿūd Yumuldı ġonçe-i ṭabʿum elümde cām-ı ġam fersūd Bu ḫāristān-ı ʿālemde açılmazsa gül-i maḳsūd Ne ġam ey bülbül-i cān çünki gül-zār-ı ʿadem mevcūd	**Makālī** laʿl-i dil-ber varken yāḳūt-ı āḫmerden Yūdum al çeşme-i āb-ı ḥayāt bāde-i terden Nʾolur cām-ı Cem ü Cemşīd ü mirʾāt-ı İskenderden Tecellī-i cemāl-i ṣayḳal-i mirʾāt-ı ḫāverden O şemʿüñ ʿaks-i ḥüsnīdür **Fiġāni** mā huveʾl-maḳṣūd	tahmis/5 bend		.---/.---/.---/.---	Başlık yoktur. Manzume Figânî'nin gazeline tahmistir.
86a	Ṣuʿūdī	Alma tīrini bitmesün yāre Ola bir gün **Suʿūdī** yārelerüñ	-	beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Su'ûdî
86a	Ḥayretī	Didüm oldı dil-i ṣaçuñ zencīrinüñ dīvānesi Nāzla güldi didi āl bunı da baġlayı ḳo	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Hayretî.
86b	?	Şehā her ġarībe cefādan ṣaḳın Aḳıtma sirişkin gedādan ṣaḳın Kerem eyle ḳahr-ı Ḫudādan ṣaḳın Meded zaḫm-ı sehm-i ḳazādan ṣaḳın Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın Yekten görinmez belādan saḳın	Dokunmaz mı cāna bu cevr ü cefā Tenüm bī-mecāl oldı ḳaddüm dū-tā Ḥeẕar ḳıl esirger ġarībi Ḫüdā Geçer ʿarş-ı āʿlāya tīr-i duʿā Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın Yekten görinmez belādan ṣaḳın	Müseddes/4 bend			Başlık ve mahlas yoktur.
87a	ʿUlvī	Şānemā sencileyin dil-ber-i raʿnā bulamam Bāġ-ı ḥüsnüñ gibi bir özge temāşā bulamam Rāzumı açmaġa göñlüm [gibi] şeydā bulamam Saña derdüm dimesem gerçi tesellā bulamam ʿArż-ı ḥāl itmege hergiz seni tenhā bulamam Seni tenhā bulıcaḳ kendimi aşlā bulamam	Ḥāl-i dil miḥnet-i ʿaşḳ ile diger-gūn olalı Ḥāṭırum ġuṣṣa-ı hicrānla maḥzūn olalı Ḥasret-i laʿl-i lebüñle cigerüm ḫūn olalı Leylī-i zülfüñe ʿ**Ulvī** gibi mecnūn olalı ʿArż-ı ḥāl etmege hergiz seni tenhā bulamam Seni tenhā bulıcaḳ kendümi aşlā bulamam	müseddes/5 bend		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur. Dîvân'da "Müseddes Merḥūm Derzī-zāde ʿUlvī Çelebi" başlıklıdır.
87b	Miṣālī	Ẕāt-ı pāküñden irāġ olalı Allahü ʿalīm Olmışam miḥnetle künc belālarda muḳīm Luṭfuñı ṣanma ferāmuş ide bu ʿabd-i ḳadīm Eşküñden nʾola mehcūrsam ey şāh-ı kerīm Gerçi durayım ez-ḫidmet be-duʿā meşġūlīm	Atmadan bāde-i fenā ḳahrla bir bād-ı tutam Görmekle tā ki müyesser ola bir dāḫı gözüm Severin ḫāki ser-i kūyına yüzi terde yüzüm Ey **Miṣālī** budur ayaġı tozına sürem Gerçi durayım ez-ḫidmet be-duʿā meşġūlīm	Muhammes/4 bend		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur.
87b	Zātī	Didüm yād it beni bir merḥabādan	Saña el virmiş iken **Ẕatī** furṣat	gazel/5 beyit		.---/.---/.--	Başlık: Zâtî

		Didi hergiz elüm degmez cefādan	El açup vuṣlatı iste Ḫudādan				
88a	Ḫālis	Eşk-i revānum eyledi her semti cüst ü cū Ol serv-ḳaddi aramaġa götür sū-be-sū	Ḫoşdur bu demde **Ḫālişiyā** gülistān Ammā yānuñca ṣalına bir yār ḫūb-rū	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık yoktur.
	Ṣuʿūdī	Bī-beḳā bildi göñül çün bu ḫarāb ābādı Geşt ider ʿālemi Mecnūn gibi vādī vādī Ḳayd-ı ġamdan çekilüp bulmış iken āzādı Oldı dil bir büt-i şīrīn-dehenüñ Ferhādı Aña lālā geçinür Ḫusrev ü Şīrīn dādı	Cām-ı hicrini **Suʿūdīye** ṣunup ol sāḳī Cevr ile başuma teng eyledi bu nüh ṭāḳı Baña ṭaʿn eyleme nālem ṭūtagör āfāḳı Cevre ḳatlanmak olurdı nʾidelüm ey **Bāḳī** ʿAhd-i hūbān gibi yoḳ sabrumuzun bünyādı	tahmis/5 bend		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur. Bākī'nin gazeline tahmistir.
88a	Reʾyī	Eylemez ġamze-i bī-dāduñ dād Hey elā gözlüm elüñden feryād	Cān u dilden ḳul olur **Reʾyī** saña Eger itmezseñ efendi āzād	gazel/5 beyit		..--/..--/..-	Başlık: Re'yî
88b	Yaḥyā	Dime ibrām ile ol serv dilā rām olmaz ʿĀşıḳa māʾīl olur böyle dil-ārām olmaz	Dāver-i devr-i zemān şah-ı cihānuñ **Yaḥyā** Pāy-ı būsı gibi ehl-i dile bir kām [olmaz]	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Yahyâ
88b	Ḥāletī	Olma ey dil gel hilāl ebrūsınuñ pervānesi ʿĀşıḳ-ı bī-dillere çoḳdur o māhuñ pāresi	Ġāfil olma **Ḫāletī** zaḫm-ı zebān-ı düşmenüñ Ḫançer-i hicrānla hergiz oñulmaz yarası	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Hâletî
89a	Ḥāletī	İrmedi hergiz elüm yārüñ ruḫ-ı zībāsına Degmedük gül-zār-ı dehrüñ bir gül-i raʿnāsına	Nʾiçün itmez oldı yār evvelki gibi iltifāt Sen niye ey **Ḫāletī** ol ʿāşıḳ-ı şeydāsına	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
89a	Bāḳī	Elemin Ḳaysa ḳıyās itme dil-i maḥzūnuñ ʿAḳlı yoġ idi ne derdi var idi Mecnūnuñ	Yāre ʿarz eyleyemez çehre-i zerdin **Bāḳī** Virdügi rengi görüñ aña mey-i gül-gūnuñ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur.
89b	Raḥmī	Māniʿ olmaz müjeler yāşına ben Mecnūnuñ Ḫār u ḫaslar yolını bağlayımaz Ceyḥūnuñ	**Raḥmī** gör şevḳuñıla sinesine dāġ urdı Sikke ḳodı güzelüm üstine şān altūnuñ	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur.
89b	Hüdāyī	Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ki ṭutmış ḫaṭṭ-ı reyḥānı dürüst Tāze defterdür yazılmış resm-i ʿOṣmānī dürüst	Ey **Hüdāyī** yārimüñ medḥin yazarsam sıġmaya Ṭola bu ḳaṣr-ı sipencüñ çār erkānı dürüst	gazel/6 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur. Gazel Dîvân'da 7 beyittir.
90a	Bāḳī	Gönder efendī sīneme tīr-i belālaruñ Olsun siper belālarıña mübtelālaruñ	**Bāḳī-i** ḫaste-ḫāṭırı iñletme doştum Maḳbūl olur duʿāsı ṣaḳın mübtelālaruñ	gazel/6 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Bâkî
90a	Nevʿī	Ṣayd-ı kemend-i zülfüñ olup bī-nevālaruñ Canlar virür belālarıña mübtelālaruñ	Bezm-i belāda **Nevʿīye** şeftālular ṣunar Seng-i cefālaruñla gelen merḥabālaruñ	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Nev'î
90b	Ḫāḳānī	ʿArz eyle ruḫuñ cām-ı ṣafā-güstere cāna Mirʾāt-ı muṣaffā nice olur göstere cānā	**Ḫāḳānī** cinān olsa da nʾeylerdi cihānı Dil virmese sen ḫūr-ı peri-peykere cānā	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Hâkânî
90b	Ümīdī	Naṣīb ḳılmadı ḫ̆ān-ı viṣāl-i dil-dārı Müyessir eylese dīdārını ḫūdā bāri	**Ümīdiye** o şehi yār ola dir idim līk Ne çāre nʾeyleyeyin ḳılmadı Ḫūdā yārı	gazel/5 beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Ümîdî
90b	Bāḳī	Ḫūrşīd-i ruḫuñ kendüyi kim göstere cānā Minnet mi ḳalur mihr-i ziyā-güstere cānā	Ben şāh-naẓar rind-i cihān aña dirin kim Nergis gibi göz dikmeye sīm ü zere cānā	gazel/7 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık yoktur. Gazel Dîvân'da 8 beyittir.
91a	Yaḥyā	Ṣalınsun ʿıyd irişdi yine ḫūbānı Sitanbūluñ Yine ārāste olsun ḳarāmānı Sitanbūluñ	Bu şiʿrüñ ḥaḳ budur **Yaḥyā** ki ġāyet bī-naẓīr oldı Pesend eylerse lāyıḳ ehl-i ʿirfānı Sitanbūluñ	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık: Yahyâ
91a	Ḥāletī	Jāle-i eşkümi dökersem eger Olur elbette ter o ġonce-i ter	**Ḫāletī** virdi yāra cān u seri Şimdiden ṣonra bilmezin nʾeyler	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Hâletî. Gazel Dîvân'ın iki ayrı gazelinin beyitlerinden oluşmuştur.
92a	?	Aç niḳāb-ı ḫüsniñi ey āf-tāb Ḫall ola tā kim bu sırr-ı müşkilāt	Mübtelā ʿaşḳuña cümle kāʾināt Didiler ḥaḳāña burur māh-tāb	kıta/2 beyit		-.--/-.--/-.-	Başlık: Ahmed Çelebi

92a	?	Maġz ender üstüḥ̆ānem nīst cānā kon kerem Merg āyed nāgehān ez-nezd-i Īzed çün konem	Men ki ez cevr u cefāhāyet çü-mūy şüd tenem Minnet Īzed-rā ki feryādī resed mā-rā zi-ġam	kıta/ 2 beyit			Başlık yoktur.
92a	?	Guhmaa ʿaleyhim velceyuş tasadamat Basyaf tuhkaa alşahb basibah tabrag	Gamirat eugl alnaas ya cavhır alvaraa Vaemar min adak bilsayf yamhag	kıta/4 beyit			Başlık yoktur.
92b	Nābī	Burun ucıyla virür her sözüñ cevabını kūh Anuñ ṭayanduġı gūyā ki ol ḳayalıġadur	-	beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Nâbî.
92b	?	Bīnī-yi pāküñ elif ebrū vü çeşmüñ nūndur Sende ān var anuñ içün dil saña meftūndur	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Lā
92b	Nevʿī	Māye-i naḳd-i ḥayāt olsa eger dīdārı Ölümümdür baña aġyār ile görmek yāri	-	beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur.
92b	?	Izṭırābı ġama düşmeden İḫtiyārī sefer itmek yegdür	Yāri aġyār ile görmeden Yıḳılup bir yañā gitmek yegdür	kıta/2 beyit		..--/..--/..-	Başlık: Beyt
93b	Rūḥī	Diler iseñ olasın ġussadan ey dil āzād Yüri meyḫāneye āl pīr-i muġāndan irşād	Ṭaġlarda görinen lāle degül ey **Rūḥī** Cigerin pāreleyüp ṭaşlara çalmış Ferhād	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Rûhî
93b	Rūḥī	Tenhāda ġāyrılarla ider ʿıyş u ʿişreti Açmāzdan gelür bize gördüñ mi āfeti	ʿĀlem ṣafā-yı vaṣıl ile zevḳ u sürürda **Rūḥī** çeker yolında hemān derd ü miḫneti	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū. Gazelin 6. mısraı Dîvân'da yoktur.
94a	Bāḳī	Çarḫ-ı ġaddārda vefā nʾeyler Kāse-i ser-nigūnda mā nʾeyler	Düşdi **Bāḳī** belālara dimedüñ ʿAceb ol derde mübtelā nʾeyler	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Bâkî. Gazel Dîvân'da 6 beyittir.
94a	Necātī	Zeḳan-ı yārda vefā nʾeyler Ser-nigūn çāh içinde mā eyler	Şol çemende **Necātī** ide fiġān ʿAndelīb-i suḫan-serā nʾeyler	gazel/6 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Necâtî
94a	Ḳabūlī	Çemen gülzāra dil lāle dūdaḳdur Gül ü nergis oña gözdür ḳulaḳdur	**Ḳabūlī** nāẓır olma şeş cihāta Bilinmez dār-ı dünyā ḳaç bucaḳdur	gazel/5 beyit		.---/.---/.--	Başlık: Kabûlî
94b	Bāḳī	Bili[n]i ḳuçmadadur ol ṣanemüñ derd ü belā Yoḫsa ʿāşıḳlara şīrīn lebi ḥazır ḥelvā	Lüʾlü-i ḫāme ile çeşme-i dilden **Bāḳī** Eyledi kāʾide-i āb-ı ḥayātı icrā	gazel/7 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Bâkî. Yazmada mütekerrir gazeldir.
94b	Ḥāletī	Çoḳ zamān idi ki ʿaşḳını ḳılurdum daʿvā Şimdi ṭogruldı daḫı baña o serv-i bālā	Açılur mıydı eger olmasa dendān-ı nigār Rişte-i cānda olan ʿuḳde-i ġam **Ḥāletiyā**	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Hâletî
95a	Sāmī	Eylemez vaʿde ider ġayrılarla mihr ü vefā Vaʿde eyler de vefā eylemez ol şūḫ banā	Dem-i cān baḫş ile ḥaḳḳā bu ki tabʿ-ı **Sāmī** Eyledi muʿcize-i nuṭḳ-ı Mesīḥā iḥyā	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Sâmî
95a	ʿĀlī	Bir cevāb alabileydüm deheñünden cānā Dil-i bīmārum ol sāʿat iderdüm iḥyā	Vaʿde itmişdi vefā ḳılmaġa **ʿĀlī** ḳuluña Ey cefā-pīşe daḫı eylemedi ʿahde vefā	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Âlî
95b	Enverī	Şevḳ-i ruḫuñla tāzeledüm sīne dāgını Bu tekye-gāh-ı ʿaşḳuñ uyardum çerāgını	Gülşende al güllerinüñ vir birin didüm Gönderdi **Enverī** baña ol gül budāġını	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Enverî
95b	Emrī	İñleri bī-mār-ı ʿaşḳuñ nāle vü efġānıdur Aġları ġam küştesinüñ dīde-i giryānıdur	Ṣafḥa-i ruḫsāra **Emrī** mācerā-yı eşkümi Kātib-i eşküm yazar mıṣṭar ṣaf-ı müjġānıdur	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Emrî
96a-97b	Beyānī	Evvelā ḥamd idelüm Ḫāliḳ-i eflāke vü mā-fī-ha ki iẓhār u ʿayān eyledi bu cümle ʿacāyib ü ġarāyib ve yir gök melek ü cennet ü Rıḍvān daḫı ḥūrī ile ġılmān ve gül ü sünbül ü reyḥān ü mül ü bülbül ü destān u daḫı çeşme-i ḥayvān u dürr ü lüʾlü-i mercān ve meh ü mihr-i dıraḫşān	Bu durur ḥāṣiyet-i ṣabr u ṣebāṭ ey dil-i āşüfte işit ḳavl-i **Beyānī** hem cemʿ olıcağız el virüp aḥvāl-i murādātı ki bir şemmesidür baḥr-i ṭavīli ki buved bīst ü çehār u feʿilātün dürer-i dürc-i lāli ki bu baḥr içre durur cümle ṣıfātdan olupdur	bahr-ı tavīl		..--	Başlık: Baḥr-i Ṭavīl-i Beyānī der-Tevḥīd-i Bār

97b	ʿİlmī	Tīġ-i yāruñ cefâsı bir yüzden Zaḫm ile mā-cerâsı bir yüzden	Saña incindi gibi ʿ**İlmī** o şâh Nâmeñüñ gör edâsı bir yüzden	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık yoktur. Nazım BMŞ'de Bâkī mahlaslıdır.
98a	Saʿdī	Ey yüzi gül lebi mül ṣūreti şengül şaçı sünbül beñi fülfül ḳadi raʿnā ruḫı zībā lebi ḥamrā o güzel gözleri elā	Dil-i **Saʿdī** gibi āşüfte vü sergeşte vü şūrīde vü dermânde vü bī- çâre vü âvâre olup uġramasun kimse bu ḥâle	bahr-ı tavīl		..--	Başlık: Ġazel-i ez ân Saʿdī-i Ṭarz-ı Ġarīb
98a	Emrī	Mū-miyânuñ hevesi şöyle zaʿīf itdi teni Bir ḳıluñ ardına siñsem görimez kimse beni	Ḫançer-i yâra ṭayanma o bir âhen- dildür **Emriyā** tîşesi öldürmedi mi kūhkeni	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Emrî
98b	Ġafūrī	Söylemez râz-ı leb-i laʿlini mübhem ne ṭutar Ṣadef içre dil-i nâ- sufteyi bilmem ne ṭutar	Ṣaḳf-ı gerdûna nʾola virse **Ġafūrī** yine tâb Seyr idüñ meşʿale-i âhı dem-â-dem ne ṭutar	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Gafûrî
98b	Manṭıḳī	İsterse söyünsün feleğüñ meşʿāl-i māhı Dünyâya yiter sînemizüñ şuʿle-i âhı	Görmez gözimüz **Manṭıḳiyā** ḫʷāb-ı ferāġat Bâd-ı seḥer-i ġaflet eger esmese gâhī	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık yoktur.
99a	Ḳabūlī	Rişte-i naẓmum bıraḳdı içine ḥalḳuñ igi Görelüm bâzâra çıḳsun her kişinüñ ipligi	Büse isterse **Ḳabūlī** ġam degül eksüklidür Bende-i küstâḫdur çoḳdur anuñ eksüklügi	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Kabûlî
99a	Ḳabūlī	Murġān-ı murġ-zār ki merġüle- senc ola Şaḫn-ı çemen misāl-i serāy-ı sipenc ola	Āḫir ḥarâb olub yıḳılur ḫâne-i dili Anuñ ki ey **Ḳabūlī** ruḫ-ı yârgenc ola	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Velehū
99b	Ümīdī	Tîr-i müjesine deyme dil murġı urulmaz Ebrûlarınuñ yâyı kolayına ḳurılmaz	Bu deñlü delüḳanlulıġ eylerken **Ümīdī** Mesclîsde bî-ḥakḳın böyle ṭurur bâde sürilmez	gazel/6 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Ümîdî
99b	Nevʿī	Yiter itdüñ şikâyeti gülden Varaḳ-ı dîger ey hezâr-ı çemen	Cân-ı **Nevʿîye** tîrüñ işledügin Kimse bilmez bilür efendi çeken	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Nev'î. Gazel Dîvân'da 6 beyittir.
100a	Zâtī	Âteş-i ḥasret benüm kâr itdügini cânuma Yana yana derdle ʿarz eylesem cânânuma	Eşk-i çeşmimden ter eyler cismin yanam deyu Kim naẓar eylerse **Ẕātī** defter ü divânuma	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Zâtî
100a	Bāḳī	Ḳorḳum oldur göz dege ḫāk-i der-i cânânuma Yoḫsa [k]üḥl- âsâ çekerdüm dîde-i giryânuma	Yâr defterden yine **Bāḳī** ḳazınmaḳ var dimiş Yañlış añlatmış [ʿa]dûlar ben ḳulın sulṭânuma	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Bâkî
100b	Fuzūlī	Nūrını mâh mihr-i ruḫuñdan alur müdâm İnkâr iderse şehr güvâhımdurur temâm	Mey-ḫânedür cihânda Fuzūlī maḳâm-ı emn Cehd eyle kim ḥabâb gibi ṭutsa maḳâm	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Fuzûlî. Gazel Dîvân'da 8 beyittir.
100b	Ḥâletī	Cây-ı süḫân degül belüñe mū disem müdâm Ey şūḫ u şîve-kâr dehânuñdadur kelâm	Hicr âteşi Ḥalîl-i dile gül-sitân olur Ey **Ḥâletī** gelürse eger yârdan selâm	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Hâletî
101a	Yaḥyā	Ṭūṭī- ṣıfât ol câme-i sebzi giye cânā Bir söz yiri var mı baḳa âyineye cânā	Ey ġam yidi vaṣṣâf-ı lebüñ oldı çü **Yaḥyā** Ṭūṭī gibi şimden girü sükker yiye cânā	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Yahyâ
101a	Ḥâletī	Bir yirde ruḫuñ kendüyi kim göstere cânā Yir ḳalmaya mirʾât-i ṣafâ-güstere cânā	Ḳıldum ḳalem-i **Ḥaletīyi** ʿūd-ı mülebbes Şîrîn süḫanumdan batırup sükkere cânā	gazel/5 beyit		--./.--./.--./.--	Başlık: Hâletî. Gazel Dîvân'da 6 beyittir.
101a	Emrī	Büʾl- ʿaceb bir ġoncedür bāġ-ı ruḫuñda ol dehen Yapraġı laʿl-i Bedeḫşān jâlesi dürr-i ʿAden	Naḳd-i dil almuşdurur bir büse borcı vardur **Emriye** ey ġonce anuñçün görinmez ol dehen	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Emrî. Gazel Dîvân'da 8 beyittir. 5. mısra Dîvân'da bulunamamıştır.
101b	Rūḥī	Yā semendür ḫāddi yā gül ikiden ḫālī degül Zülfi şebbūdur yā sünbül ikiden ḫālī degül	Vaʿde-i luṭf eylemiş dün **Rūḥī-i** ʿuryâna çarḫ Yā ʿabâdur luṭfıyā çul ikiden ḫālī degül	gazel/8 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Rûhî. Gazel Dîvân'da 9 beyittir.
101b	Yaḥyā	Ġamze özler dil ya kâkül ikiden ḫālī degül Tīġ lâzım añā yā ġull ikiden ḫālī degül	Yā irem ḳaddine **Yaḥyā** yâḫūd olam pây- mâl Yā teraḳḳī yā tenezzül ikiden ḫālī degül	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Yahyâ

102a	Nâdirî	Şir aḳıtmaġla hep ḥâṣıl olur ṣandı murâd Vâdi-yi ʿaşḳda süd dökdi yañıldı Ferhâd	Bûy-ı naẕmuñ neʿaceb dil- keş olur **Nâdîriyâ** ʿŪd u ʿanberdür elüñde meger ol kilk ü midâd	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Nâdirî
102a	Veysî	Bî-sütûn-ı ġamı ben âh ile itdüm berbâd Varsun ol tişnesini başınna çalsun Ferhâd	**Veysiyâ** çıḳmadı bir böyle giran-māye güher Mevc-ḫîz olalı deryâ-yı güher-rîz-i murâd	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Veysî
102b	Ḳabûlî	Bir gedâ himmeti yegdür baña begden aġadan Ḳurtarurdı hele bir pâre bizi daġdaġadan	Vâʿiẓüñ ṭaʿnı **Ḳabûlî** bizi taġyîr itmez Âb-ı pâke ne zarar vaḳvaḳa-i ḳurbaġadan	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık: Velehû
102b	Ḳabûlî	Cism-i pâkin görmek istersen ṣoyup ḥammâma ḳoy Olmaz ol sîmîn-beden gibi efendi pâk ṣoy	Ḥażret-i ʿİsî olursañ yaramazsıñ düşmene Ey **Ḳabûlî** süzen-i zerle gerekse gözin oy	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık: Velehû
103a	Edîbî	Hedef-i cism-i zerdüm itdi figâr Serer saña zer-feşân nigâr	Çoḳdur eşʿâr-ı sûz-nâk ammâ Ey **Edîbî** söziñde ḥâlet vâr	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık yoktur.
103a	Veysî	Ṭurrelerüñ ruḫlaruña ḳıl niḳâb Eyler iseñ baḳduġumızdan ḥicâb	Diḳḳat ile vaṣf-ı lebüñ yazsa ger Her sözi **Veysînüñ** olur bir kitâb	gazel/5 beyit		-..-/-..-/-.-	Başlık: Veysî
103a	Fuẕûlî	Ṣubḥ ṣalup mâh-ı ruḫuñdan niḳâb Çıḳ ki temâşâya çıḳa âf-tâb	Yâr sûʾâl itse ki ḥâlüñ nedür Ḫaste **Fuẕûlî** ne verirsen cevâb	gazel/7 beyit		-.--/-.--/-.-	Başlık: Fuzûlî. Gazel Dîvânda 9 beyittir.
103b	Emrî	Ḳaşuñ ġamından çekmese ey meh-liḳâ hilâl Olup ḥamîde ḳaddi ṣararmaz idi hilâl	Zîbâ yañaġı nûr-ı muṣavverdür **Emriyâ** Nûr üzre noḳṭadur o mehüñ ʿârızında ḫâl	gazel/5 beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık: Emrî
103b	Sâmî	Urmuṣuz faḳr u fenâ mülk-i tene bünyâdı Terk idüp aña binâʾen bu ḫarâb âbâdı	Ḥâlimiz böyle ḫarâb olmaz idi ey **Sâmî** ʿAhd-i ḫûbânuñ eger olsa idi bünyâdı	gazel/5 beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur.
104a	Zâtî	Şeh-süvârum çeşm-i ḫışmıñ ʿayn-ı ʿizzetdür baña Sînede naʿlüñ nişânı dâl-ı devletdür baña	Çoḳ şükür öldüm dirildüm ʿaşḳı elden ḳomadum **Ẕâtiyâ** anuñla ḥaşr olmaḳ ḳıyâmetdür baña	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
104a	Emrî	Ġam çeker göñlüm gözümdür keffe-i mîzân aña Sînemden dirhemler itdi eşk-i dür-efşân aña	**Emrî-i** dil-ḫaste bir derde giriftâr oldıgum Ḫoşça ṭutsun teb ecel irgürmesün hicrân aña	gazel/5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
104b	Muʿînî	Geç ey vâʿiẓ ṣırâṭun ḥavfın añma luṭf-ı Ḥaḳ çoḳdur Geçenlerden ḫaber alduḳ hîç anda ḳorḳuluḳ yoḳdur	-	beyit		.-.-/..--/.-.-/..--	Başlık yoktur.
104b	?	Ne bir baḫtum menzîl maḳṣûduma irgörmeyin Rûzgâr eksikligüdür rûzgâr eksükligi	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
104b	?	Bî-tekellüf yüz sürer her şeb ruḫ-ı rengînine Böyle nʾiçün yüz virürsen dostum bâlînine	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
104b	?	Ney gibi başımı kes sînemi del baġrımı oy Hem ben senüñ ḫürmetine beste-miyânem ney isem	-	beyit		-..-/-..-/-..-/-..-	Başlık yoktur.
104b	?	Günâhum bildim eylersem nʾola şefḳat recâsından Benüm devletlü sulṭânum	-	beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık yoktur.
105a	?	Dâne-i maḳṣûdumı kâh-ı kederden seçmeyin Rûzgâr eksükligidür rûzgar eksükligi	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
105a	?	Pîş-i ṭâḳ ilṭifât-ı yârdan üftâdeyüz Mûmyâ-yı tesliyet hergiz müfîd olmaz bize	-	beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık yoktur.
105a	Fikrî	Dîde hâ beni elif üstine medd ebrûdur	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.

		Āh ezelden ser-i sevdā-zedeme yazudur					
105a	?	Tīġ-i bāṭın tīġ-i ẓāhir beter ḫūn-rīz olur ʿÂlem-i mānīde şīmşīr-i vilāyet Tebrīz olur	-	beyit		-.--/-.--/-.--/-.-	Başlık yoktur.
105b	Emrī	Ḫūrşīd-i rūy-ı yāri çün eyledüm temāşā Bir z̲erresi içinde gördüm iki şüreyyā	Ol sīb ġabġab içün nārence döndüm **Emrī** Böyle ḳalursa ḥālüm bih olmaz ise eyvā	gazel/5 beyit		--./-.--/--./-.--	Başlık yoktur. Gazel Dîvân'da 6 beyittir. 3. beyit Dîvân'da yoktur.
105b	Emrī	Ṣadāsı nālemüñ bülbül feżā-yı sīne baġumdur Nihāl üzre gül-i aḥmer elif üstinde dāġumdur	Şeh-i mülk-i ġamam **Emrī** ḫadeng-i nāle atmaġa Sütūn-ı āhum üstinde güneş altun ḳabāġumdur	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık yoktur.
106a	Emrī	Uzanmış zülfi ḳaddi üzre ṣayd-ı cān-ı zār eyler Nihāl-i verde çıkmış mār san bülbül ṣikâr eyler	Ten-i **Emrī** belüñçün incelüpdür şöyle kim kātip Ḳalem ucına baġlarsa ḫaṭın ġāyet ġubār eyler	gazel/5 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık yoktur.
106a	Selīm	Ġamzesi urdı dāġum üzre Bir yanıḳ lāle gördi ḳoydı nişān	Şiʿrüm āṣaf-pesend olursa **Selīm** Yaña ʿālem-i bahā olur bu şān	gazel/5 beyit		..--/.-.-/..-	Başlık: Gazel
106b	?	Mey-i s̲ervetle mest-i kibr olur elbet fürū-māye Ġarīb ölse ruṭūbet-i raḫv olur aʿṣāb-ı aʿzāya	Ümīdüm gerdeninden silsele sevdāsını atdum Semāya süllem defʿatde olsa istemem pāye	gazel/7 beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık yoktur.
107a	Muḥiṭī	Ḥamdüliʾllah ki ʿilm ile olduñ Ekrem-i ʿālem āʿlem-i ʿulemā	Yā ilahī be-ḥaḳḳ āl-i resūl Be-kon ura hemīşe ṣadr-ı duʿā	kıta/17 beyit	tarih	..--/.-.-/..-	Başlık: Merḥūm Bostān-zāde Efendī Edirnede Sulṭān Selīm Medresesinde Müderris iken Dānişmendlerinden Muḥitī Rodosī Dimişdür
107a	İshāk	ʿĀlim ü ehl-i tefsīr rūşen faḳīh-i āfāḳ Allah ne müsteḥaḳdur Darüʾl-ḥadīs̲e İsḥāk	-	beyit	tarih	--./-.--/--./-.--	Başlık: Edirnede Darüʾl-ḥadīs̲ İsḥaḳ Efendiye tevcīh ü tefvīz olunduḳda müfāḫireten bu maṭlaʿı tārīḫ dimişdür. Her muṣarrāʿı tāriḫ düşmişdür.
107b	Şānī	Şāniyā gökde melekler dediler tārīḫini Nūrdur geldi Muḥammed ṣūlb-i İbrāhimden	-	beyit	tarih	..--/..--/..--/..-	Başlık: Tārīḫ-i Şānī Berāy-ı Şehzāde-i Sulṭān İbrāhīm
107b	Sācidī	Bir dil ki dūd-ı āteş ġamdan siyah olur Mişkāt-ı nūr-ı feyż-i cenāb-ı ilah olur	Ṣarf eyle naḳd ü vaḳtiñi esbāb-ı z̲evḳe kim Kālāyı çār-sūyı şefāʿat günāh olur	nazm/2 beyit		--./-.-/.--./-.-	Başlık: Sācidī Fermāyed
107b	Nābī	Ḫaṭ-āver olmadan evvel bu şīveyi ṣatagör Saña da ʿāṣıḳa da soñra bār olur giderek	-	beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık: Nâbî.
107b	?	Beyhūde degül nāleleri cān-ı mülūkun	-	beyit		--./.--/.--./.--	Başlık yoktur.

		Olduḳ yine āşüftesi bir āl-i resūlüñ					
107b	Bāḳī	Cānān odur ki meyl ide anı görince cān Esbāb-ı ḥüsnü ḫūb [ola amma be-] şarṭ-ı ān	-	beyit		--./-.-./.--./-.-	Başlık yoktur.
107b	?	Görmedüm kimsede cānā sende āmin gibi ān Severüm cān u gönülden ben de seni anuñçün	-	beyit		..--/..--/..-	Başlık yoktur.
107b	Kāmī	Göz gezdiriyor şayda o şeh-bāz-ı melāḥat Murġ-ı dil-āvāremüz Allah'a emānet	-	beyit		--./.--./.--./.--	Başlık yoktur.
107b	Rahmī	Neler çeker güzelim nerdübān-ı ʿaşḳunda Çıḳınca ḳaṣr-ı viṣāle ḳadem ḳadem ʿāşıḳ	-	beyit		.-.-/..--/.-.-/..-	Başlık yoktur.
107b	Nābī	Mükedderdür ser-ā-ser meşreb-i eczā-yı ʿālem hep Ṣafā-yı ḫāṭır ancaḳ bādede ṣāġarda ḳalmışdur	-	beyit		.---/.---/.---/.---	Başlık yoktur.
107b	Ṣābit	Dil-i āhen-i ṣıfatı āteş-i ʿaşḳa bedel it Alagör lāzım olur eski temürlen kibrit	-	beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur.
107b	?	Dāmen-i kūh-ı ḳanāʿatde bitdi bilmem Bir piyāz ile geçinür nice yıllar sünbül	-	beyit		--./-.--/--./-.--	Başlık yoktur.
107b	Ṣābit	ʿĀḳıbet surḫ-ser oldı müteseyyid ġonca	-	mısra		..--/..--/..--/..-	Başlık: Mısra.
107b	?	Giremez ḳalbe raḳīb itse temelluḳ vāfir Gönül Allah evidür cennete girmez kāfir	-	beyit		..--/..--/..--/..-	Başlık yoktur.

TABLO 2: Mensur Bölümler Tablosu

Yp. Nu.	Müellif	Eser Adı (varsa)	Baş	Son	Konu	Açıklamalar
91b	?	?	Sebeb-i taḥrīr-i sicill ġayr-ı ḫām miskīn-i erḳām oldur ki ḥüsn-i perī-ruḫsār cemāl-i ḳalb-i ʿāşıḳ-ı pür ʿaḳl u pür şāyān ḥālī meclis-i şerʿ-i ḫaṭır lāzımüʾl-tevḳire iḥzār idüp taḳrīr-i kelām	Şehādetleri ḥīn-i ḳabūlde vāḳıʿa olduḳdan ṣonra ḳalb-i ʿāşıḳ dār-ı zülf-i dil-dāra ṣalb olunmasına ḥükm olunduġı hüsn-i mezbūr ṭalebiyle	Aşık ve sevgilinin arasında görülen bir dava üzerinden aşığın durumu anlatılmaktadır.	Başlık: Hüccet-i ʿĀşıḳ u Māʿşūḳ

Transkripsiyon İşaretleri

ا	: a, e	ش	: ş
آ	: ā, a	ص	: ṣ
ء	: -ı, -i, -yı, -yi (yay-ı izafet), ʾ	ض	: ż, ḍ
ب	: b	ط	: ṭ
پ	: p	ظ	: ẓ
ت	: t	ع	: ʿ
ث	: s̲	غ	: ġ
ج	: c	ف	: f
چ	: ç	ق	: ḳ
ح	: ḥ	ك	: k, g, ñ
خ	: ḫ	ل	: l
د	: d	م	: m
ذ	: z̲, ḏ	ن	: n
ر	: r	و	: o, ö, u, u, ū, ü
ز	: z	ه	: a, e, h
ژ	: j	ى	: y, ı, i, ī
س	: s		

1.13. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

Çalışmamıza konu olan TTK Kütüphanesi Y/460 numaralı cöngün metni oluşturulurken izlenen yöntem şu şekildedir:

1. Görsellerine ulaşılan cöngün ihtiva ettiği şiirlerin yeri belirlenmek suretiyle yapraklar numaralandırıldı (1a, 1b, 2a, 2b vb.).
2. Cöngün yaprak numaraları metinde sayfanın sol üst kısmında köşeli parantez "[]" içinde belirtildi.
3. Varaklarda yazılı derkenarlar kendi içlerinde numaralandırıldı.
4. Türkçe zarf-fiil eklerinden olan -ıp, -ip, -up, -üp" ekleri "p" ile, diğer kelimeler ise orijinaline sadık kalınarak "b" ile yazıldı.
5. Farsça kelimelerin yazımındaki "vâv-ı madûle" "ˇ" işaretiyle gösterildi.
6. Farsça birleşik kelimeler ise kısa çizgi (-) ile ayrıldı.
7. Cönkte yazım ve imlada görülen eksiklikler anlama uygun düşecek şekilde köşeli parantez "[]" içinde ilâve edildi.
8. Her manzumenin başlığı cönkteki şekliyle aynen yazıldı. Başlığı bulunmayan şiirlere ise cöngün düzeninin bozulmaması amacıyla başlık eklenmedi.
9. Şiirleri daha kolay takip edebilmek ve tabloya aktarabilmek için şiir numaraları Latin rakamlarıyla, bend numaraları ise Roma rakamlarıyla gösterildi.
10. Cönkte kullanılan aruz vezni ve bahirleri her nazmın başlığı altında yazıldı.
11. Arapça ve Farsça olarak geçen ibarelerin anlamları dipnotta açıklandı. Arapça ibareler ise italik olarak gösterildi.
12. Mürekkep dağılması gibi nedenlerle okunması güç kelimeler eserdeki görüntüsü ile eklendi.
13. Cönkteki şiirler yayımlanmış divanlar, tezkireler, mecmualar, tezler taranarak tespit edilmeye çalışıldı. Karşılaştırma yapılan çalışmaların isimleri, okuyucuya kolaylık sağlaması amacıyla dipnotta verildi ve "Kısaltma Listesi" oluşturuldu.
14. Tespit edilen eser ve çalışmalardaki farklılıklar (imla gösterimi, farklı kelimeler, eksik/fazla beyitler vs.) dipnotlarda ifade edildi. Dipnotta gösterilirken karşılaştırılan eserin kısaltması yazılıp iki nokta (:) konularak eserlerdeki şekli verildi.
15. Çalışmanın ana hatlarıyla ortaya konulabilmesi için şiir üzerindeki unsurlarda incelemeler tamamlandıktan sonra gerekli tablolar hazırlandı.

Şiirlerin Karşılaştırıldığı Kaynakların Kısaltma Listesi

AD: Yaman, Y. (2014). *Âhî Dîvânı: İnceleme-Tenkitli Metin* (Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

AHD: Kaya, Bayram Ali (2017). *Azmizâde Hâletî Divanı.* E-kitap, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56159,azmizade-haleti-divanipdf.pdf?0

ASB: Aksoyak, İ. H. (2007). Anadolu Sahasında İlk Bahr-ı Tavîl Ahmed Paşa'nın Mıdır?. *Journal of Turkish Studies*, *2*(4), 84-97. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.161

AZH: Tekin, Ş. ve Tekin, G. A. (2003). *ʿAzmî-zâde Hâletî Dîvânı. Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkidli Metni*. Cambridge, Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü: Türklük Bilgisi Araştırmaları.

BBT: Aksoyak, İ. H. (2018a). Beyânî'nin Bahr-ı Tavil'i. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, *2*(3), 230-242 . DOI: 10.34083/akaded.460094

BD: Küçük, S. (2015). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: TDK Yay.

BHD: Erdoğan, Mustafa (2017). *Bursalı Rahmî Dîvânı*. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0

BK: Eyüpoğlu, İ. Z. (1972). *Bâkî*. İstanbul: Kitaş Yay.

BMŞ: Kesik, B. (2013a). Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler-II. *Türkoloji Araştırmaları, 8*(13) 337-350. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5689

BNŞ: Tuğluk, İ. H. (2015). Na'tî ve Şiirleri, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (13), 36-54. https://dergipark.org.tr/tr/pub/diclesosbed/issue/61621/920200

BRD: Ak, C. (2001). *Bağdatlı Rûhî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*. C. 1, C. 2. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.

BS: Karacan, T. (1981). *XVII. Yüzyıl Şairlerimizden Sâbit ve Edisyon Kritikli Divan Metni* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BT: Beyânî (2017). *Tezkiretü'ş- Şuʿarâ*. (A. Sungurhan, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55835,beyani-tezkiresipdf.pdf?0

ÇZD: Taşkın, G. (2009). *Çorlulu Zarifî Divanı: İnceleme- Edisyon Kritik Metin*. (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

DUD: Çetin, İ. (1993). *Derzi- zade Ulvi: Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ED: Saraç, M. A. Y. (2004). *Emrî Dîvânı*. E-kitap, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0

EVD: Kurnaz, C. ve Tatcı, M. (2001). *Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

FD: Fuzûlî. (2021). *Fuzûlî Dîvânı (İnceleme- Tenkitli Metin*). (A. Kılınç, Haz.). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay.

FKD: Üzgör, T. (1991). *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.

GAD: Aksoyak, İ. H. (2018b). *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı*. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0

GND: Külekçi, N. (1985). *Gani-zâde Nâdirî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şeh- nâmesi'nin Tenkidli Metni.* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GŞ: Ahdî. (2018). *Ahdî ve Gülşen-i Şuʿarâ'sı (İnceleme-Metin.* (S. Solmaz, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0

HD: Yağmur, B. (1998). *Hilali Divanı (İnceleme- Metin)* (Yüksek lisans). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HKD: Gülhan, A. (1996). *Hakani Mehmet Bey Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni*. (Doktora tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HSD: Hüdâyî (Salâ Muslısı). (2016). *Dîvân*. (M. S. Kaçalin Haz.). Ankara: TDK Yay.

HYD: Hayretî. (1981). *Hayretî Dîvan Tenkidli Basım*. (M. Çavuşoğlu ve M. A. Tanyeri, Haz.). İstanbul: İÜ. Edebiyat Fakültesi Yay.

İÜN: Kaplan, Y. (2018). İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde Kayıtlı "T 5480" Numaralı Musammat Mecmuası ve MESTAP'a Göre Tasnifi. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, (21)* 401-540. 10.15247/dev.2536

KD: OKATAN, Halil İbrahim (1995). *Kafzâde Fâ'izî Hayatı Eserleri Sanatı-Tenkitli Metni*. (Doktora tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KİD: ERDOĞAN, Mustafa (2008). *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin)*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KM: Edirneli Kâmî. (2017). *Edirneli Kâmî ve Dîvânı*. (G. Erişen Yazıcı, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55977,kami-divani-pdf.pdf?0

MAD: Kaya, B. (1991). *XVII. yüzyıl divan şairi Mantıki Efendi ve Divançesi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MCD: Güneş, Murat (2013). *Manastırlı Celâl Bey Dîvânı (İnceleme- Metin)*. (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MD: Yavuz, K. ve Yavuz, O. (2016). *Muhibbî Dîvânı Bütün Şiirleri (İnceleme-Tenkitli Metin)* c. 1, c. 2. İstanbul: Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

MK: Özel, S. (2016). *Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numradaki Mecmû'â-i Kasâ'id (261b-299a Varakları Arası) İnceleme- Metin*. (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MLŞ: Şenödeyici, Ö. ve Akdağ, A. (2014). *Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair Meylî ve Şiirleri*. Trabzon: Gece Kitaplığı Yay.

MND: (E)mîrek-zâde Mehmed Nâmî. (2020). *(E)mîrek-zâde Mehmed Nâmî Dîvân.* (A. Yenikale, Haz.). Ankara: TDK Yay.

MŞ: AKBABA, S. (2018). *Mecmûʿatü'l- Eşʿâr, Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevihânesi Numara: 200 (71- 140) (İnceleme- Karşılaştırmalı Metin).* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

MŞA: Es-Seyyid Pîr Mehmed bin Çelebi. (2018). *Meşâ'irü'ş-Şuʿarâ.* (F. Kılıç, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, 25 Şubat 2023.

MYE: Karavelioğlu, M. A. (2017). Millet Yazma Eser Kütüphanesi AE Mnz. 635 Numaralı Mecmua. *Journal of Turkish Studies*, 47, 43-65. https://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/mlt_kutuphanesi.pdf

NBD: Necâtî Beg. (1992). *Necâtî Beg Dîvânı.* (A. N. Tarlan, Haz.). Ankara: Akçağ Yay.

NFD: Akkuş, M. (2018). *Nef'î Dîvân.* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0

NİD: Nedîm (2017). *Nedîm Dîvânı*. (M. Macit, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56214,nedim-divanipdf.pdf?0

ND: Bilkan, A. F. (1997). *Nâbî Dîvânı.* C.1 C.2. İstanbul: MEB Yay.

NVD: Tanyeri, M. A. ve Tulum, M. (1977). *Nev'î Dîvân Tenkidli Basım*. İstanbul: İÜ Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları.

OGŞ: Şenödeyici, Ö. (2012). *Osmanlının Görsel Şiirleri*. İstanbul: Kesit Yay.

PM: Pervâne B. Abdullah. (2017). *Pervâne Bey Mecmuası*. (K. A. Gıynaş, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0, 15 Mart 2023.

RD: Açıkgöz, N. (1986). *Riyâzî Dîvânı Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği (Dîvân, Sâki- nâme ve Düstūrü'l- ʿAmel'in Tenkidli Metni).* (Doktora tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

RED: Avşar, Z. (2017). *Revânî Dîvânı*. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56143,revani-divanipdf.pdf?0

SD: Selîmî. (2012). *Selîmî (II. Selîm) Divançesi*. (B. Kesik Haz.). Ankara: Vizyon Yay.

SVD: Dikmen, H. (1991). *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ŞYD: Kavruk, Hasan. *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı.* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10655,seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf?0

TŞ: Lâtifi. (2018). *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzemâ (Tenkitli Metin*). (R. Canım, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0

TYD: Çavuşoğlu, M. (1977). *Yahyâ Bey Dîvan (Tenkidli Basım*). İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları

UD: İsen, M. (2020). *Usûlî Dîvânı (İnceleme- Tenkitli Metin- Tıpkıbasım). http://ekitap.yek.gov.tr/urun/us%C3%BBli-divani_735.aspx*

ÜD: Selvi, M. (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

VD: Toska, Z. (1985). *Veysî Divânı (Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği).* (Yüksek lisans tezi). İÜ: Sosyal Bilimler Enstitüsü.

VİD: Çağlı, A. (1990). *Vişne-zâde İzzetî (Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni*. (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YD: Çakır, M. S. (2018). *Yahyâ Nazîm Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin)*. (Doktora tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YM: Üstün, M. C. (2014). *Hamdullah Hamdî'nin Yûsuf u Zelîhâ Mesnevisi (Gramer-Metin-Dizin)*. (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YT: Yümni, M. S. (2013). *Tezkire-i Şuʿarā-i Yümni (İnceleme- Tenkidli Metin-İndeksli Tıpkıbasım)* (Sadık Erdem Haz.), Ankara: TTK Yay.

ZD: Çavuşoğlu, M. ve Tanyeri, M. A. (1987). *Zâtî Divanı*. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.

İKİNCİ BÖLÜM

TTK KÜTÜPHANESİ Y/460 NUMARALI CÖNGÜN METNİ

2.1. TTK Kütüphanesi Y/460 Numaralı Cönk Transkripsiyonlu Metin

[1b]

1[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

I[2]

Kemāl-i ḳudretidür[3] ẓāhir u bāṭında ḥep[4] peydā
Vücūd-ı muṭlaḳuñ baḥrine mevci kim ider peydā
Eneʾl-Ḥaḳ sırrını söyler eger maḫfī eger peydā

II

Ḳadīm-i lem-yezel biʾl- Ḥaḳḳı esmā-ı ṣıfātından
Oḳı menʿindehūʿilmüʾl-kitābı ümmehātından[5]
Kitābuʾllāha ol nāẓır sebaḳ al müfredātından
Meʿādindür ḳamu eşyā ider öz kendü z̲ātından
Kimisi sīm ü zer ẓāhir kimi seng ü meder peydā

III[6]

Bu levḥ-i sādede bu naḳş-ı ṣāfī ṣuda bu taṣvīr
Bu zīb ü ziynet-i ʿālem bu seyr-i ḳudret-i taḳdīr

IV

Gel ʿibret dīdesinden aç cihāna ey göñül manẓar
Temāşā eyle ādem niçe düşmiş ʿāleme maẓhar
Bu luṭf[7] u yaḫşı fehm eyle baṣīret ehli iseñ ger
Naẓar ḳıl nevʿ-i insāna kimi zehr ü kimi sükker
ʿAceb ḥikmet bir aġacdan olur dürlü s̲emer peydā

V

---

[1] Usûlî'nin gazeline tahmistir. BNŞ'de Taḫmīs-i Baba Naʿtī ber-Ġazel-i Uṣūlī başlıklıdır.
[2] BNŞ'de yer alan ancak cönkte bulunmayan ilk iki mısra şu şekildedir:
Cihānı ʿışḳla ḳıldı Ḫudā-yı Dād-gīr peydā
Virüp nefhıyla cān ʿĪsā'yı itdi bī- peder peydā
[3] BNŞ: ḳudretiyle
[4] BNŞ: her
[5] BNŞ: beyyinātından
[6] Bendin BNŞ'de yer alan ancak cönkte bulunmayan son üç mısra şu şekildedir:
Bu naḫl-i ser-bülend bu sehī serv- kad-i dilgīr
Bu baġuñ ger ḥaḳīḳatde ṣuyı bir bāġbānı bir
Velī olmış ḥakāyıḳdan nice dürlü şecer peydā
[7] BNŞ: nuṭḳı

Ḳalem geldi vücūda evvel ü āḫir pes ü pīşler
Bu seyr-i sürʿat eflāk-ı gerdūnıla gerdişler
Bu reng-ā-reng ezhār-ı ġarāyib yazla ḳışlar
Düzilür niçe biñ işler bozılur nice cünbīşler
Ne kār-ı büʾl-ʿacebdür bu ki[1] olmaz kārger peydā

[2a]

VI

Niçe biñ[2] kez boşalup ḫāne-i dünyāya[3] ṭoldı
Niçe kerre bahār oldı ḫazān yeli esüp ṣoldı
Niçe dem māder[4]-i dünyā[5] bizümçün ṣaçını yoldı
Niçe gündüz gice oldı niçe biñ ay u yıl geçdi
Dirīġā olmadı ḳaldı şeb-i hicre[6] seḥer peydā

VII

Ḳanı anlar ki irgürmişdi farḳın ʿarş-ı aʿlāya
Baṣardı himmet ile pāyını burc-ı muʿallāya
Aṣardı yayını Rüstem miṯālī şāḫ-ı Ṭubāʾya
Şu serverler ki ṭaġlar[7] gibi baş egmezdi dünyāya[8]
Yaturlar yirde[9] pest olmış ne tīġ ne teber[10] peydā

VIII[11]

Reh-i ʿaşḳ içre ey dil mest[12]-i ḫāk olmaḳ gerek tā kim
Devāsız derde düşüp derd-nāk olmaḳ gerek tā kim
Yaḳa dest-i ecelden çāk çāk olmaḳ gerek tā kim
Niçe biñ ādem oġlanı helāk olmaḳ gerek tā kim
Yalancı ḳaḥbe dünyāda[13] ola bir gerçek er peydā

IX[14]

Neler vār Ṭūr-ı ʿaşḳ içinde Mūsāya müşābihler
Baḳup dīdār-ı yāra ḳarşu ṭurmışlar müvācihler
Maḥabbet ḳulları ḥayrān u ser-gerdān vālihler
Niçe şūrīde ʿāşıḳlar gezerler şöyle tāyihler
Bu tīh-ī bī-nihāyetde ne reh ne reh-ber peydā

[2b]

---

[1] BNŞ: kim UD: kim
[2] Kelime BNŞ'de yoktur.
[3] BNŞ: dünya niçe
[4] BNŞ: māẕer
[5] BNŞ: devrān
[6] Yazmada kelimenin cim harfinin noktası yoktur ancak bu şekilde okumayı uygun gördük.
[7] BNŞ: dağlar UD: ṭaġlar
[8] BNŞ: eflāke UD: eflāke
[9] BNŞ: şöyle UD: yirde
[10] BNŞ: kemer UD: kemer
[11] Bu bend BNŞ'de 9. sıradadır.
[12] BNŞ: müşt
[13] BNŞ: dünyadan UD: dünyadan
[14] Bu bend BNŞ'de 8. sıradadır.

X

Bizi ödürmek içün ḥīle vü tezvīr ile tenhā
ʿAceb vādiye uġratdı gezerek reh-zen-i dünyā
Dirīġā ḥasretā derdā vü ḥayfā veyletā veylā
Yolımuz bir beyābāna irişdi nā-gehān ki aña[1]
Girer[2] biñ kārbān olmaz birinden bir eşer peydā

XI

Ledünnī ʿilmini ṣordum didi bir kūşe- gir ʿākif
Bu esrār-ı nihāndur aña olmaz herkesi[3] vāḳıf
Meger ġayb ʿāleminden ire taʿlīm ile hātıf
Niçe zaḥmet çeker kesb-i kemāl idince bir ʿārif
Niçe ḳanlar yudar kān eyleyince bir güher peydā

XII

Şūlar kim Naʿtiyā fażl u hünerde muḳtedālardur[4]
Hemīşe ḳaʿr-ı deryāyı muḥīṭ munʿaḳir[ler]dür[5]
Müşāhid olmaġa bu merd-i Ḥaḳḳa müfteḫirlerdür
Ḳamu neẓẓārede ebkār-ı maʿnā muntaẓırlardur
Uṣūlī gibi tā kim ola bir ṣāḥib-naẓar peydā

2[6]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fāʿlün)
Hafif - + - - / + - + - / + - -

1 ʿĀrıżuñ lʿal[7]-i nābdur gūyā
Firḳatüñ[8] bir ḥabābdur gūyā

2 Dilde envār-ı miḥr-i ruḫsāruñ
Ābda māh-tābdur gūyā

3 Bezm-i ġamda dü çeşm-i pürḫūnum[9]
İki şīşe şarābdur gūyā

4 Naḳş-ı ḥüsn-i ḫaṭuñla ṣafḥa-i dil[10]

[1] BNŞ: kākā UD: kʾana
[2] BNŞ: gezer UD: girer
[3] BNŞ: her kişi
[4] BNŞ: miktedirlerdür
[5] BNŞ: munḳaʿirlerdür
[6] BD'de 14. gazeldir.
[7] BD: āb
[8] BD: ẕeḳanuñ
[9] BD'de gazelin 4. beytidir.
[10] BD'de gazelin 3.bBeytidir.

Bir muṣavver kitābdur gūyā

5 Dutdı[1] miḥri cihānı ol māhuñ
Pertev-i āfitābdur gūyā

6 Bāḳiyā ḫāl-i ʿanberīni anuñ
Nāfe-i müşg-i nābdur gūyā

[3a]

3

Emrī[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1 Müjemden[3] ḳaṭre ḳaṭre eşk-i ḫūn-āb
Dizilmiş rişteye gūyā ki ʻunnāb

2 Bu cismüm tār-ı mū kānūn-ı ʻaşḳa
Olupdur zaḫm-ı nāḫun laʿl mıżrāb

3 Sirişkümden aġardı çehre-i zerd
Sefīd eyler ṣaru altunı sīm-āb

4 Meh-i nev ṣanma kim ṣayyād-ı gerdūn
Ṣālupdur nīl-gūn çarḫ üzre ḳullāb

5 Ḳurıtduñ ʻālemi āhuñla Emrī
Aḳamaz[4] çeşme-i ḫūrşīdden āb

4

Emrī[5]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Bir şeh-i ṣahrā-nişīnem sāye-bānumdur seḥāb[6]
Aña peyvest olmış āhum şuʿlesi zerrin ṭınāb

2 ʻAşḳ-ı yār ile bir özge ʻālemüm vardur benüm[7]

---

[1] BD: ṭutdı
[2] ED'de 55.gazeldir ve 8 beyittir.
[3] ED: müjemde
[4] ED: ki akmaz
[5] 3 ve 4. beyitler ED'de Mukattaʿlar başlığı altındadır.
[6] ED'de 43. gazelin matla beytidir.
[7] ED'de 36. gazelin 2. beytidir.

Dūd-ı āhum gök şerār encüm şuʿāʿı āfitāb

3 Şimdi dīdemde ḳarār itdi ḫayāl-i laʿl-i yār
Naʿra-ı mestāne diñleñ gözüme geldi şarāb

4 Derdümi şerḥ itmeġe tāḳat ḳanı zaḫmumda kim
Ḫançerüñ güc ile ḳoydı aġzına bir ḳaṭre āb

5 Ḳāşı fikridür dil[1] peyveste-i nālān eyleyen[2]
Ol kemāndan iñler ey Emrī hemīşe bu rebāb

5

Ḳıṭʿa[3]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif - + - - / + - + - / + + -

1 Çar-şū[4] içre bir cevān[5] ġarāz[6]
Ben niyāz eyledükce eyledi nāz

2 Nāz ile gördüm anı dügme urur[7]
Her takımı beşer filori deger

[3b]

6

Ḥāletī[8]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Rūy-ı yāre ʿaraḳ getürdi şarāb
Çıḳdı gülden ol āteş ile gül-āb

2 Nem-i eşkin aḳıtmasa ʿuşşāḳuñ
Ṣaḳın eyler binā-yı ḥüsni ḫarāb

3 Ṭoġrayup tīġ-i cevr bağrımuzı

---

[1] ED: dili
[2] ED'de 36. gazelin makta beytidir.
[3] Cönkte ilgili şiirin kime ait olduğu belirtilmemiştir. Araştırmamıza göre MŞ 83a'da bulunan nazım ile benzerlik göstermektedir. İlgili mecmuada nazmın Sâbit'e ait olduğu ifade edilmiştir ancak Sâbit mahlaslı şairlerin divanlarında/ şiirlerinde de tespit edilememiştir.
[4] MŞ: ḳazzāzlar
[5] MŞ: güzel
[6] MŞ: ḳazzāz
[7] MŞ: Gördüm ol bī-vefā dügme urur
[8] Gazelin matla ve makta beyiti AHD'de 66. gazelde yer almaktadır. Diğer 3 beyit ise AHD'de bulunmamaktadır.

Ḳıldı nār-ı muḥabbetkede kebāb

4 Buse almaġ içün dehānuñdan
Yüz kez urur hemīşe bāde-i nāb

5 Şāh-bāz-ı ḫayāl-i ḫāli görüp
Uçdı ey Ḥāletī gözümden ḫ̆āb

7

Yaḥyā[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Himmet-i sulṭān-ı ʿaşḳuñ ey şeh-i ʿālī-cenāb
Çeşme-i çeşmine ʿuşşāḳuñ getürdi yine āb

2 Laʿl-i nābuñ ḫāke ṣaldı cürʿa-veş ʿāşıḳları
İtdi bir bezm ehlini bir ḳaṭre mey mest ü ḫarāb[2]

3 Gelme ey ḫaṭṭ-ı siyeh laʿl ile ben ḫoş ḥāl iken
Nā-mülāyimdür bilürsin meclis-i meyde kitāb[3]

4 Ḳandadur diyü nʾola ṣormazsa dil-ber ḫālümi
Ḳanda kem-ter ẕerre-i nā-çīz ḳanda āftāb

5 Vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār Yaḥyā şöyle teʾsīr eylemiş
Ḫāme reftār eyledükçe geldi būy-ı müşg-nāb

8

Müfred[4]

Fāʿilātün Fāilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Şād olurmış göricek ʿuşşāḳınuñ cān virdügin
Ẕātiyā cān vir öñinde tā ki ruḥuñ şād ola

[4a]

9

Yaḥyā[5]

---

[1] ŞYD'de 21. gazeldir.
[2] ŞYD: mest-i harāb
[3] Cönkte t harfinin noktasızdır. Biz de ŞYD'deki gibi okumayı uygun gördük.
[4] ZD'de 8. gazelin mahlas beytidir.
[5] ZD'de 19. gazeldir.

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Cām bir ṣırça sarāy olmuş ki ferşi laʿl-i nāb
Ḥücredür billūrdan şāh-ı hevāya her ḥabāb

2 Pür görince sāġarı ṭoldı derūnum şevḳ ile
Cāmdan cānıma[1] teʾs̱īr itdi tāb-ı āftāb

3 Bezme virdi şemʿ-i kāfūrī gibi nūr u żiyā
Sāʿid-i sīmīn sāḳī cām[2]-ı zerrin-i āftāb[3]

4 Āteşīn meyle ṣurāḥī ṭoldı sāḳī ḳandadur
Şevḳ odı dilde ʿalevlendi nʾiçün itmez şitāb

5 ʿAşḳla ḫoş ḥāl olan şeydāya añmañ vuṣlatı
Bāde-i ṣāfī virüñ Yaḥyāya ḳatmañ aña āb

10
Emrī[4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ḫāne-i aġyārdan çıḳdı çün ol meh bī-niḳāb
Eyle ṣandum ṭoġdı[5] ʿaḳreb menzilinden āfitāb

2 Cismümi ḫākister itdi nār-ı hicrān[6] ṭurfedür[7]
Āhumuñ yili eser hem mevc urur çeşmümde āb

3 Göñlüme geldükçe zülfüñ[8] fikri dil[9] nālān olur[10]
Ḳayl[11] ḳalmadan[12] nāle eyler dil-berā her dem rebāb

4 Dil-i ocāġ[13] ḳara dāġ engüşt elifler sīḫler

[1] ŞYD: tā cāna
[2] Cönkte cim harfinin noktası yoktur. Divandaki şekliyle okumayı uygun bulduk.
[3] ŞYD: şarāb
[4] ED'de 46. gazeldir. Cönkte vezin tutarsızdır.
[5] ED: dogdı
[6] ED: hicrānuñ
[7] ED: senüñ
[8] ED: kaşuñ
[9] ED'de "dil" kelimesi yoktur.
[10] ED: oluram
[11] ED: kıl
[12] ED: kemāndan
[13] ED: dil ocagı

Eyledüm bāzār-ı ʿışḳuñda senüñ baġrum kebāb

5 Ġurre ḳāşundan[1] rūḫ-ı raḫşāndur[2] ḫurşīd-i ʿaşḳ
Ay başına varmaz ey Emrī egerçi āfitāb[3]

11
Müfred
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Şu gibi aḳıtdı göñlüm ol yeri rūy-ı nāzdan
Mā-cerāyı ʿarż ḳıldum ben aña açmazdan

12
Müfred
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ṣanmañız ḳaṣd ve żavʾ eyler nigārum nāzdan
Sāʿid-i sīminini seyr itdürür açmazdan

13
Müfred
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ṣanmañız ḳaṣd-ı ṣalḳa eyler cevānum nāzdan
Ḳāmet-i mevzūnını seyr itdürür açmazdan

[4b]

14
Riyāżī[4]
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Bilmezüz sāḳī ḥisāb-ı devr-i māh u āftāb
Eylerüz eyyām-ı ʿömri devr-i sāġarla ḥisāb

2 İltifāt itmez yine ol āftāb-ı evc-i nāz
Sīm-tābı[1] yolına dökseñ miṯāl māh-tāb[2]

[1] ED: kaşında
[2] ED: rahşân durur
[3] ED: Ay başında Emriyā virmez egerçi māh tāb
[4] RD'de 18. gazeldir.

3 Tīġ-i Rüstem ġamze-i ḫūn-rīzüñe nisbet senüñ
Bir nümāyişdür hemān[3] çün[4] mevc-i deryā-yı serāb

4 İntiḫār[5] itse ṣabā gül-berg-i nāzük ġonceyi
Ḥaşv-i bālīn eylemez yine o çeşm-i nīm-ḫ̆āb

5 Ey Riyāżī dest-i āhum ḥalḳa-i māh-ı nevī
Muttaṣıl taḥrīk ider olmaz felekden fetḥ-i bāb

15

Nefʿī[6]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Gönlümi[7] her dem bir āteşdür[8] ḳılan pür ıżṭırāb
Kim[9] ol āteşden bir āḫ̆ker[10]-i felekde āftāb

2 Nār-ı āhum ṭutdı dehri yine maḥv olmaz felek
Ber-ḳarār olmaḳ ʿacebdür āteş üstinde ḥabāb

3 Gelse peykān-ı ḥadeng-i yār ḳalmaz sūz-ı dil
Gör nice teskīn idermiş[11] külḫanı bir ḳaṭre āb

4 Tīz eyür[12] peykān-ı yār ammā gelünce sīneye
Olur āteş-pāre ol daḫı virür bir güne ṭāb

5 Āb u tāb eksik degül şuñda[13] ey Nefʿī senüñ
Yār gāhī luṭf ider gibi saña gāhī ʿitāb

[5a]

16

Sādıḳ

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

---

[1] RD: sim-i nābı
[2] Gazelin diğer beyitlerinden farklı olarak RD'de 21. gazelin 4. beytidir.
[3] RD: -hemān
[4] RD: misal-i
[5] RD: intihab
[6] NFD'de 11. gazeldir.
[7] NFD: gönlümü
[8] NFD: âteştir
[9] NFD: ki
[10] NFD: ahkerdir
[11] NFD: eder bir
[12] NFD: tiz eyür: ābdır
[13] NFD: şirinde

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Seg-i kūyuñla ḳarīn olalı buldum ʿizzet
Dostum himmet-i aḳranla artar raġbet

2 Ser-be-ser ḫalḳ cihānı bize meftūn idiñ
Fitne-i ḫaṭṭ-ı siyehkāruñ ile hey āfet

3 Gülşen içre unudur ḥayret ile reftārun
Eylesüñ serve eger nāzla ʿarż-ı ḳāmet

4 Gelesiz ḫaneme ādemlik idüp daʿvetsiz
Ey peri ancaḳ olur böylece insāniyyet

5 Āḫter-i baḫt-ı siyāhuñ nʾola fer virse bu dem
Ṣādıḳā verdi o meh-i ḥüsnle şehre şöhret

17
Yaḥyā[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 ʿAks-i müjgānla ey dil-ber-i şīrīn-ḥarekāt
Ṣanurum ruḫlaruñ iʿrāb ḳonulmış āyāt

2 Ḳuvvet-i ḳalb olur ey māh güler yüz senden
Yoḫsa hīç saña muḳābil mi olurdı mirʾāt

3 Ẕevḳdür lāzım olan niʿmet içinde olana
Nʾidügin leẕẕet-i sükker[2] ne bilür çūb-ı ḥayāt[3]

4 Göz mi açdurdı bize cevr ü cefā-yı eyyām
Fikr-i bī-ḥāṣıl-ı dünyāyla geçdi evḳāt

5 Herkese nuṭḳ-ı revān-baḫş virilmez Yaḥyā
Himmet-i Ḫıżr gerek kim buluna āb-ı ḥayāt

18
Müfred

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

[1] ŞYD'de 26. gazeldir.
[2] ŞYD: şekker
[3] ŞYD: nebāt

1 ʿUlvī ḳuluñuñ deftere yazmanız didüm
Biñ nāz ile ol server-i ḫubān güle yazdı

[5b]

19

Rūḥī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Yā beni maḳtūl-ı tīġ-i ġamze-i ḫūn-ḫᵛāruñ it
Yā temāşā-gāhumı āyīne[2]-i ruḫsāruñ it

2 Ben senüñ bir baġrı yanmış cevr-keş bīmāruñam
Ey ṭabīb-i cān kerem ḳıl çāre-i bīmāruñ it

3 Ġonca eylerse dehānuñla leṭāfet baḥṣini
Anı bir sözle esīr-i şīve-i güftāruñ it

4 Serv bālāluḳda ursa ḳāmetüñ yanında lāf
Bir ḫırām eyle anı pā-beste-i reftāruñ it

5 Rūḥī-yi yā zehr-i ḳahr-ı fırḳatuñla ḳıl helāk
Yā devā-yı ʿaşḳun ey meh şerbet-i dīdāruñ it

20

Velehū[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ṭabʿımuz hicrle dem-beste iken ġonca-ṣıfat
Geldi gül gibi anı açdı nesīm-i vuṣlat

2 Ḫidmet-i ḫāk-i deri oldı müyesser yāruñ
Yine el virdi saʿādet yine irdi devlet

3 Döndi maḳṣūdımuz üzre felek-i şuʿbede-bāz
Ṭoġdı vuṣlat güneşi gitdi ẓalām-ı fırḳat

4 Gitdi ol nāleler ol giryeler ol nālişler
Ẕevḳ u şevḳ el virüp irişdi zamān-ı behcet

[1] BRD'de 72. gazeldir.
[2] Cönkte nun harfi noktasızdır.
[3] BRD'de 76. gazeldir.

5 Rūḥiyā ṣabr gerek ʿāşıḳ-ı ṣādıḳda hemān
Yoġsa hicrān elemin defʿ ide āḥir vuṣlat

[6a]

21

Bāḳī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Lāle-ḥadler ḳıldılar gül-geşt[2]-i ṣaḥrā semt semt
Bāġ u rāġı gezdiler idüp temāşā semt semt

2 ʿĀşıḳ-ı dīdār-ı pāküñdür meger kim cūylar
Cüst u cū eyler seni ey serv-i bālā semt semt

3 Leşker-i ġam geldi dil şehrine ḳondı fevc fevc[3]
Ḳopdı yir yir fitne vü āşūb u ġavġā semt semt

4 Giryeden cūy-ı sirişküm sū-be-sū oldı revān
Yine ḳulzüm gibi cūş itdi bu deryā semt semt

5 Şiʿr-i Bāḳī sebʿa-i iḳlime olduḳça revān
Oḳınursa yiridür bu naẓm-ı ġarrā semt semt

22

Rūḥī[4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Nev-bahār oldı açıldı verd-i raʿnā semt semt
Ḳurdılar ṣaḥn-ı çemende bezm-i ṣahbā semt semt

2 Kūh-ı deşte lāle vü gül ḳurdı zerrīn ḫaymeler
Ḳondılar ḫayli bahār-ı ʿālem-ārā semt semt

3 Cūy-ı eşküm bāġ u rāġa varmaġa maḥżā seni
Cüst ü cū eyler yürür ey serv-i bālā semt semt

4 Sen lebi Şīrīn ṣaçı Leylā ġamından baş alup

[1] BD'de 23. gazeldir ve 6 beyittir.
[2] Cönkte "gülleşt" olarak yazılan kelimeyi divandaki gibi okumayı uygun bulduk.
[3] BD: cavḳ cavḳ
[4] BRD'de 79. gazeldir.

Gitdiler Ferhād ile Mecnūn u[1] şeydā semt semt

5 Ḥurrem itdi ʿālemi bārān-ı eşküm Rūḥiyā
Çıḳdı ṣaḥrā seyrine aʿlā vü ednā semt semt

23[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Seyr-i giysū-yı girihgiriñ ucından güzelüm
Ġam-ı zencīr-i belāñı ḳırılınca çekelüm

[6b]

24

Raḥmī[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ḳadem baṣṣañ eger ġam-ḫāneme ey māye-i devlet
Ḳudūmuñla olur miḥnet-serāmuz pāye-i devlet

2 Ṭoġup burc-ı şerefde māderüñden ey yüzi ḫurşīd[4]
Saʿādetle seni perverde ḳılmış dāye-i devlet

3 Nʾola bāzār-ı hüsn içre dögerse[5] aġırı altun[6]
Olupdur naḳd-i ʿiffet Yūsufa sermāye-i devlet

4 Ruḫuñ meydānı oldı cilve-gāh-ı ṭāyir-i iḳbāl
Olaldan ḫāliñüñ her dānesi pīrāye-i devlet

5 Maḥabbet mülkine şāh oldı Raḥmī-yi[7] hümāyūn-per
Hevā-yı kākülüñ ṣaldı başına sāye-i devlet

25

Ẕātī[8]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

[1] BRD: Mecnūn-ı
[2] VD'de 1. müfreddir.
[3] BHD'de 19. gazeldir.
[4] BHD'de gazelin 3. beytidir.
[5] BHD: degerse
[6] BHD'de gazelin 2. beytidir.
[7] BHD: Rahmī
[8] ZD'de 83. gazeldir.

1 Çaldum niçe kez[1] derdle ṭabl-ı ġam u miḥnet
Al sen de vefā sāzın ele kār-be-nevbet[2]

2 Bī-hūş oluban düşmişin uġrayıcaḳ ol yār
Gören beni dimiş ki buña uġramış āfet

3 Def sīne vü ney nāle ṭolu iki ḳabāġum
Ben mest-i mey-i ʿaşḳa çıḳubdur yine ṣoḥbet

4 Bir dürr-i girān-māye firāḳına mı düşdüñ
Gözüñ yaşı ṭurmaz nedür ey baḥr bu ḥālet

5 Zülfüñle lebüñ Ẕātīyi dīvāne idelden
Zencīre çeküb göz yaşı virür aña şerbet

[7a]

26
Bāḳī[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Yaşumuz dökmege ol cāh-ı ẕeḳandur[4] bāʿiş
Göñlümüz düşmege ol dürr-i ʿAdendür[5] bāʿiş

2 Ṭurra-i ṭāliʿumuñ böyle perīşānlıġına
Yine ol zülf-i pür āşūb u fitendür bāʿiş

3 Sünbülüñ nüktebīdür[6] başuma sevdā getüren
Çekdügüm miḥnete göñlümde bitendür bāʿiş

4 Rūḥ-ı pāk ol yirüñ eflāk ola mānend-i Mesiḥ
Ḳalmaġa ḫāk-i meẕelletde bu tendür bāʿiş

5 Ḳafes-i tende[7] yatur ṭuṭī-i ṭabʿ-ı Bāḳī
Çekdügi ḳahra anuñ luṭf-ı suḫandur bāʿiş

---

[1] ZD: gün
[2] "kar-be-nevbet" Dîvân'da okunmamıştır.
[3] BD'de 26. gazeldir.
[4] BD: dürr-i ʿAdendür
[5] BD: çāh-ı ẕeḳandur
[6] BD: niyyetidür
[7] BD: ġamda

27

Velehū[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Gözüm yāşına ol laʿl-i leb-i sīr-āb olur bāʿiş̲
Dem-ā-dem ḳana ey sāḳī şarāb-ı nāb olur bāʿiş̲

2 Ṣürāḥī nālesin artursa nʾola cām-ı ṣahbādan[2]
Fiġān-ı ʿandelībe çün gül-i sīr-āb olur bāʿiş̲

3 Firāḳā[3] dürr-i dendānuñla cārī gözlerüm yaşı[4]
Bu baḥr-i bī-kerāna ol dür-i nā-yāb olur bāʿiş̲

4 Semāʿa girse nʾola cām-ı meyden zāhid-i hüşyār[5]
Ki raḳṣ-ı ẕerreye ḫurşīd-i ʿālem-tāb olur bāʿiş̲

5 Vücūdum ḫānesin seyle virür Bāḳī gözüm yaşı
Fenā-yı dār-ı bī-bünyāduma bu āb olur bāʿiş̲

28[6]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dest-mālüm gevher-i eşkümle pür ḳıldum bugün
Gönderem dir idim saña ṣıḳmış raḳīb-i bed-liḳā

[7b]

29

Rūḥī[7]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Nice serv eylesün ol ḳāmet-i bālā ile baḥs̲
Begüm ednāya düşer mi ide aʿlā ile baḥs̲

2 Ṭaʿn ider ṣafḥa-i ḫūrşīde leṭāfetde bugün
Gül-i raʿnā idemez ol ruḫ-ı zībā ile baḥs̲

[1] BD'de 29. gazeldir.
[2] BD'de gazelin 3. beytidir.
[3] BD: firāḳ-ı
[4] Yazmada kelimenin y harfi noktasızdır, Dîvândaki gibi okumayı uygun bulduk.
[5] BD'de gazelin 2. beytidir.
[6] ZD'de 9. Gazelin 4. beytidir.
[7] BRD'de 89. gazeldir.

3 ʿĀrif-i dehr ile baḥs idemez[1] zāhid-i ḫuşk
Lālüñ aġzına düşer mi ide gūyā ile baḥs

4 Rind-i meyḫāreye pend itmegi ḳo ey nāṣıḥ
Ḳatı müşkildür ide bir kişi dānā ile baḥs

5 Ṭuramaz Rūḥī-i gūyāya muḳābil aġyār
İdemez zaġ u zaġan bülbül-i şeydā[2] ile baḥs

30

Velehū[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Laʿl-ı lebüñle itse leṭāfetde cām baḥs
Erbāb-ı bezm eyler anuñla temām baḥs

2 ʿĀşıḳlaruñla baḫtı[4] raḳīb-i siyeh-dilüñ
Beñzer aña ki eyleye ḫāṣ ile ʿām baḥs

3 Ol zülf-i tāb-nāk u o ruḫsār-ı pākdan
Aṣḥāb-ı ʿaşḳ içinde olur ṣubḥ u şām baḥs

4 ʿĀşıḳlaruñ lebüñden olur güft u gūyları
Mey-ḫ̆āreler şarābdan eyler müdām baḥs

5 Rūḥī ḥadīs-i laʿluñ işitdükde lāl olur
Ṭabʿla[5] itse ṭūṭi-i şirīn-kelām baḥs

[8a]

31

Rūḥī[6]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Degül çün nār-ı aşḳuñ sīne-sūzān olmaġa bāʿis
Nedür ey meh dil-i ṣad-pāre püryān[7] olmaġa bāʿis

[1] BRD: eyleyemez
[2] BRD: ṭūṭi-i gūyā
[3] BRD'de 90. gazeldir.
[4] BRD: baḥsi
[5] BRD: ṭabʿuñla
[6] BRD'de 88. gazeldir.
[7] BRD: büryān

2 Degül mümkin göyinmek sūzişinden āteş-i ʿaşḳuñ
Budur divāneler yoluñda ʿuryān olmaġa bāʿiṣ

3 Mey-i laʿl-i lebüñle neşʾe-i esrār-ı ʿaşḳuñdur
Müdām ehl-i maḥabbet mest u ḥayrān olmaġa bāʿiṣ

4 Ḫadeng-i miḫnetüñ sürāḫ sürāḫ eylemiş cismin
Dil-i şeydā budur ney gibi nālān olmaġa bāʿiṣ

5 Ṣafālar eylemekde ġayrılar ẕevḳ-i viṣālüñle
Nedür Rūḥī esīr-i derd-i hicrān olmaġa bāʿiṣ

32

Bāḳī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Laʿlüñle cām yoḳ yire eyler müdām baḥṣ
İẓhār-ı ḥaḳ degülse daḫı[2] ḫod ḥarām baḥṣ

2 Üstād eline girmedi nā-puḫtedür henüz
Nāzük tenüñle eylemesün sīm-i ḫām baḥṣ

3 Gül ġoncasınuñ olmadı mesmūʿ sözleri
Laʿlüñle gerçi eyledi mā-lā-kelām baḥṣ

4 Erbāb-ı ʿaşḳ ceng ider aṣḥāb-ı zühd ile
Maḳṣūd sensin eyleseler ḫāṣ u ʿām [baḥṣ]

5 Ḫüsnüñ ḳatında ṭoġmaduġa döndi her biri
Ḫūrşīd ü māh eyler iken ṣubḥ u şām [baḥṣ]

6 Bülbül nevā-yı nāleme ḳılmaz muʿāraża[3]
Zīrā götürmez ey yüzi gül her maḳām [baḥṣ]

7 Bāḳī ferīd-i fenn-i suḫandur nizāʿı ḳo
İlzām iderler itme ṣaḳın iltizām baḫṣ

[8b]

33

Nevʿī[1]

[1] BD'de 25. gazeldir.
[2] Kelime yazmada tekrar etmiştir. BD: ġaraż
[3] BD'de gazelin 4. beytidir.

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ḫaṭṭ-ı rūyuñ olup ey māh-ı şeb-ārā ḥādiş
Oldı başumda yine bir yeñi sevdā ḥādiş

2 Gelsün ey gevher-i pākīze ḥadīşe dehenüñ
Ola tā kim nice lülü-yi muṣaffā ḥādiş

3 Penbelü dağlarum zīnet idüb ābile ger[2]
Oldı sīnemde nice māh u şureyyā ḥādiş

4 Dāġ-ı ḫūnīnle zeyn olmış idi sīne-i zerd
Olmadan bāġ-ı cihānda gül-i raʿnā ḥādiş

5 Beyt-i naẓmum benüm ol baḥr-ı suḫandur Nevʿī[3]
Oldı ḳaʿrında anuñ gevher-i maʿnā ḥādiş

34
Rūḫī[4]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Dünyā-yı ḳadīm añladı kimi kimi ḥādiş
Nūḥ añladuġın oġlı iken bilmedi Yāfeş

2 Fiʿlinde ʿanāṣır ki ola ḳāʾīm ʿaceb olmaz
Her laḥẓa ẓuhūr eylese biñ dürlü ḥavādiş

3 Bildüklerini ʿārif olan bilmeze açmaz
Dīvāne midür żāyiʿ ide toḫmını ḥāriş

4 Vāʿıẓdaki ḥāl olmaya gūş itme kelāmın
Kim bir sözi nādānuñ olur biñ ġama bāʿiş

5 Bī-ḳaydlerüz yeryüzinüñ ḥükmi bizümdür
Kim ārża Ḫudā eyledi ṣāliḥleri vāriş

6 Cān-baḫş idüp emvāta Ḫudā Ḥażret-i Ḫıżrı
ʿĪsā-yı aña eyledi ş̱ānī seni ş̱āliş̱

[1] NVD'de 35. gazeldir.
[2] NVD: ābileler
[3] Mahlas, NVD'de beytin ikinci mısraının ilk kelimesi olarak yer almaktadır.
[4] BRD'de 91. gazeldir.

7 Rūḥī ġarażuñ ḥāl ise var deyr[1]-i muġāna
Zirā ne muhendis bilür ānı ne muḥaddiṯ

[9a]

35

Nāmī[2]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Görmedük bir melāl ḳālmadı hīç
Çekmedük ibtiẕāl ḳālmadı hīç

2 Baña cāna lebüñle ġamzelerüñ
İtmedük mekr ü āl ḳālmadı hīç

3 Ey ṭabībüm zebūn-ı hecr oldum
Vaṣf-ı ḥāle mecāl ḳālmadı hīç

4 Leblerüñ ḥaṯretiyle aġlamadan
Dīde-i eşk-i āl ḳālmadı hīç

5 İçicek bāde-i lebüñ Nāmī
Ḫāṭırında melāl ḳālmadı hīç

36

Yaḥyā[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Laʿl-i lebüñle bāde-i nāb itdi imtizāc
Alışdı biri biri ile iki ter-mizāc

2 Söyleñ ṭabīb[4] yoḳ yire ʿarż-ı devā[5] ider
Bīmār-ı derd-i ʿaşḳ ḳabūl eylemez ʿilāc

3 Artarsa n'ola ḥāṣıl-ı derd ü metāʿ-ı ġam
Sultān-ı ʿaşḳ istemez oldı ḫarāc u tāc[6]

---

[1] BRD: pīr
[2] MND'de 23. gazeldir ve 6 beyittir.
[3] ŞYD'de 36. gazeldir.
[4] ŞYD: tabībe
[5] ŞYD: ilāc
[6] Cönkte t harfinin noktası yoktur; divandaki şekliyle okumayı uygun bulduk.

4 Kāmil niṣār-ı güher iderken sükūtda
Cāhil[1] kemāl-i cehli ile eyler ibtihāc

5 Yaḥyā metāʿ-ı faẓl dirīġā kesādda
Kālā-yı cehl bulmada günden güne revāc

37

[Müfred][2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 ʿAdūlar ḳıṣṣa-ı ʿaşḳum cihāna[3] dāsitān itmiş
Ki Ṣābit pirlükde bir cevān sevmiş filān itmiş

[9b]

38

Rūḥī[4]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ey dāġ-ı miḥnetüñ ser-i erbāb-ı ʿaşḳa tāc
Olmaz esīr-i derd u ġamuñ ṭālib-i ʿilāc

2 Bāzār-ı ʿaşḳ mihr-i cemālüñden oldı[5] germ
Sensin metāʿı ḥüsne viren gül gibi revāc

3 Mihr-i ruḫuñdan eyleme ḫāli derūnumı[6]
Lāyıḳ degül ki Kāʿbe-i ʿaşḳ ola bī-revāc[7]

4 Zāhid ümīd-i luṭf ider ammā revā degül
Mihmān-ı ḫ̆ān-ı şefḳatuñ olmaḳ o gözi āc[8]

5 ʿĀlem kemāl-ı luṭfuña muḥtācdur ne ġam
Rūḥī iderse dergāhuña ʿarż-ı iḫtiyāc

39

Velehū[1]

---

[1] ŞYD: nākıs
[2] BS'de 77. müfreddir.
[3] BS: ʿacāʾib
[4] BRD'de 92. gazeldir.
[5] BRD: aldı
[6] BRD: derūnımuz
[7] BRD: sirāc
[8] BRD: Mihmān-ı şefḳātuñ ola o iki gözi ac

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Nʾeylesün cān idecek ol ġamze-i ġammāz güc
Murġ-ı nev pervāza defʿ-i pençe-i şehbāz güc

2 Zülfüñe öykinmek istermiş hümā ammā ne sūd
Böyle yüksekden uçan şehbāz ile pervāz güc

3 Çoḳ taẕallum ḳılınduġından[2] ġam yime ʿāşıḳlaruñ
Görmez inṣāf idelüm anlar da senden az güc

4 Gerçi nāz itmez niyāzum görmese cānān velī
ʿĀşıḳa ḳaṭʿ-ı niyāz u yāre terk-i nāz güc

5 Rūḥiye hem cevr ider hem dir ki feryād eyleme
Ḥaḳ bu kim miskine eyler ol büt-i ṭannāz güc

[10a]

40

Rūḥī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Sīne mecrūḥ u göñül maḥzūn u ḫāṭır pür-ḥarec
Ṣabra ḳaldı çāremüz eṣ-ṣabr-ı miftāḥuʾl-ferec[4]

2 Āh ol dem kim ʿitāba başladı mestāne yār
Elde cām-ı bāde ḫançer dermiyān destār kec

3 Yār[5] eşigin öp didüm benden ṣabāya işidüp
Ol ṣanem olmaz ḳabūl ışmarlamaġla didi ḥac

4 Ṭutalum bī-iḫtiyāruz biz ayaġuñ öpmede
Sende ey ẓālim nedür bir būse içün bunca lec

5 Kār-gāh-ı ʿaşḳ Rūḥī bir ulu dergāhdur
Kim ʿamīḳ olmış ḥavālisi anuñ min küll-i fec[6]

---

[1] BRD2de 93. gazeldir.
[2] BRD: ḳıldugından
[3] BRD'de 96. gazeldir.
[4] Sabır, kurtuluşun anahtarıdır.
[5] BRD: yā
[6] "Her uzak yoldan" manasındadır.

41

Nābī[1]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 ʿAceb mi şerbet-i dīnār ile iderse ʿilāc
Ṭabīʿat-ı emele ʿārıż oldı sū-yı mizāc

2 Ḥubūb-ı aḫter ile penbe-i seḥābı gören
Bilür sipihr ne çenberden olduġın ḥallāc

3 Naẓar ḥaḳīḳatedür yoḳsa[2] kim perestiş ider
Girerse câme-i zer-tāre ṣūret-i dībāc

4 Kemīne ṣarṣar-ı idbāra pāydār olamaz
Çenār-ı çerḫe çıḳarsa gedū-yı istidrāc

5 Ḳosun sitāreyi Nābī müneccim ādem ise
Meʾāl-i aḥsen-i taḳvīmi itsün istiḫrāc

[10b]

42

Rūḥī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Yāre ʿaşḳ inkārı müşkil ġayrıya ikrār[4] güc
Bir belā-keş nʾeylesün inkār güc ikrār[5] güc

2 İçmese ālām-ı hicr-i yār baġrın ḫūn ider
ʿĀşıḳ-ı şeydāya cām-ı meyden istiġfār güc

3 Ġamzesin sevmekle zülfinden nice geçsün göñül
Münkire[6] dil virüp almaḳ[7] müʾmine[8] zünnār güc

4 Ādeme tekmīl-i ʿarż itmekden özge[9] nesne yoḳ

[1] ND'de 37. gazeldir.
[2] ND: yoḫsa
[3] BRD'de 95. gazeldir ve 8 beyittir.
[4] BRD: inḳār
[5] BRD: inḳār
[6] BRD: kāfire
[7] BRD: olmaḳ
[8] BRD: münkir
[9] BRD: āsān

Zāhide ammā ki ḳayd-ı cübbe vü destār güc

5 Çekme ġam Rūḥī ḳo dem ursun edā-yı[1] şiʿrden
Şāʿir olmaḳ mümkin ammā ḳuvvet-i güftār güc

43

Nevʿī[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Yār işi ey dil ḳolay ammā ġam-ı aġyār güc
Vaṣl-ı gül āsān velī ṣabr-ı cefā-yı ḫār güc

2 Bī-sebeb güftār müşkīl āşinālıḳ mümteniʿ
Böyle istiġnā ṣatan dil-dārla bāzār güc

3 Bir oñulmaz yaradur ʿaşḳ u maḥabbet yarası
Ḥāṣılı ṣarılmayınca çāre yoḳ tīmār güc

4 ʿArż-ı ḥāle yoḳ meded kūyına ḫod varmaḳ muḥāl
Mest-i ʿaşḳam şöyle kim güftār güc reftār güc

5 Nevʿiyā esrār-ı ʿaşḳı ṣaḳlamaḳ āsān degül
Mey içüp keyfiyyetini itmemek iẓhār güc

44

Ferd

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Teb-nāk ṣıfat yandı ciger-sūz ġamuñla
Eyitmez biñ aġzımı hīç derdime yoḳ yūf

[11a]

45

ʿAlīmī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Şevḳ virdi bu gice meclis-i mestāne ḳadeḥ
Mey-i raḫşānla döndi meh-i tābāna ḳadeḥ

[1] BRD: edānī
[2] NVD'de 42. gazeldir.

2 Meclis-i gülşene beñzetdi gelince sāḳī
Murġ-ı dil bülbüle döndi gül ḫandāna ḳadeḥ

3 Ḳıymet olmaz aña sāḳī kehr-i cāna deger
Bezm-i ʿişretde degerse leb-i cānāna ḳadeḥ

4 Ġam-ı ḳıyāmet ḳoparırdı başına rind anuñ
Dönmese meclis-i ʿālemde ṭöker dāne ḳadeḥ

5 Bezm-i ʿaşḳuñda ʿAlīmī meye muḫtāc degül
Çeşm-i pür-ḫūnı tīr-i ʿāşıḳı giryāna ḳadeḥ

46

Rūḥī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ġamzeñ ḫadengi cān-ı ḫazīne ġıdā-yı rūḥ
Peykān-ı ḳātilüñ dile sermāye-i fütūḥ

2 İtdüm esīr-i silsile-i zülfüñ olalı
Ġayruñ hevā-yı kākülüne tevbe-i naṣūḥ

3 Sāḳī ayaḳda ḳaldum ayaḳlandur elüm al[2]
Öldüm meded ḫumārdan ṣūn mey ṣabūḥ[3]

4 Ẕevḳ-ı vişālüñ ile geçen dem[4] ḥayāt-ı Ḫıżr
Derd-i firāḳuñ ile geçen laḥẓa ʿömr-i Nūḥ

5 Metn-i metīn[5] ʿaşḳı faḳīh añlamādı hīç
Rūḫī ne deñlü yazdı anuñ levḥine[6] şürūḥ

47

Ḳıṭʿa-i Ṣunʿī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1 Dest-mālüñ hemīşe imiş bu kim

[1] BRD'de 109. gazeldir.
[2] BRD: elüm al: al elüm
[3] BRD: Öldüm meded ḫumār-ı hicr ile ṣun sāġar-ı ṣabūḥ
[4] BRD: gün
[5] BRD: menār
[6] BRD: luṭfına

Buldu taḥayyüz seyli hemān elde

2 Nʾola bāzār içinde aşılsa
Cebe īz gehī ṭurur belde[1]

[11b]

48

Rūḥī[2]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Nedür o ḥüsn-i edāyā[3] nedür o vech-i melīḥ
ʿAceb midür seni itsem güzellere tercīḥ

2 Lebüñle mürdelere vir ḥayāt kim görsün
Felekde nice olur cān baġışlamaḳda[4] Mesīḥ

3 Ḫaṭıyla ʿārıżı yāruñ iki güzeldür kim
Birisi sebz-i melīḥ u biri beyāż-ı ṣaḥīḥ

4 Esīr-i dāne-i zerḳ oldı zāhid-i ḳallāş
Elinde dām-ı riyādur çevirdügi tesbīḥ

5 Hemīşe mihr u vefālar idersin aġyāra[5]
Degül mi Rūḥī-i bī-çāreye bu ẓulm-ı ṣarīḥ

49

Nādirī[6]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Söyledüp bülbül iderse nʾola rindānı ḳadeḥ
Bāġ olur meclis-i ʿişret gül-i ḫandānı [ḳadeḥ]

2 Curʿa ṣanma dökilen[7] devr olıcaḳ laʿlüñden[8]
Dīdesinden aḳıdur ḫāke ciger ḳanı [ḳadeḥ]

---

[1] Vezin hece eksikliğinden dolayı uymamaktadır.
[2] BRD2de 102. gazeldir.
[3] BRD: edā vü
[4] BRD: bağışladuḳda
[5] BRD: ġayra
[6] GND'de 21. gazeldir.
[7] GND: görinen
[8] GND'de gazelin 4. beytidir.

3 Ḫalḳa-i meclis olup dāʾire-i muṭrib-i şevḳ
Pür-celācil görinür devr idicek anı [ḳadeḥ]

4 Devr-i meclis ki ṣafā sübḥasınuñ riştesidür[1]
Ṭurmayup aña dizer dāne-i mercānı [ḳadeḥ]

5 Der isem ḫalḳa-i rindāne revā Nādiriyā
Kemer-i Cemdür anuñ laʿl-i Bedeḫşānı ḳadeḥ

[12a]

Biñ yüz elli beş senesi māh-ı rebīʿuʾl-āḫirinüñ yigirmi birinci pāzār güni sāʿat yedide iken oġlumız Muḥammed Ṣādıḳ dünyāya gelmişdür. Allāh ʿaẓimüʾş-şān marifetleri ṭūl-ı ʿömr ile muʿammer eyleyüp ḫayr-ı ḥalḳa eyleye Āmīn bi-ḥürmet-i seyyidiʾl murselīn.

Fevt şod fī 26 Sene 1164

Biñ yüz elli sekiz senesi māh-ı muḥarremuʾl-ḥarāmınuñ on beşinci çehārşenbe güni sāʿat dörtde iken kızımız Fāṭımā dünyāya gelmişdür.

Biñ yüz altmış bir senesi şevvāluʾl- mükerreminin beşinci Cumʿa güni āḫşām ezānı ile maʿan oġlumız Emruʾllāh dünyāya gelmişdür. Ḥaḳḳ-ı sübḥāna Teʿālī ṭūl-ı ʿömr ile muʿammer u ḫayrʾul-ḥalef eyleye Āmīn yā mübīn.

Fevt şod fī 28 Sene 1164

[12b]

50

Ruḥī[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Çıḳ ḫāneden güneş gibi cānā ʿaleʾṣ-ṣabāḥ[3]
Varsun ṭapūña her gün ehibbā ʿaleʾṣ-ṣabāḥ

2 İrdi bahār faṣlı bu faṣl-ı laṭīfde
Ḫoşdur şarāb-ı nāb ḫuṣūṣā ʿaleʾṣ-ṣabāḥ

3 Dutmaḳ[4] diler ʿinān-ı semendin ġarībler
Yarın olur ġarīb temāşā ʿaleʾṣ-ṣabāḥ

[1] GND'de gazelin 2. beytidir.
[2] BRD'de 103. gazeldir.
[3] "Sabahleyin" manasındadır.
[4] BRD: tutmak

4 İnsān nice ḫamūş ola kim murġ-ı bes[t]-leb
Ẕikr-i Ḫudā ile ola gūyā ʿaleʾṣ-ṣabāḥ

5 Rūḥī ṣabāḥ uyḳuda ḳalanlar[1] āc ḳalur
Rızḳın virür ʿibādına Mevlā ʿaleʾṣ-ṣabāḥ

51

Ẓarīfī[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Şevḳler virse nʾola meclis-i mestāne[3] ḳadeḥ
Beñzemez mi pür olıcaḳ[4] meh-tābāna ḳadeḥ

2 Būse-ı laʿl ile ruḫın eyledi meclisde ʿaṭā
Ṣundı bir vird ile gūyā baña cānāne ḳadeḥ

3 Meclis içre düşüp olmazdı şikeste sāḳī
Mey-i laʿlüñle eger olmasa mestāne ḳadeḥ

4 Neşʾe-yi meyle virüp meclis-i ʿirfāna ṣafā
Būs ider laʿlüñi döne döne rindāne ḳadeḥ

5 Bezm-gāh[5]-ı ẓurefā içre Ẓarīfī seyr it
Dest-i sāḳīde yaraşmaz mı ẓarīfāne ḳadeḥ

52[6]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Bir yirde yatalum diyicek nāzı uzatdı
Yatmam didi[7] bir ḫaylī ʿinād eyledi yatdı

[13a]

53

Yaḥyā[8]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

[1] BRD: olanlar
[2] ÇZD'de 42. gazeldir.
[3] ÇZD: bezm-i şebistāna
[4] ÇZD: olıncaḳ
[5] Yazmada "bezm-gān" şeklinde olan kelime Dîvân'daki gibi okunmuştur.
[6] BS'de 98. müfreddir.
[7] BS: diyü
[8] ŞYD'de 40. gazeldir.

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ḫūn-ı eşkinden olupdur bülbülüñ her āb sürḫ
Bāġda olsa ʿaceb mi her[1] gül[2]-i sīr-āb sürḫ

2 Ol şeh-i ʿālem kimüñ ḳanına girmişdür bu gün
Ḫışm-nāk olmış ser-ā-pā giydügi esbāb[3] [sürh]

3 Ser-suḫanlar sürḫ ile yazılsa ḫūb olur diyü
Ḥall ider vaṣf-ı lebüñçün dīde-i aḥbāb sürḫ

4 Kātib-i ḳudret şehā bir noḳṭa yazmış sürḫ ile
Hīç gözler görmemiş ḥaḳḳa ʿaceb nā-yāb sürḫ

5 Ẓāhirī Yaḥyā iden maʿmūr bāṭın ḥālidür
Şīşeyi gösterdügi budur şarāb-ı nāb sürḫ

54

Nābī[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ser-i bāmında sipihrüñ çalınur nevbet-i şeyḫ
Çarḫa güncīde degül dāyire-i devlet-i şeyḫ

2 Faḫrdur gerdenine cümle-i ehluʾllāhuñ
Ḳadem-i meymenet-endūḫte-i ʿizzet-i şeyḫ

3 Şeyḫ İbnüʾl- ʿArabī yazdı Fütūḥātında
Muṣḥaf içre ve hüveʾl-ḳādir imiş āyet-i [şeyḫ]

4 Nāmını eylediler tesmiye ʿAbdüʾl-ḳādir
Eyledi zīr-i taṣarruf felegi ḳudret[5]-i şeyḫ

5 Ḥāl-i mevtinde daḫı ḥāl-i ḥayātında gibi
İder imdād taṣarruf eṣer-i himmet[6]-i şeyḫ

[1] ŞYD'de "her" kelimesi bulunmamaktadır.
[2] ŞYD: sünbül
[3] Kelime ŞYD'de "esvāb"dır ancak yazmada halk ağzındaki şekliyle ifade edilmiştir.
[4] Kaside, ND'de 27. sıradadır ve "Ender- Medḫ- i Ḥażret- i Şeyḫ ʿAbduʾl- Ḳādir Gīlānī Ḳaddesallāhu Sırrehu" başlıklıdır. Abduʾl- Kâdir Geylâni hazretlerine atfedilmiştir.
[5] ND: ḥażret
[6] ND: ḥażret

6 İstiġāṯe idicek lā-büd irer imdāda
Kümmelīn içre budur şöhret-i ḫaṣṣiyyet-i şeyḫ

[13b]

Tetimme[1]

7 Cemʿ-i kuṭbiyyet ü ferdiyyet ü gavṯiyyet ile
Se sütūn üzre durur bār-geh-i rifʿat-ı [şeyḫ]

8 Yād-ı ismiyle bulur mūy-ı beden tāze ḥayāt
Beñzemez āḫare şān u şeref u şevket-i şeyḫ

9 Dünyevī uḫrevī āmālüñ olur cümle tamām
Nābiyā yek naẓar eylerse eger ḥażret-i şeyḫ

55
Rūḥī[2]
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ḳatı teng oldı ġamuñdan baña bu kāḫ-ı ferāḫ
Şuña ḳaldı [ki] ṭutam mülk-i ʿademde bir kāḫ

2 Gökde peydā olan ey māh degüldür hāle
Nāle-i zārumı gerdūn işidüp aṣdı ṣımāḫ

3 Zāhidüñ kūşe-i destārdaki misvākın
Mey ḫayālīde[3] ırаḳdan[4] göricek ṣandum şāḫ

4 Ehl-i bezmüñ nice ḫūn olmasun ey gül cigeri
Niçe bir leblerüñi būs ide sāġar küstāḫ

5 Rūḥiyā ʿālem-i fānīde bugün ẕevḳ idicek
Görmedüm mey-gededen ġayrı münāsīb bir kāḫ

[14a]

56
Rūḥī[5]
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

[1] Bir önceki sayfada yer kalmadığından diğer yaprağa şiiri devam ettiren mürettip, devam eden beyitleri belirtmiştir.
[2] BRD'de 113. gazeldir.
[3] BRD: ḫayālıyla
[4] BRD: ırakda
[5] BRD'de 116. gazeldir ve 7 beyittir.

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ey ḳılan gül-ruḫların cām-ı şarāb-ı nāb surḫ
Gel ki oldı ḥasretüñden[1] dīde-i āḥbāb surḫ

2 Firḳatüñde[2] şöyle geçmişdür yaşum ḳat ḳat yire
Kim çıḳar biñ yıl ḳazılsa ḫāke āb surḫ[3]

3 İñlemekde öykünem dirmiş esīr-i ʿaşḳuña
Didügi olurdı yaş dökeydi ger dolāb surḫ

4 Geldi ammā el-ḥaẕer ey dil ki āteşdür gelen
Cāme surḫ u çehre surḫ u dīde-i pür-ḫ̇āb surḫ

5 Reşk idüp pergāle-i çeşm-i terümden reng alur
Rūḥiyā olsa ne deñlü lāle-i sīrāb surḫ

57

Nābī[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Lāʾübālilik ile gerçi ki meşhūruz biz
Çāre ne terk-i riyā itmege meʾmūruz biz

2 Gūş-māl itmese üstād bed-āheng oluruz
Meclis-i ʿālem-i nā-sāzde ṭanbūruz biz

3 İtmezüz terk-i edeb her ne ḳadar mest olsaḳ
Gerçi terk-i edeb itsek daḫı maʿzūruz biz

4 Tende sūrāḫ[5]-ı sitem lebde nevā-yı iʿcāz
Mürde-i cehle meded-reslik içün ṣūruz biz

5 Ne bizümdür ne degüldür görinen cünbişler
Nābiyā ṣūret-i muḫtārda mecbūruz biz

[14b]

58

[1] BRD: ḥasretüñle
[2] BRD: firḳatuñdan
[3] BRD: Kim çıḳar biñ yıl ḳazarlarsa türābum āb surḫ
[4] ND'de 316. gazeldir.
[5] Yazmada ra harfi yoktur. Kelime Dîvân'daki gibi okunmuştur.

Naẓīm[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ḳadeḥ-nūşān[2]-ı bezm-i ʿişrete ey ḫāne mey-ḫāne
Ḫuṣūṣā sāḳī-i meclis ṣūna kestāne mestāne

2 Mesīḫ-āsā seyāḥat itse nʾeyler[3] pāy-ı himmetle
Başar evvel ḳademde gerdīş[4]-i gerdāne merdāne

3 Sözüñ zehrābe-nūşān-ı ġama tiryāk-ı şevḳ eyle
Zebānın nīş-i āzār eyleme yārāne mārāne

4 Ṣafāsından ider saʿy ü ṭavāf-ı Kaʿbe-i maḳṣūd
Girüp iḥrām-ı şevḳe yüz ṭuṭan Ḥannān'e Mennān'e

5 Gelür kāh-ı kemterden sebük-kūh-ı girān olsa
Eger bār-ı günāhım ḳonsa nā-çīzāne mīzane

6 Olursa maẓhar-ı feyż-i Ḫudā nuṭḳ-ı cihān-girīn
Nazīmā ḥükm ider Ṭurān ile İrān'a mīrāne

[15a]

59

Veysī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Ser-ḫayl-ı cevānān-ı zamandur ol elif-ḳadd
Didiler anuñçün o şeh-i ḥüsne ser-āmed

2 ʿĀşıḳlara cevr itme iñinde ki degüldür
Bu ḥüsn ü melāḥat güzelüm saña müʾebbed

3 Ḫāk-i rehiñe sürse yüzin ʿāşıḳ-ı şeydā
Oldum irişür aña hemān devlet-i sermed

4 Bu ḥüsnle bu ḫalḳla bu tavır ḥasenle
Kimdür dirseñ ol güzelüñ nāmı Muḥammed

[1] YD'de 636. gazeldir ve 7 beyittir.
[2] YD: mey-āsāman
[3] YD: eyleyenler
[4] YD: kürsī

5 Cān u dili ḳurtarmaġa aġyār elümden
Yeʾcūc-ı ġamda āh derūnumdur olan sed

6 Ey ḫaste dilān cāy-ı ṣafā ister iseñ ger
Olmaz eşügi taşı gibi ʿāşıḳa mesned

7 Veysī ḳuluñ ey pādişeh hüsn ü melāmet
Ḫāk-i deriñ üftādesidür itme anı red

60

Ḥaletī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ḳaldurup şāhid-i gül-bergi alur yanına bād
Muttaṣıl murġ-ı çemen ḳılsa ʿaceb mi feryād

2 Gāh olur żaʿf ile hīç nāleye ḳudret ḳalmaz
Bilmeyen oldı ṣanur ʿāşıḳı ġamdan āzād

3 Kendüye cāy-ı ḳarār eylemez idi kūhsār
ʿAşḳ u ādını ṭuyurdı eger kim Ferhād[2]

4 Ṣūret-i çeşmüñi naḳş itmege bulmadı mecāl
Niçe göz nūrını ḫarc etdi egerçi Behzād

5 Keremüñ Ḥāletī-i zāra ṭoḳunmaz yoḫsa
İlleri seng-i cefā birle ḳılursın dil-şād[3]

[15b]

61

Rūḥī[4]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Meh-pāreler içre bugün ol serv-i sehī-ḳad
Bālā-yı ser-firāzı[5] ile oldı ser-āmed

2 Başumda mekān ṭutdı gelüb ḫaylī ġam-ı ʿaşḳ

[1] HD'de 119. gazeldir.
[2] Bu beyit AHD'de yoktur.
[3] Beyit AHD'de bulunmamaktadır. AZD'de divanın farklı bir nüshasında olduğu belirtilerek dipnotta verilmiştir.
[4] BRD'de 130. gazeldir.
[5] BRD: efrāzı

ʿAsker gibi kim direng idüb bekleye serḥad

3 ʿĀlem bize düşmenlik ider oldı dirīġā
Dildār teġāfülde vü aʿdā ise bī-ʿad

4 Zülfeynüñ idüb ṭarf-ı cebīnüñde girih-gīr
Ḳılduñ güzelüm kendüñe dünyāyı muḳayyed

5 Ol serv ḳaddüñ dāmenin elden ḳoma Rūḥī
Bir gün düşesin sāye ṣıfat pāyına şāyed

62

Ş̱ānī

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Ḫāne-i ʿaşḳı ben itdüm bünyād
Ṭaşını yundı egerçe Ferhād

2 Her ne şūr ki disem lebleriüñe
Būselikden anı bağlar üstād

3 Gördi meclisde mi nālem çün
ʿŪdını odlara baḳdı ʿivād

4 Ḳāmet-i yāre çitler öykinemez
Olamaz serve ber-ā-ber şimşād

5 Bir şeh-i ḥüsne ḳul oldı Ş̱ānī
Ölmeyince anı itmez azād

[16a]

63

Bāḳī[1]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Feryāduma irmezse nʾola ol boyı şimşād
Kūyında feleklerden aşar nāle vü feryād

2 Devrüñde güle niçün olur bende benefşe

[1] BD'de 35. gazeldir.

Üstine ḳılıçlar mı ṭutar sūsen-i āzād

3 Bir ġonca benefşe ḳoparup başına[1] ṣoḳmış
Ṭaġlarda külüng atduġı dem başına Ferhād

4 Eşkāl-i vefā resmi ḳabūl itmedi[2] ḳalbüñ
Āyīnedür ammā begüm āyīne-i pūlād

5 ʿAhdüñde eger ʿāleme bir daḫı gelürse
Ḳullıḳlar idesin[3] yüzi ḫūrşīde Feraḥşād

6 İbrāmı gel ey sāḳī-i gül-çehre ḳo sen de
Olmışdur[4] olan ʿaḳlumı ol şūḫ-ı perī-zād

7 Rengīn ider evṣāf-ı ruḫuñ ḫāme-i Bāḳī
Ol ṣūreti virmez ṣanemā naḳşına Bih-zād

64
Velehū[5]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ey dil gerekse vāsıṭa-i devlet-i ebed
Olmaz nigāruñ eşigi ṭaşı gibi sened

2 Nā-dān elinden alma eger irse destüñe
Şeh-bāz-ı āşiyāne-i devlet yed[6] ebyed[7]

3 Gösterdi gāh zülfi ḳarasın gehī ḳaşın
Deryā-yı ḥüsn-i dūst ʿayān itdi cezm[8] ü med

4 Derd-i maḥabbet eylese cismüm[9] ʿaceb mi zerd
İksīr-i ʿaşḳ-ı pākla altun olur cesed

5 Āyīne gibi ḫalḳa mürāyilik eylemez
Bāḳī ṣafā-yı ḥāṭırla geydi bir nemed

---

[1] BD: tācına
[2] BD: itmede
[3] BD: ider sen
[4] BD: almışdur
[5] BD'de 43. gazeldir.
[6] BD: yeden
[7] BD: bi-yed
[8] BD: cezr
[9] BD: cismi

[16b]

65

Bāḳī[1]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Bulmaḳ[2] isterdi ʿaşḳ içinde murād
Yār-ı Şirīn degül midür Ferhād

2 Defter-i fażl u dāniş evrāḳın
Ṣarṣar-ı āhum eyledi ber-bād

3 Günbed-i çarḫ u şuʾle-i āhum
Tīġ-i elmās u miġfer-i pulād

4 Şeş-der-i ġamda zār ḳaldı göñül
Olmadı vuṣlatuñ ḳapusı güşād

5 Bāḳī hecrüñ ġamıyla cān virdi
Dād ey pādişāh-ı ʿālem dād

66

Velehū[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + -

1 Leb-i ḫandānuñ ile ḳılduñ yād
Eyledüñ mürdelerüñ rūḥını şād

2 Beni yād eyledüñ ihyā itdüñ
Öldiler gitdiler ammā ḥussād

3 Tīr[4]-i hecrüñle ber-ā-ber itdüñ[5]
Nāvek-i ġamzeñ[6] ile zaḫmı ziyād

4 Kāmetüñ ḳulluġına düşmeyicek[7]
Olmadı serv-i ḫırāmān āzād

[1] BD'de 36. gazeldir.
[2] BD: bulmaġ
[3] BD'de 37. gazeldir.
[4] BD: tīġ
[5] BD: ḳıldı
[6] BD: ġamzelerüñ
[7] BD'de gazelin 5. beytidir.

5 Yüri ey serv-i ser-efrāz yüri[1]
Ḳad-i bālāña irişmez şimşād

6 Bākiye emr nedür sulṭānum
Oldı emrine muṭīʿ u münḳād[2]

[17a]

67

Yaḥyā[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ele alsañ yazılur ey meh-i enver kāġaẕ
Dil-i sevdā-zede-i ʿāşıḳā beñzer kāġaẕ

2 Saña ṭomār-ı dil ü cānı ṣunarsam nʾola kim
Pādişāh olana elbette ṣunarlar kāġaẕ

3 Ḥırz-ı cān haṭṭ-ı emān bil anı ey āşıḳ-ı zār
Saña luṭfından eger göndere dil-ber kāġaẕ

4 Yansa kül olsa da mażmūnını iẓhār eyler
Sen hemān sözüñi yaz dil-bere gönder ḳāġaẕ

5 Rişte-i cānla ṣar şeh-perīne ey Yaḥyā
Senden iltürse eger yāre kebūter ḳāġaẕ

68

Fāʾiżī[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fāʿlün)
Remel - + - - / + + - - / + + - - / - -

1 Dil-berüñ çünki ġubār-ı ḫaṭın özler kāġaẕ
Göresin olur o sevdā ile muġber kāġaẕ

2 Gitmeye naḳş-ı ḫaṭuñ yine anuñ göñlünden
Kül olup āteş-i ḳahruñla yana ger kāġaẕ

[1] BD'de gazelin 4. beytidir.
[2] BD: saña ḳul oldı mutīʿ ü münkād
[3] ŞYD'de 44. gazeldir.
[4] KD'de 21. gazeldir ve 9 beyittir.

3 Bağrını delme benüm gibi ser-i tīġüñle
Pür ḫaṭāyısa da ey ṣūḫ-ı sitem-ger[1] kāgaẕ

4 Şuleʿ-i āteş-i ġamdur döyemez aña ḥamām
Benden ol şāha meger ilte kebūter[2] kāgaẕ

5 Şaʿşaʿa ṣaldı meger[3] neyyir-i aʿzam ḫāke
Gönderüp Fāʾizīye ḫażret-i dāver kāġaẕ

[17b]

69

Nādirī[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Göreli ḫaṭṭuñ olup ʿaşḳla lāġar kāġaẕ
Sikke olmış yazalu[5] bende-i kemter kāġaẕ

2 Ṣūret-i ḫūbuñı bir ṣafḥada naḳş eyleseler
ʿĀşıḳ-ı rāze[6] gelür rūḥ-ı muṣavver [kāġaẕ]

3 Ḳararup ṭursa nʾola ḫāmeye olduḳça ḳarīn
Dili ucından anuñ düşmiş idi bir[7] [kāġaẕ]

4 Gerçi ġāyetde eli yufḳadur ammā ki yine
Ṭurma beẕl itmede mānend-i tüvān-ger [kāġaẕ]

5 Buldı revnāḳ nitekim ʿarṣa-i Kāġıd-ḫāne
Āb-ı eşʿāruñ ile Nādirīyā her [kāġaẕ]

70

Nābī[8]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Ḫūbān-ı sitemkār cefādan müteleẕẕiẕ

[1] KD: sitemkār
[2] KD: semender
[3] KD: yine
[4] GND'de 26. gazeldir.
[5] GND: yazılu
[6] GND: zāra
[7] GNG: ter
[8] ND'de 57. gazeldir.

ʿUşşāḳ-ı dil-efġār[1] rıżādan müteleẕẕiẕ

2 Esbāb-ı teḫālüfle bulur ḫalḳ tesellī
Her birisi bir güne ṣafādan müteleẕẕiẕ

3 Yek-pāre[2] meger ḫalḳ-ı cihān ehl-i hevādur
Yoḳ görmedügüm bād-ı hevādan müteleẕẕiẕ

4 Ekṣer görilen ḫalḳ giriftar-ı ḫodidür
Nādir bulunur nām-ı Ḫudādan müteleẕẕiẕ

5 Dūr eylemesün sāyesin erbāb-ı recādan
Her naḫl kʾola[3] neşv ü nemādan müteleẕẕiẕ

6 Dünyāya idüp dāʾiye-i aḫẕ sirāyet
Kem-yāftedür ẕevḳ-i ʿaṭādan müteleẕẕiẕ

7 Rażıyuz eger olsa da her şehrde Nābī[4]
Bir kes kʾola feryād-ı gedādan müteleẕẕiẕ

[18a]

71

Rūḥī[5]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Yārdan geldi bize virdi ḫaberler kāġaẕ
Başlar üzre iderse[6] yeridür yer kāġaẕ

2 Şerḥ-i vaṣfı o mehüñ irmeye pāyāna henüz
Fiʾl-meṣel ger ola eflāk ser-ā-ser kāġaẕ

3 Āsumānda görinen mihr-i cihān-tāb degül
Uçurur her seḥer ol serv-i semenber kāġaẕ

4 Her ḳaçan alsam ele yazmaġa sūz-ı dilümi
Od düşer üstine fiʾl-ḥāl yanar her kāġaẕ

[1] ND: dil-fiġār
[2] ND: yek-laḫt
[3] Yazmada kelime unutulmuş; sonradan ilave edilerek gösterildiği anlaşılmaktadır.
[4] Bu beyit cönkte önceki yaprağın altında yer almaktadır.
[5] BRD'de 141. gazeldir ve 7 beyittir.
[6] BRD: iderise

5 Yazmaġa vaṣf-ı ruḫ-ı yār ile Rūḥī şiʿrīn
Çarḫda almış ele māh[1]-ı münevver kāġaẕ

72[2]

Nābī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Şiʿr- kim ṭabʿ-ı bülendüñ ḫāmeye telḳīnidür
Tāziyāne nükte-fehmānuñ añā taḥsīnidür

2 Ṣarf-ı ʿaşḳuñ fetḥi şerḥa dāġı żamme eşki kesr
Zaḫmı cezm ü āhı[4] medd ü ṣīt anıñ tenvīnidür

3 Sāl-i ʿaşḳuñ iʿtidāl-i nev-bahārıdur viṣāl
Serdī-i eyyām-ı hicrān mevsim-i teşrīnidür

4 Kāfir-i ṣūret-perestüñ bu mecāzī deyrde
Laġziş-i pāyına bādī ol bütüñ temkīnidür

5 Naẓm-ı evṣāfuñ yazılmış ṣafḥadur levḥ-i żamīr
Fikr-i ḳadd-i dil-peẕīrüñ mıṣraʿ-ı tażmīnidür

[18b]

Velehū[5]

6 Almayınca eylemez ārām künc-i ġaybdan
Günde bir ḳac tāze mażmūn[6] ṭabʿumuñ taʿyīnidür

7 Rūy-ı zerdüm piste-i leb-bestesin ḫandān ider
Zaʿferān cins[7]-i nebātuñ Ḫˇāce Nasrüʾd-dīnʾidür[8]

8 Devre ḳoymış āsyāb-ı çerḫ buldurmış ṣuyın
Kimde var ifsāda ḳudret Ṣāniʿün tekvīnidür

9 İncillā-yı mihr-i vuṣlat-ı ʿālem- tāb[1] Nābiyā

---

[1] BRD: mehr
[2] Gazelin son 4 beyti "Velehū" başlığı altında yazılmıştır.
[3] ND'de 146. gazeldir.
[4] ND: āh
[5] Beyitler bir önceki gazelin devamı niteliğindedir.
[6] ND: maʿnā
[7] ND: nevʿ
[8] ND'de 3. beyit ile yer değiştirmiştir.

Şūriş[2]-i ṭūfān-ı eşküñ māye-i teskīnidür

73

Rūḥī[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Keyfiyyetini itdi lebüñden şarāb aḫz
Germiyyetini ḳıldı dilümden kebāb aḫz

2 Yüz sürmez idi ḳapuña tāb u ṭarāvetin
Māh-ı ruḫuñdan eylemese āfitāb aḫz

3 Ey neyyir-i vefā naẓarı eyle kʾanlara
Ḳılmaḳ murāduñ ise eger[4] laʿl-i nāb aḫz

4 Olur ṣadef miṣāl-i güher ṣāḥibi o kim
Ebr-i kefüñden eyleye bir ḳaṭre āb aḫz

5 Rūḥī biz ol kitābdan alduḳ sebaḳ ki ḫalḳ
Her nüktesinden eylediler biñ kitāb aḫz

[19a]

74

Āzerī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Eger sen germ olup dirseñ ʿiẕār-ı āteşīnim vār
Bi-ḥamdiʾllāh benim de şuʿle-i āh-ı ḫazīnim vār

2 Saña ger şāhid-i ḥüsn ü melāḥat hem-dem oldı ise
Benim de ʿaşḳ dirler nāmına hem-nişīnim vār

3 Seng-i ṭāḳ-ı belinden var ise ey ṭālib dünyā
Benim de ḫāneler virān ider āh-ı ünsīnim vār

4 Bekā-yı dünyā ile ey ḫˇāce ʿarẕ-ı şevket eylerseñ
Benim de niçe biñ dünya deger bir nāzenīnim vār

---

[1] ND: mihr-i ʿālem-tāb-ı vuṣlat
[2] ND: sūziş
[3] BRD'de 139. gazeldir.
[4] BRD: lebüñ

5 Ṣayarsa dil-rübālar bende sen sendedir sulṭānum
Benim de Āzerī-veş bir ġulām-ı kemterīnim var

75

Emrī[1]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Bu gice ḳoynuma girdi düşümde mihr-i münīr
Uyanıcaḳ seni ḳucmāġa eyledüm taʿbīr

2 Ḫayāl-i zülf ü[2] miyānuñla şöyle inceldüm
Ki ḳıl ḳalem ile naḳḳāş idimez taṣvīr

3 Düşer mi çeşmüñe ser-mest olub helāküm içün
Ḳuşāna[3] ġamzelerüñden miyānına şemşīr[4]

4 Cihānı tīġle ol ġamzeler helāk itdi
Ṣaçuñ kemend ile ḳıldı meh-i münīri eşīr

5 Günāhı ne ṣanemā Emrīnüñ ki ḳatli içün
Getüre ḳaşuñ ile kirpügüñ kemānla tīr

76

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1 Nihāl ḳāmetüñ ey serv-i bālā
Bülend ü tāze ḳılsun Ḫaḳ Teʿāla

2 Yavuz gözlerden itsün Ḫaḳ seni dūr
Gözinden medḥīnüñ niyyet kim nūr

[19b]

77

Fehīm[5]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

[1] ED'de 178. gazeldir.
[2] ED: zülf-i
[3] ED: ḳuşandı
[4] ED: zencīr
[5] FKD'de 81. gazeldir.

1 Her mürde dil ki mālik-i mülk-i viṣāl olur
Ḥükm-i ʿadem ol ādeme emr-i muḥāl olur

2 Aḥvāl-i derd-i dil aña ilḥām ola meger
Ol māh-ı sāde-rū ki melek görse lāl olur

3 Derd ü elem ki mādde-i aṣl-ı vaṣldur[1]
Mādam mihre vāṣıl ola meh hilāl olur

4 Ger ṣalsa āl-i mül eleme[2] lalʿ-vār ʿaks
Gör ṭāliʿim ki lāle-i kūh-ı melāl olur

5 Hem-rāh-ı mihr olursa meh- āsā göñül eger[3]
ʿĀlemde her[4] merd-i sālik-i rāh-ı kemāl olur

6 Hāl anladuñsa olma gel ālūde-i kelām
Esrār[a] ol ki maḥrem ola ehl-i ḥāl olur

7 Olsa rüsūm-kār-ı ṭılsım her[5] kelām-ı dil
Kilk-i Fehīm mevrid-i siḥr-i ḥalāl olur

78

Bāḳī[6]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Lebüñe dirler ise ġonçe-i gülden terdür
Ṣaḳın incinme begüm ḥaylīce nāzük[7] yerdür

2 Dehenüñ ṭūṭī-i şekker-şiken olsa ne ʿaceb
Leb-i şirīn ü ḫaṭ-ı sebz aña bāl ü perdür

3 Sünbül-i ter ki eger zülfüñle hem-serdür[8]
İkisinden de siyeh kāküli bālā terdür

4 Ḫalḳa-i zülf-i siyāhı[9] gözümüzden gitmez

[1] FKD: viṣāldür
[2] FKD: dilüme
[3] FKD: revā
[4] Kelime FKD'de bulunmamaktadır. Ayrıca "her" kelimesi vezni bozmakta, mısrada hece fazlalığı oluşturmaktadır.
[5] Kelime Dîvân'da bulunmamaktadır. FKD'de terkip "tılsım-ı kelam-ı dil" şeklindedir.
[6] BD'de 108. gazeldir.
[7] BD: rengīn
[8] BD: Zülfine gerçi hemān sünbül-i ter hem-serdür
[9] BD: ḫayāli

Gūyiyā çeşm-i siyāh[1] üzre siyeh çenberdür

5 Dökilen ḳanlara baḳ dīde-i giryānından
Dostum Bāḳīye raḥm eyleyecek demlerdür

[20a]

79

ʿUlvī [2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ḫoş yaraşur cemālüñe bu ḫaṭṭ-ı müşg-bār
Āmentü biʾlleẕī ḫalaḳaʾl- leyli veʾn- *nehār*[3]

2 Zerd oldugı bu kim ḫaṭṭ-ı ḥüsnüñ berātıña
Ṭugrā-yı zer-nişānladur ḥükme iʿtibār

3 Devr-i ruḫuñda ey ṣanem üstād-ı lem-yezel
Bir ḫūb naḳş bagladı nāmı benefşe-zār

4 Ḫüsnüñ zemānınuñ meger evvel bahārıdur
Yer yer baturdı tāze çemen ṣunʿ-ı gerd-kār

5 ʿUlvī çü gördi muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñı
Sebʿüʾl-meṯāni remzini fehm itse vechi-vār

80

Emrī[4]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ruḫuñ ʿaksi ile yāşum mey-i gül-fāma dönmişdür
İzüñ tozı ile çeşmüm mücevher cāme dönmişdür

2 Ḫayāl-i laʿl-i şīrinüñle pür-ḫūn olmada dāyim
Gözim[5] hey āfetüm rengīn şekker-bādāma dönmişdür

3 ʿİẕārın[6] döndürüb benden ḳara zülfīne baḳınur
Bu ġamdan āh rūz-ı rūşenim aḫşāma dönmişdür

[1] BD: ʿalīl
[2] DUD'da 153. gazeldir.
[3] Geceyi ve gündüzü yaratana imân ettim.
[4] ED'de 164. gazeldir.
[5] ED: gözi
[6] ED: yüzini

4 ʿAceb[1] lāʿle dönerse gözüm zülfeyninüñ ʿaksi[2]
İki yanında olʿaynuñ çün iki lāma dönmişdür

5 Ṣālınsa yüregim nʾola görüp miskīn resen Emrī
Temāşā ḳıl bezenmiş ruḫları bayrāma dönmişdür

81

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(Fāʿilātün). (Fāʿlün)
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Diñle ey teşne-i zülāl-i vefā
Cümle ʿālem bu söze ḳāyildür

2 Bir içim ṣu ise yavandan elüñ
Sevdügin çünki ġayra māyildür

[20b]

82

Bāḳī[3]

Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün
Recez - - + - / - - + - / - - + - / - - + -

1 Āb-ı ḥayāt-ı lāʿlüñe ser-çeşme-i cān teşnedür
Ṣun cürʿa-i cām-ı lebüñ kim āb-ı ḥayvān teşnedür

2 Cān laʿlin eyler ārzū yār içmek ister ḳanumı
Yā Rab ne vādīdür bu kim cān teşne cānān teşnedür

3 Cānā zülāl-i vaṣluñı āġyār umar ʿuṣṣāḳ umar
Āb-ı seḥāb-ı raḥmete kāfir müselmān teşnedür

4 Bezm-i ġamında cān u dil yandı yaḳıldı sāḳiyā
Depret elüñ sür ayaġı meclisde yārān teşnedür

5 Giryān o Leylī-veş eger[4] ṣaḥrāya ṣālsa Bāḳiyi
Mecnūnuñ āb-ı çeşmine ḫāk-i bāyebān teşnedür

[1] ED: ʿaceb mi
[2] Beyit ED'de 3. beyitle yer değiştirmiştir.
[3] BD'de 69. gazeldir ve 6 beyittir.
[4] BD: n'ola

83

Necātī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Niçe bir dil şīşesin seng-i firāḳ-ı yār ṣır
Gel teraḥḥum ḳıl ki ġurbet içre göñlüm yārṣır

2 Bildigini ʿaḳlımıñ ol zülf-i ser-keş ṭaġıdur
Leşkerini ṣabrumuñ ol ġamze-i ḫūn-ḫᵛār ṣır

3 Ḥāşeliʾllah ki nigāruñ ḥüsnini eksükde[2] ṣabā[3]
Hey maʿāẕāʾllah ḳaçan gül revnaḳını ḫār ṣır

4 Zülfine[4] dolaşmasun dil naḳdini almāġçün
Ġāfil olmasun kişiyi ḳalble bāzār ṣır

5 Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde ḫaṭṭuñ yazduġı āyet bu kim
Rūm ili yaġmāya vardı[5] müʾmini küffār ṣır

6 Rūy-ı ḫūba baḳma ölürsün didi[6] nāṣiḥ dile
Öldügine baḳmayub perhizin ol bīmār ṣır

7 Sen zebūn olma Necātī gerçi kim çoḳdur günāh
Biñini ʿıṣyān çerisinüñ bir istiġfār ṣır

[21a]

84

Sulṭān Murād[7]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ne ḫūnīdür ki çeşmüñ ḳaṣd ider bu[8] cāna ḳatlanmaz
Müjeñ cellādı ḫancerler çeker bir āna ḳatlanmaz

2 Ṭabībüm şerbet-i laʿlüñ dil-i bīmāra himmet ḳıl

[1] NBD'de 187. gazeldir ve 8 beyittir.
[2] NBD: eksilde
[3] NBD: hat
[4] NBD: zülfe de
[5] NBD: varıp
[6] NBD: demiş
[7] Bu gazel MYE'de "Sulṭān Murād Ḫān Ṭāle Beḳāhū" başlıklıdır.
[8] MYE: bir

Yatur tāb-ı teb içre vaʿde-i dermāna ḳatlanmaz

3 Açılsun verd-i ruḫsāruñ bezensüñ bāġ-ı ḥüsnüñ kim
Uyur[1] ey ġonçe-leb bülbüllerüñ efġāna ḳatlanmaz

4 Dem[2] olmaz ey hilāl ebrū ḳaşuñ fikrīn[3] ḫayāl itse[4]
Bu cism-i nā-tüvānüm çün şeb-i hicrāna ḳatlanmaz

5 İçerse bāde-i ʿaşḳuñ Murādī ey gözi ḫūnī
O bir dīvānedür cemʿiyyet-i yārāna ḳatlanmaz

85

Naẓire-i Bāḳī[5]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Gören dil ān-ı ḥüsnin vaʿde-i cānāna ḳatlanmaz
Belī ʿāşıḳda ṣabr olmaz göñül ol āna ḳātlanmaz

2 Hevādan menʿe pendüñ bend-i muḥkem ṣanma ey nāṣıḥ[6]
Ḳırar zencīr-i pūlādı dil-i dīvāne ḳatlanmaz

3 Naṣīḥat diñlemez ṭālib olınca şevḳ-i dil ġālib
Vücūdın şuʿle-i şemʿe ṣālar pervāne ḳatlanmaz

4 Göñül ceng-i maḥabbetde yine ṣabr itse mümkindür
Reg-i cān līk zaḫm-ı nāḫun-ı hicrāna ḳatlanmaz

Yiter ḫaṭṭ u ruḫuñ sāḳī bu bezme zīnet ey Bāḳī
Ḳadeḥ nūş it ki dil vaḳt-i gül ü reyḥāna ḳatlanmaz

[21b]

86

Yaḥyā[7]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ne sulṭānuz ne dervīşüz ne şeyḫ-i kāmyābuz biz

[1] MYE: İrür
[2] MYE: Ġam
[3] MYE: fikri
[4] MYE: ḫayāliyse
[5] BD2de 196. gazeldir.
[6] BD: Hevādan menʿider pendüñi muḥkem ṣanma ey zāhid
[7] TYD'de 173. gazeldir.

Deminde ʿāşıḳına açılur söyler kitābuz biz

2 Ṣu gibi māʾil[1] alçaḳlaruz ammā ki ey ṣofī
Meʿānī ṣelṣebīlinden yüze gelmiş ḥabābuz biz

3 Kişinüñ yel gibi dāmān-ı ʿaybın açmazuz hergiz
Bu yād ellerde settārüʾl-ʿayūb olan türābuz biz[2]

4 Muḥibbi ehl-i ʿirfānuz ġubār-ı rāh-ı merdānuz
Ṣafā[3]-yı ʿaşḳla rifʿatdeyüz ʿālī-cenābuz biz[4]

5 Beri gel müşkilüñ cānibleründen bir ṣuʾāl eyle[5]
Ḳıbāb-ı Mescīd-i Aḳsā gibi ḥażır-cevābuz biz

6 Ḥasūd-ı lā-yesūda ḥāṣılı merdūda[6] mercūma
Çekilmiş tīġ-i tābende atılmış bir şihābuz biz

7 Bugün ʿuşşāḳuñ ey Yaḥyā şükūfe gibi gülşende
Gözini göñlini açmaġa gelmiş āfitābuz biz

87

Ḥayretī[7]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ne Süleymāna esīrüz ne Selīmüñ ḳulıyuz
Kimse bilmez bizi bir şāh-ı kerīmüñ ḳulıyuz

2 Ḳul olan ʿaşḳa cihān beglerine egmedi baş
Başka sulṭān-ı cihānuz gör e kimüñ ḳulıyuz

3 Ġam yudar[8] cān[9] yedirür[10] gūşe-i miḫnetde müdām[11]
Ṣanma biz kevs̱er-i ḫayāt[12]-ı naʿīmün ḳulıyuz

[1] TYD: yalımı
[2] TYD'de gazelin 4. beytidir.
[3] TYD: ṣabā
[4] TYD'de gazelin 5. beytidir.
[5] TYD'de gazelin 3. beytidir.
[6] TYD: merdūd-ı
[7] HYD'de 138. gazeldir.
[8] HYD: yirüz
[9] HYD: kan
[10] HYD: yudaruz
[11] HYD: müdān
[12] HYD: cennāt

4 Ḥüsn-i ḥādiṯ ḳulıyuz ṣanma bizi sulṭānum
Vech-i pākünde key[1] olan ān-ı kadīmün ḳulıyuz

5 Terk idüp Ḥayretiyā tāc u ḳabādan geçdük
Anca bu dünyede bir köhne kilimün ḳulıyuz

[22a]

88

Rūḥī[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Cevr ü cefā-yı yār ile gerçi ṣafādayuz
Aġyār-ı rū-siyāh ile ammā belādayuz

2 Āġyār-ı bed-liḳāya vefālar ider yürür
Ol şūḥ-ı şīve-kār ile ammā belādayuz

3 Bāb-ı viṣāli yüzimüze açıla deyü
Dergāh-ı Ḥaḳḳa ṣıdḳla dāyim duʿādayuz

4 Şükr-i Ḫudāya[3] göñli ġanīlerdenüz hele
Faḳr ehliyüz egerçi ṭarīḳ-i fenādayuz

5 Rūḥī süvār-ı ʿarṣa-i ʿaşḳuz egerçi biz
Ammā şeh-süvāruñ öñinde piyādeyüz

89

Velehū[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Vādi-i ʿaşḳda biz rind-i naẓar-bāzlaruz
Gözi āhūları ṣayd itmede şeh-bāzlaruz

2 Oḳuruz naẓm idüp evṣāfı[5] gül-çehrelerüñ
Gülşen-i ʿaşḳda bir[6] murġ-ı suḫan-sāzlaruz

3 Giceler nālemüzi diñledürüz nāhīde

[1] HYD'de bu kelime yoktur.
[2] BRD'de 500. gazeldir.
[3] BRD: Ḫudā ki
[4] BRD'de 501. gazeldir.
[5] BRD: evṣāfını
[6] BRD: biz

Naġme-sāzuz seg-i kūyuñla hem-āvāẕlaruz

4 Ḳande bir serv-i sehī var ise üftādesiyüz
Gerçi ḫāk-i rehüz ammā ki ser-efrāzlaruz

5 Rūḥiyā vird-i zebāndur sözimüz yārāna
Böyle rindāne ġazel dimede mümtāzlaruz

[22b]

90

Uṣūlī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Muttaṣıl ṣanma bizi cevr ü cefānuñ ḳulıyuz
Dostum gāh cefā gāh vefānuñ ḳulıyuz

2 Şāh-ı ḥüsn olduñısa devlete maġrūr olma
Hey begüm biz daḫı sizi yaradanuñ ḳulıyuz

3 Sāña baş egmezüz āzādeyüz ey çarḫ ammā
Ṭoġrusın diyelüm ol serv-i revānuñ ḳulıyuz

4 Bir büt-i Çīne göñül virdikise ey zāhid
Bize kāfir dime biz daḫı Ḫudānuñ ḳulıyuz

5 Çün beḳāsı yoġmış tāc u ḳabāyı nʾidelüm
Bu fenā tekyede[2] bir köhne ʿabānuñ ḳulıyuz

6 Kimisi şāh kimi beg kimi pāşā geçinür
Ey Uṣūlī ol āḫīr biz fülānuñ ḳulıyuz[3]

91

Rūḥī[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ḫāk-i rāhuñda o kim ʿaşḳla maḳtūl olmaz
Ḳadrıla başı göge irse de maḳbūl olmaz

[1] UD'de 44. gazeldir.
[2] UD: dünyede
[3] UD: Ey Uṣūlī hele biz daḫı fülānuñ ḳulıyuz
[4] BRD'de 427. gazeldir.

2 Manṣıb-ı ʿaşḳa nʾola cān virüp olsaḳ ṭālib
Bilürüz irişen ol manṣıba maʿzūl olmaz

3 Ḫidmet-i ḫāk-i deruñ bāʿiṯ-i rifʿāt olıcaḳ
Ey şeh-i mülk-i melāḥat saña kim ḳul olmaz

4 Ġarażuñ Kaʿbe ise ṭut reh-i kūy-ı yāri
Zāhidā ġafleti ḳo böyle güzel yol olmaz

5 Ṣanma cevr itmekle dūr ola senden Rūḥī
Ḳo bu efkārı benüm pādişehüm ol olmaz

[23a]

92

Firāḳī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Gülşen-i[2] ʿālemde[3] bu sırra irişmez hīc kes
Zāġlar āzāde bülbüller giriftār-ı ḳafes

2 Giñ yaḳadan nāledür ancaḳ naṣībi bülbülüñ
Dāmenin her serv-i gül-ruḫsārın almış ḫār u ḫas

3 Yeltenürsem ey perī ṭañ mı hevā-yı kūyuña
Vaḳt olur kim ādemi Bāġdāda iltür bu heves

4 Bed-duʿā bilmem[4] ilāhī sesmesün ʿāleme hic
Kūyuña varduḳça ʿāṣıḳ şek raḳīb eylerse ses

5 Gel cemālüñ muṣḥafın göster Firāḳī bendeñe
Bāri imān ile Ḳurʾān ile gitsün ṣoñ nefes

93

Hilālī[5]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Olma dirdüm nāle-i ʿuşşāḳa her dem hem nefes

[1] GŞ ve çeşitli tezkirelerde gazelin matla beyti bulunmaktadır ancak tamamı PM'de "Naẓīre-i Firāḳī" başlığı ile yer almaktadır.
[2] GŞ: gülşeninde
[3] GŞ: ʿâlemüñ
[4] PM: bilmen
[5] HD'de 40. gazeldir ve 6 beyittir.

Āh u zāruñ degmesün ey dil ki ṭutmaduñ nefes

2 Sīne-i ṣad çākde gūyā hezār elḥān-ı dil
Bülbül-i şūrīdedür olmış giriftār-ı ḳafes

3 ʿĀlemi ḳılduñ muʿaṭṭar būy-ı misk-āsā ile
Zülf-i yāre ey ṣabā bulduñ meger kim dest-res

4 Maḥmil-i Leylāʾyı Mecnūn gördi tā kim virdi cān[1]
Üstine anuñ düketdi nāleler ḳıldı ceres

5 Şāne yüz buldı Hilālī gör nice çoḳ başludur
Zülf-i dildārı ḳomaz elden gerek başını ḳes

94
Nābī[2]
Ahreb

1 Olma bu fenāda ey dil ser-be-heves
Ḫ̆āhiş-gerī-i kām içün ālūde nefes
Raḥat idügin murġ-ı ẕekī fehm eyler
Pervāz-ı perīşāna göre künc-i ḳafes

[23b]

95[3]
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ḫāk-i reh itdi ʿāşıḳ-ı miskīni ol heves
Kim pāy-būs-ı yāre ḳaçan bula dest-res

2 Sīnem hevā-yı ʿaşḳuñıla ṭoldı[4] ney gibi
Dem urduġumca āh u fiġāndır çıḳan[5] nefes[6]

3 Rāz-ı derūnı ṭaşraya[7] ṣalmaḳ revā degül[8]
Budur günāhı kim āṣılur muṭṭaṣıl ceres

[1] HD: Maḥmil-i Leylā-yı Mecnūn gördi ey dil virdi cān
[2] ND'de "sīn" harfi ile başlayan gazellerin başındadır. 334. gazelden önce gelmektedir.
[3] FD'de 121. gazeldir.
[4] FD: doldı
[5] FD: çıḫan
[6] FD'de gazelin 4. beytidir.
[7] FD: daşraya
[8] FD'de gazelin 2. beytidir.

4 Ol ġamzeden göñül eger isterseñ iltifat
Tīġ-i tecerrüd ile cihāndan ʿalāḳa kes [1]

5 Her ḳayd olursa maḥż-ı belādur ki bülbüle
Ger şāḫ-ı gülden olsa kudūret virür ḳafes

6 Dīdār-ı dōstdur eki ʿālem neticesi
Yoḳ[2] andan özge ʿāşıḳa ʿālemde mültemes [3]

7 Olmaz vücūd-ı ʿāşıḳa ʿaşḳ içre ʿitibār
Döymez Fużūlī āteş-i sūzāna ḫār u ḫas

96[4]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Āh ile eylerüz ḳapuña irmege heves[5]
Zīrā ki bāġa bād ile gelmez mi ḫār u ḫas

2 Ol ʿĪsi-i zamān yine eylerdi feyż-rūḥ
Aña muḳārin olsa dil-i mürde bir nefes

3 Gitsem ʿadem vilāyetine ʿaşḳ-ı yār ile
Ṣıyt u ṣādā-yı nāle vü zārum yeter ceres

4 Ṭutdum efendi gerdenümi tīġ-i tīzüñe
Bir bī-kesem beni il içinde düşürme kes

Añdı cemālüni yine naẓmında Ḥāletī
Nūr āyetini ḳıldı kelāmında muḳtebes

[24a]

97

Rūḥī[6]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 ʿĀşıḳa mümkin degüldür[1] ʿaşḳuñda çün cemʿ-i ḥavās

[1] FD'de gazelin 6. beytidir.
[2] FD: yoḫ
[3] FD'de gazelin 3. beytidir.
[4] AHD'de 347. gazeldir.
[5] AHD: Āh ile irmege kapuna eylerüz heves
[6] BRD'de 530. gazeldir.

Nice iḥsās eylesün ʿāşıḳ seni ey faḫr-i nās

2 Gül gibi sen al dībādan ḳabālar giy ki biz
Bir bölük bī-ʿitibāruz ġam degül giysek palās

3 Gördük ey āyīne-i ṭalʿat işler ʿaksīnedür
Ṣūret-i ḳahr eyledük senden anuñçün iltimas

4 İʿtibār etmez maḥabbet ehli ḳahr u luṭfuña
Dāyimā eksük degül anlardan ümmīd ü hirās

5 Rūḥī-i bī-çāre ḳaṭʿ eyler ḥayātından ümīd
Giyseñ ey ḫūnī ḳaçan kim egnüñe gül-gün[2] libās

98

Nābī[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ḫufre-i zillete laġzīde iken pāy-ı heves
Yine bāḳī ser-i şūridede sevdā-yı heves

2 Ḳande bir meslek-i nā-refte görülse anda
Bulunur cümleden evvel eser-i pāy-ı heves

3 Rūzgāra eger iṣbāt-ı sukūt[4] mümkin ise
O zamān sākin olur mevce-i deryā-yı heves

4 Ḳanı bir ser ki bu ḥayretkede-i ʿālemde
Ola āsūde-i hengāme-i ġavġā-yı heves

5 Nābiyā ḥamd-i Ḫudā naʿt-ı Nebī ola meger
O suḫan kʾolmaya mażmūnı mezāyā-yı heves

[24b]

99

ʿİzzetī[5]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

---

[1] BRD: degül şeklindedir ve yazmada fazla olan ek nedeniyle vezin uymamaktadır.
[2] BRD: gülūn
[3] ND'de 334. gazeldir.
[4] ND: sükūn
[5] VİD'de 55. gazeldir.

1 Ḥarīm-i gülşen-i cennetde olsa cāy-ı ḳafes
Kebābdur cigeri murġ-ı mübtelā-yı ḳafes

2 Nihāl-i nāzük-i gülden yapılsa ḫoş gelmez
Mizāc-ı bülbül-i şūrīdeye hevā-yı ḳafes

3 O murġ-ı lāl ü şikeste-cenāḥ u bī-ḳadrüm
Ki ne ḥarif-i gülistān u ne sezā-yı ḳafes

4 Felek müsāʿade itmez ki ʿarż idem hünerüm
Ḫırām-ı kebke nice āl virür feżā-yı ḳafes

5 Ḫurūş-ı cūş-ı neşāṭ añlar ʿİzzetī bī-ḳayd
Fiġān u nāledür āvāze[1]-i nevā-yı ḳafes

100

Nābī[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ne ḳadar nālelerüm eylese de medd-i nefes[3]
Yine andan daḫı bālāter olur ḳadd-i nefes

2 Nefes[4] silsile-i dūzaḫa peyvend itsün
Suḥan-ı ḫayr maḥallinde[5] iden sedd-i nefes[6]

3 Mūcib-i taşfiyedür itse de ḳalbüñ tekdir
İtme ey āyīne-rū tā bu ḳadar redd-i nefes[7]

4 Gerdiş-i ṭūr-ı maḳāmāt içün āheng eyler
Cünbiş-i perde-i nā-sāz degül şedd-i nefes[8]

5 Olamaz zümre-i erbāb-ı nefesden maʿdūd
Bu teneffüskededе eylemeyen ʿadd-ı nefes

6 Eşerin itse de ārāyiş-i gerdūn Nābī

[1] VİD: āġāze
[2] ND'de 336. gazeldir.
[3] ND: Ne ḳadar eyler ise nālelerüm medd-i nefes
[4] ND: nefesin
[5] ND: maḳāmında
[6] ND'de gazelin 4. beytidir.
[7] ND' de gazelin 2. beytidir.
[8] ND'de gazelin 3. beytidir.

Kimde vardur dimege zühre degül ḥadd-i nefes

[25a]

101

Raḥmī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 ʿArż idüp gül ruḫların geçdi baña cānāna naḳş
ʿĀḳılilen[2] eyledi bir rengle dīvāna naḳş

2 Gül ḳulaḳ urdı ser-āġāzın diler gūş eyleye
Baġladı güyendedür bülbül bahāristana naḳş

3 Şekl-i yāri dilde naḳş etmişdi naḳḳāş-ı ḫayāl
Olmadan zer şemsesi mihrüñ ṭoḳuz eyvāna naḳş

4 Dīdede yārüñ ḫayālātın müjem taṣvīr ider
Ḳıl ḳalemle güyiyā Erjeng ider kāşāne naḳş

5 Şol emīr-i mülk-i naẓmam kim süḫanverler benüm
Nālem eyler Raḥmiyā her defter ü dīvāna naḳş

102

Ḥāletī[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ser-i zülfüñ çeker ʿuşşāk elinden[4] görse ol mehveş
Bu bāġuñ serv ü şimşādında yoḳdur öyle bir serkeş

2 Tenüm zerd ü derūnum nāvuñ cevr ile memlūdur[5]
Gören yanında ol şāhuñ ṣanur bir zer-nişān tirkeş

3 Hevā-yı ʿaşḳ-ı dil-ber şiddetiyle ḳorḳarın bir gün
Çıḳup çarḫa yaḳa meh ḫırmenin ḳalbümdeki āteş

4 Ḫaṭ-āver olmadan seyr eyle ey dil laʿl-i dil-dārı

[1] BHD'de 100. gazeldir.
[2] BHD: ʿākıl iken
[3] AHD'de 350. gazeldir.
[4] AHD: elinde
[5] AHD: Tenüm zerd ü derūnum tābe-leb tīr-i melāmetdür

Eger kim görmek isterseñ cihānda bir mey-i bī-ġış

Görenler şāhid-i mevzūn-ı bī-şekk[1] Ḥāletī dirler
Zen-i devrān ṭoġursun böyle zībā dil-beri beş beş

[25b]

103

Rūḥī[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dostum Ḫāliḳ seni āşūb-ı devrān eylemiş
Ġamzeñi ḳan dökmege bir tīġ-i berrān eylemiş

2 Laʿlüñi şāl[3] ile cān almaḳda ḳattāl eyleyüb
Çeşmüñi siḥr ile dil almaḳda fettān eylemiş

3 Bāġbān gülşende fāş itmiş lebüñ esrārını
Bülbüli ḥayrān gül-i raʿnāyı ḫandān eylemiş

4 Göñlümi bend eylemiş ʿaşḳuñ kemend-i zülfüne
Müstedām olsun yine miskīne iḥsān eylemiş

5 Senden ayru bir dem olmaḳ Rūḥīye mümkin degül
Ġālibā ʿaşḳ ehline Ḫāliḳ seni cān eylemiş

104[4]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ben zerre-i maḥabbetem ol ḥüsnle güneş
Girmek ne lāzım aramuza kimse ebr-veş

2 Her nʾeylediyse itdi sifāl-i şikesteñün
Ẕevḳuñ Cemʾe ṭuyurmadı rindān-ı bāde-keş

3 Hem cezbe-i cemāl ola hem ṣadme-i celāl
Virmez mi ben żaʿīfe tenezzül bu keş-me-keş

4 Seyr-i zülāl-i ʿaşḳ ṣafāsındadur yine

[1] AHD: beytün
[2] BRD'de 547. gazeldir.
[3] BRD: āl
[4] AHD'de 349. gazeldir.

Ṭutsa feżā-yı maḥşeri feryād-ı el-ʿaṭaş

5 Hīç luṭf-ı yāre Ḥāletiyā olmadum dūçār
Nerrād-ı bezm-i ʿaşḳ olalı atmadum düşeş

[26a]

105

Yaḥyā[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ümmīd-i ḫ̆āb ʿāşıḳa olmaz ḫayāl imiş
Bī-çāre yāri düşse de görmek muḥāl imiş

2 Zülfi ucından eyler idüm āh u nāleyi
Ol dāḫı bir benüm gibi āşüfte ḥāl imiş

3 Göstermedi ruḫın bize ol gonçe bir zamān
Soñra açıldı vechini bildük ki āl imiş

4 Aġlarsa dīde vechi var efġān-ı dil nedür
Ol ḫod hemīşe maḥrem-i bezm-i viṣāl imiş

5 Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Yaḥyā-yı ḫaste ḥāl ʿaceb bī-mecāl imiş

106

Bāḳī[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Göñül dāġ-ı ġamuñla sīnede bir şemʿ uyandurmış
Çerāġ-ı ʿaşḳa bir ġarra ḳızıl altunı yandurmış

2 Göñüller naḳdin almış yār girmiş ḫalḳa-i zikre
Bir iki dermend āvāreyi varmış ṭolandurmış

3 Dimeñ Mecnūna gelmiş ʿāḳıbet Leylādan istiġnā
Belā-yı ʿaşḳ o ser-gerdānı cānından uṣandurmış

4 Bulup saḳḳā-yı hicrān teşne-i dil ṣaḥrāda Mecnūnı

[1] ŞYD'de 158. gazeldir.
[2] BD'de 219. gazeldir.

Ecel peymānesin ṣunmış ḥayāt ābına ḳandurmış

5 Bugün Bāḳīye bir[1] āfet viṣālin vaʿdeler asmış[2]
Yalānlar söylemiş miskīni gerçeḳden inandurmış

[26b]

107

Celālī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Bezm-i ʿaşḳuñda içilsün ṭolumız peymāne-veş
Yanalum şemʿ-i cemālüñ şevḳına pervāne-veş

2 Arzū-yı vuṣlat-ı gencine-i ḥüsnüñle dil
Ṭolanur virāneden virāneye dīvāne-veş

3 Kenze mālikdür tehī-dest ṣanma dil dīvāneyi
Genc-i ʿaşḳuñ baġrına başmış yatur virāne-veş

4 Başumı kesseñ ḳesilmez tīġ u tīrüñden senüñ
Ger elüm kesseñ ḳalur zülfüñde destüm şāne-veş

5 ʿĀlem-i ervāḥdandur āşinālıḳ dostum
Sürme ḳapuñdan Celālī bendeñi bīgāne-veş

108

Ümīdī[4]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Gözüm yāşın ḫayāl-i ruḫları ḳana boyandurmış
Bahār-ı ḥüsn-i cūy-ı eşki başından bulandurmış

2 Bugün mestāne sāḳī leblerüñ yādına meclisde
Ṣurāḥīden yine bir ālle cāmı dolandurmış

[1] BD: ol
[2] BD: ḳılmış
[3] MCD'de 306. gazeldir.
[4] ÜD'de 90. gazeldir.

3 Göñül vaṣf eyleyüp āb-ı zülāl-i tīġ-i cānānı
Ten-i ṣad-pārede her yaranuñ aġzın ṣulandurmış

4 Metāʿ-ı vaṣlunuñ biñ cānla olmuş[1] ḫarīdārı
Gice dil naḳdini pervāne şemʿ-i bezme yandurmış

5 Ümīdī bī-vefādur didügin ol şūḫ işitmiş dün
Bugün gelmiş vefālar eyleyüp anı utandurmış

[27a]

109

Necātī[2]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Duḫān-ı āh ile oldum şerer gibi raḳḳaṣ
Sirişk-i çeşm ile oldum güher gibi ġavvāṣ

2 Bu yaş[3] ile çıḳarsam bu āhı[4] nice ideyin
Yuḳarı ḳorsam is olur āṣāġa ḳorsam pāṣ

3 Ḫalāṣ olmaz[5] idi dil ḳayd-ı bend-i zülfüñden
Ḫaṭıñdan oḳudı biñ kere sūre-i İḫlāṣ

4 Ṣuçın bilür[6] düşer ayāġa zülf-i fettānuñ
ʿAzīz başuñ içün iylik eyle fitneyi bāṣ

5 Ne üzilür ne kesilür ṣaçuñla ġamzeñden
Gerek boġazla Necātī ḳuluñ begüm gerek āṣ

110

Bāḳī[7]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 ʿAvām oḳur seni tesḫīr içün hemīşe ḫavāṣ
Bu muḫliṣüñ işi dāyim maḥabbet ü iḫlāṣ

[1] ÜD: olup
[2] NBD'de 255. gazeldir.
[3] NBD: āh
[4] NBD: yaşı
[5] NBD: olamadı
[6] NBD: bilip
[7] BD'de 220. gazeldir.

2 Olurdı pūte-i ʿaşḳuñda yanmaġa rāżı
Bulaydı şaṣt-ı ġamuñdan dil-i şikeste[1] ḫalāṣ

3 Alındı ʿaşḳuña dil ḳaldı fikr-i bī-ḥāṣıl
Sipāhī gibi ki tīmārını iderler ḫāṣ

4 O dürri vaṣf ideyin[2] ḳarşu baḥr-i naẓmumda
Sözüm güherlerine ser-fürū ider ġavvāṣ

5 Elüñde ḫātem-i fażl u belāġat ey Bāḳī
ʿĀdū-yı kec-naẓar inkār iderse gözine bāṣ

111
Nābī[3]
Ahreb

1 Eşk-i siteme dīde-i rindān maḫṣūṣ
Cām-ı ṭaraba meclis-i nā-dān maḫṣūṣ
Tertīb-i ḥakīm-i maṣlaḥat-bīn iledür
Endūhā göñül ḫandeye ḫūbān maḫsūṣ

[27b]

112
Ümīdī[4]
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + -

1 Teb-i miḥnetden idüp cānı ḫalāṣ
İrişüp ḫaṭṭ-ı ruḫuñ yazdı ḫavāṣ

2 Zülf ü zencīre dil-i peyvend it[5]
Cāmiʿ-i ḥüsnüñe bir ḳāndīl āṣ

3 Ḫāḳ-ı pāyuñ eger isterse ṣabā
Virme ey servi ayaġuñ pek baṣ

4 Vaṣf ider ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yārī raḳīb
Beñzer ol zāġa ki oḳur iḫlāṣ[1]

[1] BD: fikende
[2] BD: iderin
[3] ND'de "sad" ile başlayan gazeller bölümündedir, 360. gazelden önce gelmektedir.
[4] ÜD'de 92. gazeldir.
[5] ÜD'de gazelin 3. beytidir.

5 Vaʿde etmişken Ümīdī vaṣlın
Ṭurmadı ʿahdine döndi raḳḳāṣ

113

Nābī[2]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Gerdān ise keşt-i dile nāġūre[3]-i iḫlāṣ
Olur bereket yafte-i maṭmūre-i iḫlāṣ

2 Şeb tābe-seḥer çeşm-i hevā-ḫ ̌āh-ı ümīde
Nā-beste gerek revzen-i maḳṣūre-i iḫlāṣ

3 Başdursa ḳıbāb-ı felegi gerd-i ḫarābī
Pākize ḳalur dāmen-i maʿmūre-i iḫlāṣ

4 Āzāde ḳalur ẕüll-i varaḳ-rīz-i ḫazāndan
Her şāḫı ki zeyn eyleye bāgūre-i iḫlāṣ

5 Nā-maḥrem-i kec-bīnişe maʿhūd degüldür
Ruḫsāre-nümā olduġı mestūre-i iḫlāṣ

6 Reh-yāb olamaz rifʿatine zelzele Nābī
Her kim ki anūñ virdi ola sūre-i iḫlāṣ

[28a]

114

Rūḥī[4]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Raḳībde ola ṣanma maḥabbet ü iḫlāṣ
Ṣafā-yı ḳalbde yeksān olur mı ʿāmile ḫāṣ

2 Cemīʿ-i ḫāṣdur erbāb-ı ḥüsne yoḳ sözimüz
Velī seni bilürüz içlerinde ḫāṣuʾl-ḫāṣ

3 Göñül ḫalāṣlıḳ umma kemend-i zülfinden

---

[1] ÜD: Ṣanki bir zāġdur oḳur iḫlāṣ
[2] ND'de 361. gazeldir.
[3] ND: nāʿūre
[4] BRD'de 557. gazeldir.

Belā-yı ʿaşḳa düşen olmaz ölmeyince ḫalāṣ

4 Cihānı seyle virürse gözüm ne ġam yersin[1]
Yoluña ḫāk olayın ayaġuñı yüzüme baṣ

5 İdince Rūḥīye geh zülf ü gāh ġamzeñi ʿarż
Elünde ḳatli gerek kes başın gerek ise aṣ

115

Vehbī[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Zühd ile ʿaşḳ ülfet ider mi o ḳar o ḳor
ʿĀşıḳ çeker mi çille-i cevri o zār o zūr

2 Ġāfil-i raḳīb ise kūyunda cān virür
Bāzār-gāh-ı ʿaşḳda rāyic o kār o kūr

3 Genc-i lebünde cān-ı żaʿīf itmiş āşiyān
Şehd-i lebüñ yā dāne-i ḫālüñ o mār o mūr

4 O[3] çeşm-i mest pendümi efsāne ẓann ider
Uyma raḳībe[4] ṣaḳın didükçe o yār uyur

5 Zāhid ḳo lāf-ı [ʿaşḳ-ı] çerāgāh-ı cerre düş
Ey ḫar-nihād anda boġazıñ otar otur

6 Genc-i ṣafā-yı[5] genc-i ḫarābatda bulup[6]
Kān-ı dildi buldı rind ü hem o ġār o [ġūr][7]

7 İbriḳ-dār-ı meclisidür dīde Vehbiyā
Mey dökse dāmenine bezmde o yār uyur

[28b]

116

Rūḥī[8]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

---

[1] BRD: versin
[2] SVD'de 21. gazeldir ve 10 beyittir.
[3] SVD: Ol
[4] SVD'de "rakibe" ve "sakın" kelimeleri yer değiştirmiştir.
[5] SVD: ḫum-ı şarābı
[6] SVD:gözleyüp
[7] SVD: Buldum ẓafer defīneye oldı o ġār o ġūr
[8] BRD'de 556. gazeldir.

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Nʾola dil olmazsa aġyār-ı bed āḫterden ḫalāṣ
ʿĀşıḳ olmaz muttaṣıl ġavġa-yı dil-berden ḫalāṣ

2 İḫtiyār it ölmegi ey dil ṭarīḳ-i ʿaşḳda
Ölmeyince olmaḳ olmaz cevr-i dil-berden ḫalāṣ

3 Eksik olmaz derd-i dildārdan dāyīm raḳīb[1]
Ölmeyince olmaduḳ veʾl-ḥaṣıl ol ḫardan ḫalāṣ

4 Geçdi endūh u belā vü zecr ile evḳātımuz
Olmaduḳ bir dem hele yār-ı sitem-gerden ḫalāṣ

5 Yār ḳatl itdi bugün aġyārı tīġ-i ḳahr ile
Ḥamdiʾliʾllāh olduḳ ey Rūḥī belālardan ḫalāṣ

117

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 ʿAceb ol şūḫ-ı mümtāzım viṣāle ḳāʾil olmaz mı
Süvār-ı küşte-i nāzım kenāre māʾil olmaz mı

2 Geçer mi mübtelāsından o mehʿaşḳ āşināsından
Dönüp ʿahd u vefāsından sūz ileʿāmil olmaz mı

3 Saña birʿarz-ı ḥāl itsem şehā luṭfuñ hayāl itsem
Temennā-yı viṣāl itsem raḳībler ḫāʾil olmaz mı

4 Bülbül gibi beni gūyā sen itdin ey gül-i raʿnā
Murādum meyvesi āyā bu baġda ḫāṣıl [olmaz mı]

[29a]

118

ʿUlvī[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Bāġ-ı kūyuñ seyr ider firdevs-i āʿlādan ġaraż
Pertev-i nūr-ı cemālüñdür tecellādan ġaraż

[1] BRD: Eksik olmaz hīç der-i dildārdan dāyim raḳīb
[2] DUD'da 261. gazeldir.

2 Naḳd-i cānı ḫāl-ı kendüm günine ḫarc itmedür[1]
Terk idüp ādem cinānı ʿazm-ı dünyādan ġaraż

3 Ḳāmetüñ ṭūbā lebüñ kevs̱er yüzüñ bāġ-ı niʿam
Sensin ey rūḥ-ı revān dünyā vü ʿuḳbādan [ġaraż]

4 Vuṣlat olmaz mı müyesser rūz-ı maḥşer yoḳ mıdur
Hey ḳıyāmet ney ki bilsem bunca ferdādan ġaraż

5 Āstānuñ itleri ʿUlvīye ḳarşu geldiler
Āşinālık ḥaḳḳın icrādur eḥibbādan ġaraż

119

Yaḥyā[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ḥācınuñ maḳṣūdı Kaʿbe bana kūyuñdur ġaraż
Fikri cennet zāhidüñ ʿuṣṣāḳā rūyuñdur ġaraż

2 Dāʾimā deşt-i beyābān-ı ṭalebde gezmeden
Ey ġazāl-i ṭurfa çıḳ kim cüst ü cūyuñdur ġaraż[3]

3 Bir yire cemʿ olmadan her kūşede erbāb-ı dil
Bahs̱-i evṣāf-ı cemālüñ Kaʿbe-i kūyuñdur[4]ġaraż[5]

4 Ġonçeyi vaṣf eylese Yaḥyā dehānuñdur murād
Sünbül-i ḫoş-būyı medḥ eylerse mūyuñdur ġaraż[6]

5 Mülk-i Çīni itseler temlīk maḳbūlüm degül
Baña ancaḳ çīn-i zülf-i müşg-būyuñdur ġaraż [7]

[29b]

120

Rūḥī[8]

Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün

[1] DUD: itme dil
[2] ŞYD'de 167. gazeldir.
[3] ŞYD'de 3. beyittir.
[4] ŞYD: güft u gūyuñdur
[5] ŞYD'de 4. beyittir.
[6] ŞYD'de gazelin 5. beytidir.
[7] ŞYD'de gazelin 2. beytidir.
[8] BRD'de 559. gazeldir.

Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1 Kesb-i maʿārif itmeden ṭayy-ı maḳāl imiş ġaraż
ʿĀrife lafẓ-ı ḳāldan maʿnā-yı ḥāl imiş ġaraż

2 Ṭutdı tecelliyāt-ı Ḥāḳ ʿālemi ey dil ac gözüñ
Kim bu cihāna gelmeden seyr-i cemāl imiş ġaraż

3 Nīm- ḳadeḥ şarābla aldı olanca ʿaḳlımuz
İtdügi iltifātdan hep bize āl imiş ġaraż

4 Bāde-i nābdan ṣafā tenḳiye-i dimāġ imiş
Tenḳiye-i dimāġdan refʿ-i melāl imiş ġaraż

5 Rūḥiye irdi ḫidmet-i pīr-i muġān ile ṣafā
Kāmla ḫidmet itmeden kesb-i kemāl imiş ġaraż

121

Velehū[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ol gün ki oldı ḫalḳ-ı cihāna namāz farż
Nāz oldı saña vācib u baña niyāz farż

2 Dīnüñ meṣel durur bu[2] ki inṣāf nıżfıdur[3]
Olmış ṭutalum ey büt-i Çīn saña nāz farż

3 Sīnemde genc var beni kūyuñdan itme menʿ
Dünyāsı çoġ[4] olana olur çün ḫicāz farż

4 Luṭf it baña ki ehl-i kemālüñ riʿāyeti
Erbāb-ı ḫüsne farżdur ey ʿişve-bāz farż

5 Rūḥī ṭarīḳ-i zühde nice sālik olmasun
Olmışdur ehl-i dillere iḫfā-yı rāz farż

[30a]

122

Rūḥī[5]

[1] BRD'de 563. gazeldir.
[2] BRD'de kendisinden sonra gelen "ki" ile yer değiştirmiştir.
[3] BRD: nışfıdur
[4] BRD: çoḳ
[5] BRD'de 558. gazeldir.

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 ʿAzm-i kūyuñdur garaż ḳılmaḳdan eşküm saña ʿarż
Aḳçesi çoġ[1] olana zīrā ki olur Kaʿbe farż

2 Ey ṣoran meydān-ı ʿaşḳuñ ṭūl u ʿarżın çarḫa baḳ[2]
Gör ki mümkin midür ol meydānda farḳ-ı ṭūl u ʿarż

3 Ehl-i ʿaşḳ ile ʿuluvv-ı menziletden urma dem
Baḥşe yer yoḳ zāhidā ḳanda semā[3] vü ḳanda ʿarż

4 Bilsün ey dil çeşmüñüñ[4] yaşı neden olur revān
Mācerānı eyle gāhi ḫākipāy-ı yāre ʿarż

5 Nāfile ḳıl deyü Rūḥiye yeter taṣdīʿ vir[5]
İtdügüñ teklīf ey ṣūfī ne sünnetdür ne farż

123

Nābī[6]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 İzāle-i ġam içün biz şarāba muḥtācuz
Derūnı tīrelerüz āfitāba muḥtācuz

2 Ümīd-i āb-ı lebin tābiş-i ruḫın iderüz
Ḥadīḳa-i hevesüz āb u tāba muḥtācuz

3 Bu deyr-i köhnede bir lāyıḳ-ı naẓar [büt] yoḳ
Ġarib-i ṭālibüz ammā kitāba muḥtācuz

4 Ümīd-i devlet içün añlarum ki bir iki gün
Eẕiyyet-i felegi irtikāba muḥtācuz

5 Seġān-ı kūyına hem-ṣoḥbet olmaġa Nābī
Ġubār-ı dergehine intisāba muḥtācuz

[30b]

[1] BRD: çoḳ
[2] BRD: baḳ
[3] BRD: hümā
[4] BRD: çeşmümüñ
[5] BRD: ḳıl
[6] ND'de 320. gazeldir ve 6 beyittir.

124

Nābī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Olmaz firib-ḫorde-i iḳbāli devletüñ
Ḳadrin bilen selāmet-i künc-i ferāġatüñ[2]

2 Gird-ābı dāʾire-i dutar[3] emvācı raḳṣ ider
Şevḳ-i hevā-yı ʿaşḳıla deryāyı vaḥd[et]üñ

3 Fehm itmedüñse vaḥdet ü keṯret meʾālini
Seyr eyle iḳtidāsın imāma cemāʿatüñ

4 İẓhār-ı cünbiş itmez idi perde-i ḫayāl
Maʿnāsı olmayaydı verāsında ṣūretüñ

5 Bilmem ne deñlü[4] feyżi olur müşterisine
Dükkān-ı ṣanʿat içre ṣatılmış kerāmetüñ

6 Çirk-i günāhı lekke-i nā-şüsteni ṣānur
Cūş[5] u ḫurūşın añlamayan baḥr-ı vaḥd[et]üñ[6]

7 Tā geçmeyince mebḥaṯ[7]-ı ḳıyl ü ḳālden
Añlamaz ıṣṭılāḥı kitāb-ı ḥaḳīḳatüñ

8 Gül-zār-ı raḥmetüñ eṯer-i evvelīnidür
Gül-gün libāsa girdügi eşk-i nedāmetüñ

9 Ẕātī gerek kemāl ü hüner yoḫsa Nābiyā
ʿİlm ü hünerde medḫalī yoḳdur ḳıyāfetüñ

[31a]

125

ʿUlvī

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

---

[1] ND'de 430. gazeldir ve 10 beyittir.
[2] ND: ḳanāʿatüñ
[3] ND: ṭutar
[4] ND: güne
[5] Kelime yazmada "ḫoş" olarak yazılmıştır ancak tamlamaya uygun düşecek şekilde "cūş" okunmuştur.
[6] ND: raḥmetüñ
[7] ND: medrese

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Ẓuhūr itdi ruḫuñda dil-berā ḫaṭṭ
Yeridür beni öldürse şehā ḫaṭṭ

2 ʿİẕāruñ ʿaşḳı ile cān virürken
Belā-yı nā-gühān oldı bañā ḫaṭṭ

3 Yaraşur bu dil-i şeydāya şāhım
Belā-yı pür siyāh olsa nʾola ḫaṭṭ

4 Ġam-ı zülfüñle miḥnetler çekerken
Getürdi başuma bu nice belā ḫaṭṭ

5 Egerçe ḳaradur ʿUlvī ḫaṭṭ-ı yār
Şeb-i vuṣlat-ı dil-rübā ḫaṭṭ

126

Yaḥyā[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Rūy-ı dil-ber al kāġad[2] ʿanberīn mū anda ḫaṭ
Sāyesi müjġānınuñ iʿrāb beñlerdür nuḳaṭ

2 ʿĀşıḳa Baġdād ıraġ olmaz vücuduñ fülkini
Cūy-ı eşküñ kūy-ı yāre irgürür mānend-i şaṭṭ

3 Bāġ-ı ḥüsnüñ ġoncesin ṭūṭī-i gūyā gösterür
Nice sāḥir-pīşe olmış ol cevān-ı sebz-ḫaṭṭ

4 Māʿil olmaz dil zen-i dünyāya bir ḫūb añlayub
Bāde-i ġafletle medḫūş olmayan itmez ġalaṭ

5 Yazılurdı ḫāṭır-ı mecrūḥ-ı Yaḥyā dostum
Kātib-i vaṣfuñ ideydi üstüḫ̆ānından mıḳāṭ

127

Ferd[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

[1] ŞTD'de 166. gazeldir.
[2] ŞYD: ḳāġaz
[3] ZD'de 1510. gazelin 3. beytidir.

1 Şīşe-i hecr olsa yerim nʾola mānend-i gül-āb
Ey felek bir tāze ter gülden çıḳardun sen beni

[31b]

128

Rūḥī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Cānib-i āġyāra yüz yoldan[2] gider ol sebz-ḫaṭ
Nʾola bizden yaña bir kez gelse yol itse ġalaṭ

2 Ben ölende üstüḫ̆ānum yāra ey hemdem ilet
Eyleye şāyed o nev-ḫaṭ ḫāmesin üstinde ḳaṭ

3 Ḫūb-rūlar gördüm almışlar o servi ortaya
Seyr idüp ol dem didüm lā-ḫayr[3] illā fiʾl-vasaṭ

4 Kūy-ı yārı ṣaḥn-ı Baġdāda ki[4] teşbīh eyledüm
Anda eşküm ṭūrmayup aḳmaḳdadur mānend-i şaṭ

5 Dün dimiş zāhid ki girmez cennete mey-ḫāreler
Mey-gede cennet degül mi söylemiş muṭlaḳ ġalaṭ

6 Yol bulur[5] maʿnāya ṣanma münkir-i ḫāl ü ḫaṭuñ
Müstefād olmaz meʿāniyi ḥurūf-ı bī-nüḳaṭ

7 Ṭatlu dillerle alursıñ göñlini ġayrılaruñ
Rūḥiyā layık mıdur düşnāmla[6] ḳalmaḳ faḳāṭ

129

Şerīf

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Mey-āşām hemīşe dil-bendüm ḥābdur cemdür
Cihānda maṭlabım sāḳī endāmdur nemdür

[1] BRD'de 565. gazeldir.
[2] BRD: yirden
[3] BRD: lā-ḫayruñ
[4] BRD: Baġdadile
[5] BRD: bula
[6] BRD: düşnāmuñā

2 Gelür ol dürr-i yektā der-kenār olur diyü şāyed
Sirişk-i çeşm-i giryānum nice eyyāmdur nemdür

3 Ḫayālüm vaṣl-ı dil-ber-i fikr-i endīşem ġam-ı hicrān
Derūnumda hemīşe cāy-ı gir evhāmdur hemdür

4 Beni ḫ̆āhiş-ger ḥamāṣ u gel şükr-i ḳıyās itme
Göñül sāḳī heves gül-fāmdur femdur

5 Bu şeb itmiş o mihr ü ḫāne-i aġyār menzil-gāh
Cihānı başıma tār eyleyen ol bī-ġamdur ġamdur

6 Dimiş ol ḥame Şerīf ġam-keşi benden ṣorarlarsa
Pek aʿlā bilürüm bir ʿāşıḳ nā-gāhdur gehdür

[32a]

130

Rūḥī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ey göñül meyḫāneye var bulmaḳ isterseñ neşāṭ
Kim müdām anda ḳurılmışdur neşāṭ içün bisāṭ

2 Cehd idüp bir pīre yet kim olasın āsūde-ḥāl
Menzil-i derd ü belādur yoḳsa bu köhne ribāṭ

3 Vuṣlatuñ cennetdür ehl-i ʿaşḳa dūzeḫ firḳatuñ
Ey kıyāmet ḳad olupdur arada ʿaşḳuñ ṣırāṭ

4 Ehl-i dillerden żarar gelmez o ḳavm-i pākdan
İltifātuñ kesme ḳılmazsañ da şāhum iḫtilāṭ

5 Ḫaşv olan eşʿārda olmaz selāset Rūḥiyā
Şāʿir oldur kim ola şiʿrinde ḥüsn-i irtibāṭ

131

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Olmam sen Bāġdād-ı kūyında sirişküm cūy-ı Şaṭ
Her ḥabāb-ı seyl-i eşküm seyr ider mānend-i baṭ

[1] BRD'de 566. gazeldir.

2 Bī-bedelsin āfitāb-āsā felekde dostum
Rūyuña māhir bedel ṣananlar eylerler ġalaṭ

3 Yāre ṭūmār u cevrüm bir maḥabbet-nāmedür
Şerhelerdür anda cedvel mūy-ı ḫaṭ dāġım nuḳaṭ

4 ʿİtidāl ḳāmetündür maẓhar-ı ḫayrüʾl-enām
Şemʿ-i bezm-ārā gibi olsa nʾola her bir vesaṭ

5 Ḫaṭṭ-ı reyḥānuñ muḥaḳḳaḳ seyr iden laʿlüñdedür
Levh-i yāḳut üzre kimse ḳazmamışdur böyle ḫaṭṭ

[32b]

132

Nāmī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ṣafḥa-yı ruḫsār-ı yāre kilk-i ḳudret yazdı ḫaṭ
Ebr-vān[2] iʿrāb anda ḫāller olmış nuḳaṭ

2 Gelmedi gelmekle ḫaṭṭuñ ḥüsnüñe hergiz ziyān
Dostum merġūbdur ḫalḳ arasında ḥüsn-i ḫaṭ

3 Zülfüñ uçları dökilmiş şāneden ruḫsāruña
Kim ki ḫaṭ derse aña ey māh-rū eyler ġalaṭ

4 Ol cevānun ḫaṭṭı yanında leb-i laʿli dilā
Gūyiyā Yāḳūtdur eyler aña taʿlim-i ḫaṭ

5 Bunca yıldur ʿāşıḳ-ı pā-māliyem Nāmī anuñ
Biñ belā ile bugün bir būsesin aldum faḳaṭ

[33a]

133

Veysī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 İder dāyim bilürsin dil şehā mihr-i vefādan ḫaẓẓ

[1] MND'de 98. gazeldir.
[2] MND: ebruvān

Mariż-ı ʿaşḳ olanlar nitekim eyler devādan ḥaẕẕ

2 Egerçe menʿ idermiş ʿāşıḳı vāʿiẓ maḥabbetden
Velī canından idermiş gördügi her dil-rübādan ḥaẕẕ

3 Dime mihr ü maḥabbet eylemezmiş ʿāşıḳa aṣlā
Ṣaḳın dil-dārı ṣanma eylemez hīc mübtelādan ḥaẕẕ

4 Dilā girdāb-ı ġamda ḳalsa dil her an ve ser-gerdan
Muḳarrerdir kişi eyler o vaḳitsiz āşinādan ḥaẕẕ

5 Cefā vü cevri yāriñ Veysiyā ġayrıya müşkildür
Velī ʿāşıḳlar eyler miḥnet ü derd ü belādan ḥaẕẕ

134

Yaḥyā[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Yār nerm olduḳca geldi sīne-i efkāra ḥaẕẕ
Merhem olduḳca mülāyim andan eyler yāre ḥaẕẕ

2 Nūş-ı dārū-yı lebüñdür ḫaste-i ʿaşḳa devā
Şerbet-i vaṣluñdan ālur[2] ʿāşıḳ-ı bī-çāre[3] ḥaẕẕ

3 ʿAyşdan bī-behreyüz ẕevḳ u ṣafādan bī-naṣīb
Çünki geldük ʿāleme etsek ne var bir pāre ḥaẕẕ

4 Bed-nihād ehl-i dili āzāre lāzım mı sebeb
Bülbül-i şeydāya zaḫm urmaḳda var mı ḫāre ḥaẕẕ

5 Miḫnet-i derd ü belā hep ḥaẕẕ-ı rūḥānī olur
Çekdügüm ālāmdan Yaḥyā gelürse yāre ḥaẕẕ

[33b]

135

Nābī[4]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

[1] ŞYD'de 168. gazeldir.
[2] ŞYD: olur
[3] ŞYD: bīmāra
[4] ND'de 64. gazeldir.

1 Benüm ṣarrāf-ı şehr-i rāz dükkānum dehānumdur
Devātum kīse taḫtam ṣafḥa engüştüm zebānumdur

2 Ben ol meşşāṭe-i dūşīze-i ḥüsn-i beyānum ki
Sevād-ı dīde-i āhū-yı maʿnā sürmedānumdur

3 Süveydā gibi çıḳmaḳ ṣafḥa-i dilden ne mümkindür
Benüm ol ḫāl-i müşgīn ḫayliden ḫāṭır nīşānumdur

4 Sipāh-ı ġamla peykār itmege yoḳ niyyetüm yoḫsa
Benüm gülşende her şāḫ-ı ḫāmide bir kemānumdur

5 Olaldan nā'il-i gencine-i esrār-ı insānī
Kevākib dīdebānumdur melekler pāsbānumdur

6 Taḥammül ẕillet-i hicrāna gücdür yoḳsa cānándan
Şeref-yāb-ı ʿitāb-ı girye-ḫīz olmaḳ ne cānumdur

7 Tenezzüldür teraḳḳī ġurfe-i ḳaṣr-ı ḥayāt üzre
Nefes pāyemdür[1] evḳāt-ı ḥayātum nerdübānumdur

8 Ḳuvāya geldi żaʿf u cism muḫtellüʿn-niẓām oldı
Perīşānı-ı pīrī fitne-i āḫir zamānumdur

9 Cihānı ben gülistān-ı ḥaḳīḳat bilmişüm Nābī
Benüm her gird-bād-ı deşt bir serv-i revānumdur

136

Nedīm[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Serimde yine bir dāġ-ı heves baġrumda bāşum var
Cebīni māha dest-i redd urur bir ser-tırāşum var

2 Bi-ḥamdiʾllah ki ṣaṭl-ı dil-keşinden nem ḳalur ḫālī
O zülfüñ bend-i zencīrindeyim çeşmimde yaşum [var]

3 Ne ḫavf eylersin ey dil sırr-ı ʿaşḳuñ inkişāfından
Benüm ol ġamze gibi muʿtemed bir rāz-dāşum var

[1] ND: pāyumdur
[2] NİD'de 23. gazeldir ve 5 beyittir.

4 Nedimā nāmını mümkin mi naḳş ey nevk-i tīġ-i āh
Dil-i yār adlu bir elmāsdan ḳıymetlü ṭaşum var

[34a]

137

Rūḥī[1]

Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün
Hezec - - + / + - - - / - - + / + - - -

1 Cennet dilemez cān ol ruḫsārdan eyler ḥaẓẓ
ʿAşḳında olan ṣādıḳ-ı dīdārdan eyler ḥaẓẓ

2 Maḥżā beni maḳṣūdı reşk odına yaḳmaḳdur
Yoġsa[2] neden ol meh-rū aġyārdan eyler ḥaẓẓ

3 Ḳanlu yaşumı görseñ ʿayb eyleme ey hemdem
Derd ehli olan çeşm-i ḫūn-bārdan eyler ḥaẓẓ

4 İḫfā-yı maḥabbetden ḥaẓẓ eyler idük ammā
Müşkil bu ki ol kāfir iẓhārdan eyler ḥaẓẓ

5 Ey Rūḥī sükūt itme bülbül gibi gūyā ol
Ol ġonçe bilürsin kim eşʿārdan eyler ḥaẓẓ

138

Nābī[3]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Zāhid dir idüm it yüri rindāna taʿarruż
Bilseydüñ eger itmegi rindāna taʿarruż

2 İt ʿahd ile peymāne şikest olmaġı tecvīz
Tek eyleme peymāne perestāna taʿarruż

3 ʿAḳluñ ne ḳadar yār idügin añlamamışdur
Her kim ki ider zümre-i mestāna taʿarruż

4 Taḳdīre anuñ taʿarrużdan farḳı mı vardur
Kim eyler ise gerdiş-i devrāna taʿarruż

[1] BRD'de 574. gazeldir.
[2] BRD: yoḳsa
[3] ND'de 363. gazeldir.

5 ʿAḳluñ var ise aṣl-ı kemān-gīrini fehm it
Ne nāvekine eyle ne peykāna taʿarruż

6 Eczā-yı cihāñ beste-i aḥkām-ı ḳażādur
Kim ḳādir olur itmege fermāna taʿarruż

7 Ol ḥiṣṣegeh-i ḫursend ṣaḳın eyleme Nābī
Taḳsīm-i ḥekīmāne-i Yezdāna taʿarruż

[34b]

139
Nābī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Āferīnişden ne deryādur ne sāḥildür ġaraż
Ne ṣadefden lüʾlü-i insān-ı kāmildür ġaraż

2 Kāʿinātuñ baḳma ʿulviyyāt ü süfliyyātına
Cāmʿi-i mecmūʿ-ı ʿarş-ı ʿāẓam-ı dildür ġaraż

3 İltizām-ı bād u āh-ı āteş-i cānsūzdan
Südde-i dergâh-ı Ḥaḳdan refʿi ḥāʿildür ġaraż[2]

4 Cevher-i ẕātī-i aṣlīdür ḥaḳīḳatde[3] murād
Ṣanma insāndan faḳaṭ şekl ü şemāʿildür [ġaraż][4]

5 İtmeden vażʿ-ı kitāb-ı ḥikmet-āmīz-i vücūd
İktisāb-ı ʿilm ü taḥḳīḳ-i mesāʿildür ġaraż[5]

6 İrtikābāt-ı perestiş-kāri-i ṭavr-ı rüsum
İntisāb-ı Ḥaḳḳa taḥṣīl-i risāʿildür ġaraż

7 Gelmeden Nābī bu mihmān-ḫāne-i bī-rāḥata
Şehr-i aṣla vaṣl içün ṭayy-ı menāzildür [ġaraż]

140
Nābī[6]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

[1] ND'de 365. gazeldir.
[2] ND'de gazelin 5. beytidir.
[3] ND: ḥaḳīḳatden
[4] ND'de gazelin 3. beytidir.
[5] ND'de gazelin 4. beytidir.
[6] ND'de 366. gazeldir.

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ṭerk-i ḫ̆āb-ı ʿāfiyetdür ʿāşıḳ-ı bīmāre şarṭ
Ġayrīden ḳaṭʿ-ı naẓardur dīde-i bīmāre[1] şarṭ

2 Bağlamaḳdur birbiriyle ṣaff-ı müjgān dest-i ʿahd
Āsitān-ı dīdedür[2] ḫ̆āhişger-i dīdāre şarṭ

3 Deste girmez mezraʿ-ı ümmīd bī-terk-i ḫodī
ʿĀlem-i ġaybe seferdür ibtidā timāre şarṭ

4 Virmedin naḳd-i dili girmez ele kālā-yı vaṣl
Çünki teslīm-i mebīʿ itmekledür bāzāre şarṭ

5 Ḳanġısınuñ irtikābında göñül ḥayretdedür
Hem güneh hem girye-i ḫacletdür istiġfāre şarṭ

6 Ḫāme hengām-ı suḫan olsa ʿaceb mi ser be-pīş
Olduġın añlar mürāʿāt-ı edeb güftāre [şarṭ]

7 Ẓuhr-ı fermānda olur Nābī düm-i imżāsı rāst
Her cihetden istiḳāmet oldı defterdāre şarṭ

[35a]

141
Necātī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ḳāmetüm yāy[4] itdügine itmezem hergiz nizāʿ
Oḳ gibi bir kez çekersem baġruma rūz-ı vedāʿ

2 Aġlamaḳda iñlemekde ṭoġramaḳda baġrını[5]
Ṭāġlar Ferhādla hem müşterekdür hem müşāʿ[6]

3 Ḳaddüñe beñzetdügin işitdi beñzer bāddan
Kim[7] ṣālup ḳollarını şevḳıla serv eyler semāʿ

[1] ND: bīdāre
[2] ND: dīdede
[3] NBD'de 262. gazeldir.
[4] NBD: yā
[5] NBD'de gazelin 4. beytidir.
[6] NBD: mütāʿ
[7] NBD: ki

4 Sīnem üzere dāġlar görüp elif ṣanma[1] ki ġam
ʿÖmrümüñ ser-defterine çekdi ḥarf-i inḳıtāʿ[2]

5 Dostum ḫaṭṭ-ı ʿaraḳ- rīzüñden irmezse gül-āb
Gülşen-i cennet güli virür Necātiye ṣudāʿ

142

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Yüri hey yāri şemʿ-i bezm-i aġyār eyleyen ṭāliʿ
Ḳara baḫtum gibi rūzum şeb-i tār eyleyen ṭāliʿ

2 Yüri hey meyl-i künc-i vaṣl u fikr kākül eylerken
Mekānım künc-i ʿuẕlet-i mūnisim mār eyleyen ṭāliʿ

3 Yüri hey ārzū-yı vaṣlın eylerken o meh-rūyı
Bu devr-i bī-vefā gibi sitemkār eyleyen ṭāliʿ

4 Yüri hey hecr-i rūyında yüri hey devr-i laʿlinde
Gülüm ḫār eyleyen ṭāliʿ müʾlüm mār eyleyen ṭāliʿ

5 Yüri hey çeşm-i dil-ber gibi ḫ̆āb-alūd idüp baḫtın
Dem-ā-dem dīde-i nūriyi bī-dār eyleyen ṭāliʿ

6 Yüri hey āteş-i ġamla yerüm nār eyleyen ṭāliʿ
Ḫaṭṭ-ı dil-ber gibi rūzum şeb-tār eyleyen ṭāliʿ

7 Yüri hey seyr iderken gülsitān-ı hüsn-i cānānı
Dil ü cān bülbülinüñ güllerin ḫār

8 Yüri hey fikr iderken zülf-i yār ile zeneḫdānı
Mekānım cāh-ı ḥasret hem-demüm mār

9 Yüri hey devr içinde eyleyüp ḳaddüm hilal-āsā
Baña ol yār bī-mihri sitemkār

10 Yüri hey dīdeyi ʿİlmīye uyḫūyı ḥarām idüp
Anı her gice gibi bī-dār eyleyen ṭāliʿ

[35b]

[1] NBD: sanman
[2] NBD'de gazelin 2. beytidir.

143

Rūḥī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Cān ḳomış ḳıymet metāʿ-ı cāmi iden iḫtirāʿ
Anuñ içün zāhide olmaz müyesser ol[2] metāʿ

2 Ġayrılarla fāş olur tenhāda mey nūş itdügüñ
Kim dimişler *külli sırr-ı ḥāvizüʾl-iṯneyni şā*ʿ[3]

3 Doldurur[4] dāyim ḳulaġın penbe-i şebnemle gül
İtmemek içün bülbül-i zāruñ fiġānun istimāʿ

4 Şemʿ-i şeb-efrūzla meclisde fānūs-ı ḫayāl
Beñzer ol ṣūfiye kim devrān ṭu[t]up eyler semāʿ

5 Ṭāḳ-ı eyvānında gerdūnuñ aṣılmış Rūḥiyā
Gün bir altun beyża sīmīn-ṭurrādur aña şuʿā

[36a]

144

Rūḥī[5]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Şāh-beyt-i ḥüsnüñe ol gün ki oldum[6] muṭṭaliʿ
Bildüm ey meh maṭlaʿ-ı ḫurşīd seyre[7] mümteniʿ

2 Öyle ḳattāluñ elini[8] ṭutmaḳ olur[9] neyleyin
Tīġ-i ġamzeñ cāna zaḫm urmaḳdadur lā-yenḳaṭıʿ

3 Bāb-ı rızḳa ḥüsn-i ḥaṭ miftāḥ imiş çün ey göñül
Ḫaṭṭ-ı yāre ṭālib ol olmaḳ dilerseñ münḳaṭıʿ[10]

4 Çarḫa çıḳmış ṭutalum ṣūfī riyāżetle ne sūd

[1] BRD'de 578. gazeldir.
[2] Kelime BRD'de yoktur.
[3] İki kişiyi aşan her sır yayılır.
[4] BRD: ṭoldurur
[5] BRD'de 577. gazeldir.
[6] BRD: oldı
[7] BRD: seyrin
[8] BRD: elin
[9] BRD: olur mı
[10] BRD: müntefiʿ

Ḳapuña yüz sürmedin olmaḳ ne mümkin mürtefiʿ

5 İstimāʿ-ı şiʿr-i Rūḥī feyżden ḫālī degül
Çoḳ ṣafā kesb eyler ehl-i ḥāl olınca müstemiʿ

145[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dūd-ı āhum eksük olmazsa nʾola mānend-i şemʿ
Od yanar başumda sensüz ey meh-i ḥūrşid-i lemʿ

2 Ḫāne-i çeşme ḫayāl-i yār gelmek var diyü
Sildi süpürdi içini ṭaşını müjgān ü demʿ

3 Ol ḳıyāmet-ḳadde irgürse devrān eylerüm
Ṣarṣar-ı āhumla bünyād-ı cihānı ḳalʿ u ḳamʿ

4 Alçaġ olur yalımı başlar ʿaraḳ-rīz olmaġa
Pertev-i mihr-i ruḫ-ı yār ile olsa şemʿ cemʿ

5 Bir güherdür degme gūşe varmaz ol ey Ḥāletī
Ṭutmasa aʿdā ʿaceb mi şiʿr-i rūḥ-efzāña şemʿ

[36b]

146

Raḥmī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Viṣāl-i yāre hicrānı dilā olursa ger mānīʿ
Bu da bir özge ʿālemdür ḫayāl atıyla olur ḳānīʿ[2]

2 Fikār olmış teng ġırbāl idüp bul gevher-i ʿaşḳı
Bu āb u ḫāk içinde naḳd-i ʿömrüñ eyleme żāyiʿ

3 Maḥabbet-i ḥāletin bilmekde nādāndur nice dānā[3]
Bu sırrın nüktesin Ferhād u Mecnūn eylemiş şāyiʿ

4 Ḥaḳīḳat tevzin ẕerre āyetdür māhiyāt-ı eşyā
Anuñ bir lemʿasıdur çehre-i cānāndan lāmiʿ

[1] AHD'de 363. gazeldir.
[2] Vezin tutarsızdır.
[3] Vezin tutarsızdır.

5 İki ṭāḳ eylemiş müşkīn bir sīmin sütūn üzre
Binā-yı ḥüsn-i yāri Raḥmiyā bünyād iden ṣāniʿ

147

Nābī[1]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün,
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 ʿĀşıḳ ki olur būse-i ruḫsār ile ḳāniʿ
Dil-ber daḫı ol veche rıżā virse ne māniʿ

2 Çeşm olmasa dil düşmez idi miḫnet-i ʿaşḳa
Sārīdür efendisine ġavġā-yı tevābiʿ

3 ʿĀlemde eger gūşe-i āsāyiş olaydı
Miḥrāb ile çāk olmaz idi sīne-i cāmiʿ

4 Her ḥarfe ser-efgendelik itse nʾola ḫāme
Erbāb-ı suḫān ekṣer olurlar mütevāżiʿ

5 Ümidüñi pā-beste-i yeʾs eyleme Nābī
İḥsān-ı Ḫūdā bir gün ider defʿ-i mevāniʿ

[37a]

148

Muḥibbī[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Serv ḳaddüñ ḥasretinden eyledüm çün geşt-i bāġ
Lāle ḫaddüñ şevḳine sīnemde yaḳdum tāze dāġ

2 Ḳov raḳībi gülşen-i ḥüsnüñde ʿuşşāḳuñ yiter
Bülbül-i gūyā ṭururken lāyıḳ olmaz anda zāġ

3 Āh kim ṣayyād-ı çeşmi murġ-ı dil ṣayd itmege
Ḫāllerden dāne dökmiş eylemişdür zülfiñ āġ

4 Ehl-i ʿaşḳa diñ ṣalādur ʿaşḳ dergāhı açuḳ
Tekye-i ʿaşḳ içre Mecnūn-veş uyardum bir çerāġ

[1] ND'de 371. gazeldir.
[2] MD'de 1532. manzumedir.

5 Būse iḥsān eylegil laʿl-i lebüñden dostum
Meclis içre çün Muḥibbī açdı saña bir ayāġ

149

Yaḥyā[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ḫalḳa ḫalḳa zülfi dām u iki ḫāli iki zāġ
Murġ-ı dil ṣayd itmege beñ gösterüp ḳurmış duzāġ

2 Eşk-i dīde cūy güller dāġ u gülbünler elif
ʿĀşıḳ olmışdur benüm gibi meger bir serve bāġ

3 Luṭf idüp çekdüñ elifler sīne-i bī-kīneme
Oldı ammā kim ḥasūduñ gözine[2] her biri dāġ

4 Lāleyi ḫayli perīşān ḥāl gördüm bāġda
Eylemiş sevdā-yı ḫālüñ[3] anı muḫtelüʾd-dimāġ

5 Meclis olmaz kim o şāh içün yanup yaḳılmaya
İltifāt idüp n'ola Yaḥyāyı eylerse çerāġ

150

Müfred

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Sen açdıñ bādeyi aġyār ile mestāne olduḳ biz
Yayıldık ġayrılarla sevdigüm vīrāne olduḳ biz

[37b]

151

Rūḥī[4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Sāḳiyā gül mevsimidür bāġdan gitmez ayāġ
Böyle mevsimlerle[1] dāmengīr olurmış ṣaḥn-ı bāġ

[1] ŞYD'de 170. gazeldir.
[2] ŞYD: cānına
[3] ŞYD: zülfün
[4] BRD'de 581. gazeldir.

2 Ṣubḥ dem gülzārda çāk-ı girībān eyledüm
Dāġ-ı ḫūnīnüm görince çekdiler güller ḳulāġ[2]

3 Rūzgār oldı muḫālif ḥāl bir yüzden daḫı
İtdiler gül mevsiminde bāde-i nāba yasāġ

4 Ol gül-i raʿnā gelür bezm-i çemende ʿayş ider
Ṣubḥa dek yer yer yaḳarlar[3] lāleler her şeb çerāġ[4]

5 Bāġ u rāġı cennet itmiş bu[5] bahār ammā ne sūd
Kūy-ı dildārı ḳoyup Rūḥī ne bāġ ister ne rāġ

152
Nefʿī[6]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ḫaṭṭı yaḳlaşdı niçün urmaz dil-i ʿuşşāḳa dāġ
Geldi aḫşām[7] irdi yaḳmaz mı daḫı ol meh çerāġ

2 Sīnede her dāġ-ı sürḫ andan bir aḫker pāredür
Sūz-ı firḳatle dil olmuşdur[8] firūzān bir ocāġ

3 Fikr-i zülf [9] ü ʿārıżıla göñlüm ārām eylemez
ʿĀşıḳ-ı dīvāneyin ṭutmaz beni bend ile bāġ

4 Ḳatl-i ʿuşşāk itmege ol deñlü māyil çeşmi kim
Bir nigāh ile ḳomaz bulsa Mesīḥ ü Ḫıżrı ṣāġ

5 Olsa da cānına eglence maḥabbetdür yine
İde mi dünyāda Nefʿī ʿaşḳ-ı dil-berden ferāġ

[38a]

153
Rūḥī[1]

---

[1] BRD: mevsimlerde
[2] BRD'de gazelin 2. ve 3. beytin ikinci mısraları yer değişmiştir.
[3] BRD'de "yakarlar" yoktur.
[4] BRD'de gazelin 3. beytidir.
[5] BRD: nev-baḥār
[6] NFD'de 70. gazeldir ve 3 beyittir."Ciltleme hatası nedeniyle kesilmiştir" ibaresi yer almaktadır. Dolayısıyla son 2 beyit NFD'de olmayıp, MK'da mevcuttur.
[7] NFD: akşam
[8] NFD: olmuşdu
[9] NFD: zerd

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Tāze gül şevḳ ile yaḳdı ey göñül her tāze dāġ
Sen daḫı yaḳ tāzeler şevḳ ile yer yer tāze dāġ

2 Şevḳ odıyla nice ʿāşıḳlar vücūdın yaḳmasun
Yaḳa bir meclisde kim gögsine[2] dil-ber tāze dāġ

3 Ḳorḳum andandur ki dirler bāʿiṯ-i hicrān olur[3]
Yandururdum cismüme yoḳsa ser-ā-ser tāze dāġ

4 Dūddān encüm görinmezdi felekde ṣubḥa dek
Yaḳdı bir ʿāşıḳ bu gice yine beñzer tāze dāġ

5 Efser-i zerrin mihre yeridür baş egmesem
Yaḳdı ol gül farḳuma mestāne yer[4] yer[5] tāze dāġ

6 Sīne micmer aḫker-i sūzānı dāġ-ı ḫūn-feşān
Olmış ol micmerde yer yer ḳurṣ-ı ʿanber tāze dāġ

7 Tāze ʿāşıḳ olduġın inkār ider Rūḥī velī
Tāze ʿāşıḳ olmasa cismünde neyler tāze dāġ

154
Emrī[6]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Gögsime çekdüm elif üstine yaḳdum tāze dāġ
Sen gül içün lālelerle sīnem itdüm reşk-i bāġ[7]

2 Zülf-i şeb-rengüñ göricek dāġ urdum sīneme[8]
Nitekim aḫşāma ḳarşu her[9] kişi yaḳar çerāġ[10]

3 Çoḳdan olurdı bīnā-yı ḥüsn ey dil-ber ḫarāb

---

[1] BRD'de 583. gazeldir ve 9 beyittir.
[2] BRD: gögsinde
[3] BRD: ola
[4] BRD: bir
[5] BRD: tāze
[6] Gazel farklı gazelin beyitlerinden oluşmaktadır.
[7] ED'de 241. beyittir.
[8] ED: Zülf-i şeb rengüñ görüp sīnemde yakdum tāze dāġ
[9] Kelime ED'de yoktur.
[10] ED'de 247. gazelin matla beytidir.

Olmasañ sīmīn sütūn-ı ḳadla aña dayāġ[1]

4 Deşt-i ġamda mūy-ı jülidem gören başumda dir
Gör bu Mecnūnı ki üşmiş başına zāġ u kelāġ[2]

5 Ol gül[3] içün şol ḳadar ḳan āġladuñ gülşende kim
Ḫūn-ı eşküñden[4] ḳızardı Emrī pāy-ı kebk-i bāġ[5]

[38b]

155

Ḥāletī[6]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Bār-ı ġamıyla ḳāmetüm oldı dü tā dirīġ
Bilmez ne çekdügüm[7] benüm ol ḳaşı yā dirīġ

2 Bir demde biñ belā-zedeyi eyleyüp helāk
Bir gün birisine dimez ol bī-vefā dirīġ

3 Baḳdı rakībe laʿl-i lebin dişledi o yār
Cānum elünden olmadı hergiz rehā dirīġ

4 Üftāde oldı çāh-ı zenaḫdān-ı dil-bere
Düşdi yine belāya dil-i mübtelā dirīġ

5 Hic ḳandurur mı Ḥāletiyā āb-ı vuṣlata
Bir reşḥa-i murādı iden dil-rübā dirīġ

156

Vehbī[8]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Düşmiş yire mestem diyü mey-ḫāne derinde
Bu bābda ʿaḳl u dil üftāde yirinde

---

[1] Beyit ED'de 247. gazelin 3. beytidir.
[2] ED'de 246. gazelin 4. beytidir.
[3] ED: gün
[4] ED: eşkümden
[5] ED'de 247. gazelin makta beytidir.
[6] AHD'de 369. gazeldir.
[7] Kelime Cönkte "çekdücegüm" şeklindedir.
[8] SVD'de 200. gazeldir.

2 Çözmez[1] küre-i bend-i miyānuñ ḥaẕer eyler
Kesb itdügi naḳd-i dili ṣaḳlar kemerinde

3 Der-kār olıcaḳ girye-i ṭūfān sirişke[2]
Bir ḳaṭre degül girye[3]-i ʿummān naẕarında

4 Āzāde ser-ābdāl-ı maḥabbet aña dirler
Destāra bedel penbe-i dāġ ola serinde

5 Mey neşʾesini virdi mezāḳ-ı dile Vehbī
Rengīn süḫanam vaṣf-ı leb-i laʿl-i terinde

[39a]

157
Bāḳī[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Bilini diḳḳat idüp fehm idemez mūy-ı şikāf
Deheni sırrını her kim ki ṭuyarsa[5] inṣāf

2 Münʿakis olmaz imiş dilde[6] ḫayāl-i ruḫ-ı yār[7]
Āb-ı ṣāfī olmayuz[8] tā[9] durılup[10] olmasa ṣāf

3 Kemeri[11] gibi miyānını kenār ide deyü
Ḳorḳarın[12] vaʿde-i vaṣlına nigār ide ḫılāf

4 ʿAşḳdur bu geçürür ādemi[13] başdan cāna[14]
ʿĀşıḳuñ yolına cān virdügini ṣayma[15] güẕāf

5 Bāḳiyā ister iseñ ḳalbe ṣafā virmek eger
Kaʿbe-i kūyına var döne döne eyle ṭavāf

---

[1] SVD: virmez
[2] SVD: ḫurūşa
[3] SVD: ḳulzüm
[4] BD'de 231. gazeldir.
[5] BD: bilürse
[6] BD: anda
[7] BD: dost
[8] BD: olamaz
[9] BD: ger
[10] BD: turılup
[11] BD: kemerüm
[12] BD: korkaram
[13] BD: ʿāşıkı
[14] BD: candan
[15] BD: sanma

158

Ḥāletī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Yatur ḳapuñda ʿāşıḳ-ı bī-cān ṭaraf ṭaraf
Gūyā kesildi Kaʿbeʾde ḳurbān ṭaraf ṭaraf

2 Gelse ḫayāl-i nāvek-i müjgānı çeşmüme
Eglenmeyüp hemān ṣaçılur ḳan ṭaraf ṭaraf

3 Olsa eger ki ʿaḳl perīşān ʿaceb degül
ʿArż-ı cemāl idince cevānān ṭaraf ṭaraf

4 Ḳalur mı hiç ḳarārı göñlimiz āhunuñ ʿaceb
Ṣalınsa ger o serv-i ḫırāmān ṭaraf ṭaraf

5 Şehr-i viṣālüñe nice vāṣıl olur geh dil
Ṭurmış yolunda ʿasker-i[2] hicrān ṭaraf ṭaraf[3]

6 Her yana vardı tabʿumun āşārı Ḥāletī
Gūyā ki atdı dürleri ʿummān ṭaraf ṭaraf

[39b]

159

Rūḥī[4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ġayrılar yār iḫtilāṭından bulur gerçi şeref
Olur ammā yār[5] ile yāruñ geçen ʿömri telef

2 Ārzū-yı būse-i lāʿlüñ ile ḳan oldı yürek
Ṭolular ṣun ṭurma ey sāḳī tekellüf ber-ṭaraf

3 İşidüp deryāda eşkümden dehānuñ vaṣfını
Ey dür-i yektā ḳulaḳdan ʿāşıḳ olmışdur ṣadef

4 Vār ise şāh-ı ḫayālüñ geldi bāġ-ı dīdeme

[1] AHD'de 370. gazeldir ve 5 beyittir.
[2] AHD: reh-zen-i
[3] AHD: göñül
[4] BRD'de 586. gazeldir.
[5] BRD: yād

Çekdiler müjgānlarum serv-i ṣanavber gibi ṣaf

5 Gir semāʿa deyü sen ṣūfīye minnet eyleme
Rūḥiyā ṣabr it hele bir yire gelsün nāy u def

160

Nābī[1]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Girmekde neden ḫāṭır-ı ʿuşşāḳa tevaḳḳuf
Ey tīr-i cefā-ḫāne senüñdür ne tekellüf

2 Ḥāşā ki ḫayālüñ var iken eyleye ġayrī
Fermānkede-i ḫıṭṭa-i ḫāṭırda taṣarruf

3 Hem bülbüle hem baña dü- rūluḳlar idersiñ
Bilmem niçe bir ey gül-i raʿnā bu taẕarruf

4 Dil-beste-i iḥsān-ı Ḥaḳ ol terk-i telāş it
Ḳalbümi ʿaṭāyā-yı ilāhīde taḫallüf

5 Īmā çıḳar aʿmāl ile ʿaceb itmege Nābī
Her kim ki ider fevt-i taʿallümde teʾessüf

[40a]

161

Nābī[2]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Teşrīfden eylerse eger yār taḫallüf
Feryāddan itmez dil-i bīmār taḫallüf

2 Merkezde eger bir ḳademi ṣābit olursa
İtmez ḳadem-i dīger-i pergār taḫallüf

3 Mādām bu bāġ içre virür mīve-i tāze
İtmez nasaḳ-ı gerdiş-i edvāra[3] taḫallüf[4]

[1] ND'de 379. gazeldir.
[2] ND'de 381. gazeldir.
[3] ND: edvār
[4] ND'de gazelin 4. beytidir.

4 Urduḳça bekā naḳşını teʾs̱īr ü teʾes̱sü
Bu mezraʿadan eylemez āş̱ār taḫallüf[1]

5 Āmīḫtedür birbirine nīk ü bed-i kevn
Gül eylemese eyleyemez ḫār taḫallüf

6 Tā bār güşā olmayıcaḳ ḥaşrda itmez
Birbirine bu ḳāfile-i çār taḫallüf

7 Bu ʿaṣr-ı kec-āyīn ü kec-āmūzda Nābī
İnkār teş̱ebbüt ider iḳrār taḫallüf

162

Nābī[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 O şūḫ-ı dostı düşmenden ümmīd-i viṣāl itmem
Dil-i bī-tābımı bāzīçe-i fikr-i muḥāl itmem

2 Rıżāsıyla felek erbāb-ı ṭabʿa eylemez iḥsān
Müṣādif düşse gāhī anı da andan ḫayāl itmem

3 Dururken[3] sāḥā-i vüsʿat-serāy-ı ʿilm-i Rabbānī
Ḫayālüm reh-girāy-ı çengelistān-ı ḍalāl itmem

4 Raḳībā ḳā'ilüm ẓāhirce vir maʿnā-yı ebrūsın
O beytüñ yoḫsa ben senden işārātın sūʿal [itmem]

5 Ḥarām olsun dimişsiñ ben gedāya niʿmet-i vaṣluñ
Bu vażʿı doġrısı[4] ey şūḫ-ı fettānum ḥelāl itmem

6 Raḳībe düşdügin ister mi ʿāşıḳ kurʿa-i vuṣlat
Baña dirseñ hele ben kimseye bir öyle fāl itmem[5]

7 Ben esrār-ı ḳaderle āşinālıḳ itmişüm Nābī
Sebük-maġzān gibi taḳdīr ile ceng ü cidāl [itmem]

[40b]

[1] ND'de gazelin 3. beytidir.
[2] ND'de 525. gazeldir.
[3] ND: ṭururken
[4] ND: ṭoġrısı
[5] ND: Baña dirsen hele bir kimseye ben öyle fāl itmem

163

Rūḥī[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Gelüp dünyāya ḳıldı niçe demʿarż-ı liḳā Yūsuf
Senüñdür devr şimdi sensin ey ṣunʿ-ı Ḫudā Yūsuf

2 Kemāl-i ḥüsn ü fenn-i ʿaşḳda mümtāz-ı devrānuz
Baña Yaʿḳūb dir ʿālem saña ey meh-liḳā Yūsuf

3 Gelüp sen Yūsuf'uñ daʿvā-yı ḥüsnin bir yaña itdüñ
Dimişler gerçi ʿālem bir yaña vü bir yaña Yūsuf

4 Ḫaberdār olsalar ḥüsnüñle ʿaşḳ-ı sīne- sūzumdan
Baña Yaʿḳūb reşk eylerdi ey meh-rū saña Yūsuf

5 Bileydi ʿaşḳ-ı dil-sūzum yanardı ḥālüme Yaʿḳūb
Göreydi ḥüsn-i merġūbuñ olurdı mübtelā Yūsuf

6 Gelüp sen sākinān-ı evc-i gerdūna ṣalā itdüñ
O ḥüsni kim cihānda ḳıldı ḫūbāna ṣalā Yūsuf

7 Benüm ʿaşḳuñda Yaʿḳūb olduġum gūyā ki bilmişler
Ḳoyanlar nāmuñı ey mālik-i ḥüsn ü bahā Yūsuf

8 Ḫaber vir ey ṣābā giryānlıġumdan göndere şāyed
Ayaġı ṭopraġından çeşmüme kuḥl-ı cilā Yūsuf

9 Cüdā düşdiyse senden yāruñ ey Rūḥī melül olma
Bilürsin niçe dem Yaʿḳūbdan düşdi cüdā Yūsuf

[41a]

164

Bāḳī[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Sīne mecrūḥ-ı ġam-ı ġurbet ü efkār-ı firāḳ
Dil esīr-i elem-i hicr ü giriftār firāḳ

[1] BRD'de 587. gazeldir ve 11 beyittir.

[2] BD2de 244. gazeldir.

2 Dīdeden ḳanlu yāşum aḳsa dem-ā-dem neʿaceb
Cigerüm pāreledi ḥancer-i āzār-ı firāḳ

3 Gitdi mülk-iʿademe kāfile-i ṣabr u sükūn
Ḳarşu ṭutdı yolına meşʿaleler[1] nār-ı firāḳ

4 Şöyle bī-ḳıymet olurʿāşıḳ-ı miḫnet-zede kim
ʿĀḳıbet hīçe ṣatar hˇāce-i bāzār-ı firāḳ

5 Teşne-leb iki gözi āb-ı viṣālüñ gözedür
Pister-i ġamda yatur Bāḳī-i bīmār-ı firāḳ

165

Nihālī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Çekerüz cevri reh-iʿaşkuna sālik olıcaḳ
Virürüz mā-meleki dil-bere mālik olıcaḳ

2 Ḳorḳa ḥaḳdur ġam-ı hecr ile helāk olmaḳdan
Ey göñül vuṣlata bu deñlü tehālük olıcaḳ

3 ʿĀşıḳā pāk-ı naẓar ṭālib dīdāruz biz
Vecḥe-i Ḥaḳ bāḳīdür eşyā yine hālik olıcaḳ

4 Ḫaṭar u ḫavf reh-iʿaşḳa nihāyet bulıcaḳ
Degme merd uġraya hezlüyle mehālik olı[caḳ]

5 Ey Nihālī baña aġyār cefāsı nʾeyler
Yār pinhānı vefā semtine sālik olıcaḳ

[41b]

166

Raḥmī[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ele mirʾāt alupʿaks-i ruḫuñdan irse ger revnaḳ
Gören dir beş hilālüñ ortasında bir güneş ancaḳ

[1] BD: meşʿale-i
[2] BHD'de 113. gazeldir.

2 Şarāb-ı lāle-gūn içinde ʿaks-i desti sāḳīnüñ
Şafaḳda pençe-i ḫurşīde teşbīh eylesem elyaḳ

3 Ḳaşuñla sāʿid ü hem gerden ü ruḫsār u binīñdür
Hilāl ü ḫāme vü ṭūmār u şem ü ġonçe-i zanbaḳ[1]

4 Hilāli bedr olur sanmañ ġam-ı engüşt-i yār ile[2]
Ṣarardı ḳalmayup[3] ḳaşınmaġa destinde bir ṭırnaḳ

5 Nigāruñ pençesi vaṣfı ile Raḥmī bu beş beytüñ
Yed-i beyżā-yı Mūsī-veş ʿacāyib siḥrdür el-ḥaḳ

167

Nābī[4]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ne ḫoşdur mīve-[çīn]-i şāḫsār-ı iştiyāḳ olmaḳ
Ne müşkildir leked-ḫˇār-ı nigehbān-ı fırāḳ olmaḳ

2 İderler kūh-veş keştīleri bir lafẓ ile taḥrīk
Ne ḫoşdur bir suḫanda yek-zebān-ı ittifāḳ olmaḳ

3 Hüner bir ḫāṭr-ı virānı taʿmīr itmedür yoḫsa
Degüldür ādemiyyet naḳş-perdāz-ı revāḳ olmaḳ

4 Hüner mānend-i pül bāre taḥammül itmedür yoḫsa
Degüldür çoḳ hüner bālā-yı miḥrāb üzre ṭāḳ [olmaḳ]

5 Hünerdür Nābiyā ebnā-yı ʿaṣruñ iʿtiḳādında
Riyāż-ı ülfete çirk-ābe efşān-ı nifāḳ olmaḳ

[42a]

168

Bāḳī[5]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Yazdı baḥār āyet-i ḫüsnüñ varaḳ varaḳ

[1] BHD: Hilāl ü hāme vü tūmār u şemʿ-i gonça vü zanbak
[2] Yazmada "bedr olur" kısmı tekrar etmiştir.
[3] BHD: kalmadı
[4] ND'de 386. gazeldir.
[5] BD'de 242. gazeldir.

Gül muṣḥāfından oḳudı bülbül sebaḳ sebaḳ

2 ʿAşḳuñ yolında bulmadı dil emn ü raḥatı[1]
Tātār-ı gamzeñ eyledi yaġmā ḳonaḳ ḳonaḳ

3 Yād-ı lebüñle ʿişret içün gülistānlara[2]
Allāh çekildi bāde-i gül-gūn ḳabaḳ ḳabaḳ

4 Dün gice ol ġazālī ḳaçurmış rakīb-i seg
İtler gibi aradı bulınca yataḳ yataḳ

5 Ḳaddüñ nihālī ruḫlaruñ ālı gerek bize
Gül deste deste tāze fidanlar ḳucaḳ ḳucaḳ

6 Mesken ṭutalı kūşe-i ebrūda çeşm-i yār[3]
Āşūb u fitne gizlenür oldı bucaḳ bucaḳ

7 Bāḳī eşigi ṭaşına[4] ḫākine düşmiş niyāz ider
Miskīn fütāde ʿāşıḳ-ı bī-dil babaḳ babaḳ

169

Rūḥī[5]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Nūş eyleyüp şarābını deyrüñ ḳabaḳ ḳabaḳ
Seyr idelüm cihānı senüñle ayaḳ ayaḳ

2 Devr-i ruḫuñda bulmadı bir kūşe-i ferāġ[6]
Bu köhne bāġı aradı gönlüm bucaḳ bucaḳ

3 Gülzāra gel ki ḳılmaġiçün pāyıña niṣār
Cemʿ itdi jāle dürlerini gül ṭabaḳ ṭabaḳ

4 Bir nükte bulmadum[7] ki ruḫuñ vaṣfı olmaya
Gözden kitāb-ı ʿaşḳı geçürdüm varaḳ varaḳ

5 Ṭayy-ı mekāna mālik iseñ rāh-ı ʿaşḳa gir

[1] Cönkte beyitin ilk kelimesinin üstünde "rāh-ı ġamında" ifadesi yer almaktadır.
[2] BD: büstānlara
[3] BD: Mesken tutalı ol ham-ı ebrūda çeşm-i yār
[4] BD: -taşına
[5] BRD'de 601. gazeldir.
[6] BRD: firāḳ
[7] BRD: bulmadı

Zāhid bu yolda menzil alınmaz ḳonaḳ ḳonaḳ

6 Mestāne uġradum bu gice kūy-ı dil-bere
Aġyār-ı nā-bekārı ḳaçurdum soḳaḳ soḳaḳ

7 Görmez giceyle uyḳu yüzin çeşm-i ḫūn-feşān
Ol māhı Rūḥiyā aramaḳdan yataḳ yataḳ

[42b]

170

ʿUlvī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
(Fāʾilātün) (Faʾlün)
Remel - + - - / + + - - / + + - - / + -

1 Ey göñül maʿrıña ʿaşḳ ḫaṭar-nāk ancaḳ
Düşmenüñden ḥaẕr it çābük ü çālāk ancaḳ

2 Bulmadum bir gül bī-ḫār-ı cihānı gezdüm[2]
Gülşen-i dehrüñ içi pür-ḥüsn ü ḫāşak ancaḳ

3 Ḳadr ile başı irişmiş felege nādānuñ
Maʿrifet ehli[3] ayaḳlarda yatur ḫāk ancaḳ

4 Giryeden yār aġarmış gözümi gördi didi
Merḥamet demleri geldi naẕarı[4] pāk ancaḳ

5 ʿUlvīyi var ise mest etdi şarāb-ı ʿaşḳuñ
Pās-bān dāmenin almış yaḳası çāk ancaḳ

171[5]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Şīrin lebiñi būs ideli dil-berā ḳabaḳ[6]
Bir boynı baġlu bende olupdur saña ḳabaḳ[7]

172[8]

[1] DUD'da 300. gazeldir.
[2] DUD: aradum
[3] DUD: marifet-i ehl
[4] DUD: naẕaruñ
[5] ZD'de 652. gazelin farklı mısralarından oluşturulmuş beyittir.
[6] ZD'de 652. gazelin ilk mısraıdır: Öpdi dehānuñı meger ey dil-rübā ḳabaḳ
[7] ZD'de 652. gazelin 4. mısraıdır.
[8] Manzumede vezin tutarsızdır.

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Zerd olmaz idi rūyı vü ṭolmazdı baġrı ḳān
Olmasa cām-ı laʿlüñe ger mübtelā

2 Bilmez ne ḳulp ṭaḳacaġın aña ehl-i zerḳ
Bezm-i ehline muṣāḥib olaldan şehā

3 Aġzını ṭut ki fāş ideyür sırr-ı meclis
Būs eylemek diler lebüñi sāḳıyā

4 Ġalaṭān kūy-ı pīr-i muġāndur ʿİṭābī-veş
Olmış esīr-i ʿişret-i bezm-i ṣafā

[43a]

173

Bāḳī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ġonçe-i[2] dil-teng ider laʿl-i dür-feşānuñ[3] se[nü]ñ
Lāleye ḫoş reng ider gül-berg-i ḫandānuñ senüñ

2 Serv ü şimşādı yüritmez taʿn-ı bülbül bāġda
Seyr idelden cilve-i naḫl-ı ḫırāmānuñ senüñ

3 Sāde pehlū olmadum nāzük beden bir şūḫla
Başmayınca baġruma şemşīr-i bürrānuñ senüñ

4 Sāġar-ı laʿl-i leb-i cān-baḫş-ı dil-ber devridür
Döndi ey cām-ı mey-i gül-reng devrānuñ senüñ

5 Nükte-i rengīn ile elfāẓuñ ey Bāḳī revān
Laʿl-i dil-berdür meger ser-çeşme-i cānuñ senüñ

174

Bāḳī[4]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

[1] BD'de 268. gazeldir.
[2] BD: ġoncayı
[3] BD: efşānuñ
[4] BD'de 252. gazeldir.

1 Umāruz cām-ı laʿlüñi emmek
Çoḳ çekilmişdür ol ümīde emek

2 Naʿre-i mest-i ʿaşḳa öykinemez[1]
Lāf çatlatmasun iñende tüfek [2]

3 Öykinemez şerār-ı āhımuza
Aña çatlar hep ey nigār-ı fişek[3]

4 Ḳatı eller dili ser-i zülfün
Dilek ey şūḫ u şīve-kār dilek[4]

5 Cüy-ı eşküñ[5] yeñilmez ey Bāḳī
Çoḳ döner daḫı āsiyāb-ı felek

175

Ḳıṭʿa[6]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fāʿlün)
Hafif + + - - / + - + - / + - -

1 Ey göñül büt-perest iken Mālik
Ḥakḳ anı itdi Yūsufa mālik

2 Var ḳıyās it ki Ḥaḳ-pereste Ḫudā
Ṭālib olsa aña ne ideʿaṭā

[43b]

176

Yaḫyā[7]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Añlayan ḥüsnini ey dil girih-i ebrunuñ
Ḫışm-gīn olduġına ḳatlanur ol meh-rūnuñ

2 Ṣayd[1] pāyına düşmekden olur mı fāriġ

[1] BD: beñzedemez
[2] BD'de gazelin 3. beytidir.
[3] Bu beyit BD'de bulunmamaktadır.
[4] BD'de gazelin 2. beytidir.
[5] BD: eşküm
[6] Kıtʿa Hamdullah Hamdî'nin "Yûsuf u Zelîhâ" adlı mesnevisinde "Pend" bölümüne aittir.
[7] ŞYD'de 206. gazeldir.

Bir nigāhını ġanīmet bilen ol āhūnuñ

3 Ḫaṭṭ-ı nev-ḫ̆āsteñüñ olmışdum meftūnı
Evvel-i vaḳt-i ẓuhūrı idi ʿanber-būnuñ

4 Luṭfla kendüye ceẕb eyledi ḥālinde görüp[2]
Ḳalmaz iḥsānınuñ altında dil ol gīsūnuñ

5 Artırur ḥüsnini Yaḥyā sebeb-i raġbet olur
Ḳadrini ḥāl-i ruḫı bilsün o miskin[3] mūnun

177

Velehū[4]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Sürersin dāyīm ey dil pāy-ı yāre çehre-i zerdiñ
Dimez mi ol ṭabīb-i cān u dil nedür senüñ derdiñ[5]

2 Perīşān u ḫazān[6] olmaz gül-i raʿnāları ṣolmaz
Ne bāġuñ naḥlidür āyā nihāl-i tāze perverdiñ

3 Nişān-ı tīr-i ḫışm-ı yār olursun ey ḳamer bir gün
Felekde ḥüsnüñe maġrūr olup gögsüñ ʿaceb gerdiñ

4 Vefā ṣūretlerin gördüm viṣālüñ ārzū itdüm
Ruḫuñ pinḫān idüp āḫir cefā şeklini gösterdiñ

5 Felek döne döne şimdi cefālar eylesün[7] Yaḥyā
Ne tozlar ḳopara bir dem ola āh-ı cihān-gerdiñ

[44a]

178

Bāḳī[8]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

---

[1] ŞYD: ṣayd içün
[2] ŞYD: bulup
[3] ŞYD: müşgīn
[4] ŞYD'de 200. gazeldir.
[5] ŞYD: Dimez mi ol tabīb-i cān ü dil sana nedür derdin
[6] ŞYD: perişān-ı hazān
[7] ŞYD: itsün ey
[8] BD'de 267. gazeldir.

1 Dil-rübālarla ʿaceb keşreti var her yoluñ
Geçemez ḫūblarından göñül İstanbūluñ

2 Nice olur dāġlaruñ işler ise ey ābdāl
Çürimiş rāh-ı maḥabbetde bir iki pūluñ

3 Dökilür ḳaṭreleri ʿāşıḳ-ı mehcūr aġlar
Yıldızı düşkün olur pādişehüm maʿzūluñ

4 Bend-i firḳatde ḳoma bendeñi āzād eyle
Öldürürseñ de eger ḳaçmaz efendi ḳuluñ

5 Yolıña Bāḳī-i dil-ḫaste revān eyler idi
Tuḫfe-i cān-ı ḥakīr olsa eger maḳbūlüñ

179

Velehū[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Serv ḳāmetler iki yanın alurlar yoluñ
Rāh-ı gülzāra döner yolları İstānbūluñ

2 Nʾaceb dāġlaruñ işler ise ey dervīş[2]
Çürimiş rāh[3]-ı maḥabbetde bir iki pūluñ

3 Devr-i gamzeñde senüñ kimseye ḫancer çekmez
Boynıma alurın ey şūḫ-ı dil-ārā ḳoluñ

4 Kad-i bālāya göre şīve-i reftār gerek
Ey ṣanavber bize ʿarż itme iñende ṭūluñ

5 Añlamaz dehr-i denī merdüm-i dānā ḳadriñ
Bāḳiyā çekmeyelüm minnetini[4] her gülüñ

[44b]

180

Ümīdī[5]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

[1] BD'de 266. gazeldir.
[2] BD: dil-i zār
[3] BD: nerd
[4] Kelime BD' "çekmeyelüm"den önce gelmektedir.
[5] ÜD'de 107. gazeldir.

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Aḳıdup cūy-ı eşkümi o melek
Döndi bir āsiyāba çarḫ-ı felek

2 Sālik-i rāh-ı ʿaşḳ olan āḫir
İrişür bir selāmete giderek

3 Ḳatı eller dili ḥadeng-i müjeñ[1]
Dölek ey ḳaşları kemān dölek

4 Baḥr-i ġamdan ḫulāṣa fülk-i beden
Dostum ḫaylī rūzgār gerek

5 Zen-i dehre Ümīdī verdi ṭalāḳ[2]
Görmedüm bir ānuñ gibi erkek

181

Velehū[3]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Düşeyin ḫāk-ı pāyuña ḳo beni
Dostum sen de gör saña düşeni

2 Naḳd-i cān virmekle ey dil-i zār
Bulınur ṣanma dil-berüñ deheni

3 Ṭamaʿ-ı ḫām ider görüp aġyār
Sīb-i ġabġabıla ol bih-ẕeḳanı

4 Bulup ol ṭıfl-ı nāzenīni bugün
Yaḳasından geçürdi pīreheni

5 Ölmedin ḳıl Ümīdiye dermān
Seven ölsün mi a begüm yā seni

[45a]

182

Şeyḫī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

[1] ÜD: Ḳatı diller velī ḥadeng-i müjeñ
[2] ÜD: Zen-i dehre Ümidī egmedi baş
[3] ÜD'de 223. gazeldir.

1 Ḥaḳāyıḳ gülistānına irişdüñ ey yüzi ter gül
Meleksün ḳalb-i ʿāşıḳ pāy-ı taḫtuñ tāc u efser gül

2 Şehā mülk-i ḫam içre şāḳāyıḳ lāle-i ḥamrā
ʿAlem-keş cümle-i ezhār leşker-şāh-ı server gül

3 Gürūh ġonçe femler sürḫ ser-veş baş ḳaldırdı
Ḫurūc itdi bahār iklimini aldı ser-ā-ser gül

4 Mükerrer ḳān döküp alır dil ʿāşıḳı ṣad-pāre
Degül mi ḫaylī rengīn bu gülistānda biter bir gül

5 Cihānda kākülī sünbül yüzi gül çoḳ olur ammā
Eger ʿārif iseñ ey dil bu bāġ içre yiter bir gül

6 Bīver zülf-i müşkīn fidāñı cān-ḫūd Şeyhī
Resīd ez dest maḥbūbı bed-sitem rūy-ı enver gül

183

Nevʿī[1]

Feʿūlün Feʿūlün Feʿūlün Feʿūl
Mütekārib + - - / + - - / + - - / + -

1 Güzel göz güzel el güzellik maḥal
Naẓīrüñ bulınmaz güzelsin güzel

2 Benüm serv-i nāzum efendüm meded
Cefā ile cevri[2] dırāz itme gel

3 Şehā[3] kāmrānsın güzeller[4] ḳuluñ
Güzellikde saña bulınmaz bedel

4 Kime kim elüñ öpmek oldı naṣīb
Saʿādetle devlet aña virdi el

5 Seni māʾil itmiş gibi ol ġazāl
Neden düşdi Nevʿī bu nevʿe[5] ġazel

[1] NVD'de 285. gazeldir.
[2] NVD: nāzı
[3] NVD: şeh-i
[4] NVD: göñüller
[5] NVD: güne

[45b]

184
Rūḥī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Saʿy it ṣafā-yı vecde yeter merd ü zenle ol
Yaʿni maḥabbet-i eḥadüẕ veʾl-minenle ol

2 Olma melūl devr-i muḫālifdeyüz deyü
Elden bıraḳma sāġarı seyr-i çemenle ol

3 Çekme hücūm-ı ḫayl-ı ḥavādiṯden ıżṭırāb
Yüz ṭut rıżā-yı Ḫālıḳa bir ṣaf- şikenle ol

4 Ḳıl Ẕüʾl-fiḳār ṣāḥibine istinād hemīz[2]
Cāndan çıḳarma mihrin o ṣāḥib-zemenle ol

5 Dilden ṣāfā gidüp dime ġam geldi Rūḥiyā
Gitsün giden selāmetle sen gelenle ol

185
Velehū[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ne gedā ile muḳayyed ne şehenşāh ile ol
ʿĀlem-i vaḥdete var ey göñül Allah ile ol

2 Āsumān gibi bülend eyleyeli[4] gör himmetüñi
Ṣubḥ bir mihrle eglen gice bir māh ile ol

3 Cān-ı[5] endişe-i vaṣlı yeter ol māhuñ enīs
Ey ġam-ı hicr yüri sen dil-i gümrāh ile ol

4 Bir gün āh ṭoḳınur tīr-i ḳażā aġyāra
Sen hemān ey dil-i zār āh-ı seḥer-gāh ile ol

5 Rūḥiyā ḳātlüñe cemʿ olsalar aġyār ne ġam

---

[1] BRD'de 714. gazeldir.
[2] BRD: Ḳıl Ẕüʾl-fiḳār ṣāḥibine yaʿni istinād
Candan çıḳarma mihrini ṣāḥib-zemenle ol
[3] BRD'de 715. gazeldir.
[4] BRD: eyleye
[5] BRD: cana

Dāmen-i yāri sen elden ḳoma Allāh ile ol

[46a]

186

Rūḥī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Yine ṣalınmaz o ḳadd serv-i dil-ārā mı degül
Niçün açılmaz olup ġonca-i raʿnā mı degül

2 Naẓarı ʿālem-i bālāyadur ehl-i naẓaruñ
Nʾola baḳsam ḳaddüñe ʿālem-i bālā mı degül

3 Ḫūblar ṣadra geçürse nola ol serv- ḳaddi
Gelüñ inṣāf idelüm cümleden aʿlā mı degül

4 Ẕevḳumı bezm-i firāḳatda[2] taʿaccüb ḳılmañ[3]
İçdügüm ḫūn-ı ciger bāde-i ḥamrā mı degül

5 Gülşen-i kūyuñı Rūḥī nʾola ger ṭutsa maḳām
Ṭabʿ-ı giryānumı[4] yoḳ bülbül-i şeydā mı degül

187

Bāḳī[5]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Cānlar fedā maḥabbet-i cānāna ser degül
Erbāb-ı ʿaşḳa terk-i ser etmek hüner degül

2 Bāġ-ı ümīd içinde dilā mīve-i viṣāl
Bir mīve-i ġārībdür olur biter degül

3 Pervānedür ki yaḳdı perin şemʿi āhumā
Farḳ-ı felekde münḫasif olmış ḳamer degül

4 Şemşīr-i hecr yaralarıdur elem viren
Zaḫm-ı ḫadeng-i kavs-ı każā ol ḳadar degül

---

[1] BRD'de 712. beyittir.
[2] BRD: firāḳında
[3] BRD: eylemeñ
[4] BRD: gūyāsı
[5] BD'de 290. gazeldir.

5 İki cihāna virmedi bir yār-i sādeyi
Bāḳī esīr-i ḳayd-ı nukūş u ṣuver degül

[46b]

188
Rūḥī[1]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Gördügüm gül bu gülsitānda degül
Bülbül-i dil bu āşiyānda degül

2 Ḳaysı Leylāya ṣordılar didi kim
Reh-i ʿaşḳumdadur yabānda degül

3 Ey baña āh-ı yārdan söz açan
Ḥüsn ü ḫūlḳındadur[2] söz anda degül

4 Ṭurmayup gögsini gerer āġyār
Yoḳsa tīr-i ḳażā kemānda degül

5 Bir elem var mı olmaya dilde
Bir belā var mıdur ki cānda degül

Semh

6 Vaṣluña irmemekde naḳṣ-ı ṭaleb
Dildedür hep o dilsitānda degül

7 Didüm itdüm sözüñle terk-i cihān
Didi söz cāndadur cihānda degül

8 Baḳmasam mihr-i āsumāna nola
Sendedür çeşmüm āsumānda degül

9 Dime zāhid o yaḫşıdur bu yamān
Ehl-i Ḥaḳḳ yaḫşıda yamānda degül

10 Lā-mekān oldugum ʿaceb görme
Rūḥiyā sevdügüm mekānda degül

[1] BRD'de 753. gazeldir.
[2] BRD: ḥüsn-i ḫulḳındadur

[47a]

189

Bāḳī[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Öpelden laʿlüñi āl ile bāde cām u sāġar hem
Benümçün içüp aġlar ṣürāḥi şemʿ-i ḫāver hem[2]

2 Sen ol sulṭān-ı ḫūbān-ı cihānsın kim işigüñde
Ḳuluñdur niçe ḳul oġlı güzeller belki begler hem

3 Görüp bezmüñde sūzum ḫāl-i ruḫsāruñ fırāḳıyla
Ṭutışdı yandı yaḳıldı benümçün ʿūd u micmer hem[3]

4 ʿAceb ey serv-i serkeş sen ne naḫl-i ʿālem-ārāsın
Ki ḳaddüñ dikmesidür gökde Ṭūbā yirde ʿarʿar hem

5 Görüp bu dürlü dürlü naẓm-ı pāküm şermden Bāḳī
Ḳızardı pençe-i mercān bozardı lüʾlü-yi ter hem

190

Velehū[4]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Ḫaste-i derd-i ʿaşḳ-ı cānānem
Mübtelā-yı belā-yı hicrānem

2 Çeşm-i bīmārı gibi ḫaste-dilem
Ser-i zülfi gibi perīşānem

3 Şemʿ-veş ṣubḥ olınca şevḳumdan
Gāh sūzān[5] u gāh giryānem

4 Bunca cevr ü cefā baña nice bir
Hāy kāfir hele müselmānem

---

[1] BD'de 343. gazeldir.
[2] BD: Benümʾçün dem-be-dem aġlar ṣürāḥī şemʿ-i enver hem
[3] BD: Ṭutışdı odlara yandı benümʾçün ʿūd u micmer hem
[4] BD'de 330. gazeldir ve 6 beyitten oluşmaktadır.
[5] BD: ḫandān

5 Bāḳiyā ḫ̆ān-ı vaṣla irmez isem
Ġam tenūrında nice bir yanam

[47b]

191

Rūḥī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dehrde her bī-ser ü bī-pāda ġam Dārāda hem
Bir ʿaceb ʿālemdeyüz ednāda ġam aʿlāda hem

2 Yārdan ʿāşıḳ melūl āġyār ʿāşıḳdan helāk
İḳtiżā-yı ʿışḳ ile aʿlāda ġam ednāda hem

3 Vaṣlda efkār-ı hicr ü hicr-i ḫod ʿayn-ı ʿaẕāb
ʿĀşıḳ-ı bī-dil çeker ʿusrāda ġam yüsrāda hem

4 Bunda meydan bī-naṣīb anda riyā senden ḫacīl
Zāhid-i nādāñ çeker dünyāda ġam ʿuḳbāda hem

5 Ḫālüñe dil-dāde encüm çeşmle[2] nergis esīr
Böyle gelmişdür gider iḥyāda ġam mevtāda hem[3]

6 Ḫ̆āh Ḫıżr u ḫ̆āh Mecnūn hep esīr-i derd-i ʿışḳ
Hep çekerler miḥnetüñ bināda ġam āʿmāda hem

7 Ol dü-çeşm-i sāḥir u ol iki laʿl-i nābdan
Ki ṣorarsān Rūḥiyā ʿĪsāda ġam Mūsāda hem

192

Velehū[4]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Uçar evc-i ruḫuñda bir hümādur çeşm-i giryānum
Ḳanatlardur iki cānibde ṣaf ṣaf aña müjgānum

2 Benem ol bülbül-i şūrīde kim diñmez gözüm yaşı
Dehānuñ ġonca rūyuñ[1] gül cemāluñdur gülistānum

[1] BRD'de 767. gazeldir.
[2] BRD: çeşmüñe
[3] Bu mısra Divanda 6. beyitin ikinci mısrasıyla yer değiştirmiştir.
[4] BRD'de 782. gazeldir.

3 Libāsım[2] eşk-i ḫūnunla[3] oldum ṣanmañuz gül-gūn
Ṭutuşdı şuʿle-i nār-ı ġamuñla[4] cism-i sūzānum

4 Ruḫ-ı rengīnüñ üzre görmeyenler zülf-i pür-çīnüñ
Ne bilsünler ne yüzden olduġın ḫāl-i perīşānum

5 Lebin aġzumdan almışken teraḥḥum eyleyüp ṣundı
Bi-ḥamdiʾllāh yine yerine geldi Rūḥiyā cānum

[48a]

193

Rūḥī[5]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ẓāhir oldı ṣanmañuz laʿlinde ḫaṭṭ-ı müşk-fām
Murġ-ı dil ṣaydına ḳurdı bir görinmez yerde dām

2 Çeşmi bir āhūdur ammā ṣayd-gāh-ı ʿışḳda
Eylemişdür nice şehbāz[6] hümā-pervāzı rām

3 İḳtiżā-yı ḥüsnüdür[7] maʿşūḳı müstaġnī ḳılan
Ārzū-yı vaṣl idüp ḳılduḳca ʿāşıḳ iltiyām

4 Ḳaşlaruñ fikriyle mecrūḥ olmayub n'itsün göñül
Şeh-süvārum iki şem-şīre olur mı bir niyām

5 Rūḥiyā ḥāl ehli oldur kim bile ʿayn-ı viṣāl
Göz ucıyla virse ger maʿşūḳı yılda bir selām

194

Velehū[8]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Sāḳiyā sāġar-ı ṣaḥbāyı getür nūş idelüm

---

[1] BRD: laʿlüñ
[2] BRD: libās-ı
[3] BRD: eşk-i pür-ḫūnumla
[4] BRD: sitemle
[5] BRD'de 769. gazeldir ve 7 beyittir.
[6] Kelime yazmada "şehbār" olarak verilmiştir ancak "şehbāz" şeklinde okunması uygun görülmüştür.
[7] BRD: ḥüsndün
[8] BRD'de 779. gazeldir.

Mest olup ġuṣṣa-i devrānı ferāmūş idelüm

2 Ser-nīgūn eyleyelüm geşti-i endūh-ı ġamı
Mest-i lā-yaʿḳıl olup baḥr-ṣıfat cūş idelüm

3 Giceler yer yer elifler çekelüm sīnemüze
Ṣubḥa dek ḥasret-i ḳaddüñle der-āġūş idelüm

4 Vaṣf idüp ḥüsnüñi gūyā olalum gülşende
Güli şermende idüp bülbüli ḫāmūş idelüm

5 Pāydār olmayıcaḳ nʾeyleyelüm dünyāyı
Rūḥiyā kendümüzi yine ʿabā-pūş idelüm

[48b]

195

Velehū[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Dil-i dānāsını ʿāşıḳlaruñ deryāya beñzetdüm
İçinde sırr-ı ʿaşḳı gevher-i yektāya beñzetdüm

2 Sirişk-i āl ile ālūde olmış çehre-i zerdi
Fenā bāġında açılmış gül-i raʿnāya beñzetdüm

3 Feżā-yı kūyuñı bir gülsitāna eyledüm nisbet
Dil-i nālānum anda bülbül-i şeydāya beñzetdüm

4 Libās-ı sebzile ṣandum ki gelmiş seyr-i gülzāra
Iraḳdan servi gördüm ol ḳad-i bālāya beñzetdüm

5 [Dehānın][2] nisbet itdüm Rūḥiyā bir şekeristāna
Dil u cān murġın iki ṭūṭī-i gūyāya beñzetdüm

196

Raḥmī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

[1] BRD'de 813. gazeldir.
[2]Yazmada mürekkep dağıldığından kelime silinmiş şekildedir. Divandaki gibi okunması uygun görülmüştür.
[3] BHD'de 137. gazeldir.

1 Künc-i ʿuzlet meskenümdür taḫt-ı sulṭān istemem
Mülk-i ʿaşḳuñ şāhıyam İrān u Tūrān istemem

2 Her viṣālüñ āḫiri ʿālemde ger hicrān ise
Āteş-i fürḳat ḥaḳḳıyçün vaṣl-ı cānān istemem [1]

3 Nūş idelden sāḳī-i devrān elinden cām-ı ʿaşḳ[2]
Ẓulmet-i ġamda ölürsem āb-ı ḥayvān istemem

4 Gülşen-i ḥayretde[3] ben bir bülbül-i şūrīdeyem
Seyr-i bāġ u rāġ idüp geşt-i gülistan istemem [4]

5 Cümle vārı terk idüp kūy-ı belā-yı Mecnūnıyam[5]
Kesb ü kār u ṣanʿat u terbiyyet ü kān istemem

6 Rūşen itmişdür derūnum Pertev-i envār-ı ʿaşḳ
Dāʾīrem devr itmesün ḫūrşīd-i raḫşān istemem [6]

7 Mūr-veş āḫir muḳarrer meskenümdür zīr-i ḫāk
Rūḥiyā[7] ʿālemde evreng-i Süleymān istemem

[49a]

197
ʿĀlī[8]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Cā-be-cā ṣanma şafaḳda encüm ey mihr-i cihān[9]
Aṭlas-ı ṣurḫ üstine altūn beneklerdür hemān

2 Şāh-ı ʿaşḳam ġam sipāhum şerḥa-i sinem ʿalem
Ṣaʿṣaʿa ey mihr-i ʿālem bāña zerrīn sāyebān

3 Yaḳmaġa ferrāş-ı ġam ḳandīl-i dāġum sīnede
Üstüẖ̆ānumdan ḳomışdur cismüm üzre nerdbān

4 Meclis-i miḥnetde ġam sāḳī vü nālüm erġanūn

[1] BHD'de gazelin 4. beytidir.
[2] BHD: mey
[3] BHD: mihnetde
[4] BHD'de gazelin 5. beytidir.
[5] BHD: maḥabbetle
[6] BHD'de gazelin 2. beytidir.
[7] Şiir Raḥmî'ye aittir ancak mahlas yanlış yazılmıştır.
[8] GAD'da 982. gazeldir.
[9] GAD: Cā-be-cā evc-i ṣanma şafaḳda encüm ey mihr-i cihān

Cāmlardur meyle pür bu iki çeşm-i ḫūn-feşān

5 ʿĀliyā deşt-i fenāda bir belā Mecnūnıyām
Yapsa ṭañ mı başuma murġān-ı miḥnet āşiyān

198

ʿUlvī[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Gel ey mey-i vādī-i ḫıramān ḥüzn ü derd ü ġamsın sen
Yetiş ey sāḳī ṭoldur sāġar-ı kān-ı keremsin sen

2 Ṣafā virdüñ bizi ḫoş ʿāleme irgürdüñ ey sāġar
Meger āyīne-i ʿālem-nümāya cām-ı Cemsin sen

3 İrem dirken viṣāl-i yāre çekdük şimdi pehlūya
Meger var ise ey sīnem gülistān-ı İremsin sen

4 Derūnumda olan rāz-ı nihānı ḫalḳa fāş itdüñ
Neme yararsın ey eşk-i revān biʾllāhi nemsin sen

5 Didüm cānāndan bildük leb-i mey-gūnuña meylüm
Didi ki bāde nūş olmaḳla ʿUlvī müttehemsin sen

199

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ehl-i dil-i hüner ana cān ile ḫarīdār olmasun
Dil-beri bir mubteẕel bī-ʿarż u bī-ʿār olmasun

2 Her yüzi mihr-i cihān-ārālara dil virmesün
Ḥāṣılı hercāʾiye kimse giriftār olmasun

[49b]

200

Rūḥī[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

[1] DUD'da 436. gazeldir.
[2] BRD'de 890. gazeldir.

1 Ġarażuñ geçmek imiş ol ṣanemüñ kūyından
Yoḳ meger kim ḫaberüñ ḫançer-i dil-cūyından

2 Yüzine baḳduġınuñ ḳanını ister ki döke
Nice [ḳan] ağlamayın ġamze-i bed- ḫūyından[1]

3 İçicek cām-ı viṣālin ʿacabā ḥāl n'olur
Mest-i lā-yāʿḳıl olam ben ki anuñ būyından

4 Zülfinüñ mūy-ı dil-āvīzine bel bağlama kim
Ey göñül būy-ı vefā gelmez anuñ mūyından

5 Yılda bir eylemez ol meh bize ʿarż-ı dīdār
Rūḥiyā gör ne belālar çekerüz rūyından

201

Velehū[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 El yudum laʿluñ ḳatında bāde-i engūrdan
Ġabġabuñ devrinde geçdüm sāġar-ı billūrdan

2 Çeşm-i nergis ṣaḥn-ı gülşende açıldı jāleden
Ger belāda dīde-i aʿmā nītekim nūrdan

3 Mihr umarsıñ dehrden ḳahrından ikrāh eyleme
Nīşine ṣabr eyler ey dil nūş uman zenbūrdan

4 Dem tuvānāluḳdan urma rām ola dirseñ nigār
Çehreñi zerd it bir altun yeg durur yüz nūrdan[3]

5 N'ola çıḳmazsa göñülden fikr-i zülf u ḫaṭṭ-ı yār
Ḫāli olmaz Rūḥiyā vīrāne mār u mūrdan

[50a]

202

Yaḥyā[4]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

[1] BRD: Yüzine baḳduġınuñ ḳanını dökmek ister
[2] BRD'de 832. gazeldir.
[3] BRD: dūrdan
[4] ŞYD'de 288. gazeldir.

1 Hercāʾiye dil virme ki āvāre olursun
Dermān bulımazsın ḳatı bī-çāre olursun

2 Bir pāre safā üzre ol ey āyine-i dil
Her seng-dile düşme ki biñ pāre olursun

3 Dirsün ki nice vāṣıl olur dil-bere ʿāşıḳ
Ġam çekme göñül yalvara yalvara olursun

4 Her gün ki görünseñ olur ol gün bize bayrām
Cānā ne ʿaceb dil-ber-i meh-pāre olursun

5 Ḫūnī gözi kim ḫancer ile tīġ ile oynar
Yaḥyā aña ulaşma ki pür-yāre olursun

203

Bāḳī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin
Āşūb-ı dehr ü āfet-i devr-i zamānesin

2 Saña bahāne idi cefā-pīşe olmasañ
Haḳḳā budur ki bī-bedel ü bī-bahānesin

3 Müşkil belā degül mi vefāsuz güzel sevüp
Ġuṣṣayla[2] derd ü ġam ile uyanasın

4 Gāhī cenāb-ı Leylīye mektūp uçurmaġa
Urındı Ḳays başına murġ āşiyānesin

5 Bāḳī yolıñda döke ṣaça ḫarç idüp gözüm
Āḫir düketdi naḳd-i sirişküm ḫızānesin

[50b]

204

Veysī[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

[1] BD'de 382. gazeldir ve 7 beyittir.
[2] BD: Ġuṣṣayla yata
[3] VD'de 47. gazeldir.

1 Ruḫuñ bāġ-ı leṭāfet bir semen-ḥad ġonçe-femsin sen
Yāḫūd nev-bāde-i naḫl-ı gülistān-ı İremsin sen

2 Nʾola meyl itseler ol sükkerīn[1] güftāre sulṭānum
Kelāmıñla ṣafā-baḫşende-i erbāb-ı ġamsın sen

3 Büt-i deyre ṭapanlar kāfir olurken ʿacebdür bu
Cihānda ṭapmayanlar kāfir olur bir ṣanemsin sen

4 Ḳapuñda boynı baġlu bende-i rūşen-żamīrem ben
Serīr-i mülk-i dilde pādişāh-ı muḥteremsin sen

5 Elem çekmez efendi Veysī-i dil-ḫaste[2] derūñdan[3]
Bilür erbāb-ı ʿaşḳa māʾil-i cevr ü[4] sitemsin sen

205

ʿUlvī[5]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Çemen ṣaḫnında ey lāle seḥer kim cilve-gersin sen
Gözümden ḳaṭre ḳaṭre dökilen ḫūn-ı cigersin sen

2 Seḥer ki şebnem olmışduñ açılduñ şimdi ey ġonce
Görüp ʿāşıḳlaruñ ḥālin geh aġlar geh gülersin sen

3 Baña ṭaʿn itme zāhidsün diyü vaʿẓ-i kerem eyle
Benüm bu çekdügüm derd ü belādan bī-ḫabersin sen

4 Göñül şehbāzı gibi kāf-ı ʿaşḳı itmedüñ mesken
Var ey ʿanḳā ögünme daḫı yābānda uçarsın sen

5 Hünerdürler ʿaceb mi raġbet itse şiʿriñe ʿUlvī
Bu naẓm-ı āb-dār ile dürr-i baḥr-ı hünersin sen

[51a]

206

[1] VD: şekkerīn
[2] VD: beste
[3] VD: cevrüñden
[4] VD: cevr-i
[5] DUD'da 438. gazeldir.

Revānī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Nʾola dirlerse saña dil-ber-i raʿnādur bu
Hele dirler baña daʿāşıḳ-ı şeydādur bu

2 Her denīnüñ sözine uyma beni itme helāk
Olma maʿrūr güzelim ḥüsnüñe dünyādur bu

3 Baḳamaz kimse güneş yüzüñe gözler ḳamaşur
Görenüñ ʿaḳlı gider özge temāşādur bu

4 Kimi aġlar kimi iñler kimi feryād eyler
Bilmezem kūy-ı ḥabībümde ne ġavġādur bu

5 Vaṣf-ı ḥüsnüñle[2] gören şiʿr-i Revāniyi didi
Bāġ-ı cennetde açılmış gül-i raʿnādur bu

207

Bāḳī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 İtdürür zühhāda ol miḥrāb-ı ebru ser-fürū
Ḳıldurur ʿuşşāḳa ol ḫāk-i ser-i kū ser-fürū

2 ʿĀrıż-ı gül-gūnuñun dāyim ḫaṭ-ı fermānına
Ḫˇāh u nā-hˇāh eyler ol zülf-i semen-bū ser-fürū

3 Būy-ı zülfüñden muʿaṭṭar olmasa ṣaḥrā-yı Çīn
Eylemezdi sünbül-i müşgīne āhū ser-fürū

4 Bāġa gel āyīne-i āb içre gāhī cilve ḳıl
Kʾeylesün[4] ol ḳāmete her serv-i dil-cū ser-fürū

5 Dürr-i naẓmuñ Bākiyā baş egdürür ṭāliblere
Kim żarūrī itdürür ġavvāṣa lülü ser-fürū

208

[1] RED'de 316. gazeldir.
[2] RED: ḥaddüñle
[3] BD'de 399. gazeldir.
[4] BD: Eylesün

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Āsiyāb-āsā nʾola ṭāşlarladur kim kendümi
Ey felek dehr içre bir dāmenden ayurdun beni

[51b]

209

Rūḥī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Kaddüñe irmek umar dil ne temennādur bu
İremez kimse buña ʿālem-i bālādur bu

2 Dil-i şūrīde-yi menʿ itme ruḫuñ seyrinden
Gül-i raʿnā ise ol bülbül-i şeydādur bu

3 Vaʿde-i vaṣluñı ferdāya ṣalarsın nice bir
Ṣabrımız ḳalmadı ey şūḫ ne ferdādur bu

4 Ḫāl u ḫaṭla ruḫ-ı zībāñı görenler dirler
Be ne raʿnā be ne zībā be ne ġarrādur bu

5 Doyamaz kimse tecellā-yı cemāl-ı yāra
Özge ḥāl özge cemāl özge temāşādur bu

6 Rindler mey-gededе ehl-i veraʿ mescidde
Hāy u hūy itmede bilmem ki ne ġavġādur bu

7 İstemezsin ḳoyasın bir dem elüñden zülfin
Ḳoya ey Rūḥi-i şūride ne sevdādur bu

210

Velehū[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Buña ʿārıż dimek olmaz gül-i āl ancaḳ bu
Baḳanuñ ʿaḳlı gider özge cemāl ancaḳ bu

[1] BRD'de 897. gazeldir.
[2] BRD'de 898. gazeldir.

2 Şuʿarā ḳaddüñe şimşād dimekden ne biter
Mīve-i nāz biter tāze nihāl ancaḳ bu

3 İrseler vaṣluña emr olsa didüm ʿuşşāḳa
Gülüp ol şūḥ didi emr-i muḥāl ancaḳ bu

4 Suḫan-ı dūzeḫ u cennet nice bir ey ṣūfī
Ḥālden söyle sözüñ var ise ḳāl ancaḳ bu

5 Maṭlūbuñ devlet-i dünyādur o da beş günlük
Bilmezin ötesini ḫ̆āb u ḫayāl ancaḳ bu

6 ʿĀşıḳ oldur irişe ʿaşḳla bir ḥālete kim
Diye dem-beste görenler anı lāl ancaḳ bu

7 Ṣāfluḳda bu ki beñzer ḳanı bir şiʿr-i laṭīf
Rūḥiyā şiʿr degül āb-ı zülāl ancaḳ bu

[52a]

211

Rūḥī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Söyleşmedi henüz[2] bizüm ile o māh-rū[3]
Bilmem miyān-ı ḫalḳa neden düşdi güft ü gū

2 Ẕevḳ-i vişāluñ içün ider cān u dil cedel
Müşkil budur ki irmez o ẕevḳe ne bu ne o[4]

3 Kan aġla ey göñül ki ḫalāṣa mecāl yoḳ
Ālām -ı hicr üstimüze itdiler ġulū

4 Bulmazdı cān serāyına düzd[5]-i ecel duḫūl
Tīrüñ eger öñine düşüp açmasa ḳapu

5 Çünkim bulur piyāle-i ser ʿāḳibet-şikest
Lāyıḳ budur ki gitmeye elden ser-i sebū

6 Hīç saḳlama ki ḫalḳı nice zülfüñ öldürür

[1] BRD'de 904. gazeldir.
[2] Yazmada ze harfinin noktası yoktur ancak bu şekilde okumayı uygun gördük.
[3] BRD: Söyleşmedi bizümile henüz o māh-rū
[4] BRD: u
[5] BRD: derd

Hep ṭuyduḳ açdılar bize ol sırrı mū-be-mū

7 Laʿliyle mū-miyānına el urdılar deyü
Rūḥī ṭurur fiġānlar ider ne o ne bū

212

Velehū[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 İtdürür māh-ı neve ol ṭāḳ-ı ebrū ser-fürū
Ḳıldurur ḫurşīde ol āyine-i rū ser-fürū

2 Cūdā ʿaks-i ḳadd-i şimşāduñ degüldür servdür
Eylemişdür ḳaddüñe ey serv-i dil-cū ser-fürū

3 Ḫaṭṭ-ı ser-sebzüñden ey gül-ruḫ nümūne olmasa
Eylemezdi sebze-i nev-ḫīze āhū ser- fürū

4 Zülfünüñ serkeşlügin ʿarż itdi gülşende ṣabā
Ey ṣaçı sünbül yanında itdi şebbū ser-fürū

5 Rūḥiyā şiʿrüñ meger efsūndur[2] kim eylemiş
Ṭabʿı sāḥir-pīşiñe[3] her çeşm-i cādū ser-fürū

[52b]

213

Ḥāletī[4]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 ʿİẕār-ı dil-bere öykündi lāle-i ḫod-rū
Ḳorsa ʿāceb mi bāġbān anuñ ocaġına ṣū

2 Sirişk-i ḥasretle cāmı çeşmümüñ pür olur
Kaçan ki nūş ide bezm-i ʿadūda yār ṭolu

3 Belā-yı hicrle bilmişken olduġum nā-çār
Teraḥḥum itmedi baña o māh-ı çār-ebrū

[1] BRD'de 901. gazeldir.
[2] BRD: efsūnludur
[3] BRD: pīşüñe
[4] AHD'de 703. gazeldir.

4 Meger fütādelere ḳarşu gördi reftārın
O servi taʿnıla aşla yürütmez oldı ʿadū

5 Yolunı bağladı varısa seyl-i eşk-i revān
Gözüme Ḫāletiyā gelmez oldı hiç uyḫū

214[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Būy-ı bahār u zülf-i niġār u kenār-ı cū
Sāḳī-i gül-ruḫ ile ḥuşuşā ola sebū

2 Ol serv-ḳadsüz eylemeyem bağda ḳarār
Zencīr-i simle beni bağlarsa āb-ı cū

3 Arturdı eşk-i çeşmümi seyr-i cemāl-i yār
Evvel bahāra ḳarşu idermiş şular gulū

4 Var imiş ol perī ile gizlü muʿāmeleñ
Ṣūfī żamīri añladılar hūy u hāyı ḳo

5 Biribirine żamm olunup Nevʿiyā ḫaṭṭı
Kesr itdi millet-i dili şān leşker-i ʿadū

215[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Şol rind-i bāde-keş ki başında ola sebū
İtmezse vechi var Cem-i devrāna ser-fürū

2 Baḫr-i şafāda ṭıfl-ı dil itmez şināverī
Tā olmayınca iki yanında iki kedū

3 Gül-gūn-ı bāde hīç yürimez ney ki sāḳiyā
Ḫavfum budur ki inmiş ola ayağına ṣū

4 Ol rūy-ı ḫāl-dāruña beñzerdi lāleler
Ḫālüñ gibi sevādı eger olsa müşk- bū

[1] NVD'de 383. gazeldir.
[2] AHD'de 697. gazeldir.

5 ʿAḳlum ala ḥayātda cānum memātda
Bir dil-ber olsa bañā peri-rū firişte-ḫū

6 Ferzāne-i zamāne iken bulsa Ḥāletī
Ṭarḥ eyler idi naṭʿ-ı cihāndan seni ʿadū

[53a]

216

Bāḳī[1]

Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün
Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1 Müşkil imiş ki dil-rübā ṭıfl ola dil-sitān ola
ʿĀşıḳ-ı zār u mübtelā pīr ola nā-tevān ola

2 Yaşuma baḳmaz ol perī bilmedi ḳadr-i gevheri
Ṭālib ola bu demleri bulmaya bir zamān ola

3 Güş ṭutup münāfıḳa cevri ḳo yār-ı ṣādıḳa
Dil-ber odur ki ʿāşıḳā müşfik ü mihribān ola

4 Ḫayl-i şirār-ı nār-ı dil cünd-i nücūma muṭṭaşıl
Böyle ḳalursa şöyle bil gökde nice ḳıran ola

5 Bāḳiyā sākiyā feraḥ vir ki fenā bula teraḥ
Şol meyi ṣun ki bir ḳadeḥ pīr içe nev-cevān [ola]

217

Bāḳī[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1 Ḳanāʿat ḳıl göñül pā-būs-ı yāre
Elinden būse alınmaz ne çāre

2 Saña taṣvīr-i māḥı beñzedince
Ne gözler yaşını[3] dökdi sitāre

3 Miyān-ı baḥr-i istiġnādan āḫir
Gelürsin rüzgār ile kenāre

[1] BD'de 404. gazeldir.
[2] BD'de 468. gazeldir ve 7 beyittir.
[3] BD: nūrını

4 Ḳıyāmı ḳāmet-i bālāña eyler
Anuñçün mescide girmez menāre

5 Saña açmaz efendi gerçi Bāḳī
Ġamuñdan gögsin itdi pāre pāre

218

Müfteʿilün Müfteʿilün Fāʿilün
Serīʿ - + + - / - + + - /- + -

1 Āh mineʾl-ʿaşḳ ve ḥālātihi
Aḫraḳa ḳalbi bi-harārātihi

2 Mā-naẓara'l-aynü ilā gayriküm
Uḳsima biʾllāhi ve āyātihi[1]

[53b]

219

Rūḥī[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı sebzüñ naḳş olaldan levḥ-i ḫāṭırda
Gözüm nūr-ı ruḫuñdan ġayrısın görmez meẓāhirde

2 Eger ẕāt-ı celīlüñ olmasaydı cemʿine bāʿiṣ
Bu żıddiyetle cemʿiyyet ne mümkindi ʿanāṣırda

3 Cemāluñdur ġaraż māḥiyyet-i āfāḳ u enfüsden
Senüñle eglenürler hep melek gökde beşer yirde

4 Olayduñ ehl-i bāṭın gibi ruʿyet sırrına vāḳıf
Görürdüñ sen de ey ṣūfī Cemālullahı ẓāhirde[3]

5 Reh-i ʿaşḳuñda Rūḥī faḫr ider ṣābit-ḳademlikle[4]
Bu ḥālet yoḳdur ey ḫūrşīd-i ʿālem-tāb-ı sāyirde[5]

220

Velehū[1]

[1] Âh aşkın elinden ve onun hallerinden kalbimi yaktı. Allaha ve âyetlerine yemin ederim ki bu gözler senden başkasına bakmadı.
[2] BRD'de 1015. gazeldir.
[3] BRD: her yerde
[4] BRD: ḳademluḳla
[5] BRD: Bu ḥālet yoḳ bilürsin şūḫ-ı ʿālem-tāb-ı sāyirde

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 İltifātın eksik itmez ʿāşıḳ-ı nālānına
Ḥaḳ bu kim maḥbūbluḳ gelmiş o şūḫuñ şānına

2 Bendeyüz cān ile bir sulṭān-ı ʿālī-şāna kim
Yolına cān virmemüz mevḳūfdur fermānına

3 Dökmege ḳanın işāret itdügi bī-çārenüñ
Ḫançer-i merdüm-küş mestāne olmış yanına

4 Vaʿde-i vaṣlı o şūḫuñ ḳıldı ʿuşşāḳı helāk
Kimseler aldanmasun meh-rūlaruñ peymānına

5 Neşʿe-i[2] esrār-ı Ḥaḳ Rūḥīyi ḥayrān eylemiş
Ḫande eylerse āceb mi zāhidüñ iẕʿānına

221

Müfteʿilün Müfteʿilün Fāʿilün
Serīʿ - + + - / - + + - /- + -

1 Āh güzelüñ ʿaşḳına ḥālātına
Yandı göñül ʿaşḳı ḥarārātına

2 And içerin ġayrı güzel sevmeyim
Tañrıya vü Tañrınuñ āyātına

[54a]

222

Rūḥī[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Göz açdum ʿālem-i fānīde gördüm göñlümi ġamda
Eger hep böyle ise nesne yoḳ aḥval-ı ʿālemde

2 Kimine ẕevḳ-ı vaṣl olmış müyesser kimine firḳat
ʿAcebdür ḥāl-i ʿālem kimi sever u kimi mātemde

3 Düşmezdi şarāb-ı nāba cāmuñ ādın añmazdı

---

[1] BRD^de 1006. gazeldir.
[2] BRD: Neşve
[3] BRD'de 977. gazeldir.

Eger keyfiyyet-i ʿaşḳuñdan olmasa eṣer Cemde[1]

4 Ṣanurlar dāmen-i deryāda bitmiş şāh-ı mercāndur
Muḥannā pençeñüñ ʿaksin görenler çeşm-i pür-nemde

5 Ġubār-ı reh-güẕārı gitmese[2] çeşmümden ey Rūḥī
Virürdi seyle emvāc-ı sirişküm dehri bir demde

223

Velehu[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Yaramı ṣardurayın ol büt-i ġaddāra hele
Görsün aġyār ṣarılmaḳ nice olur yāre hele

2 Derd-i ʿaşḳuñ[4] yine zehr-i firāḳuñ ṣunma[5]
Yidügi cānına siñsün ḳoya bir pāre hele

3 Yeg bilür ḳand-ı lebüñden diseler incinme
Aġzını ṭūṭī-i sükker[6]-suḫanuñ ara hele

4 Kesme bizden naẕar-ı merḥametüñ kim diyeler[7]
Uġraduḳ biz daḫı bir yār-ı vefa-dāra hele

5 Ne ġazeller oḳınup yazıla evṣāfuñda
Rūḥī-i ġam-zede gelsün yine güftāra hele

[54b]

224[8]

Ġazel-i Bī-Nuḳaṭ Güfte-i Ḳabūlī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Dil alsañ[9] görkli[10] demde dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa

[1] BRD: Eger keyfiyyet-i ʿaşḳında olsa bir eṣer Cemde
[2] BRD: gitmesün
[3] BRD'de 969. gazeldir ve 7 beyittir.
[4] BRD: ʿaşḳuñda
[5] BRD: sanma
[6] BRD: şīrīn
[7] BRD: diyelüm
[8] KİD'de 368. gazeldir ve "Bī-Nuḳat" başlıklıdır.
[9] KİD: alsa
[10] KİD: gördügüñ

2 ʿAdū kām almasa rām olmasa ʿālemde her güle
Aña sevmek sevilmek mā-ḥaṣāl emr-i muḥāl olsa

3 Elüñe lā[le]-āsā kāse alsañ gülle germ olsañ
Müdām[1] elüñ[2] görülse[3] gül gül olsañ elüñ al olsa

4 Kemāl-i ʿilmle maʿlūm-ı ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ kelāmuñda meʾāl olsa

5 Ḳabūlī māh-rūlarda viṣāle vaʿde olmasa
Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her dem ü her māh u sāl olsa

225

Bāḳī[4]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Elṭāf u ḥüsn ü ḫulḳ u leṭāfet[5] kemālde
Endām u şekl ü kāmet ü ḳadd iʿtidālde

2 Mużmer ḫayāl-i laʿl-i lebüñ her laṭifede
Müdġam miyān[6]-ı bī-bedelüñ her ḫayālde

3 Biñ meşk iderse ṣafḥa-i gerdūnı māh-ı nev
Ebrū-yı yāre öykünebilmez miṣālde

4 Eṣḥāb-ı zühd bezm-i füsūn u fesānede
Erbāb-ı ʿaşḳ ʿarṣa-i ceng ü cidālde

5 Bāḳī leṭāfet-i ġazel-i ābdāruñı
Ḥaḳḳā budur ki görmedik āb-ı zülālde

[55a]

226[7]

Rūḥī[8]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

[1] KİD: müdām
[2] KİD: al
[3] KİD: görsek
[4] BD'de 451. gazeldir ve 6 beyittir.
[5] BD: melāḥat
[6] Yazmada kelimenin y harfinin noktaları yoktur ancak bu şekilde okumayı uygun bulduk.
[7] BRD'de gazel "Gazel-i Bī-nukat" başlıklıdır.
[8] BRD'de 48. gazeldir ve 6 beyittir. Dîvânda verilen gazelin 4. beytine Cönkte iki ayrı mısra ilave edilerek yeni 2 beyit oluşturulmuştur.

Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Dil-dār odur ki kāmil ola ehl-i ḥāl ola
Server odur ki mālik-i mülk-i kemāl ola[1]

2 Kāmil degül durur o ki rām ola herkese
Kāmil odur ki hemdem-i ehl-i kemāl ola

3 Olsa viṣālüñ ellere vallāh sevdügüm
ʿĀlemde ölmemek[2] almakla[3] muḥāl ola

4 Dil-dāde[4] ki[5] müdām viṣālüñ durur murād
Görme revā ki dilde melāl-i viṣāl ola[6]

5 Olsañ veraʿda kāʾs elüñe almasañ revā[7]
Ammā revā degül ki göñülde melāl ola

6 Olmam[8] melūl göñlüm eger almasa ele
Ol lāle-rū ki kār aña[9] her demde āl[10] ola

7 Rūḥī müdām laʿlüñe meddāḥdur[11] eger
Kār aña medḥüñ olmasa ʿālemde lāl ola

8 Devrüñde eger kim ola mesrūrluḳ ḥarām
Oldur revā ki rāḥ-ı viṣālüñ ḥelāl ola

227[12]

Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün
Muzāriʿ - - + / - + - - / - - + / - + - -

1 Mıṣr-ı cemāl içinde sen Yūsuf-ı ḫuceste
Sen Yūsuf -ı [ḫuceste] ʿaşḳuñda ben şikeste

2 ʿAşḳuñda ben şikeste bil [ey] ṭabīb-i dil kim

[1] BRD: Server odur ki kâmil ola ehl-i māl ola
[2] BRD: ölmek
[3] BRD: ölmemekle
[4] BRD: dildāruña
[5] BRD'de "ki" yoktur.
[6] Bu mısra BRD'de yer almamaktadır.
[7] Bu mısra BRD'de yer almamaktadır.
[8] BRD: olsam
[9] BRD: ola
[10] BRD: lāl
[11] BRD: meddāḥ durur
[12] Gazel TŞ'de mevcut olup "Ṣubhī-ī Burūsevī" ye ait olduğu bildirilmişitr.

Düşdüm ġamuñla derde oldum ölümlü ḫaste

3 Oldum ölümlü ḫaste āhūlaruñ ucından
Daḫı beter gerekdür ey dil uyana meste

4 Ey dil uyana meste ṭaʿn eyler ise zāhid
Ayaḳ ṭolayalum gel ṣūfī mey-pereste

5 Ṣūfī-i mey-pereste Ṣubḥī ṣabūḥī içer [kim]
Şevḳ ile cūşa gelsün ol ḫāṭır-ı şikeste

[55b]

228

ʿUlvī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ḫançer-i ġamzeñ ile vaṣl ola gör cānumıza
Böyle fikr eyleme ki ḳala bizim yanumıza

2 Üstüḫ̆ān-ı tenimiz itleriüñe ṭuʿme olur
Nāmemiz şöyle ki vāṣıl ola cānānumıza

3 Aġlamaḳla gözümüz merdümi dilden çıḳar āh
Kimse baḳmaz nʾidelüm dīde-i giryānumıza

4 Ḥāl-i dil şāne ile ḫaylī perīşān oldı
Rūz u şeb el uzadur kākül cānānumıza

5 Ad çıḳarmaḳ durur ey ʿUlvī cihānda maḳsūd
Nām-ı aġyārı çıḳar yazmaya dīvānumıza

229

Rūḥī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Bu ḳādar lerze nedendür dil-i nālānumda
Yine āṣār-ı ġażab var gibi sulṭānumda

2 Dil-i sūzānumı sīr-āb idemez baḥr-ı muḥīṭ
Bu ḥarāret nedür āteş mi yanar cānumda

[1] BRD'de 1014. gazeldir.

3 Yaḳmaduḳ dil ḳomadı şaʿşaʿa-i ruḫsārı
Bu sirāyet nedür ol mihr-i dıraḫşānumda

4 Āteş-i āhumuñ eflāka çıḳardı ʿilmin
Bu ʿalāmet neyiki nāle vü efġānumda

5 Rūḥiyā Pertev-i ḫurşīd-i maḥabbettendür
Bu ḳadar söz ki var ṭabʿ suḫan-dānumda

[56a]

230

Āhī[1]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Ne naḳş ider bizüm ile nigārı gördüñ mi
Ne fitneler ḳoparur rūzgārı gördüñ mi

2 Bu ḳanlu ḳanlu yaşumdan revān olan[2] göz göz
Bu çeşme çeşme aḳan cūy-bārı gördüñ mi

3 Ḳaçup ḳaçup [da] ıraḳdan dönüp dönüp yüzüme
Ḳıya ḳıya baḳan ol ġamze-kārı gördüñ mi

4 Direk direk dikülüp[3] ḳapuñda dūd-ı dilüm
ʿAlem ʿalem göge aġan şerārı gördüñ mi

5 Ṣorar irişdügine Āhī göz yāşını döküp
Ḳabā-yı surḫ ile ol gül-ʿiẕārı gördüñ mi

231

Nefʿī[4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dil-nişīndir ġamze ammā dil-rübādur ṭurrası
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere ṭurfe belādur ṭurrası

2 Ġamze-i ʿayyār ġālibdür göñül ṣayd itmede
Gerçi bir āşüfte-i ser-der hevādur ṭurrası

[1] AD'de 125. gazeldir ve 7 beyittir.
[2] AD: olup
[3] AD: dikilürken
[4] NFD'de 145. gazeldir.

3 Üstüne ditrer ṭurur[1] dil[2] mest-i ḫ̆āb-ı nāz iken
Ġamze-i şūḫuna gūyā mübtelādur ṭurrası

4 Żabṭı bir bend ile müşküldür dil-i divāneniñ
İki zencīr ister anuñçün dü-tādur ṭurrası

5 Ṭab-ı Nefʿī gibi pervāz-ı bülend itse nʾola
Āfitāba sāye ṣalmış bir hümādur ṭurrası

232

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1 Doġruluḳ ḳıl doġruluḳ ey nīk-reʾy
Doġruda aç görmedüm egride bāy

2 Doġruluḳ ile irer oḳ menzile
Egrilüginden yerinde ḳaldı yāy

[56b]

233

Meylī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Gönlümiz hīç ḫūb-rūy u ḫūb-ṣadādan geçmedi
Pīr olduḳça ḥarīṣ oldı hevādan geçmedi

2 Gösterür telbīs idüp cisminde şekl-i būriyā
Zāhid-i sālūsı gör kim bu riyādan geçmedi

3 Ben niyāz itdikçe nāzın arturur ol nāzenīn
Āh kim ol bī-vefā cevr ü cefādan geçmedi

4 Māsivādan her [ne] kim var ise geçdi gönlümüz
Bāde vü maḥbūb u yārān-ı ṣafādan geçmedi

5 Ḳāmetin yād itdi Meylī ḳaddüni lām eyledi
Ol elif-ḳāmetden ol ebrūsı rādan geçmedi

234

[1] NFD: durur
[2] NFD: ol
[3] MLŞ'de 187. gazeldir.

Yaḥyā

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Nāzenīnim āh kim rāh-ı vefādan geçmedi
Nāz yolın ḳomadı semt-i cefādan geçmedi

2 Geçmedi bir demiñe yā ḳāşuñ ġamundan dil-berā
Tīr-i āhum ṭable-i ūc-ı semādan geçmedi

3 Var mıdur bir ʿāşıḳ-ı şūrīde bezm-i dehrde
Mest olup laʿlüñle cām-ı dil-küşādan geçmedi

4 Keşt-i dil ḳaldı gird-āb-ı fenāda āh kim
Āhlar tecrīd oldı baḥr-ı belādan geçmedi

5 Her neden geçdiyse geçdi bu dil Yaḥyā velī
Ḥalḳa-i bezm-i şarāb pür ṣafādan geçmedi

[57a]

235

Ḫatāyī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ben helāk oldum o mehe cevr ü cefādan geçmedi
Bu ʿacebdür dil daḫı andan riyādan geçmedi

2 Baş ḳoşup bād-ı ṣabā birle ser-i zülfi anuñ
Āh kim ol ser ü bālā bu hevādan geçmedi

3 Deşt-i ġamda niçe bülbül ḫāk-pāy oldum aña
Luṭf idüp bir kez gelüp rāh-ı vefādan geçmedi

4 Cām-ı laʿlüñ nūş iden çünkim bulur muḥkem ṣafā
Cümleden geçdi göñül cām-ı ṣafādan geçmedi

5 Nice ṣūfī maʿrifet duʿavāsın eyler dāʾimā
Terk-i tāc u ḫurfe itmez māsivādan geçmedi

6 Niçe meh-rūlarla ḥaşr oldum Ḫatāyī gerçi kim
Cān u dil mümkin degül ol meh-liḳādan geçmedi

236

Suʿūdī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dil neden geçdiyse geçdi dil-rübādan geçmedi
Tīr-veş gönlüm benim ol ḳāşı yādan geçmedi

2 Gerçi degmez ḫançeriñ aġyārdan cānbāza
Bu dil-i ġamuñ yenmez ammā recādan geçmedi

3 Günde biñ kez geçse yanından raḳībe ʿaşḳ ider
Hey meded aġyār ile hīç merḥabādan geçmedi

4 Geçmesün ehl-i fenā cān virmez cānān içün
Niçe abdāl olur ol kim māsivādan geçmedi

5 Ey Suʿūdī bu cihānuñ ẕevḳını bilmez şu kim
Zevraḳ-ı cām ile deryā-yı ṣafādan geçmedi

[57b]

237

Rūḥī[1]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Ḳable fevtiʾṣ-ṣubūḥ yā sāḳī
Eşkinī min müdāmikeʾl-bāḳī[2]

2 Bu ne meydür ki būy-ı cān-baḫşı
Mest-i lā-yaʿḳıl itdi ʿuşşāḳı

3 Götür ol berḳiʿ-i cemālüñden
Şādmān eyle cān-ı müştāḳı

4 Olalı mest-i bāde-i vaḥdet
Ṭutdı ṣıyt u ṣadāmuz āfāḳı

5 Daḫı Rūḥī ḫumār ḳalsun mı
Ṭalaʿaʾṣ-ṣubḥ eyyühā es-sāḳī

238

[1] BRD'de 1106. gazeldir.
[2] Ey sâkî, sabah olmadan önce bana ebedî şarabından içir.

Velehū[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ḳaddüñ ki olmış anda ruḫ-ı bī-miṯāl iki
Açıldı bir nihālde ṣan verd-i āl iki

2 Ebrūlaruñla ġamzeñ o ḫūn-rīze döndi kim
Baġlanmış ola ālet-i ḥarb u[2] cidāl iki

3 Zülfüñde iken irdi ḫaṭuñ oldı ʿāşıḳā
Müşkil bir iken ey meh-i ṣāḥib-cemāl iki

4 İki cevāna virme göñül kim ḫarāb olur
Bir mülke olsa ḥākim-i ferḫunde-fāl iki

5 Rūḥī süvār-ı tevsen-i himmet odur kʾola
Cevlān-gehi cihān-ı belāġat memāliki

[58a]

239

Rūḥī[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Dil-i sevdā-zedemi ceẕb ideli ḥubb-ı İlāh
Bir olupdur naẓar-ı himmete kūhla kāh

2 Mużṭarip eylemez oldı bizi endişe-i cāh
Rūz u şeb ḥubb-ı İlah oldı baña ḫāṭır-ḫᵛāh

3 Ḫalḳ-ı ʿālemse degül ḥāl-i dilümden āgāh
Ṭaʿn iderler baña kim oldı bu bī-çāre tebāh

4 Ben isem bir yire düşdim arayup bulamam rāh
Aġların ḥüznle geh āh iderin derdle gāh

5 Daḫı doġmaz mı bidāyet güneşi başıma āh
Āh kim rūz-ı ümīdüm niçe bir ola siyāh

[1] BRD'de 1087. gazeldir.
[2] BRD: harb-ı
[3] BRD'de 1. kasidedir ve "Münācāt-ı be-Dergāh-ı Ḳādıyuʾl-Ḥācāt" başıklıdır.

6 Var ümīdüm ki idem rūy-ı dil-ārāña nigāh
Maẓhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allah

7 Bir seḥer ḫāke sürüp yüzümi giryān giryān
Dergeh-i ḥaḳḳa teveccüh idüp itdüm efġān

8 Didüm ey feyż-resānende-i ḥācet-mendān
Cümle bī-māruñ iden derdine sensin dermān

9 Niçe bir şevḳ-ı cemālüñle derūnum ola ḳān
Niçe bir sen olasın perde-i ġayb içre nihān

10 Gūşuma irdi bir āvāz ki ey ferd-i cihān
İste maḳṣūduñı Ḥaḳdan yeter olduñ nālān

11 Bu beşāşet ḫaberi göñlümi itdi ḫandān
Oḳudum geldi bu maṭlaʿ dilüme anda hemān

12 Var ümīdüm ki idem rūy-ı dil-ārāña nigāh
Maẓhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allah

13 Ḳaçmaz āġyār eleminden kime kim yār gerek
Vaṣl dermānın uman hecr ile bī-mār gerek

14 ʿAşḳ peymānesini içmege hüş-yār gerek
Ṭaleb-i ḥaḳda olan kimsede iḳrār gerek

15 Bu sözüñ rāzına irmek dileyen zār gerek
Ṣubḥ olınca giceler dīdesi bīdār gerek

[58b]

16 ʿAşḳdan dem uran üftāde dil-efgār gerek
ʿĀşıḳ olan kişi dīdāre ṭaleb-kār gerek

17 Bu cihān ḫalḳına seyr-i gül ü gülzār gerek
Seyr-i gülzār gerekmez baña dīdār gerek

18 Var ümīdüm ki idem rūy-ı dil-ārāña nigāh
Maẓhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allah

19 Māsivā terkin urup niçe zemāndur Yārab
Eylerin cān u göñülden seni hür şeyde ṭaleb

20 Bulsa cānum der-i luṭfuñda taḳarrüb ne ʿaceb
Çünki lāzım degül iḥsānuña ʿālemde sebeb

21 Ben kimem ẕevḳ ṭaleb-kārı bir ehl-i meşreb
Bezm-i ʿaşḳuñda müdām eylemedin kesb-i ṭarab

22 İtmezin zāhid-i sālūs gibi baḫṣ-i neseb
Kendümi ögmege maḥżā bilürin terk-i edeb

23 Şevḳ-i dīdār-ı ṣafā-baḫşuñla rūzla şeb
Yazdıġum oḳudıġum şimdi benüm budur hep

24 Var ümīdüm ki idem rūy-ı dil-ārāña nigāh
Maẓhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allah

25 Eyledüñ çün beni Rūḥī gibi müştāḳ-ı cemāl
Lāyıḳ oldur daḫı göstermeyesin rūy-ı celāl

26 Māsivā fikrini ben kim bilürem fikr-i muḥāl
Seni ister gezerin ṣubḥ u mesā vü meh ü sāl

27 Ġayri ḳodı saña meyl eyledi ṭabʿ-ı meyyāl
Nʾola luṭfuñdan açılsa yüzine bāb-ı viṣāl

28 Vehm-i ḳabr eylemedin ṭabʿumı dem-beste vü lāl
Ḳılmadın ḫayl-i ecel ḫāk-i vücūdum pā-māl

29 Olmadın ḫāk-i siyāh ile gözüm mālāmāl
Var iken ḫażretüñe derdümi iżhāra mecāl

30 Var ümīdüm ki idem rūy-ı dil-ārāña nigāh
Maẓhar it nūr-ı tecellāña beni yā Allāh

[59a]

240

Tahmis-i Günāhī Ġazel-i Ḥayretī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

I

Lāf urup bülbül gibi germiyyet-i daʿvāyı ḳo
Yan maḥabbet şemʿine pervāne-veş pervāyı ḳo

[1] Cönkte başlık noktasız yazılmıştır.

Çārsū-yı ʿaşḳa gel her sūdı yoḳ sevdāyı ḳo
Vaḥdet isterseñ ferāġat eyle hūy u hāyı ḳo
Keşret-i dünyādan el çek ey göñül ġavġayı ḳo

II

Gerçi eylersen riyāżet cennet aʿlā içün
Diş bilersün kūşe-i ḥalvetde ter ḥevā içün
Mest iseñ ṣūfī şarāb-ı kevşer-i ferdā içün
Gözüñ āc olma gözi āc yime ġam zībā içün
Gāv-ı ten-perver gibi endīşe-i merʿāyı ḳo

III

Meskenet meydānına cān oyna ser vir server ol
ʿĀr ṭablın yire çāl başḳa başuña mehter ol
Riḥlet eylersen gerek Behmen gerek İskender ol
Pāye-i ʿālī dilerseñ ḫāk-i pāy-ı dil-ber ol
Ḳalduḳ ayaḳlarda fikr-i manṣıb-ı aʿlāyı ḳo

IV

Şems zerrīnle cihānuñ zeyn ise bütḫānesi
Mihriñüñ gencinesidür göñlümüñ virānesi
Cān cemālüñ şemʿiñe pervānesidür yānesi
Didüm oldur dil-i ṣaçuñ zencīrinüñ dīvānesi
Nāzla güldi didi al bunı da baġlayı ḳo

V

Dil ider ṣāfī naẓar ol māh-ı ṭalʿat naḳşına
Kim görür ol göz göre naḳḳāş-ı ḳudret naḳşına
Āferīn ol nüktede bu ter ṭabiʿat naḳşına
Maʿnī-i rengīne baḳ aldanma ṣūret naḳşına
Veche-i zībāya naẓar ḳıl cāhe dībāyı ḳo

VI

Bir belā-keş derd-mendüm nʾeylerüm dünyāyı ben
Olmışam rāh-ı fütāde zār u ser-gerdānı ben
Ḫāk-i -pāyuñdan dirīġ itmeñ revā mı cānı ben
Dirmişsün yārın öldürsem gerekdür yāri ben
Gel bu gün öldür bülende oldur kim ferdāyı ḳo

VII

Sersem iden serv-i bālā-yı bülendüñdür senüñ
Pāy-ı der-gil mübtelā-yı derd-mendüñdür senüñ
Hem Günāhī bir kemine müstemendüñdür senüñ
Ḥayretī bī-çārede bir derd-mendüñdür senüñ

Ḳıl naẓar āḥvāline luṭf eyle istiġnāyı ḳo

[59b]

241[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

I

Hergiz göñül bıraḳmadı feryād u zārını
Terk itmedi nigārını terk itdi ʿārını[2]
Ṣadıḳlıḳ itdi[3] ṭutdı der-şehriyārını
Tā ḥaşr olınca çekdi ġam-ı intiẓārını
ʿAşḳ ehli oldurur ki görem deyü yārını
Cānı çıḳınca bekleye kūy-ı nigārını

II

Derd-i belā-yı firḳatle ḫaste-i ḥāl ise
Bir zerre tende ṭāḳati yoḳ bī-mecāl ise
Ṣabr eylemekdür aña revā her ne ḥāl ise
İrmek vaṣl-ı yāre ne deñlü muḥāl ise
ʿAşḳ [ehli oldurur ki görem deyü yārını]
[Cānı çıḳınca bekleye kūy-ı] nigārını

III

Çeşm-i ġazāl yāri ḳoyup Ḳays-ı mübtelā
Āhūlar ile eyledi ülfet o bī-nevā
Ṭaġlarda gezerdi yār eşkinden olup cüdā
Erbāb-ı ʿaşḳ ṭañ mı aña virmese rıżā
[ʿAşḳ ehli oldurur ki görem deyü] yārını
Cānı [çıḳınca bekleye kūy-ı nigārını]

IV

Pāk-ı kilāb kūyı ile ülfet eylesem
Ẕevḳ-ı viṣāle irmege bir ḥālet eylesem
Nʾola cihāndan el çeküben ʿuzlet eylesem
Yār-i eşkini bekle ki ʿādet eylesem
ʿAşḳ [ehli oldurur ki görem deyü yārını]
[Cānı çıḳınca bekleye kūy-ı] nigārını

V

Kūyında gördi Āzeriyā dün beni nigār[1]

[1] Manzume İÜN'de "Müseddes-i Āzerī Efendi" başlıklıdır; yalnız ilk ve son bendleri belirtilmiştir.
[2] İÜN: varını
[3] Ṣadıḳlıḳ itdi: Ṣadıḳlığıyla, İÜN.

Derd-i firāḳ cānına itmiş temam kār
Didi helāk ider seni bir gün[2] bu intiẓār
Didüm[3] ki ey ser-āmed-i ḫūbān-ı rüzgâr
ʿAşḳ ehli oldurur ki görem deyü yārını
Cānı çıḳınca bekleye kūy-ı nigārını

[60a]

[derkenār 1][4]

Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün
Muzāriʿ - - + / - + - - / - - + / - + - -

1 Şūrīde göñlüm āḫir ruḫsār-ı yāra düşmüş
Pervāne gibi varmış Ḥaḳḳa ki nāra düşmüş

2 Reşk-i ruḫıña ey gülşende verd-i aḥmer
Çāk eyleyüp yaḳasın cismini yāra [düşmüş]

3 Her demde ey perī rū-yı ḥüsniñe ġarra olup
ʿUşşāḳa şīve itmege sen gülʿiẕāra [düşmüş]

4 Bu dehr-i bī-beḳāda yār belā vü ġamla
Derd ü belāyı çekmege ben bī-ḳarāra [düşmüş]

5 Bu Ḥāletī-i şeydā vuṣlat recāsı ile
Şol deñlü girye itmiş yār-i nigāra [düşmüş]

[derkenār 2][5]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Beni şol deñli żaʿīf eyledi hālüñ hevesi
Biçsem olurdı ḳabā egnüme perr-i megesi[6]

2 Müjeler ṣanma ki yüz yire ḳoyup aġlamadan
Yapışupd[ur] gözüme yollarunuñ ḫār u ḫası

3 Çarḫa āhum şu ḳadar virdi ḥarāret nitekim
Gündizin gitmez[7] elinden güneşüñ mirvaḥası

---

[1] İÜ: o yār
[2] bir gün: āḫir, İÜN.
[3] İÜN: didi
[4] Şiir, varakta derkenardır.
[5] Şiir, varakta derkenardır. ED'de 536. gazeldir.
[6] ED'de mısra başında "ger" yer almaktadır.
[7] ED: düşmez

4 Ṣanuram bād-ı ṣabā ḫāke ṣaçar[1] berg-i güli
Gelse reftāra ger ol şāh-süvāruñ feresi

5 Murġ-ı ḥüsnini nigār elden[2] uçurdı Emrī
Ḳara telden yine yapar ki ḫaṭṭı[3] bu ḳafesi

242

Baḥr-ı Ṭavīl-i ʿĀlī[4]

Feʿilātün + + - -

I

Yine bir şūḫ-ı cefā-pīşe şeh-i merḥamet endīşe güneş gibi ṭoġup ḫāneme gencīne ṣıfat virdi şeref gūşe-i vīrāneme dil şehrini[5] luṭf ile kerem ḳaṣrını bünyād[6] ve[7] yıḳık göñlümi iḥsānla ābād[8] ve ḳadem-rence ḳılup bezmüme tenhā vü benī itdi viṣāliyle ḥased-gerde-i dünyā

II

didi ḥālüñ nedür ey ʿāṣıḳ-ı bīmār[9] u benüm derd ü firāḳumla olan zār yiter çeşmüñi ḫūn-bār yiter kendüzüñi derde giriftār idesin[10] aġlayasın iñleyesin[11] āteş-i hecr ile ciger ṭaġlayasın müjde ki itdüm seni iḥyā vü şifa-ḫāne-i laʿlümdeki şerbetden içerseñ nʾola ṣıḥḥā

[60b]

III

Bārekʾāllah ne[12] luṭf ıssı kerem kānı vefā gülşeninüñ ġonçe-i ḫandānı ṣafā meclisinüñ şemʿ-i şebistānı ki ben ḫāki müşerref ḳıla dāmān-ı mürüvvetle yāşum dāḫı sile serv-i ser-efrāzı tenezzüller ide gül gibi alınmaya[13] her ṭaʿna taḥammüller ide işte cevān işte suḫan-dān

IV

ben anuñ bendesiyem luṭfla şermendesiyem başum anuñ cānum anuñ cūy[14]-ı sirişküm[1] gibi emvāl-i firāvānum anuñ çāker-i ferman-beri ʿāşıḳlarınuñ kem-teri bir

[1] ED: döker
[2] Kelime yazmada iki kez yazılmıştır.
[3] ED: hat
[4] GAD'da "Ḳasīde-i Baḥr-ı Ṭavīl Der-ṣıfat-ı Ḫūbān-ı Lāzımüʾt-tebcīl" başlıklıdır.
[5] GAD: şehrine
[6] GAD: bünyāde
[7] GAD: -ve
[8] GAD: ābāde
[9] Yazmada kelimenin üstünde "bī-çāre" yazılıdır.
[10] Yazmada kelimenin üstünde "idüben" yazılıdır.
[11] GAD'da "aġlayasın" dan önce yer almaktadır.
[12] GAD: o
[13] Yazmada kelimenin üstünde "işitmeye" yazılıdır.
[14] GAD: çeşm

baġrı yanıḳ sīnesi ḳana boyanıḳ miḥneti çoḳ rāḥatı yoḳ ʿāşıḳ-ı dīvānesi ferzānesiyem Ḥażret-i Ḥaḳ ʿālim ü dānā

V

Nedür ol ḥüsn ü behāyā nedür ol luṭf-ı edā

[61a]

ol daḫı ṭursun[2] o revişler[3] o gelişler o gülüşler[4] o baḳışlar dil-i ʿuşşāḳı ẓarāfetle yaḳışlar ki ruḫın ʿarż ide yā ṣaḳlıya[5] kim ḳatlansa[6] ol ʿişveye bir laḥẓa ḳara zülfi ḳomaz dilde ḳarār uyḫu yüzin göremez oldum

VI

görenüñ ʿaḳlı gider ġamzesi cān mülketini ġāret ider dillere āteş bırāġur cānı[7] yaḳar[8] ḫāne-i [nā]mūsı yıḳar[9] ol[10] ruḫ-ı ālī niçe ʿāḳilleri[11] dīvāne niçe zāhidi mestāne ḳılup gözleri pür fitne vü ġavġā gözimüñ yaşı miṣālinde ider mā-melekin her kişinüñ iki gözi göz göre yaġma

VII

bā-ḫuṣūṣ ol ḫaṭ-ı leb ol çeh-i ġabġab ki leṭāfetde yeri āb-ı ḥayāt u ẓulemāt oldı

[61b]

biri şol çeh-i Naḫşeb ki ṭoġar anda şebān-rūz[12] u be-her sāʿat-i firūz-ı cihān-sūz u cihān-tāb meh-i bedr ü firūzende vü pür-tāb ki her gāh iki raḫşende vü tābende güneş olmış anuñ şevḳine sūzān

VIII

ṣaḳın ey dīde daḫı kimseye girye ile görinme ṣaḳın ey sīne daḫı seng-i nedāmetle[13] döginme ṣaḳın ey eşk daḫı olma revān ve ṣaḳın ey āh daḫı eyleme ʿālemleri sūzān ki günüñ ṭoġdı saʿīd oldı sitāreñ yine ġam-ḫāneñe nā-gāh şeref virdi o meh-pāre zehī ṭāliʿ-i ġarrā

---

[1] Yazmada kelimenin altında "naḳd" yazılıdır.
[2] Yazmada kelimenin altında "o ṭūruşlar" yazılıdır.
[3] Yazmada kelimenin altına "o gelişler" yazılıdır ve Dîvânda yoktur.
[4] Yazmada kelimenin altına "o geçişler" yazılıdır.
[5] GAD: ṣaklana
[6] GAD: ḳatlana
[7] GAD: ḫālī
[8] GAD: yıḳar
[9] GAD: -yıḳar
[10] GAD'da "ol" kelimesi yoktur.
[11] GAD: ʿāḳıli
[12] Yazmada kelimenin üstünde "şeb u rūz" yazılıdır.
[13] Yazmada kelimenin altında "melāmetle" yazılıdır.

IX

yüri ey derd ü elem girme göñül mülkine zinhār beni ḳatma siyeh-baḫtlaruñ[1] silkine kim devr murād üzre

[62a]

dönüp gerd-i ruḫı ṭāliʿ-i güm-geşte zülal-i leb-i yār ile yanup[2] āteş andan[3] dil ü sīne o ṣudan[4] söyinüp şemʿ-i murādum uyanup renc ü ʿanā ẓulmeti ḥüznüm gibi gitdi

X

aña şādem ki felek baḫtuma rām u baña ol mihr-i cefā- pīşe dil-ārām ve viṣāliyle günüm[5] ʿīde dönüp ṣoḥbet-i eyyām cemāliyle şeb u rūz dil ü cānuma vāṣıl niçe biñ cām[6] u ḫayāliyle şekker-ḫˇāb-ı ṣabūḥinde daḫı ẕevḳ u ṣafā leẕẕeti mevcūd u temām āc göziñ ey kevkeb-i bīnā

XI

gele[7] ey çarḫ-ı felek sende gehi ʿadl ile inṣāfla diren[8] fużalā zümresi

[62b]

bezminde bu evṣāfla söylen ki suḫan-dān olınsa[9] cevri revā ḳahrı sezā görme yüzin dest-i ihānetle sitem ṭoprāġına sürme bu luṭfı ki baña eyledüñ ol luṭfı ṣaḳın ġāyete irgürme ki meʾmūl olan oldur

XII

şükür Allaha benüm mīr-i ehālī vü benüm nāmla ʿĀlī ki felek rütbe-i ʿirfānumı taʿẓīm ü melek kevkebe-i şānumı tekrīm iderek kevne ḳadem baṣdum ve bir[10] şestle meydān-ı hünerde niçe biñ kerre[11] oḳumı atdum ve ṣad[12]-pāre yāyum yaṣdum u tā ḳavs-i ḳuzaḫ ṭāḳına aṣdum yine[13] perva.

[derkenār 3][14]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

[1] GAD: baḫtlularuñ
[2] GAD: yuyup
[3] GAD: endūh
[4] Yazmada iki kere tekrar edilmiştir. Altında "zāid" yazılıdır.
[5] GAD: anuñ
[6] GAD: kām
[7] GAD: hele
[8] Yazmada kelimenin altında "depren" yazılıdır.
[9] GAD: olana
[10] GAD: ter
[11] GAD: kez
[12] GAD: hezār
[13] GAD: nite
[14] Gazel yazmada 61a'da derkenardır. ED'de 450. gazeldir ve 6 beyittir.

1 Sūz-ı dilden her ḳaçan ʿāşıḳ ki efġān eyleye
Murġ u māhī[1] çarḫ tennūrında biryān eyleye

2 Bir hevāyī ṭop atarsa āhum ey ḫūrşīd-ḫad
Bu ṭoḳuz ḳat ḳalʾa-i eflākī vīrān eyleye

3 Tīġunuñ ey sāde-rū ṭabʿı be-ġāyet tīzdür
Zaḫmumuñ bir gün umaram aġzını ḳan eyleye

4 Bāġa ilterse seḥer pīrāhenüñ būyın nesīm[2]
Bir uġurdan ġoncalar çāk-i girībān eyleye

5 Gönderürseñ yāra peyk-i bād-ı āhı Emriyā[3]
Hīç dimez misin varup zülfin perīşān eyleye

[derkenār 4][4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Bir yalıñ yüzlüye dil şemʿini yandurdum yine
Ben beni pervāne-veş odlara yandurdum yine

2 Dün gice vardum o māhı menzilinde bulmadum
Peyk-i āha gökleri ṭoḳuz ṭolandurdum [yine]

3 Āhum işitmiş uyanmış dün gice raḥm eylemiş
Ḥamdüʾlilah devletüm şemʿin uyandurdum [yine]

4 Dostlar dil baġladum bir serv-ḳaddüñ zülfine
Cūy-ı eşküm ṣaḳınuñ benden boşandurdum [yine]

5 Oḳudum laʿl-i leb-i yār üzre bir şīrīn ġazel
Ehl-i ẕevḳuñ Ẕātiyā aġzın ṣulandurdum [yine]

[derkenār 5][5]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

[1] ED: murg-ı mihri
[2] ED: sabā
[3] ED: Gönderürseñ peyk-i āhı yāra ey Emrī nʾola
[4] Şiir 61a'da dekenardır. ZD'de 1238. gazeldir.
[5] Şiir 62a'da derkenardır. ZD'de 1559. gazeldir.

1 Ol ġonca yine ḫār raḳīb ile ṣalındı
Nesrīn gibi beñzüm benüm anuñçün alındı

2 Ol kākül ü ol ḫalḳa-i zer ḫalḳ-ı cihānı
Öldür deyü boynına ḳulaġına ṣalındı

3 Cān naḳdini çaldurduġumı muṭrib-i ʿaşḳa
Söyleşdi def ü nāy ḳulaġuma çalındı

4 Uġurlayuban göz dile virmişdi ḫayālüñ
Ol ġamze-i ġammāzuñ ucından o delindi

5 Ẕātī o güzel ʿāşıḳınuñ cānın alurmış
Cānuñ var ise sen daḫı meydāna gel indi

[derkenār 6][1]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Üstüme döndi ġam piyāleleri
Başıma çıḳdı derd nāleleri

2 Cām-ı ʿaşḳ olmaz isem[2] derd olsun
Baña ḫ̆ān-ı ṣafā nevāleleri

3 Ben fakīriñ ne borcu var şāhım
Ki müjeñ gönderür ḫavāleleri

4 Bir yaña ġamzenüñ taʿaddīsi
Bir yaña zülfünüñ iṭāleleri

5 Benim içün mi itdüñ Allahım
Kirpügi ḳara gözü alaları

6 Hār cevrinden incinüp ey dil
Gül yerine görem mi lāleri

7 Yüregini delersin eflākuñ
Çekerek ṭut Necātī nāleleri

[1] Şiir 62a'da derkenardır. NBD'de 571. gazeldir.
[2] NBD: ise

[derkenār 7][1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1 Senüñ ʿaşḳuñ güninde ḳanı bir dem
Cihāna dökmeye göz ḳanı bir dem

2 İdinsem[2] sensüz āh u eşki hem-dem
Gözümden dökerem hem yaş ü hem dem

3 Raḳīb-i dīv içün kim[3] ādım adam
Ayıtmañ ey melek-rū adum ādem

4 Añup hicrānı bir āh itdüm o dem
Ṭutuşdı odlara ahumdan o dem

5 Eger yār içün olmazsa gözüm nem
Benüm biʾllahi ey Ẕātī gözüm nem

[63a]

[Görsel][4]

1 ……. mīve vü dū …. şarāb
Sāye-i serv-i sehī vü leb-i āb

2 Ba to ḫ̆āhem ki benuşem ṣanemā
Ba dū yek …….kebāb

[63b]

243

Yaḥyā[5]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Bu tābla ruḫsāre-i cānāna baḳılmaz
Gözler ḳamaşur mihr-i dıraḫşāna baḳılmaz

2 Kūyuñ dileyen tīr-i belādan ḥaẕer itmez

[1] Şiir 62b'de derkenardır. ZD'de 911. gazeldir.
[2] ZT: idindüm
[3] ZT: ger
[4] Görselde yer alan manzume "Ey resim gibi güzel olan sevgili, seninle su kenarında ve uzun servinin gölgesinde içmek istiyorum." manasındadır.
[5] ŞYD'de 141. gazeldir.

İḳdām olınur menzile bārāna baḳılmaz

3 Baḳup durayın dir ruḫ-ı zībāsına ādem
İnṣāf odur ol ḫusrev-i ḫūbāna baḳılmaz

4 Evrāḳ-ı bahārı görelüm ṣaḥn-ı çemende
Gül mevsimidür defter ü dīvāna baḳılmaz

5 Tenhā gidelüm seyre dimiş emr o şāhuñ
Yaḥyā burada ḫāṭır-ı yārāna baḳılmaz

244

Velehū[1]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Umup nigāh der-i [dil-rübāya yüz sürerüz][2]
Ayaġına düşerüz ol ricāya yüz sürerüz

2 Yolıñda çekdigümüz bir bir eylerüz taḳrīr
Ṣabā ile varuruz hāk-i pāye yüz sürerüz

3 Meger ki gūşe-i dāmān-ı dil-rübā ṣanuruz
Görince sāye-i per-i hümāya yüz sürerüz

4 Dökülse rūyına estār-ı Kaʿbe ẓann oluruz
Tevāżuʿ ile o zülf-i dü-tāya yüz sürerüz

5 Egerçi devlet-i pā-būsına irmedük Yaḥyā
Miṣāl-i naʿl-i resūl-i Ḫudāya yüz sürerüz

[64a]

245

Bāḳī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Baña çoḳ cevr itdügiñçün ey sipihr-i bī-vefā
Āhumuñ dūd-ı kebūdı uydı ulaşdı saña

2 Eşkümüñ gevherlerin dizdüm eşigi ṭaşına

[1] ŞYD'de 136. gazeldir.
[2] Yazmada mürekkep dağıldığından dolayı okunamayan kısım ŞYD'deki gibi tamamlanmıştır.
[3] BD'de 15. gazeldir ve 6 beyittir.

Yāre ʿarż idem diyü silmiş raḳīb-i bed-liḳā

3 Gömgök itdi sille-i āhum sipihrüñ ṣūretin
Gök yüzine baḳ inanmazsañ eger ey meh-liḳā

4 Gözüme ʿālem görinmez görmesem ruḫsāruñı
ʿĀrıżuñ mirātına[1] āyine-i ʿālem-nümā

5 Ruḫlaruñ vaṣfında Bāḳī bir ġazel naẓm itdi kim
Ehl-i diller ḳodılar adını mirātüʾṣ-ṣafā

246

Rūḥī[2]

Müfteʿilün Mefāʿilün Müfteʿilün Mefāʿilün
Recez - + + - / + - + - / - + + - / + - + -

1 Gelmez o şūḫdan vefā kim revişi yamān ola
ʿĀşıḳa eyleyüp cefā ġayrıya mihribān ola

2 Göklere çıḳmada fiġān yār ise ġayra mihribān
Ḳorḳum odur ki nāgehān bir gün arada ḳān ola

3 Nār-ı ġamı o meh-veşüñ yaḳsa ne ġam içüñ ṭaşuñ
Kim bile baḫt-ı serkeşüñ yār ola bir zamān ola

4 Ḳan ile ṭolsa gözlerüñ cevrine ḳalma dil-berüñ
Ṣāyed o māh-peykerüñ maḳṣadı imtiḥān ola

5 Rūḥīyedir o ġonca-fem bülbül-i gülşen-i elem[3]
Ḳaṣdı budur ki dem-be-dem kārı anuñ fiġān ola

[64b]

247

Velehū[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 ʿAks-i sīb-i ẕekānuñ birle bu çeşm-i bīnā
Beñzer ol şīşeye kim ola içinde elmā

[1] BD: mirātıdur
[2] BRD'de 1024. gazeldir.
[3] BRD: İrem
[4] BRD'de 38. gazeldir.

2 Dem-be-dem yaşum aḳar yaşuma dāġ urduḳca
Dāġdan nāzil olur āb-ı revāndur gūyā

3 Leblerinden emelüm ḥāṣıl ider yār didüm
[G]ülüp ol ġonçe didi ḫūn-ı cigerle ammā

4 Ḳurtarur mı yaḳasın dest-i cefādan dil-i zār
Senden ey ṣūḫ vefā ṣādır olur mı ʿacebā

5 ʿAndelīb-i çemen-ārā-yı suḫandur Rūḥī
Anı gül-ruḫlarıñuñ şevḳi idüpdür gūyā

248

Velehū[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ḥüsn bāġında bugün ol iki rūy-ı zībā
İki güldür güzelüm biri birinden raʿnā

2 Neyiki leblerüñüñ gelmedügi güftāra
Sözi bir yire ḳomışlar dehenüñle gūyā

3 Bulmadı būy-ı vefādan bir eṣer zülfüñde
Niçe yeldür ki bu sevdāda yeler bād-ı ṣabā

4 İsterin ḫāk-ı rehüñ gitmeye çehremden kim
Ḫāksār olduġumı eyleyem iẓhār sañā

5 Seg raḳībi didiler gitdi bugün dünyādan
Rūḥiyā gerçek olursa bizüm olur dünya

[65a]

249

Rūḥī[2]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Yaḳīnuz kūyuña didüm cānā
Didi ey bī-ḫaber kücā be-kücā

[1] BRD'de 44. gazeldir.
[2] BRD'de 11. gazeldir.

2 Şehr-i mülk-i cemāldur ol meh
Ḫalledaʾllahu mülkehu ebedā[1]

3 Ey giçen yāre āşıḳ-ı ṣādıḳ
Sende āṯār-ı ṣıdḳ ola ḥāşā

4 Günde yüz biñ cefāsına ḳalduḳ
Biñde bir eyleseydi mihr ü vefā

5 Yār bir nev-cevān-ı cān-perver
Rūḥī-i zār pīr-i ġam-fersā

250

Velehū[2]

Feʿūlün Feʿūlün Feʿūlün Feʿūl
Mütekārib + - - / + - - / + - - / + -

1 Didüm geçdi cāna ḫadeng-i cefā
Gülüp yār didi mażā mā mażā

2 Ne ümmīd-i mihr u ne imkān-ı ḳurb
Ne bizde taḥammül ne sende vefā

3 Tedennīde ẕevḳ u ṣafā vü sürūr
Teraḳḳīde ālām u renc u ʿanā

4 Gerek āġlā ey dil gerek ḫurrem ol
Cefāsuz vefā yoḳ belāsuz ṣafā

5 Ṣaḳın ʿaşḳa yaḳlaşma Rūḥī ki ʿaşḳ
Belādur belādur belādur belā

[65b]

251

Bāḳī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Lāleler bezm-i çemende cām-ı ʿişret gösterür
Devletinde ḫusrev-i gül ʿayşa ruḫṣat gösterür

[1] Allah mülkünü ebedi kıldı.
[2] BRD'de 32. gazeldir.
[3] BD'de 51.gazeldir.

2 Mevsim-i gül ʿīd ile yār u muṣāḥib düşdiler
Birbirine iki dil-berdür maḥabbet gösterür

3 ʿĪdgehde varalum dūlāba dil-ber seyrine
Görelüm āyīne-i devrān ne ṣūret gösterür

4 Ḳaddüñe ḳul olmaġa gelmiş dizilmiş ḳarşuña
Servler ṭurmış çemen ṣaḫnında kāmet gösterür

5 ʿĀşıḳı bī-ṣabr u ārām itmeyüp[1] seyyāḥ olur
Memleket seyr etdürür ʿaşḳuñ vilāyet gösterür

6 Bī-sütūn-ı ġamda Bāḳī seng-i miḫnet kesmede
Şöyle üstād oldı kim Ferhāda ṣanʿat gösterür

252
Velehū[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1 Geçüp güller serīr-i ʿizz u nāza
Seḥerden geldi bülbüller niyāza

2 Maḳām-ı āsitān-ı yār idenler
Ḳoyup gitmez Ṣıfāhān u Ḥicāza

3 Ṭururlar ḳıble-i ḳūyına ḳārşu
Çemende servler ṣaf ṣaf namāza

4 Ḥaḳīḳat sırrına vāḳıf degülsin
ʿAlāḳañ var ise ʿaşḳ-ı mecāza

5 Yaḳārlar Bāḳiyi nālān iderler
Güzeller māʾil olur sūz u sāza

[66a]

253
Bāḳī[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

[1] BD: eyleyüp
[2] BD'de 453. gazeldir.
[3] BD'de 132. gazeldir.

1 Cemālüñ āfitābından alur nūr
Meh-i tābāna döndi cām-ı billūr

2 Sürāḥī hem-nişīnüñ hem-demüñ cām
Niçün ben cürʿa gibi atılam dūr

3 Cemālüñ tābına doymaz göñüller
Tecellī nūrına ṣabr idemez[1] Ṭūr

4 Gehī vuṣlatda ʿāşıḳ gāh mehcūr
Bu dünyādur gehī mātem gehī sūr

5 Ṣaçuñ zencīri sevdāsında Bāḳī
Begüm dīvānedür dīvāne maʿzūr

254

Velehū[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Çıḳsa eflāke nʾola āteşüm[3] āhum şereri
Çarḫdur encūm-i seyyārenüñ ey māh yiri

2 Şemʿdān ṣufresidür hāle degüldür görinen
Ḳodılar encümen-i çarḫa çerāġ-ı ḳameri

3 Gerçi şevḳ ehli geçer şemʿ-i şeb-efrūz ammā
Şevḳ pervānededür oda yaḳar bāl ü peri

4 Gözüme ʿālemi göstermez idüm nergis-vār
Ṣaḥn-ı gülşende alaydum elüme cām-ı zeri

5 Lebine öykinür ol ḫusrev-i şīrīn-dehenüñ
Bāḳiyā ḫalḳ ʿaceb mi mezelense şekeri

[66b]

255

Emrī[4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

[1] BD: eylemez
[2] BD'de 512. gazeldir.
[3] BD: āteş-i
[4] ED'de 517. gazeldir.

1 Sen meleksin sevdügüñdür bir beşer-ṣūret perī
Āfitāb iken neden kim māha olmaḳ müşterī

2 Yüzine baḳma o māhuñ dimesünler ey güneş
Nūr umar māh-ı felekden geldi şems-i ḫāverī

3 Altun üsküflü ḳuluñken eşigüñde mihr ü māh
Bir şeh-i simīn-tenüñ olmaḳ revā mı çākerī

4 Āfitāb-ı ʿālem-ārāsın tenezzzül eyleme
Zerre-i nā-çīzüñe ṣayma o māh-ı enverī

5 Aḳıdursın Emrinüñ yaşın ṣarardursın yüzin
Ol mehe mi ḫarc idersin bu ḳadar sīm ü zerī

256

Velehū[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ḫāṭırunda[2] naḳş olan fikr-i dehān-ı yārdur
Yoḳ degül ʿaşḳ ehlinüñ göñlinde bir sır vardur

2 Ḳorḳarın ḫaṭṭ-ı ġubār olur lebüñde āşiḳār
Ey gözi ser-mest bāde kāşif-i esrārdur

3 Dūd-ı āh-ı pür-şerer yüz ṭutdı ġam dīvārına
Ṣandı ol şeh bir siyeh altun beneklü zārdur

4 ʿAḳl u fikr ü ṣabrı u tāḳat gitdi elden Emriyā
Şimdi her āh u fiġān kim eylerin nā-çārdur

5 Dīde-i bülbülde cāy itmiş ḫayāl-i rūy-ı gül
Çevresinde görinen müjgān ṣanmañ ḫārdur

[67a]

257

Bāḳī[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

[1] ED'de 100. gazeldir.
[2] ED: hātırumda
[3] BD'de 10. gazeldir.

1 Cevr ü cefāña ḳāʾil olurdum velī şehā
Maḫṣūṣ olaydı ol da cihānda hemān baña

2 Ṣabr u ḳarār u ʿaḳl alıcı bir perī imiş
Ādem ṣanurdum ol ṣanemi gerçi ṣūretā

3 Bir kez ṭavāfın etmegi biñ ʿömre virmezin
Ey ḥācī saña Kaʿbe bañā ḳūy-ı dil-rübā

4 Evvel vefāya vaʿdeler etmişken ey ṣanem
Cevr etdüñ āḫir eylemedüñ vaʿdeye vefā

5 Vaṣṣāfısın o serv-kaddüñ rastı bu kim
Ṭarz-ı bülend ṭaʿbuña[1] aḥsent Bāḳiyā

258[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Bilini ḳucmadadur ol ṣanemüñ derd ü belā
Yoḫsa ʿāşıḳlara şīrīn gibi[3] ḥażır ḥelvā

2 Āteş urmış yüzi gül ḫırmenine ol māhuñ
Devr-i sāġarda ruḫı ʿaḳsini ḳılmış peydā

3 Ḳızarup ruḫları gül-güne-i tāb-ı mülden
Şuʿle-i sāġar-ı mey destine yaḳmış ḫınnā

4 Meclis-i meyde leb-i yāre ṭolaşur dirler
Elüme girmeye mi bir daḫı cām-ı sahbā

5 Öykünürdi lebüñe cām-ı mey ammā dönmiş
Bu gün almışlar ele bir yire gelmiş żurefā

[67b]

259

Bāḳī[4]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

[1] BD: ṭarzuña
[2] BD'de 9. gazeldir ve 7 beyittir.
[3] BD: lebi
[4] BD'de 19. gazeldedir.

1 Olsa zülfi o gül-ʿiẕāra niḳāb
Olur āşüfte sünbül-i sīr-āb

2 Dūd-ı āhum ruḫuñ hevāsıyla
Ebr olur yaġdurur cihāna gül-āb

3 Kān-ı mihr ü maḥabbetüñdendür
Güher-i āfitāb-ı ʿālem-tāb

4 Ḳaddüm ey şeh-süvār-ı ḥüsn itdi
Pāy-būsuñ ḫayāli şekl-i rikāb

5 Oldı deryā-yı eşküme nisbet
Günbed-i çarḫ-ı nīl-reng ḥabāb

6 Ġam-ı devrān-ı dūnı çekme yüri
Bāḳiyā ol hemīşe mest ü ḫarāb

260
Velehū[1]
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ayaġuñ ṭopraġın özler zehī ʿālī-naẓar kevkeb
İşigüñ cānibin gözler zehī ʿālī-naẓar kevkeb

2 Egerçi gök yüzinde aḫter-i ferḫunde-fer çoḳdur
Ḳanı ḥāl-i ruḫuñ mānend-i bir rūşen güher kevkeb

3 Ne bilsünler ḳarañuda anuñ göz ḳıpduġın iller
Gice ḫāl-i ruḫuñla baḫş içün gelmiş meger kevkeb

4 Ne ṭaşlar başdı seng-endāz-ı āhum deyr-i gerdūna
Düşen altun ḳayalardur degül vaḳt-i seḥer kevkeb

5 Maḥabbet dāġı yaḳ sineñde ferr-i devlet isterseñ
Bilürsin olmaz ey Bāḳī saʿādet-baḫş her kevkeb

[68a]

261
Bāḳī[1]

[1] BD'de 17. gazeldir.

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Gül yüziñ vaṣfıñda bülbül ḳılsa elḥānı dürüst
Bāġda bir ġonçenüñ ḳalmaz girībānı dürüst

2 Dil-berüñ ʿahdi bütün ammā vefāsı süst olur
ʿĀşıḳuñ göñli şikeste ʿahd ü peymānı dürüst

3 Cevşen-i pūlād-ı çarḫı çāk çāk itdüm velī
Āh-ı āteş-bārumuñ şemşīr-i bürrānı dürüst

4 Āteş-i sūz-ı firākuñ bir ḥarāret virdi kim
Nūş ider bir demde dil deryā-yı ʿummānı dürüst

5 Bāḳiyā fennüñde ṭutmaz kimse noḳṣānuñ senüñ
Ḥamdüʾlillah tabʿ mevzūn ʿaḳl mizānı dürüst

262
Bāḳī[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Sūz-ı ʿaşḳuñla ḳaçan kim dilden āh u zār olur
Āh dūd u dūd ebr ü ebr āteş-bār olur

2 Aḳsa eşküm dīdeden ol gevher-i nā-yāb içün
Eşk seyl ü seyl yem yem pür-dür-i şeh-vār olur

3 Yansa dāġ-ı sīnem üzre ḥasret-i ḫaddüñle nār
Nār nūr u nūr ḥūr u ḥūr pür-envār olur

4 Kūhdan geçse ġam-ı zülfüñle āhum ṣarṣarı
Kūh deşt ü deşt bāġ u bāġ sünbül-zār olur

5 Ġonçeye baḳsa lebüñsüz çeşm-i Bāḳī dem-be-dem[3]
Ġonçe berg ü berg ḫār u ḫār ḫançer-dār olur

[68b]

263
Velehū[1]

---

[1] BD'de 22. gazeldir ve 6 beyittir.
[2] BD'de 114. gazeldir.
[3] BD: bir naẓar

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ġubār-ı ḫaṭṭuñ olmaz çünki ḥayrān olmaġa bāʿiṣ
Nedür laʿl-i lebüñ çāḳ böyle ḥayrān[2] olmaġa bāʿiṣ

2 Hevā-yı zülfi ḳılmışdur seni ey ebr āvāre
Gözüñ yaşı budur seyl-i fırāvān olmaġa bāʿiṣ

3 Olurken rūz u şeb hem-sāye ol ruḥsār-ı zībāya
Nedür zülf-i dil-āvīzüñ perīşān olmaġa bāʿiṣ

4 Yaḳarlar hep fetīl-i dāġ olur destār u pirāhen
Budur abdāllar ʿaşḳuñda ʿuryān olmaġa bāʿiṣ

5 Meger başuñ ser-i kūyıñda ḫāk[3] olmaḳ hevāsıdur
Dem-ā-dem Bāḳiyā ḳoluñda çevgān olmaġa bāʿiṣ

264
ʿİlmī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Yüzine baḳsam ol māhuñ gice bir şemʿ yanınca
Yüzim ursam ayaġına ṣafā sürsem uyanınca

2 Duḫān-ı āhı şemʿüñ göñüle irdi teraḥḥumdan
Gice pervāne miskīn sūz-ı dilden aña yanınca

3 Yolına ḫarc iden bir dest-māli ol sehī-ḳaddüñ
Ṣālınur şāh-ı destūrı gibi her demde yanınca

4 Ele al cāmı düşdükçe yüri ḥum-ḫāneye küp düş
Vücūduñ cāmesi tā mey-i ʿaşḳa boyanınca

5 Felekde sedire ḳadler gerçi çoḳdur ʿİlmiyā ammā
Gerekdür sīm-tenlerde beden ġarrā meyānınca

[69a]

265
Bāḳī[1]

---

[1] BD'de 27. gazeldir.
[2] BD: ḫandān
[3] BD: top

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Gel ey dil ḥalḳa-i müşgīn-i zülf-i pür şikenden geç
Düşersin dām-ı tezvīre reh-i mekr ü fitneden[2] geç

2 Saña cāy-ı ḫırām ey naḫl-i bālā gülşen-i cāndur
Nesīm-i nev-bahārı gibi gel ṣaḥn-ı çemenden geç

3 Neden bu menzil-i ḫākīde ārām iḫtiyār itmek
Senüñ cāndur yirüñ ey tīr-i dil-ber sen bedenden geç

4 Bu bāzār içre düşmez dāne-i encüm gibi gevher
Gel ey cān riştesi şimden girü dürr-i ʿAdenden geç

5 Kemend-i zülfi ey Bāḳī saña çoḳ bend geçmişdür
Velī sen ġamze-i ḫūn-rīzi derdin gör geçenden geç

266

Velehū[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Yılda bir açılur ancaḳ şen olur bāġda gül
Ḳanı ol ġonçe-i ḫandān gibi şūḫ u şengül

2 Naḳşlar baġladı nev-rūz hevāsında çemen
Eyleyüp[4] ḫūb edālarla terennüm bülbül

3 Ruḫlaruñdur gül-i ter ġonçe leb-i mey-ġūnuñ
Saña meyl itdi göñül baña gerekmez gül ü mül

4 Kendü başında degül mi nʾiçün ol meh bilmez
Dil-i miskīne ne bend eyledügin ol kākül

5 Dūd-ı āhın yine Bāḳī şerer-ālūd itdi
Yāre ʿarż eyledi bir dāne zer-efşān sünbül

[69b]

267

---

[1] BD'de 30. gazeldir.
[2] BD: fitenden
[3] BD'de 296. gazeldir.
[4] BD: eylesün

Velehū[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Pür olup devr idicek meclis-i mestānı ḳadeḥ
Çarḫ olur ḫalḳa-i rindān meh-i tābānı ḳadeḥ

2 Felek-i ʿişrete bir aḫter-i ferḫunde iken
Yine mirrīḫ-ṣıfat ṭurma döker ḳanı ḳadeḥ

3 Meclis-i mey ki bedenlerle ḥişār olmışdur
Şehr-i ʿişretdür anuñ āfet-i devrānı ḳadeḥ

4 Devr-i meclis ki ṣafā cāmiʿinüñ çenberidür
Āb-ı rengīn ile ḳandīl-i fürūzānı ḳadeḥ

5 Yaraşur ḫalḳa-i rindāna disem ey Bāḳī
Ḫātem-i Cemdür anuñ laʿl-i Bedeḫşānı ḳadeḥ

268

Velehū[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Devr-i gül irdi ġonçe-ṣıfat olma teng-dil
ʿAzm eyle ṭarf-ı gülşene gül gibi gül açıl

2 İtdi niṣār ʿāleme kef-i nesīm sīm
Gülşende şāḫ-ı gül gibi sen de dökil ṣaçıl

3 Deryā-yı āḥḍār oldı çemen mevc urup yatur
Rūy-ı zemīni faṣl-ı bahār itdi yemyeşil

4 Baḥṣ eyleme ʿiẕār-ı ʿaraḳ-rīz-i yār ile
Yüzüñ ṣuyıyla ey gül-i ter yüri var açıl

5 Ṣaḥn-ı çemende nefḥa-i bād-ı bahār ile
Bāḳī gül-āb u ġāliye misk oldı āb u gil

[70a]

269

[1] BD'de 32. gazeldir.
[2] BD'de 287. gazeldir.

Bāḳī[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1 Baña ʿarż itmesün mihr-i seḥer ruḫ
Degül ḫaddüñ gibi ferḫunde ferruḫ

2 Ḳatı açılmasun devrüñde ġonçe
İñen ʿarż itmesün gül-berg-i ter ruḫ

3 Alınmazdı göñül yār olmayaydı
Ser-i zülfüñ gibi kej-bāze ger ruḫ

4 Ṭarāvet kesb ider olsañ ʿaraḳ-nāk
Olur berg-i semenden tāze ter ruḫ

5 Dil-i Bāḳī nice ābād olur kim
Yıḳar ol ġamze-i fettān pīr ruḫ

270

Velehū[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ehl-i dil cānlara meyl it şeref ü ʿiẕẕet bul
Naẓaruñ kānlara ḳıl gevher-i zī-ḳıymet bul

2 Gelme bī-nām u nişān ehl-i ḫarābāt içre
Yüri var şehr-i melāmetde biraz şöhret bul

3 Ḳoyalum sāġarı zāhid saña hem-reng olalum
Bize keyfiyyet-i ṣahbā gibi bir ḥālet bul

4 Meclis-i vaʿẓa oturmaḳ ḳatı alçaḳlıḳdur
Bir degül mey-kede-i ṣadrında yiter rifʿat bul

5 Zāhid ol siḳletle uçmaġa ḥāżırlanma
Çıḳar ol cübbe vü destārı biraz ḫıffet bul

6 Bī-riyā merd-i Ḫudāsın bilürüz ey sūfī
Ġarażuñ raḥmet-i Ḥaḳdur o raḥmet bul

[1] BD'de 33. gazeldir.
[2] Bd'de 307. gazeldir.

7 Kendüden geçse müdām içse ʿaceb mi Bāḳī
Derd ü ġamsuz güzerān eyleye bir sāʿat bul

[70b]

271[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Olmasun pā-māl-i bī-dāduñ dil-i ehl-i niyāz
Bir şikeste şīşedür andan gerekdür iḥtirāz

2 Şāh-ı ḫūbānum ne var dünyāyı meftūn eylese
Ḫayli zībā ḳullanur olsa süvār-ı esb-i nāz

3 Murġ-ı cān-ı ʿāşıḳ-ı şeydāsuz olmaz bir zamān
Şāh-bāz-ı ʿaşḳuñ oldı dīdesi anuñla bāz

4 Ṭınmasam ḫākister eylersin beni pervāne-vār
Şemʿ-veş başum alursın eylesem ifşā-yı rāz

5 Cennet içre nehr-i kāfūra döner ey Ḥāletī
Pisterinde eylese bāzū-yı sīmīnin dırāz

272

Velehū[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 İtdi şikār göñlümi bir şūḫ u şeh-levend
Müjgānı tīr u ḳaşı kemān ṭurrāsı kemend

2 Bāzārlarda başladı naḫli ṭonatmaġā
Dil baġlayalı kāmet-i bālāña naḫl-bend

3 Bu cism-i zerd ü zār u nizār ile niçe bir
Yanam firāḳuñ āteşine nitekim sipend

4 Her dūna şāḫ-ı gül gibi meyl itme dostum
Düşmez giyāha hem-ser ola serv-i ser-bülend

[1] AHD'de 296. gazeldir ve 8 beyittir.
[2] BD'de 34. gazeldir ve 6 beyittir.

5 Āʿdā yanuñda ḫurrem u ḫandān u şādman
Bāḳī ġamuñda zār u dil-figār[1] u derd-mend

[71a]

273

Bāḳī[2]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Riyāż-ı ḥüsnde olmış o laʿl-i nāb leẕīẕ
Cihān içinde bilürsün olur ḫoş-āb[3] leẕīẕ

2 Dem-i viṣālde ḫoşdur yüzüñ görüp ölmek
Bahār günleri olur seḥerde ḫ̆āb leẕīẕ

3 Cefā-yı yārıla muʿtād olıncadur müşkil
ʿAẕāb ʿaẕb olur āḫir gelür ʿitāb leẕīẕ

4 Ne deñlü şerbetle yaraşursa her niʿmet
Şarāb-ı telḫ ile olur begüm kebāb leẕīẕ

5 Ġazellerüñde lebi vaṣfın eyle ey Bāḳī
Şekerle olsa bilürsün olur ḫoş-āb leẕīẕ

274

Velehū[4]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ruḫuñ āteş ḫaṭ u ḫālüñ baḥūr-ı misk ü ʿanberdür
Ḫam-ı zülf-i siyāhuñ ḥalḳa ḥalḳa dūd-ı micmerdür

2 Benüm dūd-ı kebūd-ı nār-ı āhum başdan aşmışdur
Senüñ zülf-i siyāhuñ ayaġuñla baṣ[5] ber-ā-berdür

3 Düşüp ol ḳadd-i bālādan döşenmiş ḫāk-rāh üzre
Muʿanber zülfi gūyā sāye-i serv ü ṣanavberdür

4 Göñül tīġ-i müjeñden yüz çevirmez ey gözi āhū

[1] BD: efgār
[2] BD'de 45. gazeldir.
[3] BD: şarāb
[4] BD'de 50. gazeldir.
[5] BD: baş

O bir şemşīr-i bürrāna varur şīr-i dil-āverdür

5 Zer-i ḫāliṣ gibi rengīn olub gitmekde eşʿāruñ
Elüñde ḫāme ey Bāḳī hemān kibrit-i aḥmerdür

[71b]

275

Velehū[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Ruḫuñ ey ġonçe-dehen berg-i gül-i ḫod-rūdur
Dir gören zülf-i siyehkāruñ içün şeb-būdur

2 Ruḫlaruñdan ne ʿaceb būse temennā itsem
Ey lebi ġonçe ʿiẕāruñ gül-i şeftālūdur

3 Gerçi ḫāl u ḫaṭuñ āşüftesi çoḳdur ammā
Beni dīvāne ḳılan silsile-i gīsūdur

4 ʿĀşıḳuñ ḳaʿr-ı yem-i ġuṣṣa-i hicrānuñda
Ṣadef-i dīde-i ġam-dīdesi pür lülüdur

5 Şol ḳadar cevr ider oldı baña çarḫ-ı ġaddār[2]
Ṣanki bir dil-ber-i meh-rūy u hilāl ebrūdur

6 Nʾola meyl itseler eşʿāruña erbāb-ı ṣafā
Bāḳiyā şiʿr degüldür bu bir aḳar ṣudur

276

Velehū[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Eser āhum yeli kūyuñda cism-i nā-tuvān ditrer
Çemen ṣaḫnında gūyā bāddan berg-i ḫazān ditrer

2 Göñül bir nāzük endāmuñ viṣālī ḫ˘ānın özler kim
Teni pālūde-i ter gibi degseñ bir zamān ditrer

[1] BD'de 46. gazeldir.
[2] BD: bed-mihr
[3] BD'de 139. gazeldir.

3 Ḳamer cāmı bu eyvān üzre her meh ṣunduġı bu kim
Sadā-yı ṭop-ı ahūmdan zemīn ü āsmān ditrer

4 Şu māhī gibi kim ḫāk üzre düşmiş ṣudan ayrılmış
Zülāl-i tīġ-i dil-berden cüdā cismüñde cān ditrer

5 Mey-i dūşīneden Bāḳī yine maḫmūra beñzersin
Elüñde ṭurmayup cām-ı şarāb-ı ergavān ditrer

[72a]

277

Bāḳī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Hele ben şöyle ḳıyās eylerin ey ġayret-i ḥūr
Kūyuña nisbet ola gülşen-i cennetde ḳuṣūr

2 Bezm-i hecrüñde müjeñ nişteri mıżrābından
Reg-i cān nāle ḳılur nītekim tār-ı ṭanbūr

3 Leblerüñ māyili ḳaçmaz ḫaṭ-ı nev-ḫāsteden
Ġam degül ṭālib-i nūş olana nīş-i zenbūr

4 Ser-i kūyuñda benüm āh-ı seḥergāhlarum
Ne bilür ʿaşḳ elemin çekmedi ol daḫı uyur

5 Ruḫlaruñ medḥini eflāke çıḳardı Bāḳī
Şevḳden ṭoldı bugün nūrla Beytüʾl-Maʿmūr

278

Velehū[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ḥarf-i ġama devāt u ḳalem şekl-i āhdur
Aña mürekkeb āhda dūd-ı siyāhdur

2 Naḳş-ı ḫaṭuñla yazıludur ṣafḥa-i derūn
Odlara yaḳma yazuḳ efendi günāhdur

3 Ḫaddüñ ḳatında mihr-i felek bir zavālludur

[1] BD'de 125. gazeldir.
[2] BD'de 61. gazeldir.

Alnuñ yanında bedr ise bir sīr-i māhdur

4 Ḫum gibi sen de taṣfiye-i bāṭın it yüri
Dergāh-ı mey-fürūş ulu ḫānḳāhdur

5 Naʿl u elifler ile göñülde nişān-ı ʿaşḳ
Ṭuġrā-yı ḥükm-i ḫusrev-i ʿālem-penāhdur

6 Sulṭān-ı ʿaşḳa bende ṣatar şimdi kendüyi
Bāḳī de ḥaḳ budur ki ʿaceb pādişāhdur

[72b]

279

Velehū[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Nihāl-i kāmetüñ ḥaḳḳā ʿaceb naḫl-i dil-ārādur
Egerçi ḳaddüñ aʿlā kākülüñ aʿlādan aʿlādur

2 Çerāġ-ı ḥüsnünüñ nūrı fürūġ-ı şemʿ-i kāfūrī
Nigār-ı ʿanberīn-gīsū nihāl-i sīm-sīmādur

3 Beyāż-ı ṣafḥa-i ruḫsāruñ üzre zülf-i pür-çīnüñ
Miṣālin görmemişdür kimse bir ṭuġrā-yı ġarrādur

4 Gedā-yı bī-ser ü pāy-ı semend-i naza çignetme
İñende ḥüsne maġrūr olma sulṭānum bu dünyādur

5 Kenār-ı baḫr-i naẓma yine dürler dizmiş ey Bāḳī
Süṭūr-ı defter-i şiʿrüñ meger emvāc-ı deryādur

280

Velehū[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Bāġ u baḥār-ı gülşen-i ʿālem ḫazānludur
Bezm-i ṣafā hemīşe gül ü erġavānludur

2 Der-bend-i ġamda beñzedi ḥaḳḳa o ġamzeler
Reh-zenlere ki elleri tīr ü kemānludur

[1] BD'de 52. gazeldir.
[2] BD'de 102. gazeldir.

3 Ālūdedür hemīşe dem-i zaḫm-ı sīneden
Bilmez miyin ġamze-i ḫūnı ne ḳanludur

4 Devr-i ruḫuñda ḳaldı ḳamer künc-i ḫānede
Nāmı egerçi ḫayli zamāndur nişānludur

5 Ol lebler ile aş yirer belki ḳanuma
İmrenmesün dehānı meded iki cānludur

6 Bāḳī sözini vaṣf-ı lebüñ şehd-i nāb ider
Şīrīn kelāmı anuñçün böyle şānludur

[73a]

281

Raḥmī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Bāġa gir nāzla ol serv-i ser-efrāz gele
Ḫayra maḳdem diyü her gūşeden āvāz gele

2 Gelmeye şekl-i rakīb ile ruḫ-ı yāre bedel
Nice ḳışlar geçe ʿālemde niçe yaz gele

3 Kesb-i ḥāl itse nola ḫālüñ añıldukça göñül
ʿĀşıḳ oldur aña āvāz-ı meges sāz gele

4 Çeng gibi ne dü-tā ḳaddüme hem-tā bulınur
Ney-ṣıfat nāle-i dil-sūzıma dem-sāz gele

5 Ḳılmaġa murġ-ı maʿānīyi bu gülşende şikār
Ṭabʿ-ı Raḥmī gibi sen ṣanma ki şehbāz gele

282

Bāḳī[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Derd ü ġam bezmine ḳaddüm gibi bir çeng olmaz
Nāylar nālelerüm sāzına āheng olmaz

[1] BHD'de 176. gazeldir.
[2] BD'de 204. gazeldir.

2 Ḳanḳı gündür ki senüñ seng-i ġamuñ zaḫmından
Günbed-i çarḫ-ı felek başumıza teng olmaz

3 Olamaz meşreb-i rindāna muvāfıḳ şol kim
Cām-veş bāde-i gül-günla hem-reng olmaz

4 İçeyin ʿāleme rüsvārı[1] olayın nʾolsa gerek
ʿĀşıḳam ʿāşıḳ-ı bed-nāma ġam-ı neng olmaz

5 Āl ile ruḫlaruñ alsun dil-i Bāḳiyi hemān
Aña ey şūḥ-ı cihān böyle güzel reng olmaz

[73b]

283

Velehū[2]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Feryāduma ol kāmeti şimşād yitişmez
Beñzer ki anuñ gūşına feryād yitişmez

2 Ser-menzile ʿuşşāk irişür cümleden evvel
Ol mertebeye saʿy ile zühhād yitişmez

3 Āhumdan öñürdi yitişür kapuña eşküm
Germiyyet ile şöyle gider bād yitişmez

4 Yollarda ḳalur rāh-rev-i Kaʿbe-i vaṣluñ
ʿÖmr āḫir olur mevt irişür zād yitişmez

5 Bu ʿarṣada Bāḳī niçe üstāda yitişdi
ʿĀlemde bu gün aña bir üstād yitişmez

284

Velehū[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Pür-hevādur ney gibi ʿaşḳuñla ṭabʿ-ı pür-heves
Derd-i dilden bā-ḫaber ʿālemde yoḳ bir hem-nefes

[1] BD: rüsvāy
[2] BD'de 201. gazeldir.
[3] BD'de 211. gazeldir.

2 Çāk çāk itsün beni şemşir-i ʿaşḳuñ[1] şāne-veş
Zülfüñe tek ʿāḳıbet olsun müyesser dest-res

3 ʿAşḳuñuñ deryāsına nisbet vücūd-ı kāʾināt
Mevc-i baḥr-i bī-kerān üzre bir avuc ḫār u ḫaş

4 ʿĀḳil oldur gelmeye dünya metāʿından ġurūr
Müddet-i devr-i felek bir demdür ādem bir nefes

5 Devr elinden Bāḳiyā ġam çekme ʿālem böyledür
Gül naṣīb-i ḫār u ḫas bülbül giriftār-ı ḳafes

[74a]

285

Bāḳī[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Zülf-i nigāre şāne-veş olursa dest-res
Miḳrāṣ[3] gibi rişte-i peyvend-i ġayrı kes

2 Kim gūş ururdı ḳavline meclisde def gibi
Nāy olmayaydı nāle-i ʿuşşāḳa hem-nefes

3 Guftāra ḳādir olsa eger çalmasa dili
Taḳrīr iderdi derd-i derūnum saña ceres

4 Bāzār-ı dehr içinde gözüme doḳınmadı
Ḫāl-i ʿiẕār-ı yār gibi ʿanberīn meges

5 Bāḳī hevā-yı ʿaşḳ ne müşkil belā imiş
Benden naṣīḥat ister iseñ eyleme heves

286

Velehū[4]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Zülf-i siyāhı sāye-i perr-i hümā imiş
İḳlīm-i ḥüsne anuñ içün pādişā imiş

[1] BD: ġamzeñ
[2] BD'de 209. gazeldir.
[3] BD: miḳrāż
[4] BD'de 218. gazeldir.

2 Bir secde ile ḳıldı ruḫ-ı āfitābı zer
Ḫāk-i cenāb-ı dost ʿaceb kīmyā imiş

3 Āvāzeyi bu ʿāleme Dāvūd gibi ṣal
Bāḳī ḳalan bu ḳubbede bir ḥoş ṣadā imiş

4 Görmez cihānı gözlerümüz yāri görmese
Mirʾāt-ı ḥüsni varısa ʿālem-nümā imiş

5 Zülfüñ esīri Bāḳi-i bī-çāre dostum
Bir mübtelā-yı bend-i kemend-i belā imiş

[74b]

287

Velehū[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Āsitānuñ ḫākīdür firdevs-i aʿlādan ġaraż
Ḳāmetüñdür ravża-i cennetde Ṭūbādan ġaraż

2 Mürdeler iḥyā ider enfās-ı müşgīnüñ senüñ
Nuṭḳ-ı cān-baḫşuñdur iʿcāz-ı Mesīḥādan ġaraż

3 Sīm-i eşküñ yolına harc eylemekden ağlama
Yā nedür ey ʿāşıḳ-ı şürīde dünyādan ġaraż

4 Ārzū-yı cilve-i naḫl-i revānuñdur senüñ
Bāġda seyr-i ḫırām serv-i bālādan ġaraż

5 Bāḳiyā dil mülkini dil-ber nʾiçün tālān[2] ider
Pādişāh olan nedür şehrini yaġmādan ġaraż

288

Velehū[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ṣaḥn-ı gülşen mülk-i Baġdād oldı āb-ı cūy Ṣaṭ
Yāsemenler ṣu yüzinde seyr ider mānend-i Ṣaṭ[1]

[1] BD2de 221. gazeldir.
[2] BD: tārāc
[3] BD'de 222. gazeldir.

2 Ṣaḥn-ı bāġı ṭutdı encüm gibi nergis şöyle kim
Mestler farḳ eylemez yirden gögi eyler ġalaṭ

3 Bir gülistān yazdı bir ay içre faṣl-ı nev-bahār
Lāle yir yir sürḫ olubdur sebze ḫaṭ şebnem nuḳaṭ

4 Aldılar ol şemʿ-i bezm-ārāyı aġyār ortaya
Ẓāhir oldı nükte-i lā ḫayre illa fiʾ-l vasaṭ

5 Ḫaṭṭ-ı laʿlin Bāḳiyā ol ġonce-i nev-rüstenüñ
Seyr idenler didiler yāḳūtuñ olmaḳdur bu ḫaṭ

[75a]

289

Bāḳī[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Nʾola gelse dil-i mecrūḥa derd-i dil-rübādan ḥaẕ
İder ḫaste ne deñlü nā-ümīd olsa devādan ḥaẕ

2 Ġam-ı ʿaşḳuñ cihān mülkinde buldum şādmān oldum
Kişi ġurbet diyārında idermiş āşinādan ḥaẕ

3 Ṣafā-yı cām-ı laʿlüñden ne ḥālet kesb ider ṣūfī
Ki ṭabʿ-ı bī-meẕāḳ itmez şarāb-ı dil-güşādan ḥaẕ

4 Be-her taḳdīr olur māyil güzeller ʿāşıḳ-ı zāre
Ṭabīb olanlar elbette iderler mübtelādan ḥaẕ

5 Çerāġ-ı māh-ı ḥüsnüñ ḳarşu ṭutdum çeşm-i āġyāra
Gözüm nūrı ne deñlü eyleye aʿmā żiyādan ḥaẕ

6 İlāhī ṭābʿ-ı Bāḳiden rüsūm-ı ġayrı maḥv eyle
Ki hergiz ḳalmaya ḳalbinde naḳş-ı mā-sivādan ḥaẕ

290

Velehū[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

[1] BD: baṭ
[2] BD'de 223. gazeldir.
[3] BD'de 224. gazeldir.

1 Baḫs itmesün ʿiẕāruñla encümende şemʿ
Ḳanda çerāġ-ı māh-ı şeb-efrūz ḳanda şemʿ

2 Çün ṣubḥ olınca bellü olur yüzi ḳarası
Germ olmasun o ḥüsn ile ey māh ineñde şemʿ

3 Bād-ı ḫazān irişmedin ir ṣaḥn-ı bāġa kim
Bezm-i bahāra nergis olubdur çemende şemʿ

4 Olsun çerāġı ruḫlarıñuñ rūşen ey ṣānem
Yaḳduḳca mihr ü māh bu deyr-i kühende şemʿ

5 Bāḳī ʿaceb mi şiʿr-dil-firūzuñ[1] itseler
Erbāb-ı ʿaşḳ cemʿ olıcaḳ encümende şemʿ

[75b]

291

Velehū[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Sīnesine yaḳmada şemʿ-i ruḫuñ şevḳ ile dāġ
Māh-ı enver mihr-i ʿālem-tābdan taḳar[3] çerāġ

2 Bī-sütūnı gül-şen itmiş ḫūn-ı çeşm-i Kūh-ken
Āşıḳa sevdā-yı vaṣl-ı yār ile ṭaġ üsti bāġ

3 Gül gibi ter-dāmene teşbīh iden kimdür seni
Yāsemen gibi cihānda alnuñ açuḳ yüzüñ āġ

4 Māh-ı çarḫ üzre nedür bilmek dilerseñ ol sevād
Yaḳdı yāre ṣunmaġa devrān turunç üstine dāġ

5 Şemʿ-veş sūz-ı derūnın ʿarż ider Bāḳī saña
Yana yana ḳalmadı bī-çārenüñ baġrında dāġ[4]

292

Velehū[5]

[1] BD: efrūzuñ
[2] BD'de 227. gazeldir.
[3] BD: yaḳar
[4] BD: yāġ
[5] BD'de 370. gazeldir.

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyı nʾeylesün
Dāme düşmez yirlere ḳonmaz hümāyı [nʾeylesün]

2 Kāyinātuñ seyr iden naḳşın ṣafā-yı cāmdan
Ṣafḥa-i āyīne-i ʿālem-nümāyı [nʾeylesün]

3 Gönlüñ egler nāle-i zencīr ile mecnūn-ı ʿaşḳ
Nāġme-i ʿūd u ṣadā-yı çeng ü nāyı [nʾeylesün]

4 Mübtelā-yı ʿaşḳuñuñ dermāndan istiġnāsı var
Derdüñe muʿtād olan diller devāyı [nʾeylesün]

5 Ḫalḳ-ı ʿālem Bāḳiyā ʿaşḳında yāruñ ḫaste-ḥāl
Bir ṭabīb andan bu deñlü mübtelāyı [nʾeylesün]

[76a]

293
Bāḳī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ey dürr-i pāk aġzuña nisbet senüñ ṣadef
Deryā sevāḥilinde yatur pāre-i ḫazef

2 Baḥr-i muḥīṭ-i eşküme ger dil uzatmasa
Deryā yüzine urmaz idi bād-ı ṣubḥ kef

3 Ḫāk-i rehüñden irdi meger ṣubḫ-dem nesīm
Būy-ı ʿabīr ü ʿanberle ṭoldı her ṭaraf

4 Zaḫm-ı ḫadeng-i yār saʿādet nişānıdur
Sīnem ideydi ol ḳaşı ya kāşkī hedef

5 Bir māhdur ki çevresin almış sitāreler
Bezm-i şarāba gice ʿaceb şevḳ virdi def

6 Eşküm gibi ġamuñla ḳılup terk-i ḫānmān
İtdüm yoluñda vārumı çeşmüm gibi telef

[1] BD'de 228. gazeldir.

7 Esrār keşfin itmek içün ṣūfī Bāḳiyā
Başın muraḳḳaʿına çeker nitekim keşef

[76b]

294

Bāḳī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Zāhidā ʿibret gözin ac ṣūret-i zibāya baḳ
Bir naẓar āyīne-i ṣunʿ-ı cihān-ārāya baḳ

2 Dildür ol baḥr-i ḥaḳīka[t]den vücūduñ mülkine
Şol derūnuñ ʿāleminde mevc uran deryāya baḳ

3 Baḫt-ı bī-bünyād içün renc-i ṭalebden fāriġ ol
Bāri birkac gün huẓūr-ı ḳalb ile dünyāya baḳ

4 Cām-veş kimdür bu bezm içre ciger-hūn olmaya
Ġonçe-i gül-zārı seyr it lāle-i sir-āba[2] baḳ

5 Ḥāl-i zār-ı Bāḳī-i bī-dilden isterseñ nişān
Kāmet-i çeng-i dü-tāya rūy-ı zerd-i nāya baḳ

295

Velehū[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ḳaṣd eyler aġzuñ öpmek içün dāʾimā ḳabaḳ
Olur boġāzı iplü degüldür şehā ḳabaḳ

2 Bezm-i ġamuñda ṣanma ḳabaḳ minnetin çekem
Eşküm şarāb u dīdelerümdür baña ḳabaḳ

3 Bezmüñde gerçi sāġar-ı ṣahbāya baş eger
Bedr-i münire dil uzadur dil-berā ḳabaḳ

4 ʿĀşıḳ ḥadiṯ-i cām-ı lebüñ aldı aġzına
Meclisde çoḳ laḳırdamasun sāḳiyā ḳabaḳ

[1] BD'de 239. gazeldir.
[2] BD: ḥamrāya
[3] BD'de 241. gazeldir ve 6 beyittir.

5 Ol vāsıṭayla laʿl-i leb-i dil-beri öper
Cāmuñ yüzine gülse nʾola Bāḳiyā ḳabaḳ

[77a]

296

Bāḳī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Sāḳī elüñde bülbüleyi bülbül eyleseñ
İçseñ şarābı ruḫlaruñı gül gül eyleseñ

2 Gül devri ʿayş mevsimidür muṭrıbā bu gün
Bülbül-ṣıfat çemende biraz ġulġul eyleseñ

3 Söyletseñ ey ṣurāḥi sen erbāb-ı meclisi
Muṭrıb ferāġat eyleyicek ḳulḳul eyleseñ

4 Sevdā-yı ḫāl-i yārla ey dil ʿaceb degül
Meyl-i ḳaranfil ārzū-yı fülfül eyleseñ

5 Destüñde Ẕuʾl-fiḳār-ı ʿAlīnüñki[2] hāmedür
Bāḳī semend-i ṭabʿuñ eger Düldül eyleseñ

297

Velehū[3]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Ḫaṭṭ-ı laʿliyle ḳaşı cānānuñ
Bir rubāʿīsidür gülistānuñ

2 Bāde-i nābdur leb-i laʿlüñ
Sāġar-ı sīmdür zenaḫdānuñ

3 Göricek sīn-i miske beñzetdüm
Şāne-i zülf-i ʿanber-efşānuñ

4 Bir belādur ṣalındı ʿuşşāḳa
Dostum kāmet-i ḫıramānuñ

[1] BD'de 255. gazeldir.
[2] BD: ʿAlī nevk-i
[3] BD'de 249. gazeldir.

5 Sünbülüñ revnāḳın şikest itdi
Şiken-i ṭurra-i perīşānuñ

6 Degenek lāzım oldı aġyāra
Olmaġ ister ḳapuñda derbānuñ

7 Bāḳī senden cefā vü cevr ummaz
Eger olursa luṭfuñ iḥsānuñ

[77b]

298

Velehū[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Lülü-yi jāleden daḳınup gūşvāre[2] gül
İtdi çemende nāzla ʿarż-ı ʿiẕār gül

2 Gün ṭoġdı şanma penbe-i ebr[3] ile bu[4] bahār
Urdı sipihr saḳfına bir [yā]dgār gül

3 Bir dil-sitāne döndi bugün ṣaḥn-ı gülistān
Ḳad serv ü çeşm nergis-i şehlā ʿiẕār gül

4 Dīdār-ı dost bāġ u gülşen yiter baña
Zülf-i nigār sünbül ü ruḫsār-ı yār gül

5 Dürme yüzüñi ġonçe-ṣıfat baña nāz idüb
Ac verd-i bāġ-ı behceti ey gül-ʿiẕār gül

6 Çekmezdi ḫārḫārını gülzār-ı ʿālemüñ
İñletmeyeydi bülbülini zār u zār gül

7 Bāḳī birinde görmedi ḫaddüñ leṭāfetün
Gülzār-ı dehre gerçi gelüpdür hezār gül

299

Velehū[5]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

[1] BD'de 305. gazeldir.
[2] BD: gūşvār
[3] BD: subh
[4] BD: nev
[5] BD'de 295. gazeldir.

Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ebr-i bahār-ı ʿişvedür ebrū degüldür ol
Bārān-ı ḥüsn rişte sidür mū degüldür ol

2 Ṭāvūsdur ki ravżada cevlāna başlamış
Ruḫsāruñ üzre zülf-i semen-bū degüldür ol

3 Jengār şanduñ āyīnede naḳş- ḫaṭṭuñı
Yañlış görişdüñ ey yüzi gül o degüldür ol

4 Zencīr-i zülf-i dil-bere dīvāne olmaġan
Baġlamaludur ey göñül uşlu degüldür ol

5 Geşt itme deşt-i ḥasreti āhuñla Bāḳiyā
Ṣayd-ı kemend-i āh olur āhū degüldür ol

[78a]

300

Bāḳī[1]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Rūşen ola tā işigüñe varmaġa rāhum
Yil mumlarını yaḳdı gice şuʿle-i āhum

2 Hem-reng-i peleng itdi beni kūh-ı belāda
Cismümde ser-ā-pā görinen dāġ-ı siyāhum

3 Luṭf [eyle][2] ineñ ḳullaruña cevri çoġ itme
Āh eylemesün kimseye ẓulm eyleme şāhum

4 Dildür saña ʿarż itmege aḥvālümi gūyā
Ḳabrümdeki ḫāk üzre biten tāze giyāhum

5 Bāḳī dilemez dehr-i denī salṭanatın dil
Yār işiginüñ ḫidmetidür devlet ü cāhum

301

Velehū[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

[1] BD'de 321. gazeldir.
[2] BD: eyle
[3] BD'de 332. gazeldir ve 6 beyittir.

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Levḥ-i ḫāṭırda ḫaṭuñ naḳşını yazmaḳ ʿamelüm
Künc-i ḫalvetde senüñ fikr-i lebüñdür emelüm

2 Yitişinceydi hemān derdine ben bīmāruñ
Mīve-i vaṣlına yāruñ nʾideyin irmez elüm

3 Benem ol şāh-ı nihāl-i çemen-i miḥnet kim
Mīve-i maʿrifet ü faẓl u hüner bükdi bilüm[1]

4 Bülbülüñ medḥ idüben[2] şāḫ-ı gül-i ter didügi
Bir ʿömr dörpüsidür ḳaddüñe nisbet güzelüm[3]

5 Bāde-i mihr ü vefā sāġarıdur ey Bāḳī
Nʾola devr eyler ise bezm-i cihānı ġezelüm

[78b]

302

Velehū[4]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Pervāne gibi şuʿle-i şevḳuñla yanmadın
ʿĀşıḳ maḥabbet adın añar mı utanmadın

2 Pertev ṣalardı sīnede dāġ-ı maḥabbetüñ
Ṣaḥn-ı felekde meşʿale-i mihrüñle[5] yanmadın

3 Cānā ḫayālüñ egler idi ḫaste göñlümi
Ṣubḥ-ı ezelde ḫˇāb-ı ʿādemden uyanmadın

4 Ḫoş ʿādil idi sāḳī-i bezm-i cihān eger
Cām-ı şarāb-ı vuṣlatı almasa ḳanmadın

5 Kesb-i hevā-yı ʿaşḳ ide gör Bāḳiyā hemān
Dil ḫānesine revzen-i dīdeñ ḳapanmadın

303

[1] BD'de gazelin 4. beytidir.
[2] BD: idüp ol
[3] BD'de gazelin 3. beytidir.
[4] BD'de 369. gazeldir.
[5] BD: mihr

Necātī[1]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Dirler lebüñe ḫalḳ Mesiḥā küçücükden
Kim oldı Mesīḥā gibi gūyā küçücükden

2 Dürler döker ol ġonce dehen söze gelince
Atmışlar aña lüʾlü-yi lālā [küçücükden]

3 Öldürse vefā dögse ṣafā sögse duʿādur
Kişi güzeli sevmeye illā [küçücükden]

4 Şimden girü Allāh bilür nice olur ḥāl
İtdi hele ʿālemlere rüsva [küçücükden]

5 Ol ġonce- dehen sırruñı fāş itdi Necātī
Kim gizlü ḫaberler olur ifşā [küçücükden]

[79a]

304

Bāḳī[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Nāle-i dil ol ḫam-ı zülf-i hümā-pervāzdan
Ṣan fīġān-ı murġdur ser-pençe-i şeh-bāzdan

2 Beydāḳ-ı ḫāl-i ruḫuñ zülfüñle mestūr eyleme
Almaġa şāhum göñül ferzānesin açmāzdan

3 Aġlayu aġlayu gözden çıḳdum āhir ḳaṭre-var
Ayru düşdüm çeşm-i ḫūn-bārum gibi dem-sāzdan

4 Muṭṭaṣıl ġamzeñ geçer bir laḥẓa baḳsañ ḥālüme
ʿĀciz olduḳ dostum veʾl-ḥāṣıl ol ġammāzdan

5 Vaṣf-ı yār[3]-i nāzenīndür bu şiʾrüm Bāḳiyā
Muṭrib-i meclis ser-āġāz eylesün şehnāzdan

305

[1] NBD'de 401. gazeldir ve 9 beyittir.
[2] BD'de 364. gazeldir.
[3] BD: nāz

Bāḳī[1]

Feʿūlün Feʿūlün Feʿūlün Feʿūlün
Mütekârib + - - / + - - / + - - / + - -

1 Cihān cevr ider derd-i ʿaşḳuñla cāna
Seni sevmek oldı bahāne cihāna

2 Cihānuñ fenāsın bilen rind-i ʿārif
Muḳayyed gerekmez bahār u ḫazāna

3 Mey-i lāle-reng elde meclis müheyyā
Ne ḥācet zamān-ı gül ü gülistāna

4 Ruḫ-ı dil-ber ü cām-ı sākī naẓarda
Ne minnet bahār u gül ü erġavāna

5 Demüñ ʿayşa ṣarf eyle Bāḳī niyāzuñ
Cevān-baḫt sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırāna

[79b]

306

Velehū[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ol āfitāb ṭalʿata kim derse māh-rū
Olsun cihānda meh gibi dāyim siyāh-rū

2 Ṣandum kenār-ı bāmda ol māh-ı tābdur
Ḫūrşīd ufuḳda göstericek ṣubḥgāh-[rū]

3 Ruḫsār-ı zerdi ḫāke bulaşmış benüm gibi
Beñzer ayaġı ṭopraġına sürdi māh-[rū]

4 Burc-ı şerefde āḫter-i baḫtum ṭulūʿ ider
Gösterse yār manẓaradan gāh gāh [rū]

5 Kūyuñ yolında Bāḳī-i üftāde var iken
Ḫayfā o keff-i pāye süre ḫāk-rāh [rū]

307

Raḥmī [3]

[1] BD'de 406. gazeldir.
[2] BD'de 401. gazeldir.
[3] BHD'de 188. gazeldir.

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Dem-i vaṣl oldı dilā ḥālüñi yab yab söyle
Ġam-ı hicr neler çekdügiñi hep söyle

2 Ṭapduġum sen ṣaneme söyleyeyin ḫalḳa didüm
Didi kim Tañrı ḥaḳıyçün bize gel ṭap söyle

3 Zülfin añduñ çü göñül ḫāl ü ḫaṭın yād eyle
Ḳo perīşānlıġı her sözi müretteb söyle

4 Vāʿiẓ aḫlāḳuñı tehẕīb idebildüñse eger
Olma bed- ḫulḳ yüri ḫalḳa müheẕẕeb söyle

5 Acı diller vireyin Raḥmīye dimiş cānān
Aña ol ṭatlu gelür söyle şeker-leb söyle

[80a]

308
Bāḳī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Mestāne düşmişin bu gice sāġar üstine
Sāḳī-yi [bezm] didi yüzüñ güller üstine

2 Peykān-ı dost ḳala diyü zaḫm-ı sīnede
Görseñ nihāl-i tīri nice ditrer [üstine]

3 Ṭurrañdan indi ġamzeñe cellād[2]-ı dil yine
Çenberden atdı kendüzini ḫancer [üstine]

4 Lāyıḳ budur ki vaṣf-ı ruḫuñ mihr-i āsmān
Altun ḳalemle yaza meh-i enver [üstine]

5 Nūşīn lebinde ḫaṭṭını kim görse Bāḳiyā
Şirinliḳ yazıldı ṣanur şekker [üstine]

309
Velehū[3]

[1] BD'de 428. gazeldir.
[2] BD: cān-bāz
[3] BD'de 447. gazeldir.

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Yazmış debīr-i ḥikmet ezel ṣafḥa-i güle
Bülbül dem-ā-dem aġlaya her-bār gül güle

2 Şol deñlü itdi güllere bülbül şeṭāreti
Düşdi çemende ḳatre-i şeb-nem güle güle

3 Müşgīn ṣaçuñda ey yüzi gül cān-ı nā-tüvān
Ol rişte dür ki baġlana bir deste sünbüle

4 Sīnemde zaḫmum içre olan penbe-i fetīl
Ol yasemīne döndi ki korlar karanfüle

5 Bāḳī çemende şīşe-i mey ḳulḳul eylese
Bülbül terāne başlayıcaḳ uysa bülbüle

[80b]

310

Miṣālī

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Güllerüñ üstine düşince seḥer
Didi bülbül ki jāleye çi ḫaber

2 Baḳa āyine içre yā ḳaşuñā
Göre ʿāşıḳlaruñ daḫı ne çeker

3 Leb-i şīrīnüñe şekker dir imiş
Ṭūṭī bilmez sözini ḳanda gider

4 Şöyle olmış hevā-yı laʿlüñ
Of dir iseñ ḥabāb-ı bāde uçar

5 Zaḫmuña merhem urmaz ise nigār
Ġam yime ey Miṣālī ol da yiter

311

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Leblerüñ şehd-i nābdur gūyā
Ḥalk anda zibā mıdur

2 Gün yüziñde ol āteşīn ruḫsār
Pençe-i āfıtābdur

3 Zülf-i şeb-rengiñ ol ʿiẕār sefīd
Gicede māh-tābdur

4 Āh-ı dil berḳ eşk bārāndur
Dūd-ı āhum seḥābdur

5 Vaʿde-i vaṣl-ı yār ey Ṣabrī
Fīʾl- ḥaḳīḳa serābdur

312
Bāḳī[1]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Nergis-i mest bezm-i gülşende
Çeşmüñe bende-i ser-efgende

2 Zülfüñüñ boynı baġlu ḳulları çoḳ
Geçmedük kimse ḳalmadı bende

3 Hüner ehli zemānede gülmez
ʿĀḳil itmez ʿabeş yire ḫande

4 Terkin urdum ʿaṣā ile tācuñ
Giyeli pīr-i ʿaşḳdan jende

5 Bulamaz dest-res bu dāʾireye
Bāḳiyā şimdi degme gūyende

[81a]

313
Bāḳī[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Gülşende kūyuñ işideli serv oturmadı

[1] BD'de 443. gazeldir.
[2] BD'de 521. gazeldir.

Zencīrlerle bağladılar āb ṭurmadı

2 Öykündi gerçi çeşmüme çoḳ çeşme lülesi
Ammā ḳulaġın eller anuñ az burmadı

3 Cemʿ oldı eşkiyā ile bir gün rakīb-i hār
Ehl-i şekādan üstine kimse oturmadı

4 Bir dil mi var ki zülfiñe ber-dār[1] kılmayup
Dārüʾş-şifā-yı ʿaşḳda zencīre urmadı

5 Bāḳī lebinden oldı bize ḥayf o ẓālimüñ
Ammā ne çāre nʾeyleyelüm kimse sormadı

314
Velehū[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Cevr ile terk ider mi kişi şehr-i yārını
Lāyıḳ mıdur ki terk ide ḳul şehr-i yārını

2 Şāyed teraḥḥum ide görüb ḫāk-sārını
ʿÖmrüm geçince bekleyeyin reh-güẕārını

3 Ṣarf itdi dīde-i sīm-i sirişkin vefāñ içün
Bilmezlik ile yoḳ yire ḫarc itdi vārını

4 Ḫāric vecihden ey ṣanem-i dil-rübā ḫaṭuñ
Yazmış kitāb-ı ḥüsnüñ egerçi kenārını

5 Cān virdi şevḳ-i ḥüsnüñe Bāḳī-i ḫaste-dil
Pür-nūr ide Ḫudā-yı Teʾālā mezārını

[81b]

315
Velehū[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1 Görinmez dağdan cismüm ser-ā-pāy

[1] BD: dīvāne
[2] BD'de 517. gazeldir.
[3] BD'de 516. gazeldir.

Beni yaḳmaʿa cānā ḳalmadı cāy

2 Göñül sāfī cevāb ister lebinden
Dilin çeyner o ṭūṭī-i şeker-ḫ̆āy

3 Ḫazān beñzüm zemistān āh-ı serdüm
Yüzüñ evvel bahār olmış ḳaşuñ yāy

4 Virür şevḳ ehline ẕevḳı dem-ā-dem
Şeb-i ʿişretde bir yel mūmıdur nāy

5 Nişān itsün dil-i Bāḳiyi ġamzeñ
Öñine hep müjeñ oḳlarını yāy

316

Velehū[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Cism-i żāʿīf ü zārı görüb yār bilmedi
Geçdi ḫadeng-i ġamze-i dil-dūz ilmedi

2 Zülfüñ gibi yanuñca sürinsün ḳo sāye-vār
Tīġ-i cefā vü cevr ile senden kesilmedi

3 Naḳd-i revānı almada bī-iḫtiyār iken
Eşküm güherlerini o ʿayyār silmedi

4 Meydān-ı ʿaşḳa derd ile ḫaşmāne girdi dil
Ḫāṣıl şu deñlü menʿ ide gördüm yeñilmedi

5 Ebrūlaruñ ġamıyla kemān oldı ḳāmeti
Bāḳī cefā vü cevrüñ elinden çekilmedi

[82a]

317

Bāḳī[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ḳanı bir şīrīn-ṣuḫan laʿl-i şeker-bāruñ gibi

[1] BD'de 486. gazeldir.
[2] BD'de 485. gazeldir ve 7 beyittir. Yazmada iki mahlas beyit vardır. Biri farklı (518.) gazeldendir.

Ḳanda gördi ṭūṭī bir āyīne ruḫsāruñ gibi

2 Gönlümüz alur ele zülf-i dil-āvīzüñ hele
Vechden ḫāric degül ḫaṭṭ-ı siyehkāruñ [gibi]

3 Sīm-sīmā serv-bālā meh-liḳālar çoḳ velī
Kimsede yoḳdur senüñ evżāʿu eṭvāruñ [gibi]

4 Sen semen-ber serv-i sīm-endāma bir kez ṣarılañ
Başa iletdi işin ʿālemde destāruñ [gibi]

5 Ögmesün ʿāşıḳlara vāʿiẓ riyāż-ı cenneti
Bāġ-ı ḫurrem olmaz ehl-i ʿaşḳa dīdāruñ [gibi]

6 Ḳarşu ṭut şemʿ-i ruḫuñ biʾllāhi ben dil-ḫasteye
Künc-i tarīk içre ḳaldum çeşm-i bīmāruñ [gibi]

7 Nüḳte-i mihr ü maḥabbetdür ser-ā-ser Bāḳiyā
Bulmaya ʿaşḳ ehli bir eglence eşʿāruñ gibi

8 Dil-i Bāḳīyi ser-i zülfüñ elinden cāna
Çeküben ḫışmıla çeşm-i siyahuñ ala gibi[1]

318

Velehū[2]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Ḫoş geldi baña mey-gedenüñ āb u hevāsı
Vaʾllāhi güzel yirde yapılmış yıḳılası

2 Menʿ eyler imiş mesʾele-i ʿaşḳı müderris
Ey ḫ̆āce anuñ varısa yaḳlaşdı ḳażāsı

3 Gitmez o mehüñ rā gibi ḫancer kemerinden
Üftādelerin öldürür āh işde burası

4 Zībā yaraşur ḫilʿat-i nāz ol[3] boyı serve
İki ḳolumı ḳılsam aña bil ṭolaması

[1] BD'de farklı bir (518.) gazelin mahlas beytidir. Vezin itibariyle cönkte eklenen gazele uymamaktadır. Beyitin vezni ise feʿilātün feʿilātün feʿilātün feʿilün'dür.
[2] BD'de 508. gazeldir.
[3] BD: o

5 Diḳḳatler ile seyr iderüz yāri ser-ā-pā
Görmez mi idük biz de eger olsa vefāsı

6 Dünyā deger ol māh-liḳā dil-ber-i ġarrā
Yūsufda daġı yoḳdur anuñ ḥüsn ü bahāsı

7 Meddāḥ olalı çeşm-i ġazālāneñe Bāḳī
Ögrendi ġazel ṭarzını Rūmuñ şuʿarāsı

[82b]

319

Velehū[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḫurrem
Ġonçenüñ göñli açıldı güle düşdi şebnem

2 ʿĀlemüñ nʾeyleyeyin bāġ u behārın sensüz
Baña sen ruḫları gülzārla ḫoşdur ʿālem

3 Kim ola kūyuña [diyü] rehber fikr eyler iken
Düşe geldi öñüme ḳaṭre-i eşk-i dīdem

4 Dāne-i ḫāline baḳ cennet-i ruḫsārında
Nice ṣabr eylesün Allāhı severseñ ādem

5 Dil-i şūrideye ḳıl pend ü naṣiḥat geh geh
Nefesüñ [gelsün] eyā ṣūfī-i nāṣiḥ dem dem

6 Varısa tāzeledi bāġ-ı nihāl-i emelün
Reşeḥāt-ı ḳalem-i ḥażret-i sulṭān-ı kerem

7 Ābdār olsa nʾola mīve-i şiʿr-i Bāḳī
Urmadı kimse bu bāġ içre daḫı böyle ḳalem

320

Velehū[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

[1] BD'de 331. gazeldir.
[2] BD'de 324. gazeldir.

1 Zevraḳ-ı ṣahbāyı sāḳī ṣundı çün nūş eyledüm
İrdi bir ḥālet ki deryālar gibi cūş eyledüm

2 ʿİşret-i bezm-i viṣāl-i yār geldi yāduma
Ġuṣṣa-i dehri ġam-ı devri ferāmuş [eyledüm]

3 Terk idüb tāc u ḳabāyı şevḳ-i şemʿ-i ḥüsnüñe
Kendümi pervāne-āsā bir nemed-pūş [eyledüm]

4 Fürḳatüñde bāġa vardum ḥasret-i bālāñıla
Ḳalmadı ṣabrum görüp servi der-āġūş [eyledüm]

5 Nāleler ḳıldum ser-i ḳūyında yāruñ Bāḳiyā
Bülbülān-ı gülsitān-ı dehri ḫāmūş [eyledüm]

[83a]

321

Bāḳī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ḳaddüñ nihāli hem-ser-i serv-i sehī degül
Ṭūbāyı alma sāyeñe ol kūtehī degül

2 Kevn ü mekānı şevḳ-i ruḫuñ şöyle ṭutdı kim
Ḫūrşīdi kimse zerreye ṣaymaz mehī degül

3 Sulṭān-ı çār-bāliş-i iḳlīm-i dehre dil
Kem-ter gedāñı beñzedimez sen şehī degül

4 Meclisde būseñe ṭolaşur şöyle añlarum
Cāmuñ efendi bir ʿarżı[2] var tehī degül

5 Bāḳī peleng-i ḳulle-i kühsār-ı ʿaşḳdur
Sālūs u zerḳ bīşesinüñ rübehī [degül]

322

Velehū[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

[1] BD'de 288. gazeldir.
[2] BD: ġarażı
[3] BD'de 303. gazeldir.

1 Raḥm eyle āb-ı dīde-i gevher-nisāre gel
Emvāc-ı baḥr-i eşkümi seyr it kenāre gel

2 Zāhid ne lāzım ehl-i dile kīne-i şütur
Gir bezm-i ʿayş u ʿişrete sen de ḳıṭāre [gel]

3 Meydür miḥekk-i tecribe-i pīr-i mey-fürūş
ʿArż eyle naḳd-i ḳalbüñi ṣāḥib-ʿayāre [gel]

4 Gördüñ ḳabā-yı ʿömre beḳā yoḳ bu bāġda
Gül gibi sende pīrehenī pāre pāre gel

5 Bāḳī dem urma seyr-i maḳāmāt-ı ʿaşḳdan
Gec āh u nāle naġmelerinden hezāre[1] gel

[83b]

323

Velehū[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Aġyāra ḳıldı ḫancer ile ġamzesi hücūm
Küffāra çekdi tīġini ṣān pādişāh-ı Rūm

2 Ol kim livā-yı fetḥ ü ẓāfer rehberin çeker
Ṣaḥn-ı fezā-yı çarḫda ser-ʿasker-i nücūm

3 Şemşīr-i tāb-nāk u żiyā baḫşı gūyiyā
Āhendür oldı Ḥażret-i Dāvūd elinde mūm

4 Gelmez senüñle maʿrekeye ḫaşm-ı kūr-baḫt
Olmaz hümā-yı devlete hem-sāye būm-ı şūm

5 Bāḳī niṣār-ı ḫāk-i ḳadem ḳıl vücūduñı
Şol günde kim erişe gele müjde-i ḳudūm

324

Ümīdī[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

[1] BD: ḳarāre
[2] BD'de 326. gazeldir.
[3] ÜD'de 34. gazeldir.

1 Ṣanmañ ki ḫaṭṭı laʿl ile yāruñ keder virür
Teng-i nebāta pāy-ı meges ne żarar virür

2 Mirʾāt-ı rūy-ı yār ṣafā baḫşken dile
Ḫaṭṭ-ı ġubārı irişüp anuñ keder virür

3 Cām-ı mey-i viṣālle ʿayş ehline bugün
Egmek ḫumār-ı hicri ṣaḳın derd-i ser [virür]

4 Almaġa kuḥl-ı ḫāk-ı rehüñ nergis-i çemen
Gülşende bād-ı ṣubḥ eline sīm ü zer [virür]

5 Mihrüñle ḫāk olursa Ümīdī-yi nā-tüvān
Mihr-i sipihre ẕerreleri nūr u fer virür

[84a]

325
Ümīdī[1]
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Leb-i laʿlüñ şarābdur gūyā
Dürr-i dendān ḥabābdur gūyā

2 Berḳdur lemʿa-dil-i pür-sūz
Dūd-ı āhum sehābdur gūyā

3 Dil-i zerdüm nüḳūş-ı ḫaṭṭuñla
Bir müẕehheb kitābdur gūyā

3 ʿAks-i āb-ı ʿiẕāruñ ile gözüm
İki şīşe gül-ābdur gūyā

4 Āsmāndur Ümīdī kūy-ı nigār
Berḳ-i āhum şihābdur gūyā

326
Bāḳī[2]
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

[1] ÜD'de 2. gazeldir ve 7 beyittir.

[2] BD'de 427. gazeldir.

1 Āyīne-ṣıfat ṣāf gerek ṣafḥa-i sīne
Gün gibi żiyā-güster ola rūy-ı zemīne

2 ʿUşşāḳ idemez ol ḳadd-i mevzūnı der-āġūş
Açılmayıcaḳ ḫayme gibi niçe ḫazīne

3 İnṣāf budur ki çıḳarub misk-i ġazāli
İzüñ tozını ṭolduralar nāfe-i Çīne

4 Āyīne gibi herkese yüz virmesün ol māh
Bir baġrı yanuḳ ʿāşıḳuñ uġrar nefesine

5 Merddür[1] güher-i naẓmla[2] mecmūʿa-i Bāḳī
Deryā dil-i dānādur aña sīne sefīne

[84b]

327

Naẓire-i Sāʿī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Ol şeh terkü gicede ʿarż eyleye sīne
Mehtāb gibi şuʿle düşer rūy-ı zemīne

2 Çekmez mi ḥarāret düşüben ter-i dil ü dīde
Temām ṣaffet dökse yoluñda ḫazīne

3 Bu ḥüsn ü leṭāfetde görindi seni mānī
Naḳş-ı ṣūr itmez idi put-ḫāne-i Çīne

4 Pervānelerin yaḳmasun ol şemʿ-i şeb-ārā
Bād u seherüñ ḳorḳarın uġrar nefesine

5 Bir mevsim ola baḥr-ı belāġatde ki Sāʿī
Alta bu ḥarīr-i suḫanum hende-i sefīne

328

Naẓire-i Ḳāniʿī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

[1] BD: pürdür
[2] BD: pāk ile

1 ʿAşḳ ehli urur nāvekiñe ṭutduġı sīne
Peykānuñ alup gide gidicek böylesine

2 Ser-māye-i ṣaffet ḫalvete yārin çeker ol kim
Ṣu gibi revān aḳıda yolına ḫazīne

3 Bir naḳşla resm-i ḳaddümüñ sīneye çekmiş
Ḳalursa o gūş bu zamānıyla zemīne

4 Beñzer temimeler saña yazarlarsa berīn
Büt-ḫāne-i Çīnüñ niçe ṣūret-ger-i Çīne

5 Fehm it suḫan-ı Ḳāniʿī gūş eyleyüp ey cān
Beñzer sözinüñ her biri bir dürr-i ş̲emīne

[85a]

329[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

I

Rāyet-i fitne çeküp her ḳadd-i dil-cū begler
Uşdılar yanına her şūḫ-ı cefā-ḫū begler
Bir yire geldi niçe ġamzesi cādū begler
Bir ālāy oldı perī şīveli āhū begler
Gözi āhūlaruñ ālāyına yā Hū bekler

II

Kaynadup nār-ı ġam-ı ʿaşḳla ḫūn-ı cigeri
Gözlerümden aḳıdur kendü görinmez o peri
Ṣanmañuz nevʿi beşerden gele bu şīveleri
Bir perī içün aḳar iki gözüm çeşmeleri
Ṣaḳınuñ bilmiş oluñ ılıdur ol ṣu bekler

III

Cān yidürseñ eger ol ḫusrev-i şīrīn-dehene
Ġalib olsañ reh-i ʿaşḳında bu gün kūh-kene
Ne ḳadar naḳd-i revānuñda ni̲sār olsa yine
Bī-vefālıḳlar ider yolına cānlar virene
ʿAcebā böyle mi olur dünyede hep bu begler

[1] BD'de "Musammatlar" başlığında 8. manzumedir ve "Tahmis-i Gazel-i Necātī" başlıklıdır.

IV

Ḫūb-rū tāze cevāndur bañā cānumdan eʿazz
Gelmedi yanuma zen ḳısmı meger duḫter-i rez
Baḳmadum aṭlas u dībāsına dehriñ bir kez
Raḫt u baḫtum götüri oda ursañ tütmez
Bir iki gün beni bu dünyede maḥbūb eğler

V

Boynıña ḥīle kemendin biri baġlar nā-gāh
Çıḳarur ṭoġrı yoluñdan biri eyler güm-rāh
Bu belāya bulımaz çāre ne dervīş ü ne şāh
Kimseye uymasun ulaşmasun Allāh Allāh
Zülf-i bī-dīn ile ol ġamzesi cādū begler

VI

Bāḳiyā gel olalum Kaʿbe-i dil yolına peyk
Dilüm semʿa nidā iricek āḫir lebbeyk
Girelüm rāh-ı Ḫudāya diyüp eʾs-saʿyü ileyk
Ne Necātī ne güzeller ne selām ne ʿaleyk
Fāriġuz idemezüz kimseye ṭāpu begler

330

Sultān Selīm[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ḫoşdur çemende seyr idelüm tāze yār ile
Tā düşmenüñ yüregi yana tāze yarıla

[85b]

331[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

I

Câme-i ṣıḥḥat Ḫudādan ḫalḳa bir ḫilʿat gibi
Bir libās-ı fāḫir olmaz cisme ol kisvet gibi
Var iken baḫt u saʿādet ḳuvvet ü ḳudret gibi
Ḫalḳ içinde muʿteber bir nesne yoḳ devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

[1] SD'de 25. gazelin matla beytidir.
[2] BD'de "Musammatlar" başlığında 4. Manzumedir ve "Tahmis-i Gazel-i Sultan Süleyman Han" başlıklıdır.

II

Ehl-i vaḥdet kāyinātuñ ʿākil ü dānāsıdur
Merd-i fāriġ ʿālemüñ mümtāz ü müsteṯnāsıdur
Gör ne dir ol kim sözi gūyā Mesīḥ enfāsıdur
Salṭanat didükleri ancaḳ cihān ġavġasıdur
Olmaya baḫt u saʿādet dünyede vaḥdet gibi

III

Ṭāʿat-i Ḥaḳ mūnis-i bezm-i beḳādur ʿāḳıbet
Ṣıḥḥat-i cān u cihān senden cüdādur ʿāḳıbet
Bād-ı ṣarṣardur fenā ʿālem hebādur ʿāḳıbet
Ḳo bu ʿayş u ʿişreti çünkim fenādur ʿāḳıbet
Yār-i bāḳī ister iseñ olmaya ṭāʿat gibi

IV

ʿĀlemi gözden geçürseñ eyleseñ biñ yıl raṣad
Devr içinde ṭurmasañ görseñ hezārān nīk ü bed
Her ṭarafdan aḳsa dünyā malı gelse lā-yuʿad
Olsa ḳumlar saġışınca ʿömrüñe ḥadd ü ʿaded
Gelmeye bu şīşe-i çarḫ içre bir sāʿat gibi

V

Menzil-i āsāyiş-i ʿuḳ[b]āya isterseñ vüṣūl
Ḥubb-ı dünyādan ferāġat gibi olmaz ṭogrı yol
Ṣādmān erbāb-ı ʿuẕletdür hemān Bāḳī melūl
Ger hużūr itmek dilerseñ ey Muḥibbī fāriġ ol
Olmaya vaḥdet maḳāmı gūşe-i ʿuzlet gibi

[86a]

332[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

I

Şikāyet-i rūzgārumdan ki bir dem oldum ḫoşnūd
Fiġān-ı baḫt-ı siyāhumdan ki ḳılmaz ṭāliʿm mesʿūd
Yumuldı ġonçe-i ṭabʿum elümde cām-ı ġam fersūd
Bu ḫāristān-ı ʿālemde açılmazsa gül-i maḳsūd
Ne ġam ey bülbül-i cān çünki gül-zār-ı ʿadem mevcūd

II

[1] Manzume Fiġānī'nin gazeline tahmistir.

Zemīn-i dilde eşcār melāmet bāke ṣāldı bīḫ
Feżādan başuma her yirüñ diyārı oldı bir tevbīḫ
Siyeh sitemgāh ʿaşḳuñda senüñ ey gözleri merrīḫ
Urupdur başuma cellād-ı ġamzeñ nice ḳızmış mīḫ
Gözümden uçları çıḳdı degül müjgān-ı ḫūn-ālūd

III

Seni bu ḥüsnle kim görse āh-ı derd-nāk eyler
Giribānın çeküp gül gibi oldum çāk çāk eyler
Beni sünbül ṣaçuñ sevdāları āḫir helāk eyler
Ruḫuñda ḫāl-i yektāñeyle baḫt-ı işţirāk eyler
ʿAceb mi ehl-i hüner oda yaḳarsa kāfir oldı ʿūd

IV

Ġam-ı ʿaşḳuñla yaḳdı nār-ı ġam benüm kebāb itdi
Aḳıtdı ḳanlu yāşum hicr-i laʿlüñle şarāb itdi
Ne ẓālimdür ġam-ı ʿaşḳuñ beni yaḳdı ḫarāb itdi
Ḳomadı göz yaşum rūy-ı zemīni ġarḳ-ı āb itdi
Anuñçün oldı yir yir dūd-ı āhum göklere memdūd

V

Makālī laʿl-i dil-ber varken yāḳūt-ı āḥmerden
Yūdum al çeşme-i āb-ı ḥayāt bāde-i terden
Nʾolur cām-ı Cem ü Cemşīd ü mirʾāt-ı İskenderden
Tecellī-i cemāl-i ṣayḳal-i mirʾāt-i ḫāverden
O şemʿüñ ʿaks-i ḥüsnīdür Fiġāni mā huveʾl-maḳṣūd

333

Suʿūdī

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Alma tīrini bitmesün yāre
Ola bir gün Suʿūdī yārelerüñ

334

Ḫayretī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Didüm oldı dil ṣaçuñ zencīrinüñ dīvānesi
Nāz ile güldi didi al bunı da baġlayı ḳo

[1] HYD'de 386. gazelin 6. beytidir.

[86b]

335

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

I

Şehā her ġarībe cefādan ṣaḳın
Aḳıtma sirişkin gedādan ṣaḳın
Kerem eyle ḳahr-ı Ḫudādan ṣaḳın
Meded zaḫm-ı sehm-i ḳażādan ṣaḳın
Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın
Yekten görinmez belādan saḳın

II

ʿAd u sākī terk-i vefā it dimiş
Gider luṭfı cevr ü cefā it dimiş
Benümçün ḳapuñdan cüdā it dimiş
Giriftār dām-ı belā it dimiş
Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın
Yekten görinmez belādan saḳın

III

Beni hicrüñ öldürdi cānum meded
Yāzıḳ düşdi boynıña ḳānum meded
Esirge beni nev-cevānum meded
Meded tāze serv-i revānum meded
Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın
Yekten görinmez belādan saḳın

IV

Dokunmaz mı cāna bu cevr ü cefā
Tenüm bī-mecāl oldı ḳaddüm dū-tā
Ḥeẕar ḳıl esirger ġarībi Ḫüdā
Geçer ʿarş-ı āʿlāya tīr-i duʿā
Ṣaḳın nāle-i mübtelādan ṣaḳın
Yekten görinmez belādan ṣaḳın

[87a]

336[1]

[1] DUD'da "Musammat" başlığında 30. Manzumedir ve "Müseddes Merḥūm Derzī-zāde ʿUlvī Çelebi" başlıklıdır.

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

I

Ṣānemā[1] sencileyin dil-ber-i raʿnā bulamam
Bāġ-ı ḥüsnüñ gibi bir özge temāşā bulamam
Rāzumı açmaġa göñlüm [gibi] şeydā bulamam
Saña derdüm dimesem gerçi tesellā bulamam
ʿArż-ı ḥāl itmege hergiz[2] seni tenhā bulamam
Seni tenhā bulıcaḳ kendimi aṣlā bulamam

II

Āh idersem açarın rāzumı ʿārum ḳalmaz
Virürin ḫāke teni bād-ı ġubārum ḳalmaz
Ḫalḳa rüsvāy[3] olurın ʿarż-ı veḳārum ḳalmaz
Kūyuña ʿarż[4] iderin ṣabr u ḳararum [ḳalmaz]
ʿArż-ı ḥāl [itmege hergiz seni tenha bulamam]
[Seni tenhā bulıcaḳ kendimi] aṣlā bulamam

III

Seni āġyārla gördükde gelür ḳalbe melāl
Ḫayretümden[5] olur ol demde dil-i nāṭıḳa lāl
Gün gibi yalıñuz eylerseñ eger ʿarż-ı cemāl
Başlasam ḥālümi taḳrīre gider nuṭḳa mecāl
[ʿArż-ı ḥāl itmege hergiz seni tenha] bulamam
Seni [tenhā bulıcaḳ kendimi aṣlā bulamam]

IV

Söz ile nāme yazarsam[6] saña ʿālem ṭutuşur
Kül[7] olur ḫāme vü kāġıd dil-i pür-ġam ṭutuşur
Söylesem ger sözümüñ sūz ile fem ṭutuşur[8]
Nice fem belki sözüm işiden ādem [ṭutuşur]
ʿArż-ı ḥāl [itmege hergiz seni tenhā bulamam]
[Seni tenhā bulıcaḳ kendimi] aṣlā bulamam

V

Ḫāl-i dil miḥnet-i ʿaşḳ ile diger-gūn olalı

[1] DUD: ṣanma
[2] Mütekerrir müseddesin tekrar eden her mısraında “hergiz” DUD’da “cānā” şeklindedir.
[3] DUD: rüsvā
[4] DUD: azm
[5] DUD: ḥayretünden
[6] DUD: yazarsaḳ
[7] DUD: gül
[8] DUD: Söylesem söz ile ger sūz-i dil-i fem ṭutuşur

Ḫāṭırum ġuṣṣa-ı hicrānla maḥzūn olalı
Ḥasret[1]-i laʿl-i lebüñle cigerüm ḫūn olalı
Leylī-i zülfüñe ʿUlvī gibi mecnūn olalı
ʿArż-ı ḥāl etmege hergiz seni tenhā bulamam
Seni tenhā bulıcaḳ kendümi aṣlā bulamam

[87b]

337

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

I

Ẕāt-ı pāküñden irāġ olalı Allahü ʿalīm
Olmışam miḥnetle künc belālarda muḳīm
Luṭfuñı ṣanma ferāmuş ide bu ʿabd-i ḳadīm
Eşküñden nʾola mehcūrsam ey şāh-ı kerīm
Gerçi dūrīm ez-ḫidmet be-duʿā meşġūlīm

II

Ḫāk olup zerre gibi bād-ı fenā yile tenüm
Gör iḳlīm-i ʿadem dāḫı olursa vaṭanum
Ḥaşre dek verd-i zebān idüben bu suḫanum
Diyeler ḳabrümüñ üstünde biten her çemenüm
Gerçi dūrīm ez-ḫidmet be-duʿā meşġūlīm

III

Dāʾimā ḥażret-i Mevlī ide şād u ḫurrem
Olasın devletle ẕevḳ u ṣafāda her dem
Zīr-i destiñde ola ḫāme gibi ehl-i ḳalem
Dirler cümle saña ey şeh erbāb-ı kerem
Gerçi dūrīm ez-ḫidmet be-duʿā meşġūlīm

IV

Atmadan bāde-i fenā ḳahrla bir bād-ı tutam
Görmekle tā ki müyesser ola bir dāḫı gözüm
Severin ḫāki ser-i kūyına yüzi terde yüzüm
Ey Miṣālī budur ayaġı tozına sürem
Gerçi dūrīm ez-ḫidmet be-duʿā meşġūlīm

338

Ẕātī[2]

[1] DUD: ʿişret
[2] ZD'de 1027. gazeldir.

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1 Didüm yād it beni bir merḥabādan
Didi hergiz elüm degmez cefādan

2 Yaḳam çāk eyledüm ol yāre[1] ḳarşu
Şikāyet itdüm aña geñ yaḳādan

3 Oruc ayı gibi ḥürmetlü eyle
[İlāhī] ṣaḳla ol māhı każādan

4 Getürmiş[2] būy-ı zülfüñ āferīn bād
Ümīdüm bu idi bād-ı ṣabādan

5 Saña el virmiş iken Ẕatī furṣat
El açup vuṣlatı iste Ḫudādan

339

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Eşk-i revānum eyledi her semti cüst ü cū
Ol serv-ḳaddi aramaġa götür sū-be-sū

2 ʿAḳlum ṭaġıtdı göñül sevdāya aġradup
Ol kākül-i siyāhla bu zülf-i misk-bū

3 Bilmem ṣurāḥīye ne fusūn itdi sāḳī kim
Bī-iḫtiyār ayāġına itdürdi ser-furū

4 Almış eline sāġarını lāle ʿayş ider
Pür itdi gonçe bāde ile bir niçe sebū

5 Ḫoşdur bu demde Ḫālişi yā seyr-i gülistān
Ammā yānuñca ṣalına bir yār-i ḫūb-rū

[88a]

340[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

[1] ZD: şāha
[2] ZD: getürdi
[3] Manzumenin ilk ve son bendleri İÜN'de bulunmaktadır ve "Taḫmīs-i Suʿūdī Ġazel-i Bāḳī Efendi" başlıklıdır.

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

I

Bī-beḳā bildi göñül çün bu ḫarāb ābādı
Geşt ider ʿālemi Mecnūn gibi vādī vādī
Ḳayd-ı ġamdan çekilüp bulmış iken āzādı[1]
Oldı dil bir büt-i şīrīn-dehenüñ Ferhādı
Aña lālā geçinür Ḫusrev ü Şīrīn dādı

II

Sende bu cezbe bu ḥālet-i didār nedür
Söyle luṭf it bize şol nāz ile güftār nedür
Meded oldum diye ol laʿl-i güher-bār nedür
Biʾllāh ey nahl-i ter ol şīve-i reftār nedür
Serv-i āzāduña kul eyledüñʾe şimşādı

III

Gördüm ey bād seni kūy-ı nigāra gitdüñ
Ḥāl-i ʿuşşākı perīşān idüp āh incitdüñ
Zülfine ʿāşıḳı bend eylemegi ögretdüñ
Ey ṣabā zülf-i dil-āvīzini tahrik itdüñ
Bu kadar fitne vü aşūba sen oldun bādī

IV

Zülf-i şeb-dīz-i nigāra olalı beste göñül
Āh dir āh işidür derd ile peyveste göñül
ʿAceb üns eylemiş ḫālle dem-beste göñül
Hem demümdür şeb-i fürkatde diyü haste göñül
Bu gice göge çıkardı ögerek feryādı

V

Cām-ı hicrini Suʿūdīye ṣunup ol sāḳī
Cevr ile başuma teng eyledi bu nüh ṭāḳı
Baña ṭaʿn eyleme nālem ṭūtagör āfāḳı
Cevre ḳatlanmak olurdı nʾidelüm ey Bāḳī
ʿAhd-i hūbān gibi yoḳ sabrumuzun bünyādı

341

Reʾyī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Faʿlün)
Remel + + - - / + + - - / + + -

[1] İÜN: āzārı

1 Eylemez ġamze-i bī-dāduñ dād
Hey elā gözlüm elüñden feryād

2 Āḫir oldı güzelüm al ḫayr it
Cān metāʿı niçe bir ola mezād

3 Nām-ı aġyārı çıḳar defterden
Ger çıḳarmaḳ diler iseñ berād

4 Gönderüp tīrini alsun rūḥī
Diñüz ol ḫūnīye cān ise murād

5 Cān u dilden ḳul olur Reʾyī saña
Eger itmezseñ efendi āzād

[88b]

342

Yaḥyā[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Dime ibrām ile ol serv dilā rām olmaz
ʿĀşıḳa māʾil olur böyle dil-ārām olmaz

2 Degme bir āġla olmaya göñül murġı şikār
Anı ṣayda ḳara zülfüñ gibi bir dām [olmaz]

3 Maḥv ider revnaḳ-ı ruḫsāruñı zülf-i siyehüñ
Ḳanḳı[2] gündür ki anuñ āḫiri aḫşām [olmaz]

4 Bende-i muḫliṣe maḫṣūṣ gerekdür keremüñ
Luṭf kim ʿām ola ol ʿāşıḳa inʿām [olmaz]

5 Dāver-i devr-i zamān şah-ı cihānuñ Yaḥyā
Pāy-būsı gibi ehl-i dile bir kām [olmaz]

343

Ḥāletī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

[1] ŞYD'de 137. gazeldir.
[2] ŞYD: ḳangı
[3] AHD'de 826. gazeldir.

1 Olma ey dil gel hilāl ebrūsınuñ pervānesi[1]
ʿĀşıḳ-ı bī-dillere çoḳdur o māhuñ pāresi

2 Ḳaysla Ferhād iderdi bir tedārik lā-cerem
Derd-i ʿaşḳuñ olsa ger ölmekden özge çāresi

3 Ḫāl-i rūyuñ geh dil ü geh dīdede eyler ḳarār
Oldı gūyā kim maḥabbet çerḫinüñ seyyāresi

4 Zāhidüñ ḳalbi ḳararmışdur nice sevdā ile
Hāṭır-ı ʿāşıḳ ne deryādur görinmez ḳarası

5 Ġāfil olma Ḥāletī zaḫm-ı zebān-ı düşmenüñ
Ḫançer-i hicrānla hergiz oñulmaz yarası

[89a]

344[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 İrmedi hergiz elüm yārüñ ruḫ-ı zībāsına
Degmedük gül-zār-ı dehrüñ bir gül-i raʿnāsına

2 Çehre-i zerd ü sirişk-i çeşmī pinhān eyleme
Yār māʾildür bilürsün sīm ü zer peydāsına

3 ʿAşḳ ola dirdi güzeller görseler ʿāşıḳları[3]
Şimdiki dil-berüñ ʿaşḳ olsun istiġnāsına

4 Ḥālümi ʿarż eylemek olurdı ammā nʾeyleyin
Ol şeh-i ḥüsnüñ ḳomazlar kimseyi tenhāsına

5 Nʾiçün itmez oldı yār evvelki gibi iltifāt
Sen niye ey Ḥāletī ol ʿāşıḳ-ı şeydāsına

345[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

[1] AHD: āvāresi
[2] AHD'de 741. gazeldir.
[3] AHD: ʿāşıḳların
[4] BD'de 275. gazeldir.

1 Elemin Ḳaysa ḳıyās itme dil-i maḫzūnuñ
ʿAḳlı yoġ idi ne derdi var idi Mecnūnuñ

2 Ey ser-efrāz geçen kimse ne ġaddār idügin
Başuña ṭoḳınacaḳ añlayasın gerdūnuñ

3 Zīr-i ḫāk olsa gerek menzilüñ āḫir nʾidelüm
Māline mālik imişsin ṭutalum Ḳārūnuñ

4 Mey-i rāḥat dileyü çekme ġam-ı devrānı
Cām-ı gül-reng yiter sāña dil-i pür-ḫūnuñ

5 Yāre ʿarż eyleyemez çehre-i zerdin Bāḳī
Virdügi rengi görüñ aña mey-i gül-gūnuñ

[89b]

346[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Māniʿ olmaz müjeler yāşına ben mecnūnuñ[2]
Ḫār u ḫaslar yolını baġlayımaz Ceyḥūnuñ

2 Kūhsār içre degül lāleler ey serv-ḫırām
Gözleründen dökilen yaşlarıdur Mecnūnuñ[3]

3 Ḥüsn meydānı içinde yalıñuz yügrükdür
Ḫaṭ-ı Şeb-dīzüñle şimdi ruḫ-ı gül-gūnuñ[4]

4 Sīnemi def idüben kāmetümi çeng itdüñ
Ḫūblar içre efendi bu mıdur ḳānūnuñ

5 Raḥmī gör şevḳuñıla sīnesine dāġ urdı
Sikke ḳodı güzelüm üstine ṣān altūnuñ

347[5]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

[1] BHD'de 118. gazeldir.
[2] BHD: mahzūnuñ
[3] BHD: Dāġı hasretle düşen yaşlarıdur Mecnūnuñ
[4] BHD'de 3 ve 4. beyitler yer değiştirmiştir.
[5] HSD'de 18. gazeldir ve 7 beyittir.

1 Muṣḫaf-ı ḥüsnüñ ki ṭutmış ḫaṭṭ-ı reyḥānī dürüst
Tāze defterdür yazılmış resm-i ʿOs̱mānī dürüst

2 Gülşen-i Rāz-ı ṭarāvetdür cemālüñ kim ḫaṭuñ
Yazmış eṭrāfına ebyāt-ı şebistānı[1] dürüst

3 Göñlümi yıḳduñ yine yap ol şehüñ ʿaşḳına kim
Şaḳḳ idüp itdi yine ol[2] māh-ı tābānı[3] dürüst

4 Çāk-ı sīnem şāhidümdür ʿaşḳuña didüm didi
Şāhid-i mecrūḥdur ben ṭutmazın[4] anı dürüst

5 Ḫıdmet it bir kām ile tā idesin tekmīl-i z̤āt
Māhuñ olur pertev-i mihr ile noḳṣānı dürüst

6 Ey Hüdāyī yārumüñ medḥin yazarsam sıġmaya
Ṭola bu ḳaṣr-ı sipencüñ çār erkānı dürüst

[90a]

348

Bāḳī[5]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Gönder efendi sīneme tīr-i belālaruñ
Olsun siper belālarıña mübtelālaruñ

2 Mihr ü vefālar itmez iseñ dostum nʾola
Minnet degül mi cānuma cevr ü cefālaruñ

3 Baş egmez oldı gūşe-i miḥrāb-ı ṭāʿate
Ebrūlarına secde ḳılan dil-rübālaruñ

4 Rez duḫterīni sīneye çeksem ʿaceb midür
Cevrinden özge nesnesi yoḳ bī-vefālaruñ

5 Şehr içre ḫalḳ bir birine gösterür beni
Mihrī hilāle beñzedeli meh-liḳālaruñ

[1] HSD: Gülistān'ı
[2] Kelime HSD'de yoktur.
[3] HSD: bedr-i duruḫşānı
[4] HSD: tutmazam
[5] BD'de 262. gazeldir.

6 Bāḳī-i ḫaste-ḫāṭırı iñletme doṣtum
Maḳbūl olur duʿāsı ṣaḳın mübtelālaruñ

349

Nevʿī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ṣayd-ı kemend-i zülfüñ olup bī-nevālaruñ
Cānlar virür belālarıña mübtelālaruñ

2 Bünyād-ı ʿālemüñ ṭaşı ṭaş ḳonmadın
Ṭaş yaṣdanurdı rāh-ı ġamuñda gedālaruñ

3 Bālin-i faḳr-ı mesned-i ḫurşīde virmeye
Başı irişse göklere ehl-i fenālaruñ

4 Cān ḳılca ḳaldı cevr ü cefādan çekilmedi
ʿUşşāḳ çekdiler ḳırılınca cefālaruñ

5 Bezm-i belāda Nevʿīye şeftālular ṣunar
Seng-i cefālaruñla gelen merḥabālaruñ

[90b]

350

Ḫāḳānī[2]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 ʿArż eyle ruḫuñ cām-ı ṣafā-güstere cānā
Mirʾāt-ı muṣaffā nice olur göstere cānā

2 Raḫşān olıcaḳ gün gibi ḫurşīd-i cemālüñ
Kim kāʾil olur şem[3]ʿ ü meh-i envere cānā

3 Dil şīşelerin seng-i ġamuñ itdi şikeste
Hem-tā iken āyine-i İskendere cānā[4]

4 Sen ḳadd-i ḳıyāmetle keş-ā-keş ne ṣafādur
İller çekilüp ʿazm idicek maḥşere cānā

[1] NVD'de 259. gazeldir.
[2] HKD'de 3. gazeldir.
[3] HKD: mihr
[4] HKD'de 3 ve 4. beyitler yer değiştirmiştir.

5 Ḫāḳānī cinān olsa da nʾeylerdi cihānı
Dil virmese sen ḥūr-ı peri-peykere cānā

351

Ümīdī[1]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Naṣīb ḳılmadı ḫ̆ān[2]-ı viṣāl-i dil-dārı
Müyessir eylese dīdārını ḫüdā bāri

2 Nʾola fütāde ise ḫāk-ı pāyuña cānā
İgen ayaḳlama yazuḳ dil dil-figārı

3 Zamān-ı ʿayş u ṣafādur diyü nesīm-i ṣabā
Silüp süpürdi ḥarīm[3]-i serāy-ı gülzārı

4 Seḥāb-ı zülf-i siyehkārı olmasa mānīʿ
Yaḳardı ʿālemi tāb-ı ʿiẕār u ruḫsārı

5 Ümīdiye o şehi yār ola dir idim līk
Ne çāre nʾeyleyeyin ḳılmadı Ḫüdā yārı

352[4]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Ḫūrşīd-i ruḫuñ kendüyi kim göstere cānā
Minnet mi ḳalur mihr-i żiyā-güstere cānā

2 Bir yirde ki pertev ṣala envār-ı tecellī
Ḫācet mi ḳalur mihr ü meh-i envere cānā

3 Ḫaşr ide mi bir yirde senüñle beni devrān
Ḫasret ḳala mı yoḫsa dem-i maḥşere cānā

4 Sen seng-dilüñ şol ki derūnında yir eyler
ʿĀlemde hemān sikke ḳazar mermere cānā

[1] ÜD'de 216. gazeldir.
[2] ÜD: ḫūn
[3] ÜD: ḥürrem
[4] BD'de 1. gazeldir ve 8 beyittir.

5 Ṣūret mi bulur bir dağı[1] ol devr-i ruḫıñda
Yüz virmedüñ āyīne-i İskender'e cānā[2]

6 Zer ṣaklamaya ġonçe-ṣıfat ʿāḳil odur kim
Gül gibi olan naḳdi ḳoya sāġare cānā

7 Ben şāh-naẓar rind-i cihān aña dirin kim
Nergis gibi göz dikmeye sīm ü zere cānā

[91a]

353

Yaḥyā[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ṣalınsun ʿıyd irişdi yine ḫūbānı Sitanbūluñ
Yine ārāste olsun ḳarāmānı Sitanbūluñ

2 Ṣafālar kesb idüp ʿuşşāḳ olsun[4] merḥabā yir yir
Vefā meydānına gelsün cevānānı Sitanbūluñ

3 Döner ḫūrşīd-i ʿālem-tābına gerdūn-ı gerdānuñ
Binüp dūlāba her bir māh-ı tābānı Sitanbūluñ

4 Semend-i nāzla yügrük cevānlar seyre çıḳsunlar
Pür olsun ḫūblarla At Meydānı Sitanbūluñ

5 Bu şiʿrüñ ḥaḳ budur Yaḥyā ki ġāyet bī-naẓīr oldı
Pesend eylerse lāyıḳ ehl-i ʿirfānı Sitanbūluñ

354

Ḥāletī[5]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Jāle-i eşkümi dökersem eger
Olur elbette ter o ġonçe-i ter

2 Nice pehlū recāsın eylersin
Yanuña uġramaz senüñ dil-ber

[1] BK: dahi
[2] Beyit BD'de bulunmamaktadır. BK'de mevcuttur.
[3] ŞYD'de 195. gazeldir.
[4] ŞYD: olunsun
[5] Yazmada gazel, AHD'de iki ayrı gazelin beyitlerinden oluşmaktadır. İlk 2 beyit AHD'nin 241., son 3 beyit ise 280. gazeline aittir.

3 Şāh-bāz-ı ḫayāl-i ḫāl-i nigār
Nice demler durur gözümde uçar
4 Ṣaḳın üftāde geçdügün bilinür
Kūy-ı dil-ber yanından itme güẕer

5 Ḥāletī virdi yāre cān u seri
Şimdiden ṣoñra bilmezin nʾeyler

[91b]

355
Hüccet-i ʿĀşıḳ u Māʿşūḳ

Sebeb-i taḥrīr-i sicill ġayr-ı ḫām/ miskīn-i erḳām oldur ki/ ḥüsn-i perī-ruḫsār / cemāl-i ḳalb-i ʿāşıḳ-ı pür ʿaḳl u pür şāyān ḥālī/ meclis-i şerʿ-i ḫaṭr /lāzımüʾt -tevḳīre / iḥżār idüp taḳrīr-i kelām/ u taʿbir ʿenʾel-merām idüp/ işbu ḳalb-i ʿāşıḳ/ benüm metāʿı ḫayāl-i ḥüsn-i cemālüm seriḳa eyledi deyü daʿvā itdükde /ḳalb-i ʿāşıḳ inkār idicek /ḥüsn-i mezbūrdan ṣıdḳ-ı daʿvāsına beyyine ṭaleb olunduḳda /ʿāşıḳuñ eşk-i ḫūnını / vü nāle vü inīni / mezbūr-ı ḫüsnüñ daʿvāsına muṭābıḳ şehādet idüp / Ve lekin eşk-i mezbūr ḳanlu çıḳarduġı sebebden cerḥ olınup / Şāhid nişābe yetişmeyicek /Reng-i rūy-ı ʿāşıḳ daḫı şehādet idüp / Şehādetleri ḥīn-i ḳabūlde vāḳıʿa olduḳdan ṣonra / Ḳalb-i ʿāşıḳ dār-ı zülf-i dil-dāra / ṣalb olunmasına ḫükm olunduġı / hüsn-i mezbūr ṭalebiyle

[92a]

356[1]
Aḥmed Çelebi
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1 Aç niḳāb-ı ḥüsniñi ey āf-tāb
Ḥall ola tā kim bu sırr-ı müşkilāt

2 Mübtelā ʿaşḳuña cümle kāʾināt
Didiler ḥaḳāña burur māh-tāb

357[2]

[1] Şiir OGŞ'de, benzer biçimleriyle mevcuttur.
[2] Ey sevgili, kemiklerimde ilik kalmadı. Kerem eyle.

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Maġz ender üstüḫ̆ānem nīst cānā kon kerem
Merg āyed nāgehān ez-nezd-i Īzed çün konem

2 Men ki ez cevr u cefāhāyet çü-mūy şüd tenem
Minnet Īzed-rā ki feryādī resed mā-rā zi-ġam

358[1]

قربت یا مختار فی غسق الدجی
الی حضرت المحبوب للخلق تسبق

قبست شهاب المجد من قبل آدم
وعند الولاده کنت للعرش ترمق

قمرت عقول الناس یا جوهر الوری
واعمار من عاداك بالسیف یمحق

قحمی علیهم والجیوش تصادمت
باسیاف تحکی الشهب باصباح تبرق

[92b]

359
Nābī[2]
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

Ölüm Allah katından ansızın gelir, ne yapalım?
Vücudum senin sitem ve cefalarından kıl gibi inceldi.
Minnet Allah'adır ki bize gamdan bir feryat erişti.

[1] 1Garibat ya mukhtar fa gasega alducey
Alaa hazarat almahbub lilhalg tasbig
2 Gabasat şihab almacd min gibl adam
Vaezd alviladih kunt lilarş termag
3 Gamirat eugl alnaas ya cavhır alvaraa
Vaemar min adak bilsayf yamhag
4 Guhmaa ʿaleyhim ve'lceyuş tasadamat
Basyaf tuhkaa alşahb basibah tabrag

Manası:
1 Ey seçilmiş kişi, sen gecenin karanlığında halkın sevgilisine yakın olmakla herkesi geçtin.
2 Âdemin tarafında şeref kıvılcımı parladı ve doğum sırasında sen arşı izliyordun.
3 Ey âlemin cevheri (seni görünce) insanların akılları tutuldu. Ve sana düşmanlık edenlerin canları kılıçla yok edilir.
4 Yıldızların anlattığı parıltısı kılıçlarla çarpışan orduların arasına daldı.

[2] Beyit ND'de 196. gazelin 4. beytidir.

1 Burun ucıyla virür her sözüñ cevabını kūh
Anuñ ṭayanduġı gūyā ki ol ḳayalıġadur

360
Lā
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Bīnī-yi pāküñ elif ebrū vü çeşmüñ nūndur
Sende ān var anuñ içün dil saña meftūndur

361[1]
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Māye-i naḳd-i ḥayāt olsa eger dīdārı
Ölümümdür baña aġyār ile görmek yāri

362
Beyt
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fāʿlün)
Remel + + - - / + + - - / + + -

1 Iżṭırābı ġama düşmeden
İḫtiyārī sefer itmek yegdür

2 Yāri aġyār ile görmeden
Yıḳılup bir yaña gitmek yegdür

[93a]

Meken dil bed	Dil meken bed	Dil bed meken
Mefāʿīlün	Fāʿilātün	müstefʿilün
Beyā bir men	Men beyā bir	Bir men beyā

[93b]

363
Rūḥī[2]
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

[1] Beyit, NVD'de 535. gazelin matla beytidir.
[2] BRD'de 127. gazeldir.

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Diler iseñ olasın ġuṣṣadan ey dil āzād
Yüri meyḫāneye āl pīr-i muġāndan irşād

2 Üstüḫ̆ānum ṣāyılur öyle żaʿīfem ki beni
Seg-i kūyuñ göricek raḥm idüp eyler feryād

3 Yetürür nālemi her gün o mehe bād-ı seher
Āferīn itdügi iḥsānlarına raḥmet-i bād

4 Ġamze-i yārdan ey dil nice raḥm istersin
Kim görüpdür kim ide ṣayda teraḥḥum ṣayyād

5 Ṭaġlarda görinen lāle degül ey Rūḥī
Cigerin pāreleyüp ṭaşlara çalmış Ferhād

364

Velehū[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Tenhāda ġāyrılarla ider ʿayş u ʿişreti
Açmāzdan gelür bize gördüñ mi āfeti

2 Bu ḥüsn u bu cemāl u bu ḫulḳ u bu ṭabʿla
Dünyā degerdi ẕerrece olsa ḥaḳīḳati[2]

3 Cānān odur ki ḳaṭʿ-ı naẓar ide ġayrıdan[3]
Üftādesine olsa hemīşe maḥabbeti[4]

4 Ḥaḳḳa[5] bu deñlü ḳaderle[6] ol Yūsuf-ı cemāl[7]
Ḳadrini bilmeyenlere eyler mürüvveti[8]

5 ʿĀlem ṣafā-yı vaṣl ile ẕevḳ u sürūrda
Rūḥī çeker yolında hemān derd ü miḫneti

[94a]

[1] BRD'de 1052. gazeldir.
[2] Beyit, BRD'de gazelin 3. beytidir.
[3] Mısra, BRD'de gazelin 4. beytine aittir.
[4] Mısra BRD'de farklıdır.
[5] BRD: ḥayfā
[6] BRD: ḥüsnile
[7] Beyit, BRD'de gazelin 2. beytidir.
[8] BRD: maḥabbeti

365
Bāḳī[1]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Çarḫ-ı ġaddārda vefā nʾeyler
Kāse-i ser-nigūnda mā nʾeyler

2 Cevr-i aġyārdur belāyı iden
Yoḫsa yār itdügi cefā nʾeyler

3 Gelemez bezm-i ʿayşa vāʿiẓ ü şeyḫ
Bunda nā-şād[2] u nā-sezā nʾeyler

4 Seni hüşyār yazdılar meni mest
Ḳalem-i ṣunʿda ḫatā nʾeyler

5 Düşdi Bāḳī belālara dimedüñ
ʿAceb ol derde mübtelā nʾeyler

366
Necātī[3]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Ẕeḳan-ı yārda vefā nʾeyler
Ser-nigūn çāh içinde mā nʾeyler

2 Dimedüñ yād idüp beni bir kez[4]
ʿAceb ol derde mübtelā nʾeyler

3 Bülbülüñ dūd-ı āhı ey yüzi gül
Göresin ʿāḳıbet saña nʾeyler

4 Hele derd ü belāya ṣabr idelüm
Görelüm ṣoñucı Ḫudā nʾeyler

5 Şol ki naḳḳāş-ı Lem-yezel özler
Dil-berüñ ḫüsnini baḥāne eyler

---

[1] BD'de 164. gazeldir ve 6 beyittir.
[2] BD: sāz
[3] NBD'de 116. gazeldir.
[4] NBD: gün

6 Şol çemende[1] Necātī ide fiġān
ʿAndelīb-i suḫan-serā nʾeyler

367

Ḳabūlī[2]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün
Hezec + - - - / + - - - / + - -

1 Çemen gülzāra dil lāle dūdaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

2 Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nʾola terkeş dinürse mā- ṣadaḳdur

3 ʿArūs-ı dehre gök zerrrīn cibinlik
Şafaḳ bir āl vālādan ṭuvaḳdur

4 ʿAceb mi ḥāṣıl-ı ʿömri biçerse
Felek dihḳān māh-ı nev oraḳdur

5 Ḳabūlī nāẓır olma şeş cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā ḳaç bucaḳdur

[94b]

368

Bāḳī[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Bili[n]i ḳuçmadadur ol ṣanemüñ derd ü belā
Yoḫsa ʿāşıḳlara şīrīn lebi ḥażır ḥelvā

2 Ser-i zülfiyle ḫaṭın örter imiş dirler o şūḫ
Açmadı kimseye ammā orayı bād-ı ṣabā

3 Āteş urmış yüzi gül ḫırmenine ol māhuñ
Devr-i sāġarda ruḫı ʿaksini ḳılmış peydā

4 Ḳızarup ruḫları gül-güne-i tāb-ı mülden
Şuʿle-i sāġar-ı mey destine yaḳmış ḥınnā

[1] NBD: çemendeki
[2] KİD'de 126. gazeldir.
[3] BD'de 9. gazeldir. Aynı gazel cönkte 67a'da kaleme alınmıştır. Gazelin bir önceki yazımında eksik olan 2. ve mahlas beyit, burada tamamlanmıştır.

5 Meclis-i meyde leb-i yāre ṭolaşur dirler
Elüme girmeye mi bir daḫı cām-ı ṣahbā

6 Öykünürdi lebüne cām-ı mey ammā dönmiş
Bu gün almışlar ele bir yire gelmiş ẓurefā

7 Lüʾlü-i ḫāme ile çeşme-i dilden Bāḳī
Eyledi kāʾide-i āb-ı ḥayātı icrā

369

Ḥāletī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Çoḳ zamān idi ki ʿaşḳını ḳılurdum daʿvā
Şimdi ṭogruldı daḫı baña o serv-i bālā

2 Gördi kim ḫāne-i dil hicr ile virān olmış
ʿÖmrime ḳondı benüm ḳāfile-i derd ü belā

3 Eyledüñ gözleriñüñ yaşını şol deñlü revān
Kendüñe yir ḳomaduñ kūy-ı nigāruñda dilā

4 Dil-berüñ kāmet-i bālāsına baş egmez idi
Serzeniş eylemese serve eger bād-ı ṣabā

5 Açılur mıydı eger olmasa dendān-ı nigār
Rişte-i cānda olan ʿuḳde-i ġam Ḥāletiyā

[95a]

370

Sāmī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Eylemez vaʿde ider ġayrılarla mihr ü vefā
Vaʿde eyler de vefā eylemez ol şūḫ banā

2 Tīġ-i ġamuñ var iken atılur ortaya deyü
Ḫāṭırum tīriñe mecruḥdur ey ḳaşları yā

3 Bezm-i ʿaşḳuñda senüñ ʿāşıḳ miḥnet-zedenüñ

[1] AHD'de 41. gazeldir.

Yidügi ġuṣṣa daġum çekdügi hep derd ü belā

4 Beni sāḳī mey ʿaşḳuñdur iden mest ü ḫarāb
Yoḫsa ʿaybında degül ḥālet-i cām-ı ṣahbā

5 Dem-i cān baḫş ile ḥaḳḳā bu ki tabʿ-ı Sāmī
Eyledi muʿcize-i nuṭḳ-ı Mesīḥā iḥyā

371

ʿĀlī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Bir cevāb alabileydüm deheñünden cānā
Dil-i bīmārum ol sāʿat iderdüm iḥyā

2 Ṭoġru söyle ḳad-ı mevzūnuñ içün sulṭanum
Ḳucabilmem mi senüñ mūy-ı miyānuñ ʿacebā

3 Keşf-i rāz eyler isem ẕerre ḳadar nā-dāna
Dehenüñ gibi vücūdum ʿadem itsün Mevlā

4 Saña yirden göge minnet idelüm nʾeyleyüm[2]
Āhumı yaşumı gör raḥm ḳıl ey māh-liḳā[3]

5 Vaʿde itmişdi vefā ḳılmaġa ʿĀlī ḳuluña[4]
Ey cefā-pīşe daḫı eylemedi[5] ʿahde vefā

[95b]

372

Enverī[6]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Şevḳ-i ruḫuñla tāzeledüm sīne dāgını
Bu tekye-gāh-ı ʿaşḳuñ uyardum çerāgını

2 Şu gibi ḳanum içdügiçün ḳanlusın diyü
Bağladılar yanında cevānuñ[1] biçāġını[2]

[1] GAD'da 22. gazeldir.
[2] GAD: Saña yirden göge dek minnet ü ibrām iderin
[3] GAD: baña
[4] GAD: ʿAhd ḳılduñdı vefā itmege ʿĀlī ḳuluña
[5] GAD: itme misin
[6] EVD'de 291. gazeldir.

3 Destine tīġin aldı ayāġın ṭurup didi
Görsün cihānda her kişi başı yarāġını

4 İşin başa çıḳarduġıçün bādenüñ müdām
Girse elüme sāḳī öperdüm ayāġını

5 Gülşende al güllerinüñ vir birin didüm
Gönderdi Enverī baña[3] ol gül budāġını

373

Emrī[4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 İñleri bīmār-ı ʿaşḳuñ nāle vü efġānıdur
Aġları ġam küştesinüñ dīde-i giryānıdur

2 Āh oḳıyla çarḫa bir zaḫm urdı ey ḳāşı kemān
Kim şafaḳ anuñ ḳabāsına bulaşan ḳanıdur

3 Derd-i dil-ber ʿāşıḳa ā ḳaşlu bir maḥbūbdur
İki dāl anuñ iki zülf-i ābīr-efşānıdur

4 Şemʿ-i enver kāmetüñsüz tīredür[5] pervāneye
Şuʿlesi anuñ ucında āteşin peykānıdur

5 Ṣafḥa-i ruḫsāra Emrī mācerā-yı eşkümi
Kātib-i eşküm yazar mısṭar ṣaf-ı müjgānıdur

[96a]

374

Baḥr-i Ṭavīl-i Beyānī der-Tevḥīd-i Bār[6]

Feʿilātün
+ + - -

[1] Evvelā ḥamd idelüm Ḫāliḳ-i eflāke vü mā-fī-ha ki iẓhār u ʿayān eyledi bu cümle ʿacāyib ü ġarāyib ve yir gök melek ü cennet ü Rıḍvān daḫı ḫūrī ile ġılmān ve gül ü

[1] EVD: nigāruñ
[2] EVD'de 2. beyitle yer değiştirmiştir.
[3] EVD'de de kelime maahlastan önce gelmektedir.
[4] ED'de 106. gazeldir.
[5] ED: tīrdür
[6] BBT'de mevcuttur.

sünbül ü reyḥān ü mül ü bülbül ü destān u daḫı çeşme-i ḥayvān u dürr ü lüʾlü-i mercān ve meh ü mihr-i dıraḫşān

[2] Eḥad u Ḳādir ü Ḳayyūm ki evveldür u āḫirdür u ẓāhirdur u bāṭındur u ṣulṭān-ı ezeldür ki ebed mülkini ābād idüben kendüyi bildürmekçün ṭūtī-i ervāḥı muḳaddes adını Ādem idüp dām-ı ten-i ḫākī ile mūnis ü meʾnūs daḫı ṣāḥib-i nāmūs ḳılup eyledi iḥsān

[3] şekeristān-ı belāġatda gelüp her biri bir pādişah-ı sebz-livā mihr ü meh nūr u żi yā maṭlaʿ-ı ḫūrşīd-i ṣafā menbaʿ-ı envār-ı hedāyi[1] baḥr-i seḥāb u daḫı[2] ḥūr-liḳā kim göñül āyīnesine çünki naẓar ḳıldılar üstād-ı ezelden dükeli ṣavt-ı ḥazīn ile ḫoş āvāze gelüp dir

[4] ki *elā inne lenā merḥameten min keremih*[3] yoḳdur anuñ şibh ü şerīki vü naẓīri vü vezīri vü anuñdur dükeli ʿālem ü ādem ḥarem ü Kaʾbe vü zemzem heme ẕerrāt-ı cihān pertev-i ḥüsn ile feraḫ-nāk ü ṭarab-nāk ü heme vālihane u ḥayrān u heme medḥ ü s̱enā-ḫ̆ān u heme şākir-i Sübḥān

[5] *Eyyühe'n-nāsu teʿālev fe-ḥuẕū āyete rabbe ṣamedī veʾteribu veʾtesimu neḥnu ileyküm resulün min ḳıbelihi*[4] cümle cihānı bezedi ḥüsn-i ʿacīb ile ki ʿaḳl irmez aña fikr ü ferāset müteḥayyir ḳıluban secde-i şükrāne idüp āyyete lā ʿilme lenā[5] ḫatm[6] idüp be-ṣad ikrām

[6] ki ne ḫoş cām-ı cihāndur ki hüveydā vü nihāndur Ṣamed ü Lem-yezel ü pādişah-i kevn ü mekāndur ki ḫiṭāb-ı kün ile arż u semāvātı ʿademden getürüp cūd-ı vücūd ile müşerref ḳıluban ādem içün mesken ü meʾvā-yı laṭīf itdi vü ʿaşḳ ile göñül mülkine virdi ġam-ı cānān

[7] nice ġam kim dükeli şādī vü ʿālem buçuġa almaz añun ehli olan ʿāşıḳ-ı dil-dāde-i üftāde-i ālüfte-i

[96b]

āşüfte-i sevdā-zede-i bī-ser ü pā kim sevrüz ḫāk-i kefe pāy-ı büt ü serv-ḳadd vü māh-ruḫı vü sīm-ber ü leb-i şeker-i ḥūr-veş yār-ı ḫoş itdi fürūġ eyledi ol yār

[1] BBT: hüdā
[2] BBT: bedr-i dücā
[3] Dikkat edin! Onun kereminden bize merhamet vardır.
[4] Ey insanlar! Gelin, Samed olan Allah'ın ayetlerini alın, ondan ibret alın ve sımsıkı sarılın. Biz onun tarafından gönderilen elçileriz.
[5] Bakara/32'de geçen ibare "başka bir ilmimiz yoktur" manasındadır.
[6] BBT'de kelimeden önce gelen "Her ne olursa olsun ilim de bize son yoktur" ibaresi yazmada yoktur.

[8] Heme ebnā-yı cihāndan ki budur ḫāṣṣiyyet-i ʿaşḳ-ı kemin-sāz u cihan-sūz u dil-efrūz budur taḫt-ı vücūd üzre Celāl-i Ḥaḳḳa maẕhar ki eger ʿaşḳ nebūdī be-ce-māleş ki resīdī bu durur vāsıṭa-i ḫilḳaṭ-i ʿālem ġaraż ez-rifʿat-i ādem sebeb-i mevhebet-i Ḫāliḳ-i Raḥmān
[9][1] idelüm tā ki neler eyledi hicrān dikeni bütün āzürde-[2] bī-ṣabr u vaḳr-ı āh gel āḫī kāşif-i esrār olalum yār-ı vefā-dārumuz olġıl

[10] Men bī-çāre-i dil-ḫaste-i pā-besteyi[3] bir dil-ber-i Leylī-veş ü ḫançer-keş ü merdüm-küş ü āşūb-ı cihān niçe[4] zamān kūhla hāmūna düşürdi men ü[5] dīvāne daḫı naʿra zenān sīnemi çāk eyleyüben ḫāk-i kef-i pāyını Mecnūn gibi her dem gözedirdüm[6] bī[7]-dermān

[11] Ki çekem dīde-i ġam dīdeme ol ḳuḥl-ı cevāhirden ü āsūde vü fāriġ olam ey ʿāşıḳ-ı hem-dem ki ferd olmaġ içün merd oluban çeşm-i ter ü çehre-i zerd ile gelen niʿmet ü ʿayş u ṭarab u ẕevḳ u ṣafā vü daḫı maḳṣūd bilür kimse buña şekk idemez kim ḫaber-i Seyyid-i levlāke[8] durur bu

[12] Geh beyābānda enīsümdür der ümīdī geh benüm[9] reʾs-i cibāl üzre celīsüm esed ü bebr ü peleng ile ḳamu vaḥş u ṭuyūr idi ve men fāriġ idüm cümle cihāndan ki ḫayāl-i ruḫ-ı cānān beni almışdı vü fikr-i ser-i zülfinde bu dīvāne göñül ḳalmış idi bī-ḫaber ü bī-eṯer ü vālih ü ḥayrān

[13] Gelüben ʿāḳıbetüʾl-emr ser-i kūyını mesken ṭutuban gül-perī[10] gibi nāle vü āhum yedi eflāke çıḳar zīre ki bu ʿaşḳ-ı cihān-sūz u ciger-dūz durur kimse buña ṣabr idemez men nice[11] ṣabr ideyim āḫir *ferecuʾllah ḳarīb*[12] oluban bende-yi āzād idüben ḳıldı teraḥḥum baña ol yār

[14] Diñle ey yār benüm bir[13] gice

[97a]

---

[1] BBT'de bu kısım "İmdi ey ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ güle hem-rāz olalum bülbül-i ḫoş-lehce gibi şerḫ-i ġam-ı dil-bere āġāz" olarak başlamaktadır.
[2] BBT: azürde-dil-āşüfte
[3] BBT'de geçmemektedir.
[4] BBT: niçi
[5] BBT: men-i
[6] BBT: gözedürem
[7] BBT: ez-pey
[8] "Sen olmasaydın" manasındadır. "Levlāke levlāk lemā ḫalaktuʾl-eflāk" kudsī hadîse telmih yapılmıştır.
[9] BBT'de geçmemektedir.
[10] BBT: gül-i bī-ḫār
[11] BBT: nicʾideyim
[12] Allah'ın kurtarması yakındır.
[13] BBT: bu

dil-dārum ile nice viṣāl oldı müyesser niçe sevdā-zede itdi beni ol zülf-i muʿanber şeh-i serverüme enver[1] niçe oldı men-i bī-çāreye[2] servi ḳaddi bālā niçe bālā aña hem-tā göremez mihr-i semā bedr-i dücādur heme cādur heme devran

[15] Başımı ceyb-i tefekkürde idüp bir gice ḥayrān u perīşān idüm andan ki ʿaceb nʾola benüm ḥālüm ü ol revānüm[3] niçe görem nʾideyüm[4] āh u fiġān eyleyüben lücce-i ʿummān gibi olmışdı benüm gözlerüm ü ʿaynuma gelmezdi şehā ḫˇāb-ı ḫayāl idi banā cümle cihān ʿāḳıbet-i kār

[16] Naẓar itdüm ki benüm başıma gün ṭoġdı ve ben ḥayrete ṭaldum *sübḥāneʾl meliküʾl-cāmiʿ leylen ve nehāren*[5] ne[6] ʿaceb benüm şebān-ı ṭalʿat-ı ḫūrşīd-i münīri meliküʾl-ʿarş mıdur[7] düş mi ki bu vāḳıʿa-ı büʾl-ʿaceb mi bu yoḫsa benüm baḫt-ı siyāhum mı uyandı ne ʿaceb ḥikmet-i Yezdān

[17] Hatif-i ġaybdan āḫir bu nidā geldi ki[8] *ebşir be-viṣāliʾṣ-ṣanemiʾl- maṭlab*[9] yā ʿāşıḳ-ı miskīn ḫoş şād ol ki dem vaṣlı[10] ġanīmet durur ol maḳṣad-ı aḳṣ ki añun ṭalʿatına reşk ider mihr-i münīr andan utanup yüzi yirde müteʿaccib oluban oldı o [ve]chesine cānla meddāḥ

[18] Baña raḥm eyleyüben ḳıldı müşerref sözi ḳo sāzı getür şemʿ-i şeb-efrūzı getür didügi vaḳtin didüm ey Rūḥ-ı muḳaddes nefesüñ ʿİsā-yı Meryem gibi cān virdi baña şād olasın bī-ġam u āzād olasın ben nʾideyim şemʿ-i şeb-efrūz nigārı göreyin çünki odur kevkeb-i tābān

[19] İşidüp bu sözi ol şāh-ı cihān ḳıldı tebessüm gelüben yānuma çoḳ mekremet itdi men-i sevdā-zede çün sāye-ṣaffet[11] anuñ ayaġına düşüp ol kişinüñ ẕerre-i luṭfı meni mihrin ile götürdi yine ol ḫāk-i meẕelletden ve didi deli olma didüm ey meh ne ʿaceb mekremet itdüñ [men-i] aşüfteye ʿömrüm

[20] Didi ġam çekme ki şimden girü eyyām-ı ferāḥ geldi vü gitdi elem ü derd ki çünki[12] deñedüm ben seni çoḳ ṣabr u taḥammülli imişsin diyü ḳol ṣaldı benüm gerdenüme[13] gel didi beytüʾl-ḥazenī terk idelüm faṣl-ı bahār irdi vü geldi gül-i gül-zārı temāşā-yı ġanīmet bilelüm eyleme efġān

[97b]

---

[1] BBT: dil-ber
[2] BBT'de kelimenin ardından "ġam-ḫˇāreye" ifadesi gelmektedir.
[3] BBT: ruḫ-ı revānı
[4] BBT: nʾideyin
[5] Gece ve gündüzü cem' eden yüce Allah tüm eksikliklerden münezzehtir.
[6] BBT: çi
[7] BBT: nedür
[8] BBT'de "el-ʿalīmüʾl-muṭṭalib yā" sözü yer almaktadır ancak yazmada yoktur.
[9] İstenilen güzele olan vaslı müjdele.
[10] BBT: dem-i vaṣl
[11] BBT'de bu kelime geçmemektedir.
[12] BBT: çekdi
[13] BBT: boynuma

[21] Ṣalıcaḳ boynıma ol sāʿid-i sīmīn didüm ki[1] ʿacebā bu meh-i nev mi ki felekden inüben gerdenüme ṭavḳ oluban ḳıldı müşerref ki seg-i kūy-ı nigārı ḳıla mümtāz ḳılanlardan itdi ne ṭurursun ṭura seyrān idelüm cānib-i bāġa gidelüm geşt-i gülistān idelüm ʿāşıḳ-ı miskīn

[22] Didüm ey cān-ı cihān[2] bāġ-ı cinānsun[3] gül ile nergis ile sünbül ile serv-i ḫırāmānuñ ile bāġ-ı cihānı nʾideyüm[4] behresi yoḳ çehresi yoḳ kāküli yoḳ dide-i pür-fitnesi yoḳ kāmet-i cān perveri yoḳ şāh-ı[5] cihān-ı kevn ü mekān ez dil ü cān çerḫ-zenān oldı saña bende-i fermān

[23] Bu durur ḥāṣiyet-i ṣabr u ṣebāṭ ey dil-i āşüfte işit ḳavl-i Beyānī hem cemʿ olıcaġız el virüp aḥvāl-i murādātı[6] ki bir şemmesidür baḥr-i ṭavīli ki buved bīst ü çehār u feʿilātün dürer-i dürc-i lāli ki bu baḥr içre durur cümle ṣıfātdan olupdur

Aḥmedallāhe ʿaleʾl-ḫatm veʾl- itmām keṣīrān ve ṣallā ve sellim ebuʾd-dehr ʿalaʾl-ḫatm ve men kāne beşīrān ve naẕīrān[7] o zemāndan berü kim pertev-i nūr-ı nebevīden hem ervāḥ ẓuhūr[8] itdiler ol iki serverine ez dil ü cān muttaṣılān her biri bir medḥ ü ṣenā ḫˇān temme

375[9]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fāʿlün)
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Tīġ-i yāruñ cefāsı bir yüzden
Zaḫm ile mā-cerāsı bir yüzden

2 Ruḫını öpmege ḳomaz dil-dār
Şimdi ey dil vefāsı bir yüzden

3 Gün yüziñüñ şūʿāʿı yanında
Māh-tābuñ żiyāsı bir yüzden

4 Nice beñzer ʿiẕāruña mirʾāt[10]

[1] BBT: kim
[2] "cān-ı cihan" BBT'de yoktur.
[3] BTT: bāġ-ı cihān
[4] BTT: nʾideyin
[5] BTT: şāh-ı şāhān
[6] BBT: murādāt u saʿādāt u anuñ
[7] Tamamlayıp bitirdiğim için Allah'a hamd ediyorum. Salat ve selâm zaman aktıkça müjdeleyici ve uyarıcı olanın üzerine olsun.
[8] BBT: ṭahūr
[9] Gazel BMŞ'de "Bâkî" mahlaslıdır.
[10] BMŞ: Ruḫuña nice beñzer āyīne

Beḳa anuñ ṣafāsı bir yüzden[1]

Saña incindi gibi ʿİlmī[2] o şāh
Nāmeñüñ gör edāsı bir yüzden

[98a]

376

Ġazel-i ez ân Saʿdī-i Ṭarz-ı Ġarīb[3]

Feʿilātün

+ + - -

[1] Ey yüzi gül lebi mül ṣūreti şengül ṣaçı sünbül beñi fülfül ḳadi raʿnā ruḫı zībā lebi ḥamrā o güzel gözleri elā

[2] Veʾy[4] lebi ġonçe beli ince[5] perī-rūy u melek-ḫūy cefā vü cevr[6] gül-endām dil-ārām teni berg-i semen ruḥları lāʾla[7]

[3] ḫāk-i pāyuñ gözüme sürme yiter sürme ṭapuñdan[8] beni ey ḫusrev-i şīrīn-suḫāñ u ġonçe-dehen gözleri sāḥir ḫaṭı kāfir

[4] cevr-i hicrānla zecr eyleyüp iñende dil uzatma vü ebrularuñı çatma vü ʿāşıḳlaruñ aġlatma şehā girme vebāle

[5] Yine eyyām bahāra irdi mey-i nābla sāz ile vü sūz ile niyāz ile cinān bāġını seyr eyle gel ey dost

[6] Ġāfil olma ṣanemā ʿömri geçür çeng ü rebāb ile şarāb ile kebāb ile ki ḥüsnüñ güneşi bir gün ola ire zevāle

[7] Bend-i zülfüñde esīr oluban irişmesün ey serv-i revān dil-ber[9]-i fettān şeh-i ḫūbān[10] u suḫan-dān u cefā-kār u dil-āzād

[8] Dil-i Saʿdī gibi āşüfte vü sergeşte vü şūrīde vü dermānde vü bī- çāre vü āvāre[11] olup uġramasun kimse bu ḥāle. Temme

---

[1] BMŞ: Yoḳ anuñ gör ṣafāsı bir yüzden
[2] BMŞ: Bāḳıyā
[3] Manzume, ASB'de "Bahr-ı Tavîl-i Seyfî" başlıklıdır ve bahr-ı tavîlin Seyfî'ye ait olduğu belirtilmiştir.
[4] ASB: ey
[5] "beli ince" ifadesi ASB'de "lebi gonçe" den önce gelmektedir.
[6] "cefâ vü cevr" ifadesi ASB'de yoktur.
[7] ASB: lüʾlüʾ
[8] ASB: ḳapundan
[9] ASB'de yoktur.
[10] "şeh-i hubân" ifadesi ASB'de yoktur.
[11] Kelime ASB'de yoktur.

377

Emrī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Mū-miyānuñ hevesi şöyle żaʿīf itdi teni
Bir ḳıluñ ardına siñsem görimez kimse beni

2 Var iken yār dehānında cevāb-ı şāfī
Cān-ı bīmāruma yoḳdan gelür anuñ sühanı

3 Öykinür laʿlüme didüñ meyüñ içdüñ ḳanın
Göresin sāḳī nice ṭutar anuñ ḳanı seni

4 Atduġuñ ṭaşı ḳo bārī başalum baġrumuza
Hele luṭf eyle dirīġ itme elüñden geleni

5 Ḫançer-i yāra ṭayanma o bir āhen-dildür
Emriyā tīşesi öldürmedi mi kūhkeni

[98b]

378

Ġafūrī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Söylemez rāz-ı leb-i laʿlini mübhem ne ṭutar
Ṣadef içredür nā- sufteyi bilmem ne ṭutar

2 Laʿl-i efsūnına olmasa perī-rūlar esīr
Ol Süleymān ḥüsn yoḳ yire ḫātm [ne ṭutar]

3 Çeşme-i āb-ı ḥayāt olmasa laʿl pāḳī
Nev- behār ḫaṭṭını tāze vü ḫurrem ne [ṭutar]

4 Ḫāṣīddur şāh-ı ġamuñ şehr-i dil u cān ammā
Virse bir mültezem vuṣlata görsem ne [ṭutar]

5 Ṣaḳf-ı gerdūna nʾola virse Ġafūrī yine tāb
Seyr idüñ meşʿale-i āhı dem-ā-dem ne ṭutar

[1] ED'de 557. gazeldir.

379[1]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 İsterse söyünsün felegüñ meşʿāl-i māhı
Dünyāya yiter sīnemizüñ şuʿle-i āhı

2 Bir gün düşürür ʿaşḳ seni çāh-ı belāya
Elden ḳoma ey dil resen-i zülf-i siyāhı

3 Şimden girü yāhū ey ṣabr u taḥammül
Sulṭān-ı ġamuñ ḳalbe hücūm itdi sipāhī

4 Her nesnede hem-rengine var idi teʿalluḳ
Şimdi sezemem kāh-rübā ceẕb ide kāhī

5 Görmez gözimüz Manṭıḳiyā ḫˇāb-ı ferāġat
Bād-ı seḥer-i ġaflet eger esmese gāhī

[99a]

380

Ḳabūlī[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Rişte-i naẓmum bıraḳdı içine ḫalḳuñ igi
Görelüm bāzāra çıḳsun her kişinüñ ipligi

2 Kirpiye döndürdi zaḫm-ı tīr-i ġamzeyle seni
Ol ḳaşı yanuñ birer gizlenmiş oḳdur kirpigi

3 Ellerin gördüm nigāruñ tügmelerken cāmesin
Görinür el-ḥaḳ gümüş parmaḳlarından iligi[3]

4 Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde beñlikden kişi
Añduran eylikdür ey dil ḳoma elden eyligi

5 Būse isterse Ḳabūlī ġam degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur anuñ eksüklügi

381

[1] Gazel MAD'da 26. gazeldir ve 7 beyittir.
[2] KİD'de 440. gazeldir.
[3] KİD'de 3 ve 4. beyitler yer değiştirmiştir.

Velehū[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Murġān-ı murġ-zār ki merġūle-senc ola
Ṣaḥn-ı çemen miṣāl-i serāy-ı sipenc ola

2 Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine dāyim[2] firenc ola

3 Sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat odur anuñ[3]
Ḫūrşīdle şuʿā-yı ruḫı pençe penc ola

4 Āşıḳ[4] ki degme ḳaydla dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola

5 Āḫir ḫarāb olup yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūlī ruḫ-ı yār-i genc ola

[99b]

382

Ümīdī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Tīr-i müjesine deyme dil murġı urulmaz
Ebrūlarınuñ yāyı kolayına ḳurılmaz

2 Bī-çāre göñül ḫaṭıra-ı vaṣl ile her şeb
İtdi ki görür vāḳıʿalar hīç yorulmaz

3 Cānım içredür ẓulm ile sīb-i z̲eḳan-ı yār
Dād almasa andan ne ider lebüñ ṣorulmaz

4 Çoḳ saʿy iderin kūyına varmaġa ammā
Çeşmüm bulanıḳ yaş döker ol demde ṭurulmaz

5 ʿĀşıḳ ṭavāf itmede bir mehtaba ke̲sret
Kim Kaʿbe-i kūyında oturulmaz

[1] KİD'de 383. gazeldir.
[2] KİD: renc ü
[3] KİD: kʾanuñ
[4] KİD: āḳil

6 Bu deñlü delüḳanlulıġ eylerken Ümīdī
Mesclīsde bī-ḥakḳın böyle ṭurur bāde sürilmez

383

Nevʿī[1]

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Yiter itdüñ şikāyeti gülden
Varaḳ-ı dīger ey hezār-ı çemen

2 Yaşumuñ dökdi hāke elmasın
Bir lebi laʿl-i nāb u sīb- ẕekān

3 Sīnemi deldi ḍarb-ı seng-i cefā
Batdı baḥr-ı ġama sefīne-i ten

4 Ḳaçmayam saña rām olam dirseñ
Ḳaçan olur bu ey ġazāl ḳaçan

5 Cān-ı Nevʿīye tīrüñ işledügin
Kimse bilmez bilür efendi çeken

[100a]

384

Ẕātī[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Āteş-i ḥasret benüm kār itdügini cānuma
Yana yana derd ile ʿarż eylesem cānānuma

2 Hem- demüm sāyemdürür aḫşām olıcaḳ ol daḫı
Oḳumazsam mūm ile ey māh gelmez yanuma

3 Laʿlüñi emsem didüm içürdi tīġ-i āb-dār
Ey göñül ben teşne gör nice ṣuṣādum ḳanuma

4 Bu dilüñ bir yanı biryān oldı bir yanı kebāb
ʿAşḳ odından yanayın saña gele bir yanuma

[1] NVD'de 345. gazeldir ve 6 beyittir.
[2] ZD'de 1261. gazeldir.

5 Eşk-i çeşminden ter eyler cismin yanam deyu
Kim naẓar eylerse Ẕātī defter ü divānuma

385

Bāḳī[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ḳorḳum oldur göz dege ḫāk-i der-i cānānuma
Yoḫsa [k]üḥl- āsā çekerdüm dīde-i giryānuma

2 Bāgda dūlābı çoḳ çekdi çevürdi bāgbān
Öykünür diyü ġamuñda nāle vü efġānuma

3 Çeşm ü ebrū ḫāl-i Hindū zülf-i cādū bulsa ger
Öykünürdi āfitāb ol āfet-i devrānuma

4 Düşmese aġzumdan ol şīrīn- dehānuñ lebleri
Vaṣf-ı laʿlin ṭurmasam ẕikr eylesem yārānuma

5 Yār defterden yine Bāḳī ḳazınmaḳ var dimiş
Yañlış añlatmış [ʿa]dūlar ben ḳulın sulṭānuma

[100b]

386

Fużūlī[2]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Nūrını māh mihr-i ruḫuñdan alur müdām
İnkār iderse şehr güvāhım durur temām

2 Miḫrāb imiş ḳaşuñ ki aña ḳarşu kirpigüñ
Ṣaf ṣaf gelüb ḳıyāma ḳılup ġamzeñi imām

3 Deşt üzre bām-ı gird[3] mi yā geldügim görüp
Mecnūn ġubārıdur ki ṭurup eyler iḥtirām

4 Hem ṣoḥbet itdi[4] dāne-i engūr zāhide
Aṣlı budur ki dāyim oḳur ādeni ḫarām[1]

[1] BD'de 434. gazeldir.
[2] FD'de 181. gazeldir ve 8 beyittir.
[3] FD: gird-bād
[4] FD: oldı

5 Mey-ḫānedür cihānda Fużūlī maḳām-ı emn
Cehd eyle kim ḥabāb gibi ṭutsa maḳām[2]

387

Ḥāletī[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Cāy-ı süḫān degül belüñe mū disem müdām
Ey şūḫ u şīve-kār dehānuñdadur kelām

2 Ḥaḳḳa ki ḫātem-i deheni ol perī-veşüñ
Oldı cihānda mihr-i Süleymān gibi be-nām

3 ʿAşḳ ehli ṭurma sīne döger şāh-ı ḥüsnümüñ
Kūyında nevbeti çalınur şimdi ṣubḥ u şām

4 Bir naḫle beñzer ol ki yürür āb virmeden
Dil-ber ki bāde şevḳıyla eyliye ḫırām

5 Hecr āteşi Ḫalīl-i dile gül-sitān olur
Ey Ḥāletī gelürse eger yārdan selām

[101a]

388

Yaḥyā[4]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Ṭūṭī- ṣıfāt ol câme-i sebzi giye cānā
Bir söz yiri var mı baḳa āyineye cānā

2 ʿUşşāḳ-ı perīşān dile hīç söylemez olduñ
Düşmen saña bir söz mi didi söyleye cānā

3 Bir kez dimedüñ ḳandadur ol ʿāşıḳ-ı meḥcūr
Bilseñ ne sebeb var bu cefāya diye cānā[5]

---

[1] FD: Aṣlı budur ki oḫıdılar bādeni ḫarām
[2] FD: Cehd et bir ev ḥabāb gibi anda dut maḳām
[3] AHD'de 530. gazeldir.
[4] ŞYD'de 13. gazeldir.
[5] ŞYD: Bilsem bu cefāya ne sebeb var diye cānā

4 Hep itdigümüz zühd ü riyā bī-meze oldı
Düşdük heves-i laʿl-i lebüñle meye cānā

5 Ey ġam yidi vaṣṣāf-ı lebüñ oldı çü Yaḥyā
Ṭūṭī gibi şimden girü sükker yiye cānā[1]

389

Ḥāletī[2]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Bir yirde ruḫuñ kendüyi kim göstere cānā
Yir ḳalmaya mirʾāt-i ṣafā-güstere cānā

2 Baġlamalu dīvāne gerek defter iderseñ
Evvel beni ḳayd eyle gel ol deftere cānā

3 Söz söylemege bir yirüñe çāre mi vardur
Ḫūbān-ı cihan gelse eger bir yire cānā

4 Göstermez iseñ bana nʾola muṣḥaf-ı rūyuñ[3]
Ben anı ṣu gibi bilürin ezbere cānā

5 Ḳıldum ḳalem-i Ḥaletīyi ʿūd-ı mülebbes
Şīrīn süḫanumdan batırup sükkere cānā

390

Emrī[4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Büʾl- ʿaceb[5] bir ġonçedür bāġ-ı ruḫuñda ol dehen
Yapraġı laʿl-i Bedeḫşān jālesi dürr-i ʿAden[6]

2 Āb-ı ḥayvānı bulup bir çeşm itmiş laʿl-i yār
Öñine billūrdan ḥavż eylemiş cāh-ı[7] ẕeḳan[8]

---

[1] ŞYD: Şimden girü tūtī gibi sükker yiye cānā
[2] AHD'de 30. gazeldir ve 6 beyittir.
[3] AHD: hüsnün
[4] Gazel ED'de 365. gazeldir ve 8 beyittir.
[5] ED: bir ʿacāib
[6] ED'de gazelin 5. beytidir.
[7] ED: anuñ
[8] ED'de gazelin 4. beytidir.

3 Toḫm-ı sevda ekdi dīdemde ḫayāl-i ḥāl ile[1]
Görinen müjġān degül her[2] dāneden bitdi[3] çemen[4]

4 Dürr-i dendānuñ ḳoyup lülüye meyl itse ṣadef
Nʾeylesün ey gevher-i pāk aġzına oldur[5] düşen[6]

5 Naḳd-i dil almış durur bir būse borcı vardur
Emriye ey ġonçe anuñçün görinmez ol dehen[7]

[101b]

391

Rūḥī[8]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Yā semendür ḫāddi yā gül ikiden ḫālī degül
Zülfi şebbūdur yā sünbül ikiden ḫālī degül

2 Ḫāl-i ruḫsārı ki mülk-i fitnede yek-dānedür
Ḥabb-ı müşgindür[9] ya fülfül ikiden ḫālī degül

3 Āġlar iñler serv-ḳaddiñ gül ruḫuñ yād eyleyüp
Dil ya ḳumrıdur ya bülbül ikiden ḫālī degül

4 ʿAḳlın alur ʿāşıḳuñ fiʾl-cümle reng ü āl ile
Berk-i güldür laʿli ya mül ikiden ḫālī degül

5 Dāġ-ı ḫūn-feşānuma didüm ne dirsün didi yār
Lāle yā ḳaṭmer ḳaranfül ikiden ḫālī degül

6 Evveli ʿaşḳuñ melāmetdür nedamet āḫiri
Sen gerek aġla gerek gül ikiden ḫālī degül[10]

7 Dün bir ehl-i derde ʿaşḳuñ çaresin ṣordum didi
Yā seferdür yā taḥammül ikiden ḫālī degül[11]

---

[1] Bu mısra ED'de bulunmamaktadır.
[2] ED: ol
[3] ED: bitmiş
[4] ED'de gazelin 7. beytidir.
[5] ED: odur
[6] ED'de gazelin 6. beytidir.
[7] Mahlas beyit ED'de aynı vezinli farklı bir gazelin (366. gazel) beytidir.
[8] Gazel BRD'de 702. gazeldir ve 9 beyittir.
[9] BRD: miskidür
[10] BRD'de gazelin 8. beytidir.
[11] BRD'de gazelin 7. beytidir.

8 Vaʿde-i luṭf eylemiş dün Rūḥī-i ʿuryāna çarḫ
Yā ʿabādur luṭfı yā çul ikiden ḫālī degül

392

Yaḥyā[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ġamze özler dil ya kākül ikiden ḫālī degül
Tīġ lāzım añā yā ġull ikiden ḫālī degül

2 Cām-ı mey dönmezse ġam bulmaz nihāyet sāḳiyā
Devrdür yāḫūd teselsül ikiden ḫālī degül

3 Dil-berüñ[2] ruḫsār-ı rengīnünde ḫāl-i ʿanberin
Müşg-i terdür yā ḳaranfül ikiden ḫālī degül

4 Bāde-i nāz ile ser-ḫoşsun ya cām-ı meyle mest
Ey niġār-ı şūḫ u şengül ikiden ḫālī degül

5 Yā irem ḳaddine Yaḥyā yāḫūd olam pāy-māl
Yā teraḳḳī yā tenezzül ikiden ḫālī degül

[102a]

393

Nādirī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Şir aḳıtmaġla hep ḥāṣıl olur ṣandı murād
Vādi-yi ʿaşḳda süd dökdi yañıldı Ferhād

2 Āhumuz olmış idi bād-ı ṣabādan berter
Līk dil-dāre eṣer ḳılmayup oldı ber-bād

3 ʿĀşıḳa yārı vefā eylemez ammā ne ʿaceb
El virürmiş saña ey fāḫte serv-i āzād

4 Ḳaṭre-i jāle-i ter ġonceyi ḫandān eyler
Nʾola peykān-ı ḫadengi[4] dilümi eylese şād

[1] ŞYD'de 222. gazeldir.
[2] ŞYD: dil-berā
[3] GND'de 23. gazeldir.
[4] GND: ḫadengüñ

5 Būy-ı naẓmuñ ne ʿaceb dil- keş olur Nādīriyā
ʿŪd u ʿanberdür elüñde meger ol kilk ü midād

394

Veysī[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Bī-sütūn-ı ġamı ben āh ile itdüm berbād
Varsun ol tişnesini başınna çalsun Ferhād

2 Vehmi olmasa eger ġamze-i ḫūn-rīzüñden
Böyle ḳan dökmege boynumı ururdı cellād

3 Sedd-i İskender isen de ṣaḳın ey şāh ki olur
Āh maẓlūm güdāzende-i kūh-ı pūlād

4 ʿĀşıḳ-ı ḫaste-dilüñ biñde birin ḳaṣd itsen
Ṭās-ı gerdūn ola mānende-i ṭaşt-ı feṣṣād

5 Veysiyā çıḳmadı bir böyle giran-māye güher
Mevc-ḫīz olalı deryā-yı güher-rīz-i murād

[102b]

395

Velehū[2]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi daġdaġadan

2 Tīr-i dil-dūzı ciger delse ʿaceb mi ey dil[3]
Yegdür ol māh-veşüñ ḳaşı kemān çaġadan

3 Keşf içün ṣūfī keşef gibi ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi görmiş baġadan

4 Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan[4]

[1] VD'de 6. gazeldir.
[2] KİD'de 317. gazeldir.
[3] KİD: çaġadaḳ
[4] Benim cömertliğimden al, dedi ki ne zaman, dedi ki yarın.

5 Vāʿiẓüñ ṭaʿnı Ḳabūlī bizi taġyīr itmez
Āb-ı pāke ne żarar vaḳvaḳa-i ḳurbaġadan

396

Velehū[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Cism-i pākin görmek istersen ṣoyup ḥammāma ḳoy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk ṣoy

2 Ol tezerv-i ḫoş- ḫırāmuñ şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḫı ṭoy

3 Ṭañ mı pest olsa naẓarda serv-i bālā-yı çemen
Ḳadd-i yāre uymadı başḳa başına çekdi boy

4 Āb-ı istiġfarla çirk-i günāh-ı cismi yu
Naḳş-ı ġayrı levḥ-i dilden tīġ-i ʿirfānıla yuy

5 Ḥażret-i ʿİsī olursañ[2] yaramazsıñ düşmene
Ey Ḳabūlī süzen-i zerle gerekse gözin oy

[103a]

397

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fāʿlün)
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Hedef-i cism-i zerdüm itdi figār
Serer saña zer-feşān nigār

2 Uyma aġyār-ı bed nihāna disem
Hīç gūş eylemez kelāmum o yār

3 Düşen ger oldı vuṣlat eyyām
Şeb-i furḳatde ḥālimiz düş-vār

4 Ẕerre mikdār görmedi mihrüñ
ʿĀşıḳ-ı nā-tuvān bī-miḳdār

[1] KİD'de 427. gazeldir.
[2] KİD: da olsañ

5 Çoḳdur eşʿār-ı sūz-nāk ammā
Ey Edībī söziñde ḥālet vār

398

Veysī[1]

Müfteʿilün Müfteʿilün Fāʿilün
Serīʿ - + + - / - + + - / - + -

1 Ṭurrelerüñ ruḫlaruña ḳıl niḳāb
Eyler iseñ baḳduġumızdan ḥicāb

2 Çatma ḳaşuñ ruḫlaruñı gösterüp
İtme bize luṭf yüzinden ʿitāb

3 Ṣaymaz ise bendelerinden bizi
Söyleşürüz yār ile rūz-ı ḫisāb

4 Ḫaste ciger suḫte dil-i bī-ḳarār
Döndi baña bezm-i belāda kebāb

5 Diḳḳat ile vaṣf-ı lebüñ[2] yazsa ger
Her sözi Veysīnüñ olur bir kitāb

399

Fużūlī[3]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + -

1 Ṣubḥ ṣalup māh-ı ruḫuñdan niḳāb
Çıḳ ki temāşāya çıḳa[4] āf-tāb

2 Mest çıḳup ṣalma naẓar her yaña
Görme revā kim ola ʿālem ḫarāb

3 Ṣāmlar encüm ṣayarum ṣubḥa dek
Ey şeb-i hecri[5] baña rūz-ı ḥisāb

5 Düzaḫa girmez sitemüñden yanan

[1] VD'de 5. gazeldir.
[2] VD: ḫaṭuñ
[3] FD'de 27. gazeldir ve beyittir.
[4] FD: çıḫa
[5] FD: hecrüñ

Ḳābil-i cennet degil ehl-i ʿaẕāb

6 Rişte-i cānum yiter it pür-girih
Ṣalma ser-i zülf-i semen- sāya tāb

7 Raḥm ḳıl üftādelerüñ ḥāline
Hīç gerekmez mi saña bir s̱evāb

8 Yār sūʾāl itse ki ḥālüñ nedür
Ḫaste Fużūlī ne verürsen cevāb

[103b]

400

Emrī[1]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Ḳaşuñ ġamından[2] çekmese ey meh-liḳā hilāl[3]
Olup ḥamīde ḳaddi ṣararmaz idi hilāl

2 Beñzetdi kendüzini güneş yüziñe[4] bu gün
Varmadı gicesine irişdi aña zevāl

3 Gel bāġ-ı sīneme naẓar it ey ḳaşı kemān
Gör nice dikdi tīrlerüñ cā-be-cā nihāl

4 Mihr-i ruḫından ol ṣanemüñ reng ü būd [5]gelür[6]
Gülzāra berg-i sebzle geldükçe verd-i āl

5 Zībā yañaġı nūr-ı muṣavverdür Emriyā
Nūr üzre noḳṭadur o mehüñ ʿārıżında ḫāl

401

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fāʿlün)
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Urmuşuz faḳr u fenā mülk-i tene bünyādı
Terk idüp aña bināʾen bu ḫarāb ābādı

---

[1] ED'de 297. gazeldir.
[2] ED: ġamını
[3] meh-liḳā hilāl:māh-ı bī-miṣāl, ED
[4] ED: haddüñe
[5] ED: bū
[6] ED: alur

2 Ḳays iñmege var iken kūy-ı belāda Ferhād
İḫtiyār itmiş egerçi o daḫı bir vādī

3 Bād-ı ahumdur olan rāz deli keşfe sebeb
Rāzum açılmaz idi olmasa āhum bādı

4 İşidüp ḫastelerüñ nālelerin raḥm itmez
Aġlamazam hele gūş eylese feryādı

5 Ḥālimiz böyle ḫarāb olmaz idi ey Sāmī
ʿAhd-i ḫūbānuñ eger olsa idi bünyādı

[104a]

402[1]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Şeh-süvārum çeşm-i ḫışmıñ[2] ʿayn-ı ʿiẕẕetdür bāña
Sīnede naʿlüñ nişānı dāl-ı devletdür bāña

2 Yalıñ idüp āteşe atsañ Ḫalīl-āsā beni
Kim anuñ her gūşesi gül-ẕār-ı cennetdür bāña

3 Şol[3] elif kim sīneme çekdüñ sen ey serv-i revān
Dīn-i ʿaşḳa girdüm engüşt-i şehādetdür bāña

4 Yār elünden derde düşmek cevr çekmek ġam yimek
Ey saʿādet burcınuñ māhı saʿādetdür bāña

5 Çoḳ şükür öldüm dirildüm ʿaşḳı elden ḳomadum
Ẕātiyā anuñla ḥaşr olmaḳ ḳıyāmetdür bāña

403[4]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ġam çeker göñlüm gözümdür keffe-i mīzān aña
Sīnemden dirhemler itdi eşk-i dür-efşān aña[5]

[1] ZD'de 40. gazeldir.
[2] ZD: ḫışm-ı çeşmüñ
[3] ZD: ol
[4] Gazel, ED'de 14 ve 15. gazelin farklı beyitlerinden müteşekkildir.
[5] ED'de 15. gazelin matla beytidir.

2 Göricek ḳāşuñ ḫamın parmāġ[1] ışırdı māh-ı nev
Ey hilal ebrū şafaḳ ṣanma bulaşdı ḳan aña[2]

3 Kimse görmez çeşmüñe rikz[3] güle baḳduġını
ʿĀrıżuñ ger eylemezseñ ey gül-i ḫandān añā[4]

4 Kār-ı Ferhādı görüp ey Ḫusrev-i şīrīn-dehen
Ḳaldı tīşe aġzına parmaḳ ḳoyup[5] ḥayrān aña[6]

5 Emrī-i dil-ḫaste bir derde giriftār oldıgum[7]
Ḫoşça ṭutsun teb ecel irgürmesün hicrān aña[8]

[104b]

404[9]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilātün
Müctes + - + -/ + + - -/ + - + -/ + + - -

1 Geç ey vāʿiẓ ṣıraṭun ḥavfın añma luṭf-ı Ḥaḳ çoḳdur
Geçenlerden ḫaber[10] alduḳ[11] hīç anda ḳorḳuluḳ yoḳdur

405

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Ne bir baḫtum menzīl maḳṣūduma irgörmeyin
Rūzgār eksikligüdür rūzgār eksükligi[12]

406

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Bī-tekellüf yüz sürer her şeb ruḫ-ı rengīnine
Böyle nʾiçün yüz virürsen dostum bālīnine

---

[1] ED: barmaḳ
[2] ED'de 14. gazelin 4. beytidir.
[3] ED: merdüm-i çeşmüm
[4] ED'de 14. gazelin 8. beytidir.
[5] ED: sokup
[6] ED'de 14. gazelin 3. beytidir.
[7] ED: Emrī-i dil-ḫaste derdüñle zaʿīf olmış-durur
[8] ED'de 15. gazelin mahlas beytidir.
[9] GŞ'de beytin Muʿînî Çelebî'ye ait olduğu belirtilmiştir.
[10] GŞ: işitdüm
[11] GŞ: ben ki
[12] Mısranın BT'de "Hayâlî-i Meşhûr"a ait olduğu belirtilmektedir.

407

Müfteʿilün Müfteʿilün Müfteʿilün Müfteʿilün
Recez - + + - / - + + - / - + + - / - + + -

1 Ney gibi başımı kes sīnemi del bağrımı oy
Hem ben senüñ ḫürmetine beste-miyānem ney isem

408

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Günāhum bildim eylersem nʾola şefḳat recāsından
Benüm devletlü sulṭānum

[105a]

409

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dāne-i maḳṣūdumı kāh-ı kederden seçmeyin
Rūzgār eksükligidür rūzgar eksükligi[1]

410

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Pīş-i ṭāḳ ilṭifāt-ı yārdan üftādeyüz
Mūmyā-yı tesliyet hergiz müfīd olmaz bize

411[2]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1 Dīde hā beni[3] elif üstine medd ebrūdur
Āh ezelden ser-i sevdā-zedeme yazudur

412

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

[1] Mısranın BT'de "Hayâlî-i Meşhûr"a ait olduğu belirtilmektedir.
[2] BT'de beytin Fikrî'ye ait olduğu belirtilmiştir.
[3] BT: kirpük

1 Tīġ-i bāṭın tīġ-i ẓāhir beter ḫūn-rīz olur
ʿÂlem-i mānīde şīmşīr-i vilāyet Tebrīz olur

[105b]

413[1]

Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün
Muzāriʿ - - + / - + - - / - - + / - + - -

1 Ḫūrşīd-i rūy-ı yāri çün eyledüm temāşā
Bir ẕerresi içinde gördüm iki şüreyyā

2 Ebrūña öyküñelden şehr içre buldı şöhret
Parmaḳla gösterürler şimdi hilāli cānā

3 Beyhūde kūy çoḳdur ol ṭūb-ı ġabġabuña
Çevgān gibi keşr olan el urmasun nigārā[2]

4 Ṭoġrı elif gibidür üstinde āftābuñ
Ruḫsāruñ üzre bīnüñ ey mihr-i ʿālem-ārā

5 Ol sīb ġabġab içün nārence döndüm Emrī
Böyle ḳalursa ḥālüm bih olmaz ise eyvā

414[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Ṣadāsı nālemüñ bülbül feżā-yı sīne baġumdur
Nihāl üzre gül-i aḥmer elif üstinde dāġumdur

2 Ḳatīl-i tīġ-i hicrānam felek türbem meh ü ḫūrşīd
Yanar üstümde rūz u şeb iki altun çerāġumdur[4]

3 Diyār-ı ʿaşḳ şāhıyām sütūn-ı āhum üstinde
Güneşdür fülke-i zerrīn felek aṭlas otāġumdur

4 Ġamuñ dāġına sīnemde idersem nʾola cāñ ḳurbān
Muḥibb-i pīr-i ʿaşḳam ol benüm eski ocāġumdur

[1] ED'de 28. gazeldir ve 6 beyittir.
[2] Beyit ED'de bulunmamaktadır.
[3] ED'de 163. gazeldir.
[4] ED'de 3. beyitle yer değiştirmiştir.

5 Şeh-i mülk-i ġamam Emrī ḫadeng-i nāle atmaġa
Sütūn-ı āhum üstinde güneş altun ḳabāġumdur

[106a]

415[1]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Uzanmış zülfi ḳaddi üzre ṣayd-ı cān-ı zār eyler
Nihāl-i verde çıkmış mār san bülbül şikâr eyler

2 Meger sāḥir[2] gözüñ cādū[3] ṣaçuñla baḫṣe düşmişler
Ki biri siḥr ile tīr itse biri mūyı[4] mār eyler

3 Ḳomaz cān u dilüm zār itmek ile ʿāşıḳ[5] nerrādı
Ölürsem üstüḫ̆ānum hem[6] ġamuñ dāġ ile[7] zār eyler[8]

4 Yüze yüz gelse mihre sāyesin ardına alur yād
Nedür bu rū-siyeh yanuñca diye diyü ʿār eyler

5 Ten-i Emrī belüñçün[9] incelüpdür şöyle kim kātip
Ḳalem ucına bağlarsa ḫaṭın ġāyet ġubār eyler

416

Ġazel

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fāʿlün)
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1 Ġamzesi urdı dāġum üzre
Bir yanıḳ lāle gördi ḳoydı nişān

2 Çeşmi olmış çü ḫançer yāḳūt
Ḥumret-i bāde eyleyüp sereyān

3 Zerd-i rūyımı dönek ṣanma

[1] ED'de 172. gazeldir.
[2] ED: cādū
[3] ED: siḥr
[4] ED: mūyı biri
[5] ED: dehr
[6] ED: her
[7] ED: dāgına
[8] ED'de 4. beyitle yer değiştirmiştir.
[9] ED: hatuñçün

Açdı şeybim beyāżını devrān

4 Bu hevā geldi baña yek toḫmumdan
Feyż-i şevḳum ezelden oldı revān

5 Şiʿrüm āṣaf-pesend olursa Selīm
Yaña ʿālem-i bahā olur bu şān

[106b]

417

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Mey-i s̱ervetle mest-i kibr olur elbet fürū-māya
Ġarīb ölse ruṭūbet-i raḫv olur aʿṣāb-ı aʿżāya

2 S̱ebātı olmıyan şaḫsa maʿārif bir eṣer virmez
Żiyāʾī şemsle ḥāṣıl olur mı sāyeden sāye

3 Tevekkül bütesinde ḳāl olur nār-ı ḳanāʿatle
Tevaḳḳuf itmez ibrīziyi ġınā-i iksir-i kimyāya

4 Hemān himmet-bülend olsun açıḳdur cadde-i maḳṣad
Nümā-eflāke dek mümkin degil mi serv-i bālāya

5 Neşāṭ efzālıġında şīve-i dil-berden aʿlādur
Ḳumāş-ı tāze taʿbīr olsa ḫılʿat tāze maʿnāya

6 Ruḫām yeʾs-i ḥirmān sedd-i rāh olmışdur ümmide
Ḥuḳūḳ-ı ḳalb dest-i redd olup çeşm-i temennāya

7 İder zehr-āba telḫ-i ṣabr ile her derdine tedbīr
Sālimen ḫaste-i ʿaṣḳ eylemez minnet eṭibbāya

8 Ümīdüm gerdeninden silsele sevdāsını atdum
Semāya süllem defʿatde olsa istemem pāye

[107a]

418

Merḥūm Bostān-zāde Efendī Edirnede Sulṭān Selīm Medresesinde Müderris iken Dānişmendlerinden Muḥīṭī Rodosī Dimişdür

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
(Fāʿilātün) (Fāʿlün)
Hafif + + - - / + - + - / + + -

1	ح	Ḥamdüliʾllah ki ʿilm ile olduñ Ekrem-i ʿālem āʿlem-i ʿulemā
2	ض	Żuvʾ yüzüñ şevḳa ġarḳ idüp ṣubḥa Şevḳden gezdi hep ṣabā-yı ṣafā
3	ر	Reh-i ārā varur revādur ol Derd-ārāda demāvend-i dārā
4	ت	Taẖt-ı feyż baẖş-i baẖt-i yaḳīn Oldı sende āyā mekân-ı seẖā
5	م	Mālik-i mülk ʿilm ü sālik rāh Maṭlaʿ-ı mihr-i ʿilm ü ḥilm ü ʿaṭā
6	ح	Ḥażret-i Ḥaḳḳ senüñçün eyleye tā Mülk-i dārüʾs-selāmda meʾvā
7	م	Medḥ bī-ḥaddin ʿilmiñüñ işiden Nʾola muḥtāc olursa saña revā
8	د	Dil-i ehl-i kemāl her demde Keremüñ ṭākumdur olursa ʿaṭā
9	ج	Cūş idüp āb-veş künūz seẖā Şevḳden gitdi hep ġadā bercā
10	ل	Lāl-i bāde hemīşe düşmen-i tū Dāʾimā ey suẖan dürr-i dānā
11	ب	Ber-şumā dāʾimā duʿā kūyam Ḥaḳ ez-luṭfeş ḳabūl kuned ū-rā
12	ى	Yeterse faẕluñ niçe efḍal-i fużelā Ẕerresi olmıya anuñ peydā
13	ا	Enfaʿ-i ẖalḳ u emleẖ-i ʿulemā Aḳnaʿ-ı ẕevḳ u eṣleẖ-i ṣuleẖā

14 ف Fāżıl-ı ḥākim efḍal-i hükemā
980 980
Efḍal-i ḥākim āḥkem-i fużalā
980 980 [H.980/ M.1572]

15 ن Naẓar-ı şevḳi şāfi-i ẓurafā
Fāḫir-i ḫalḳ ve nāfiʿ-i żuʿafā

16 د Deseler ger revādur her dem
Aġleb-i ḥilm emleḥ-i buleġāʾ

17 ى Yā ilahī be-ḥaḳḳ āl-i resūl
Be-kon ū-ra hemīşe ṣadr-ı duʿā

419[1]

Edirnede Darüʾl-ḥadīṯ İsḥaḳ Efendiye tevcīh ü tefvīz olunduḳda müfāḫireten bu maṭlaʿı tārīḫ dimişdür. Her muṣarrāʿı tāriḫ düşmişdür

Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilatün
Muzāriʿ - - + / - + - - / - - + / - + - -

1 ʿĀlim ü ehl-i tefsīr / rūşen faḳīh-i āfāḳ
933 933
Allah ne müsteḥaḳdur / Darüʾl-ḥadīṯe İsḥāk
933 933
[H.933/ M.1526]

[107b]

420[2]

Tārīḫ-i Şānī Berāy-ı Şehzāde-i Sulṭān İbrāhīm[3]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

Şāniyā gökde melekler dediler tārīḫini

[1] Tarih beyti TŞ'de ve MŞA'da bulunmaktadır. Latîfî Tezkiresi'nde bu tarihin yazmadaki gibi İshâk Çelebi'nin kendini övmek için kaleme aldığı yazılıdır ancak Âşık Çelebî MŞA'da tarihin, İshâk Çelebî'nin Muʿammâyî adlı arkadaşının söylediğini belirtmiştir.
[2] Beyit YT'de bulunmaktadır ve tarihin IV. Murad'ın doğumu için söylendiği belirtilmiştir. Ancak IV. Murad'ın ölüm tarihi düşünüldüğünde ve tarihin başlığı, İbrahim'in soyu ve Mehemmed ibarelerinden anlaşılacağı üzere tarih, Sultan İbrahim oğlu IV. Mehmed için düşürülmüştür.
[3] Başlık YT'de bulunmamaktadır.

Nūrdur geldi Meḥemmed[1] ṣūlb-i İbrāhimden

1051
[H.1051/ M.1641/1642]

421

Sācidī Fermāyed

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Bir dil ki dūd-ı āteş-i ġamdan siyāh olur
Mişkāt-ı nūr-ı feyż-i cenāb-ı İlah olur

2 Ṣarf eyle naḳd ü vaḳtiñi esbāb-ı ẕevḳe kim
Kālāyı çār-sūyı şefāʿat günāh olur

422

Nābī[2]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Ḫaṭ-āver olmadan evvel bu şīveyi ṣatagör
Saña da ʿāşıḳa da soñra bār olur giderek

423

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Beyhūde degül nāleleri cān-ı mülūkun
Olduḳ yine āşüftesi bir āl-i resūlüñ

424[3]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün
Muzāriʿ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1 Cānān odur ki meyl ide anı görince cān
Esbāb-ı ḥüsnü ḫūb [ola amma be-][4]şarṭ-ı ān

425

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + -

[1] YT: Muḥammed
[2] ND'de 407. gazelin 3. beytidir.
[3] BD'de 362. gazelin matla beytidir.
[4] Mürekkep silinmiş olduğundan Dîvân'daki hâli eklenmiştir.

1 Görmedüm kimsede cānā sende āmin gibi ān
Severüm cān u göñülden ben de seni anuñçün

426[1]

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1 Göz gezdiriyor ṣayda o şeh-bāz-ı melāḥat
Murġ-ı dil-āvāremüz Allah'a emānet

427[2]

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün
Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1 Neler çeker güzelim nerdübān-ı ʿaşḳunda
Çıḳınca ḳaṣr-ı viṣāle ḳadem ḳadem ʿāşıḳ

428[3]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1 Mükedderdür ser-ā-ser meşreb-i eczā-yı ʿālem hep
Ṣafā-yı ḫāṭır ancaḳ bādede ṣāġarda ḳalmışdur

429[4]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Dil-i āhen-i ṣıfatı āteş-i ʿaşḳa bedel it
Alagör lāzım olur eski temürlen[5] kibrit

430

Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilatün
Muzāriʿ - - + / - + - - / - - + / - + - -

1 Dāmen-i kūh-ı ḳanāʿatde bitdi bilmem
Bir piyāz ile geçinür nice yıllar sünbül

[1] KM'de 15. gazelin matla beytidir.
[2] BHD'de 114. gazelin 2. beytidir.
[3] Beyit ND'de 240. gazelin 3. beytidir.
[4] BS'de 38. gazelin matla beytidir.
[5] BS: demürle

431

Mışraʿ[1]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 ʿĀḳıbet surḫ-ı ser oldı müteseyyid ġonca

432

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1 Giremez ḳalbe raḳīb itse temelluḳ vāfir
Göñül Allah evidür cennete girmez kāfir

[1] BS'de 296. gazelin mahlas beytin 2. mısraıdır.

SONUÇ

Bu çalışmada TTK Kütüphanesi Yazmalar Koleksiyonu Y/460 numarada kayıtlı bulunan cönk incelenmiştir. Eserin ihtiva ettiği manzum ve mensur bölümler transkripsiyon işaretleri ile Latin alfabesine aktarılarak MESTAP kapsamında tablo hâline getirilmiştir. Eserde düşülen tarihe istinaden 19. yy.'ın ilk yarısında düzenlendiği tahmin edilen cönk, 107 varaktan müteşekkildir ve klasik Türk edebiyatının nazım ve nesir şekillerinin birçok örneğini içermektedir. Mürettibi Eyüp Rehî hakkında ise kaynaklarda kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Cönkte tespit edilen 81 şairin 398 şiiri bulunmaktadır. Mahlası olmayan diğer şiirler ile birlikte eserde toplam 431 şiir ve 1 nesir mevcuttur. Tezin tamamında transkribe edilen manzumeler farklı yüzyıllarda yaşamış, döneminin meşhur şairleri Bâkî, Rûhî, Hayretî, Necâtî, Emrî, Nefʿî ve Yahyâ tarafından kaleme alınmıştır. Şiirlerine en fazla yer verilen şairler ise Bâkî, Rûhî, Nâbî ve Şeyhülislam Yahyâ'dır.

İncelenen cönkte nazım şekli olarak en fazla gazel nazım şekli (357) tercih edilmiştir. Kullanılan diğer nazım şekilleri ise mısra, beyit, kıtʿa, nazm, kaside, mesnevi, tahmis, muhammes, müseddes, rubâî ve bahr-ı tavîldir. 12 nazım şekli ile kaleme alınan şiirlerde aruzun 9 bahir ve 20 vezni kullanılmıştır. En çok kullanılan bahir ise 4 vezniyle 200 şiirde uygulanan remel bahridir. Şiirler genellikle aşk, sevgili ve güzellik unsurları hakkında ele alınmış olsa da öğüt verici konuların işlendiği de görülmüştür. Tertip edildiği dönemin edebî ve kültürel anlayışını taşıyan bu eserlerde şüphesiz edebî zevk, beğeni ve estetik de ortaya çıkmaktadır. Bu hususta cönkte dikkat çeken görsel şiirler derleyicisinin bilgi ve hünerini ayrıca edebiyatımızın çeşitliliğini göstermesi bakımından mühimdir.

Söz konusu edebî ürünler transkripsiyonlu metne aktarılırken çeşitli divan ve akademik çalışmalarda taranmış ve tespit edilen manzumelerde dikkat çeken farklılıklar dipnot aracılığı ile gösterilmiştir. Bu minvalde kaynaklarda

rastlayamadığımız şiirler nazım şekilleri ile tablolara aktarılmıştır. Hâletî, Nef῾î, Ulvî, Veysî, Şeyhî ve Yahyâ mahlaslı kimi şairlerin de divanlarında bulunmayan, farklılık arz eden mısra, beyit ve şiirleri tespit edilmiştir. Bu da birçok şair ve şiiri ortaya çıkaran, unutulmaktan kurtaran ve bugün bildiğimiz şiirleri farklı şekilleriyle aydınlatarak edebiyat tarihimize kazandıran bu eserleri incelemenin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Böylelikle MESTAP kapsamında yapılan çalışmamız ve proje kapsamında yapılacak daha birçok çalışmanın edebiyat dünyasını aydınlatmasını temenni ederiz.

KAYNAKÇA

(E)mîrek-zâde Mehmed Nâmî. (2020). *(E)mîrek-zâde Mehmed Nâmî Dîvân.* (A. Yenikale, Haz.). Ankara: TDK Yay.

Açıkgöz, N. (1986). *Riyâzî Dîvânı Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği (Dîvân, Sâkînâme ve Düstūrü'l-ʿAmel'in Tenkidli Metni).* (Doktora tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ahdî. (2018). *Ahdî ve Gülşen-i Şuʿarâ'sı (İnceleme-Metin.* (S. Solmaz, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0

Ak, C. (2001). *Bağdatlı Rûhî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*. C.1, C.2. Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları.

Akbaba, S. (2018). *Mecmûʿatü'l- Eşʿâr, Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevihânesi Numara: 200 (71- 140) (İnceleme- Karşılaştırmalı Metin).* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akkuş, M. (2018). *Nef'î Dîvân.* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0

Aksoyak, İ. H. (2007). Anadolu Sahasında İlk Bahr-ı Tavîl Ahmed Paşa'nın Mıdır?. Journal of Turkish Studies, *2*(4), 84-97. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.161

Aksoyak, İ. H. (2013). Celâl/ Celâlî, Manastırlı. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/celal-celali-manastirli,* 10 Mart 2023.

Aksoyak, İ. H. (2016). 14. yy.'dan 19. yy.'a Anadolu ve Rumeli'de Yazılmış Türkçe Edebî Metinler Üzerine Söylenmemiş Sözler. *Bahr-ı Tavîl* (1. Baskı, s. 109-114) içinde. Ankara: Grafiker Yay.

Aksoyak, İ. H. (2018a). Beyânî'nin Bahr-ı Tavil'i. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, *2*(3), 230-242 . DOI: 10.34083/akaded.460094

Aksoyak, İ. H. (2018b). *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı*. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0

Akün, Ö. F. (1994). Divan Edebiyatı. *TDV İslam Ansiklopedisi* (C.9, s. 389- 427) içinde. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Avşar, Z. (2017). *Revânî Dîvânı*. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56143,revani-divanipdf.pdf?0

Beyânî (2017). *Tezkiretü'ş- Şuʿarâ*. (A. Sungurhan, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55835,beyani-tezkiresipdf.pdf?0

Bilkan, A. F. (2012). *Şair Nâbî*. A.F. Bilkan (Ed.), Nâbî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Eserleri (s.13-71) içinde. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.

Bilkan, A. F. (1997). *Nâbî Dîvânı.* C.1 C.2. İstanbul: MEB Yay.

Çağlı, A. (1990). *Vişne-zâde İzzetî (Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni*. (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çakır, M. S. (2018). *Yahyâ Nazîm Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin)*. (Doktora tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çavuşoğlu, M. (1977). *Yahyâ Bey Dîvan (Tenkidli Basım*). İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çavuşoğlu, M. ve Tanyeri, M. A. (1987). *Zâtî Divanı*. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Çetin, İ. (1993). *Derzi- zade Ulvi: Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Devellioğlu, F. (1970). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi.

Dikmen, H. (1991). *Seyyid Vehbî ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dilçin, C. (1983). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yay.

Doğan, A. (2014). Bostan-zâde Mehmed Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bostanzade-mehmed-efendi, 20 Mart 2023.

Durmaz, G. (2013). Muhibbî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhibbi, 10 Mart 2023.

Durmuş, T. (2014). Hayretî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayreti,* 10 Mart 2023.

Elçin, Ş. (1977). *Halk Edebiyatı Araştırmaları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Erdoğan, M. (2013). Rahmî, Bursalı Pîr Mehmed. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rahmi-bursali-pir-mehmed, 10 Mart 2023.

Erdoğan, M. (2008). *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme- Tenkitli Metin- Dizin)*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, Mustafa (2017). *Bursalı Rahmî Dîvânı*. https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0

Es-Seyyid Pîr Mehmed bin Çelebi (2018). *Meşâ'irü'ş-Şuʿarâ.* (F. Kılıç, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0, 25 Şubat 2023.

Eyüpoğlu, İ. Z. (1972). *Bâkî*. İstanbul: Kitaş Yay.

Fuzûlî. (2021). *Fuzûlî Dîvânı (İnceleme- Tenkitli Metin*). (A. Kılınç, Haz.). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay.

Gıynaş, K. A. (2011). Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, (25), 245-260. https://dergipark.org.tr/tr/pub/sefad/issue/16467/171831

Gülhan, A. (1996). *Hakani Mehmet Bey Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni*. (Doktora tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güneş, M. (2013). *Manastırlı Celâl Bey Dîvânı (İnceleme- Metin)*. (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hayretî. (1981). *Hayretî Dîvan Tenkidli Basım*. (M. Çavuşoğlu ve M. A. Tanyeri, Haz.). İstanbul: İÜ. Edebiyat Fakültesi Yay.

Hüdâyî (Salâ Muslısı). (2016). *Dîvân*. (M. S. Kaçalin Haz.). Ankara: TDK Yay.

İpekten, H. (2007). *Fuzûlî Hayatı-Sanatı-Eserleri*. Ankara: Akçağ Yay.

İpekten, H.(2004). *Nef'î Hayatı-Sanatı-Eserleri*. Ankara: Akçağ Yay.

İsen, M. (2020). *Usûlî Dîvânı (İnceleme- Tenkitli Metin- Tıpkıbasım). http://ekitap.yek.gov.tr/urun/us%C3%BBli-divani_735.aspx*

Edirneli Kâmî. (2017). *Edirneli Kâmî ve Dîvânı*. (G. Erişen Yazıcı, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55977,kami-divani-pdf.pdf?0

Kaplan, H. Ve Macit M. (2014). Bâkî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki, 10 Mart 2023.

Kaplan, Y. (2018). İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde Kayıtlı "T 5480" Numaralı Musammat Mecmuası ve MESTAP'a Göre Tasnifi. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, (21)* 401-540. 10.15247/dev.2536

Kaplan, Y. (2014). Şânî, Abdülkerim Şânî Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sani-abdulkerim-sani-efendi, 10 Mart 2023.

Karabey, T. (2015). *Türk Edebiyatında Tarih Düşürme*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Karacan, T. (1981). *XVII. Yüzyıl Şairlerimizden Sâbit ve Edisyon Kritikli Divan Metni* (Yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karataş, T. (2001). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Yedigece Kitapları.

Karavelioğlu, M. A. (2017). Millet Yazma Eser Kütüphanesi AE Mnz. 635 Numaralı Mecmua. *Journal of Turkish Studies*, 47, 43-65. https://turkoloji.cu.edu.tr/pdf/mlt_kutuphanesi.pdf

Kartal, A. ve Şentürk, A. A. (2017). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yay.

Kavruk, H. (2014). Şeyhülislâm Yahyâ. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyhulislam-yahya, 10 Mart 2023.

Kavruk, H. *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı.* https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10655,seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf?0

Kaya, B. (1991). *XVII. Yüzyıl Divan Şairi Mantıki Efendi ve Divançesi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya, B. A. (2013a). Hâletî, Azmî-zâde. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-azmizade, 10 Mart 2023.

Kaya, B. A. (2013b). Necâtî Bey, Îsâ. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/necati-bey-isa,* 10 Mart 2023.

Kaya, B. A. (2013c). Yahyâ Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zâde. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukaginzade, 10 Mart 2023.

Kaya, B. A. (2017). *Azmizâde Hâletî Divanı.* E-kitap, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56159,azmizade-haleti-divanipdf.pdf?0

Kaya, D. (2012). Âşık Edebiyatının Önemli Yazılı Kaynaklarından Cönkler. *Kültür Çağlayanı*, (16), 9-11.

Kayalık Şahin, D. (2015). Cönk Terimi ve Cönkler Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. *Journal of Turkish Studies, 10*(12), 709-726. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8567

Kesik, B. (2013a). Bazı Şiir Mecmualarından Hareketle Basılı Divanlarda Bulunmayan Bâkî Mahlaslı Şiirler-II. *Türkoloji Araştırmaları, 8*(13) 337-350. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5689

Kesik, B. (2013b). Selîmî/Selîm, Sultan Selîm-i Sânî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/selimi-selim-sultan-selimi-sani, 10 Mart 2023.

Kılıç, F. (2013). Âşık Çelebi, Seyyid Pir Mehemmed b. Ali. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü,* (Çevrim içi) https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/asik-celebi-seyyid-pir-mehemmed, 20 Mart 2023.

Kınalızâde, Hasan Çelebi. (2017). *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. (A. Sungurhan, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebipdf.pdf?0, 10 Mart 2023.

Koz, M. S. (1977). Cönk. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler, İsimler, Eserler, Terimler.* (Cilt 2, s. 83-85) içinde. İstanbul: Dergâh Yay.

Köksal, M. F. (2017). Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori. Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP) (2. Baskı, s.133-152) içinde. Kesit Yay.

Köksal, M. F. (2013). "Firâkî", (Çevrim içi) *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/firaki, 10 Mart 2023.

Köksal, M. F. (2014). "Muhîtî", (Çevrim içi) *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muhiti-mdbir, 10 Mart 2023.

Kurnaz, C. ve Tatcı, M. (2001). *Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Kurtoğlu, O. (2013). Zâtî, Ivâz. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zati-ivaz, 10 Mart 2023.

Kut, G. (1986). Mecmua. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler, İsimler, Eserler, Terimler.* (Cilt 6, s. 170-173) içinde. İstanbul: Dergâh Yay.

Küçük, S. (2015). *Bâkî Dîvânı*. Ankara: TDK Yay.

Külekçi, N. (1985). *Gani-zâde Nâdirî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Dîvânı ve Şehnâmesi'nin Tenkidli Metni.* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Lâtifi. (2018). *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzemâ (Tenkitli Metin*). (R. Canım, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0

Levend, A. S. (1973). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C.1. Ankara: TTK Yay.

Macit, M. (2013). Nedîm, Ahmed. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nedim-ahmed, 10 Mart 2023.

Mehmed Sâlih Yümni (2013). *Tezkire-i Şu'arâ-i Yümni (İnceleme- Tenkidli Metin-İndeksli Tıpkıbasım)*. (S. Erdem, Haz.). Ankara: TTK Yay.

Necâtî Beg. (1992). *Necâtî Beg Dîvânı.* (A. N. Tarlan, Haz.). Ankara: Akçağ Yay.

Nedîm (2017). *Nedîm Dîvânı*. (M. Macit, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56214,nedim-divanipdf.pdf?0

Oğuz, M. ve Akagündüz, A. (1998). Hüccet. *TDV İslam Ansiklopedisi*, (Cilt 18, s. 446-450) içinde. TDV Yay.

Okatan, H. İ. (1995). *Kafzâde Fâ'izî Hayatı Eserleri Sanatı- Tenkitli Metni*. (Doktora tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ördek, Ş. (2014). Fikrî, Derviş Fikrî. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fikri-dervis-fikri, 10 Mart 2023.

Özel, S. (2016). *Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 3424 Numradaki Mecmû'â-i Kasâ'id (261b-299a Varakları Arası) İnceleme- Metin*. (Yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztoprak, N. (2014). Rûhî, Bağdatlı. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli, 10 Mart 2023.

Özyıldırım, A. E. (2015). Sâbit, Alâaddin (Ali). *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabit-alaaddin-ali, 10 Mart 2023.

Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Parlatır, İ. (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Yargı Yay.

Pervâne B. A. (2017). *Pervâne Bey Mecmuası*. (K. A. Gıynaş, Haz.). https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55832,pervane-bey-mecmuasi-pdf.pdf?0, 15 Mart 2023.

Sâmî, Ş. (2007). Kâmûs-ı Türkî. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Saraç, M. A. Y. (2004). *Emrî Dîvânı*. E-kitap, https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10607,emridivanipdf.pdf?0

Saraç, M. A. Y. (2015). Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat. *Görsel Şiir* (13. Baskı, s. 311-316) içinde. İstanbul: Gökkubbe Yay.

Saraç, Y. (2014). *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah, 10 Mart 2023.

Sefercioğlu, M. N. (2014). Nev'î, Yahyâ. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya,* 10 Mart 2023.

Selîmî. (2012). *Selîmî (II. Selîm) Divançesi*. (B. Kesik Haz.). Ankara: Vizyon Yay.

Selvi, M. (2008). *Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sungur, N. (1994). *Âhî Divânı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.

Şahin, E. Ulvî, Derzî-zâde Mehmed Ulvî Çelebi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi, 10 Mart 2023.

Şenödeyici, Ö. (2012). *Osmanlının Görsel Şiirleri*. İstanbul: Kesit Yay.

Şenödeyici, Ö. ve Akdağ, A. (2014). *Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair Meylî ve Şiirleri*. Trabzon: Gece Kitaplığı Yay.

Tanyeri, M. A. ve Tulum, M. (1977). *Nev'î Dîvân Tenkidli Basım*. İstanbul: İÜ Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Taşkın, G. (2009). *Çorlulu Zarifî Divanı: İnceleme- Edisyon Kritik Metin*. (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Taşkın, G. (2013). Zarifî, Çorlulu. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zarifi-corlulu, 10 Mart 2023.

Tekin, Ş. ve Tekin, G. A. (2003). *ʿAzmî-zâde Hâletî Dîvânı. Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkidli Metni*. Cambridge, Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü: Türklük Bilgisi Araştırmaları.

Toska, Z. (1985). *Veysî Divânı (Hayatı, Eserleri ve Edebi Kişiliği)*. (Yüksek lisans tezi).

Tuğluk, İ. H. (2015). Na'tî ve Şiirleri, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (13), 36-54. https://dergipark.org.tr/tr/pub/diclesosbed/issue/61621/920200

Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi Yazma Eserler Koleksiyonu (2021). *Cönk*, Y/460. https://kutuphane.ttk.gov.tr/details?id=396549&materialType=YE&query=c%C3%B6nk

Uzun, M. İ. (1991). Aşk. *TDV İslam Ansiklopedisi*. (Cilt 4, s. 18-21) içinde. TDV Yay.

Üstün, M. C. (2014). *Hamdullah Hamdî'nin Yûsuf u Zelîhâ Mesnevisi (Gramer-Metin-Dizin)*. (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Üzgör, T. (1991). *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.

Yağmur, B. (1998). *Hilali Divanı (İnceleme- Metin)* (Yüksek lisans). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaman, Y. (2014). *Âhî Dîvânı: İnceleme-Tenkitli Metin* (Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Yavuz, K. ve Yavuz, O. (2016). *Muhibbî Dîvânı Bütün Şiirleri (İnceleme- Tenkitli Metin)* C. 1, C. 2. İstanbul: Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Yazıcı, G. (2014). Kâmî, Edirneli Mehmed Kâmî Efendi. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kami-edirneli-mehmed-kami-efendi, 10 Mart 2023.

Yıldız, A. (2014). Fehîm-i Kadîm. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fehimi-kadim, 10 Mart 2023.

Yümni, M. S. (2013). *Tezkire-i Şuʿarā-i Yümni (İnceleme- Tenkidli Metin- İndeksli Tıpkıbasım)* (Sadık Erdem Haz.), Ankara: TTK Yay.

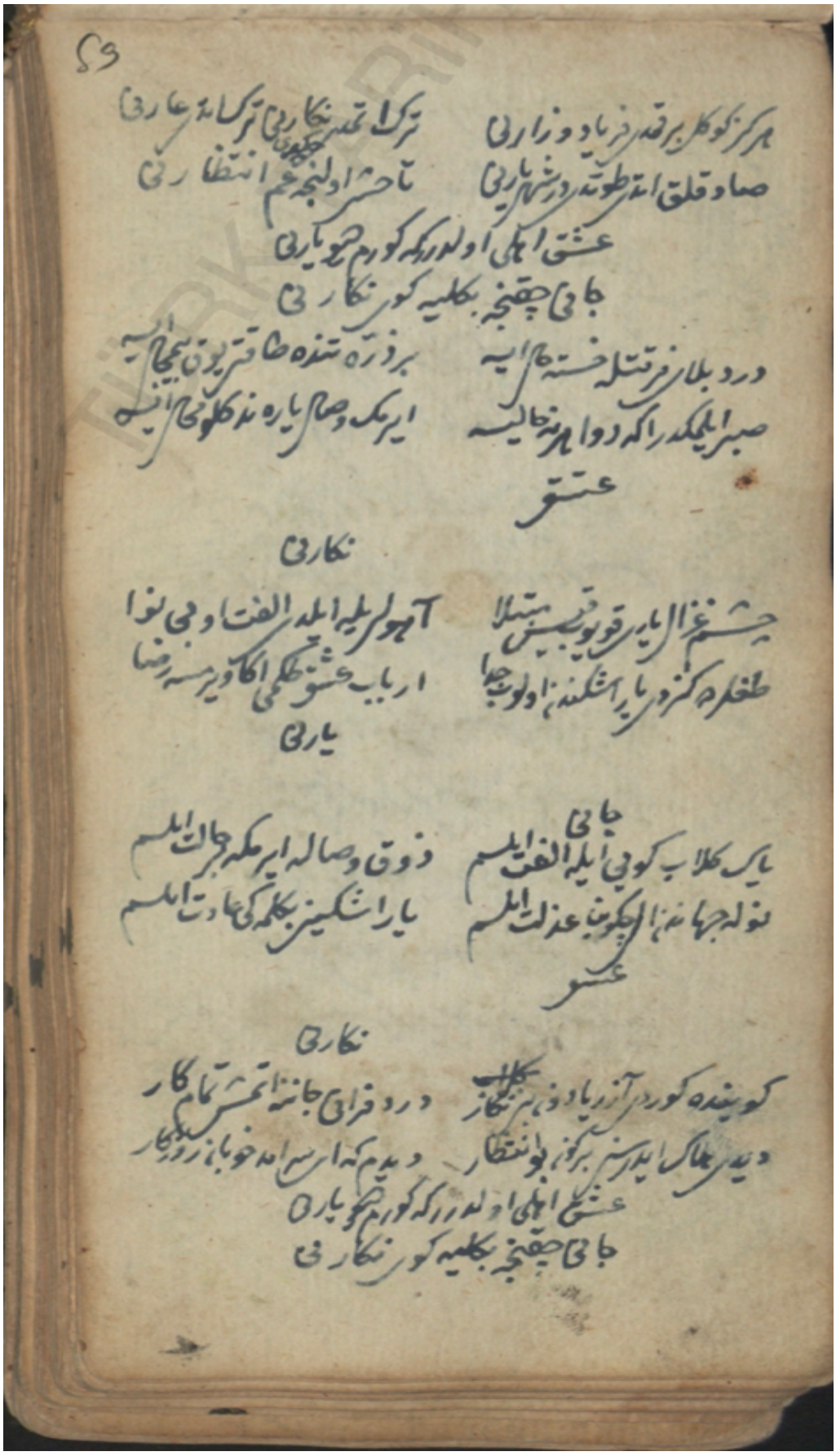
EKLER

Ek 1: Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y/460, Cönk 1b

Ek 2: Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y/460, Cönk 20a

59

هر کز کو کل بر قدر فریاد و زاری
ترک ایتمز نگاری ترکسانه عاری
صاد قلق اندر طوتندر شهر یاری
تا حسن اولنجه غم انتظاری
عشق اهلی اولدر رکه کورم جمله یاری
جانی چقنجه بکلیه کور نگاری

درد بلای فرقتله خسته حال ایسه
بر ذره شنده طاقتی یوق بیچاره ایسه
صبر ایلیکدر اکه دوا هر نه حالیسه
ایرمک وصال یاره مشکلر محال ایسه

عشقی

نگاری

چشم غزال یاری قویوب بیلسن بتلا
آهوسی ایله ایلدی الفتا دبی نوا
طغلرم کنزدی یاره اشکنده اولوب جدا
ارباب عشق ظلمی اکا ویرمه رضا

یاری

جانی

یار یکلاب کوبی ایله الفت ایلسم
ذوق وصاله ایرمکه جرات ایلسم
نوله جهانه اکچو بنا عدلت ایلسم
یار اشکیز بکلمه کی عادت ایلسم

عشقی

نگاری

کویندہ کور در آزر یادوی بر نگار
درد فرای جانه اتمز تمام کار
دیدی بلاک ایدرسن برکون بو انتظار
دیدم که ارسر امده خوبان روزکار

عشقی اهلی اولدر رکه کورم جمله یاری
جانی چقنجه بکلیه کور نگاری

Ek 3: Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y/460, Cönk 59b

Ek 4: Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y/ 460, Cönk 63a.

Ek 5: Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y/ 460, Cönk 92a.